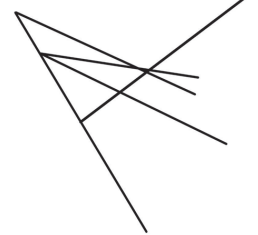

DESQUADES

PROFESSIONAL QUALIFICATION LEVEL 5

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

DEVELOPMENT OF SECTORAL QUALIFICATIONS DESCRIPTORS FOR EQF LEVEL 5

KLAIPĖDOS ERNESTO GALVANAUSKO
PROFESINIO MOKYMO CENTRAS

University and Enterprise Training Partnership UETP

FUNDACION LABORAL DEL METAL

KVALIFIKACIJŲ IR PROFESINIO
MOKYMO PLĖTROS CENTRAS

KARALIAUS MINDAUGO
profesinio mokymo centras

VILNIAUS
JERUZALĖS
DARBO RINKOS
MOKYMO CENTRAS

**DEVELOPMENT OF SECTORAL
QUALIFICATIONS DESCRIPTORS
FOR EQF LEVEL 5**

The project "Development of Sectoral Qualification Descriptors for EQF level 5", No. 2016-1-LT01-KA202-023178

Project is funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Project coordinator: Ernestas Galvanauskas vocational training centre, Lithuania

Project partners:

- Essenia UETP – University and Enterprise Training Partnership s.r.l., Italy
- Fundación Laboral del Metal, Spain
- Esprominho, Portugal
- Vilnius Jeruzales Labour Market Training Centre, Lithuania
- Karalius Mindaugas Vocational Training Centre, Lithuania
- Qualifications and Vocational Education and Training Development Centre, Lithuania

Head of a project Dr. Dalia Martišauskienė

Head of a studies Dr. Odeta Kupetienė

Researcher of Professional Fields:

Dr. Dalia Martišauskienė

Dr. Odeta Kupetienė

Dr. Rasa Lužytė

Eglė Radzienė

Mindaugas Černius

Vytautas Petrokas

Jurgita Bražinskienė

Algirdas Daunoravičius

Giovanna Palumbo

Francesca Sauro

Izabela Savickienė

Inga Butauskė

Sandra Oliveira

Isabel Vieira

Fernanda Rei

Cláudio Marques

António Teixeira

Karin Volpato

DESQUADES

PROFESSIONAL QUALIFICATION LEVEL 5

INTELECTUAL OUTPUT 1

COMPARATIVE STUDY ON DEVELOPMENTS OF EQF LEVEL 5 QUALIFICATIONS IN EUROPE

Introduction

This document is a first report within the Erasmus+ project *Development of Sectoral Qualification Descriptors for EQF level 5* aiming to provide basic elements and recommendations for development of sectoral qualification descriptors. Development of Sectoral Qualification Descriptors for EQF level 5 objectives are oriented towards increasing transparency and recognition of skills and qualifications to facilitate learning, employability and labour mobility through the developments in EQF level 5 at sectoral level.

Internationally comparable qualification descriptors further could be used as a platform for developing new types of qualifications, whether initial or continuing vocational education and training qualifications or short-cycle higher education qualifications.

The overall benefit from this Erasmus+ K2 action project would be better understanding and application (nationally and internationally) of EQF level 5 qualifications, allowing learners to move more easily between different types of education (such as higher education and vocational) and between different levels (such as VET and higher education) at home institutions as well as internationally.

In Europe EQF level 5 qualifications offer various access and progression routes – depending on the type and purpose of a qualification. Some qualifications are more related to employment and carrier development, others to higher education. It is very important to find the right starting point and to create the preconditions for the transparent, internationally recognized and easy comparable qualifications at this level. Level 5 qualifications can provide access to and advancement in the labour market, these qualifications can also serve a double function being entry qualifications for both the labour market and higher education (with the possibility for credit transfer). EQF level 5 qualifications could be designed to up-skill individuals already in employment and provide them with advanced technical and/or management skills.

Comparative study on developments of EQF level 5 qualifications in Europe provides basic information about how national qualifications frameworks are related to EQF level 5 and assigned in different sectors, how diverse types of qualifications (VET, higher education and from outside the formal system) are allocated to EQF level 5, what criteria are used and how these criteria are understood in different countries. Report analyses linkages between Higher education and VET systems, preconditions for the development of qualifications at EQF level 5 using qualification descriptors. This study will also cover another important aspect – how stakeholders are involved and how they see need for qualifications at level 5. To provide inventories of qualifications awarded by sectors at national or rarely at European level, the main objective is to make them visible and understandable nationally as well as internationally.

The comparative study uses EQF level 5 policy developments, scientific articles, results of previous studies and findings. It includes review of European policy and strategic documents concerning sectoral qualification frameworks and qualifications, analyses of reforms and developments in EU countries regarding EQF level 5 qualifications. The results will be analysed and used for further developments of the project.

Acronyms

List of abbreviations and acronyms commonly used within the document:

CEDEFOP: European Centre for the Development of Vocational Training

CVET: Continuous Vocational Education and Training

ECVET: European Credit System for Vocational Education and Training

ECTS: European Credit Transfer system

EHEA: European Higher Education Area

EQF: European Qualification Framework

EU: European Union

HVET: Higher Vocational Education and Training

IVET: Initial Vocational Education and Training

NQF: National Qualifications Framework

SQF: Sectoral Qualification Framework

SCHE: Short Cycle Higher Education

VET: Vocational Education and Training

Background and Methodology

Traditionally, education and training systems have separate and distinct sub-systems (general, vocational and academic/higher education) and these sub-systems are usually related to one another in a strict hierarchy of primary, secondary and tertiary education. It appears that VET and HE systems are approaching each other, overcoming borderlines between VET and HE qualifications.

Currently in Europe EQF level 5 qualifications offer various access and progression routes – depending on the type and purpose of a qualification. Some qualifications are more related to employment and carrier development, others to higher education. Almost all European Countries face challenges and need to develop tools facilitating recognition of qualifications at EQF level 5. Level 5 area is to be considered as a zone of overlap and bridging different systems, traveling from VET to HE.

Such qualifications developments are the priority in whole European Union. Level 5 qualifications can provide access to and advancement in the labour market, these qualifications can also serve a double function being entry qualifications for both the labour market and higher education (with the possibility for credit transfer). EQF level 5 qualifications could be designed to up-skill individuals already in employment and provide them with advanced technical and/or management skills.

Every type of qualifications is connected to the stakeholders, learners, VET or HE or secondary education providers and the needs for flexibility and other requirements.

CEDEFOP working paper on EQF level 5 developments¹ examines the qualifications at level 5 of the EQF. Aim of the study a better understanding of the roles and functions of qualifications referred to EQF level 5, for further learning as well as for employment, strengthen the understanding of the way in which the learning outcomes approach is applied in qualifications frameworks across Europe – using level 5 as a reference point.

The report shows the huge diversity of the short cycle² (higher) education provision in the 15 countries covered in the study. Report consists from country analysis in fifteen countries that presented their EQF referencing reports to the EQF Advisory Group by June 2012 and in-depth analysis of six case studies. Analysis is based on desk research, interviews /site visits with umbrella organisations, Ministries, providers, employers, employees/ graduates, students.

Study shows that EQF Level 5 qualifications operate across the different subsystems as they have been identified in the report: general education, Vocational Education and Training and higher education. In some countries level 5 qualifications are only linked to VET (Higher Vocational and Education Training), in others only to higher education and in others to both HVET and HE. EQF level 5 (and the relevant NQF levels) has been used as a platform for the development of new qualifications. In one country (UK) the level 5 qualifications are linked to the three subsystems: general education, HVET and HE. In 2 countries level 5 qualifications are qualifications from outside formal education and training. In BE FL we have both: level 5 qualifications from inside formal education (the so called educational qualifications) and level 5 qualifications from outside formal education (the so called vocational qualifications). This is exemplified by the Czech republic, Estonia, Latvia, Lithuania, Malta and the UK. These new qualifications might be initial vocational qualifications, as in Estonia. In other cases, as currently being discussed in the Czech republic, these qualifications may be academically oriented. Lithuania currently has no qualifications linked to this level, although there had been qualifications of this level awarded in vocational colleges until 2004. The demand for qualifications at this level has now been documented and both the VET and the higher education sector are considering responses: initial VET schools are seeking to revise part of the qualifications they provide and to upgrade them to level 5. Colleges of higher vocational education are seeking to introduce short study cycle programmes and to link these qualifications to level 5.

In reality EQF level 5 has potential to include all types of qualifications:

- Short cycle higher education (HE providers);
- Higher VET (VET providers);
- Professional Diplomas (Business Academies, Private Providers...)
- Certificates and small courses (professional and vocational bodies, national and internationally, training providers)³.

¹ CEDEFOP 'Qualifications at level 5: progressing in a career or to higher education, 2014.

² ISCED 5: Short-cycle tertiary education –programmes at ISCED level 5, or short-cycle tertiary education often designed to provide participants with professional knowledge, skills and competences. Typically, they are practically based, occupationally-specific and prepare students to enter the labour marker. (UNESCO classification of education: <http://uis.unesco.org/en/glossary-term/isced-5-short-cycle-tertiary-education>).

³ H. Dalle, 2016, European Level 5 area: a tandem for VET and HE.

Developments in Higher education and Vocational training on EQF level 5

CEDEFOP study on EQF level 5 developments have demonstrated, that qualifications in this level operate across VET, higher and even general education, with a heterogeneous range of qualifications awarded by a wide range of VET and higher education institutions. Different types of institutions have been authorized to award level 5 qualifications:

- Higher education institutions
- Centres for adult education
- A VET college
- A college for further education
- Schools for post-secondary vocational education
- Other providers, including private providers
- Mixt type

Vocational education and training (VET) can play a central role in preparing young people for work, developing the skills of adults and responding to the labour-market needs of the economy. VET adapts to the labour market rather for immediate employment of their graduates, while HE role should focus rather on long term employability which means both cooperation with and shaping of the world of work. Despite this role, VET has been oddly neglected and marginalised in policy discussions, often overshadowed by the increasing emphasis on general academic education and the role of schools in preparing students for university education.

Due to the threefold mission of education, research and service to society in combination with the academic freedom, higher education sector has advanced developments with regard to EQF level 5 developments. As it is shown in 1 table, during recent years were have been agreements between European countries that led to the development of HE short cycle studies related to EQF level 5:

Table no. 1. European policy agreements regarding EQF level 5

Title	Agreements
<i>Bergen Communiqué:</i>	We adopt the overarching framework for qualifications in the EHEA, comprising three cycles (including, within national contexts, the possibility of intermediate qualifications), generic descriptors for each cycle based on learning outcomes and competences, and credit ranges in the first and second cycles.
<i>Leuven Communiqué</i>	Within national contexts, intermediate qualifications within the first cycle can be a means of widening access to higher education.
<i>Bucharest Communiqué</i>	We will explore how the QF-EHEA could take account of short cycle qualifications (EQF level 5) and encourage countries to use the QF-EHEA for referencing these qualifications in national contexts where they exist.
<i>Yerevan Communiqué</i>	(Commitments): to include short cycle qualifications in the overarching framework of qualifications for the European Higher Education Area (QF-EHEA), based on the Dublin descriptors for short cycle qualifications and quality assured according to the ESG, so as to make provision for the recognition of short cycle qualifications in their own systems, also where these do not comprise such qualifications.

At the moment HE operates within the Bologna process and tools (degree system, ECTS), VET operates within the Copenhagen process and own instrument (EQAVET, Europass, ECVET). Both systems offer education programmes at EQF level 5 but their providers operate in quite different European contexts. HE providers have more institutional autonomy, academic freedom and accountability, on the other hand in VET the educational process and its outcome are strongly driven by social partners.

The mentioned Yerevan Ministerial Conference (May, 2015) accepted the recommendation to include EQF level 5, organized as Short Cycle Higher Education to be a part of the EHEA. That makes permeability between the two systems becomes very relevant. The opportunities created for learners' new educational/ learning Journeys across systems and levels, especially in times of economic crisis and unemployment, to promote their professional capacity, as well personal development are even more important.

The learning pathways leading to EQF level 5 qualifications can be school-based, work-based or dual, part-time as well as full-time. Currently different modes of acquisition are operating in different European countries:

- Full-time school/college based programmes including short work placements or substantial work placements;
- Part-time school/college based programmes including short work placements or substantial work placements;
- Dual programmes; periods of employment/work combined with school/college based programmes;
- Validation of non-formal learning and informal learning;
- Long work placement combined with periods of schooling/mandatory courses.

One important development since 2005 is that short cycle programs have gained prominence in many countries and the EQF, adopted in 2008, includes a level 5, which is normally the level to which short cycle qualifications, whether in higher education or VET, are referenced⁴. While some qualifications referenced against EQF level 5 are not higher education qualifications, many are, and it is worth noting that there are also qualifications at first and second degree level (EQF levels 6 and 7) that are not considered higher education qualifications in the systems to which they belong. It therefore seems incongruent that the QF-EHEA does not acknowledge the widespread existence of short cycle degrees in national systems.

It is also worth underlining that national education systems may include levels other than those included in the overarching frameworks as long as national frameworks are self-certified and referenced against the QF-EHEA and the EQF. For example, while the EQF comprises 8 levels, the number of levels in national frameworks currently ranges from 7 to 12. Therefore, including short cycle qualifications in the QF-EHEA will in no way oblige countries to include such qualifications in their national frameworks but it would give explicit recognition to the fact that many national frameworks do include short cycle qualifications.

Regardless of whether the short cycle qualifications are included in the overarching framework of qualifications of the EHEA, the qualifications framework should provide for clear articulation pathways connecting the short cycle qualifications to the first cycle (bachelor) qualifications. Public authorities should encourage higher education institutions in cooperation with the other providers of short cycle study programs to develop those articulation pathways.

Dublin descriptors (developed by the “joint quality initiative as part of the Bologna process”) still are used in the Framework for Qualifications of EHEA compared to the descriptors as used in the EQF level 5:

Table No. 2

HE short cycle (within the first cycle)	EQF level 5
The full set of “Dublin descriptors” Qualifications that signify completion of the higher education short cycle (within the first cycle) are awarded to students who:	The learning outcomes relevant to level 5 are:
- have demonstrated knowledge and understanding in a field of study that builds upon general secondary education and is typically at a level supported by advanced textbooks; such knowledge provides an underpinning for a field of work or vocation, personal development, and further studies to complete the first cycle;	Comprehensive, specialised, factual and theoretical knowledge within a field of work or study and an awareness of the boundaries of that knowledge;
- can apply their knowledge and understanding in occupational contexts; - have the ability to identify and use data to formulate responses to well-defined concrete and abstract problems;	Comprehensive range of cognitive and practical skills required to develop creative solutions to abstract problems;

⁴ CEDEFOP Briefing Note “The hidden potential of level 5 qualifications” (June 2014), available at http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9089_en.pdf.

<ul style="list-style-type: none"> - can communicate about their understanding, skills and activities, with peers, supervisors and clients; - have the learning skills to undertake further studies with some autonomy. 	<p>Exercise management and supervision in the contexts of work or study activities were there is unpredictable change;</p> <p>Review and develop performance of self and others.</p>
---	--

Developments in VET and HE regarding EQF level 5 can lead towards better recognition and transparency of qualifications, but still some additional preconditions are necessary as well aiming to facilitate articulation/permeability between HE and VET:

- The qualifications are part of the same QF or the same HE sector;
- The qualifications are being awarded by similar institutions (HEIs);
- Use of learning outcomes for describing the qualifications and the study programmes;
- Use of ECTS;
- The study programmes are quality assured in accordance with the ESG standards and guidelines.

3. Learning outcomes in EQF level 5: Links with NQFs/EQF

Learning outcomes can be defined as “The set of knowledge, skills and/or competencies and individual has acquired and or is able to demonstrate after completion of a learning process”⁵. Learning outcomes are statements of what a learner is expected to know, understand and/or be able to do at the end of a period of learning. Learning outcomes can be formulated for a number of purposes. In relation to individual courses, units, modules and programmes. They may furthermore be used by national authorities to define entire qualifications – sometimes structured within or linked to qualifications frameworks and systems. International bodies may, finally, use learning outcomes for the purposes of transparency, comparability, credit transfer and recognition.

Following these definitions, it would be very difficult, if not impossible, to have qualification level descriptors not an outcome based. Without some explicit statements about the general outcomes of qualifications, it would be hard to compare different types of qualifications at the same level or to decide how to place new qualifications on EQF level 5 and NQFs.

It is not absolutely essential for the qualifications themselves to be defined in terms of learning outcomes. However, there are many reasons why it is valuable to have the contents of the framework described in at least broad outcome terms. In some sectors different level descriptors already exist that are useful to create descriptors for EQF level 5, but the content of those could be very different.

It is important to be aware of the purposes of level descriptors and their limitations. Level descriptors have two main purposes⁶:

- They make explicit the tacit understandings of providers and stakeholders about the nature of qualification levels and educational progression. The process of developing level descriptors compels those engaged in it to make clear statements about the characteristics and outcomes of qualifications and how qualifications at adjacent level differ from each other. This can often highlight ambiguities and inconsistencies and lead to clearer and better-grounded understandings.

- They provide a means of making comparison across different types of qualification. This is important in the development of progression routes and vital in the implementation of credit transfer systems. There is more than one dimension of ‘level’. Some qualifications are more concerned with developments of knowledge; others with skills or personal and professional competences. The use of broadly defined level descriptors provides the basis for agreeing that qualifications belong at the same level notwithstanding different relative emphases of knowledge, skills etc. It is generally the case in existing frameworks that qualifications do not have to meet all aspects of a level descriptor to be considered to meet the level requirements.

The learning outcomes are very differently described for the specific qualifications studied. First of all, there is a difference in the scope what is described; either full qualifications or separate units/modules of qualifications. Secondly, the concepts and terminology used differs across qualifications and national contexts. There is little evidence that the NQF level descriptors are actually being used to describe the qualifications in terms of learning outcomes. No noticeable differences were found between VET and HE systems descriptions. Descriptions are developed on the basis of a professional /occupational profile.

⁵ Defining and writing learning outcomes for vocational education and training - *A European handbook*. CEDEFOP, 2016

⁶ CEDEFOP Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries. 2013

Table no. 3. Categories/dimensions/domains used for describing the national level linked to EQF level 5

Country	Categories/dimensions/domains used for describing the national level linked to EQF level 5	Categories/dimensions/domains used for describing qualifications linked to EQF level 5
AT	Knowledge, skills, competence	VET standards: professional competences, methodical competence, social and personal competence
BE	Knowledge (explanatory and procedural), skills (quality to work effectively and efficiently on the basis of knowledge), context (where the knowledge and skills are used, relations with others), autonomy and responsibility	Professional qualification profiles: have to be structured by the descriptor elements of the FQF
CZ	Competences (closely linked to work tasks and processes); NKS level descriptors do not explicitly distinguish categories of learning outcomes although they have been developed in close connection to the EQF)	Learning outcomes constituting an individual vocational qualification are present in Qualification and Assessment Standards; they are coded, categorised, and related to the Database of Competences – structured in three elementary categories: Soft Competences; General skills; Vocational knowledge and skills;
DK	Knowledge (Type and complexity, Understanding), Skills (Type, Problem solving, Communication), Competence (Space for action, Cooperation and responsibility, Learning)	VET qualifications and SCHE: Knowledge, skills, competence
EE	Knowledge, skills, competence; sub-framework for professional/occupational qualifications: Knowledge and understanding, skills, Scope of independence and responsibility	Occupational qualification standards: knowledge, competence
FR	Level descriptor does not use separate categories but reflects knowledge, skills and competence	Referential standards (occupational and certification referential standards): practical capacities (i.e. skills), related competences (savoir-faire), associated knowledge (savoirs associés)

The development of comprehensive NQF's – including qualifications at all levels and of all types – in most European countries has shed new light of the potential of EQF level 5 qualifications. By acting as a bridge between education and training institutions and subsystems, these qualifications support permeability (vertically and horizontally), allowing learners to move more easily between different types of education (such as academic and vocational) and between different levels (such as VET and higher education), as they decide. The study also shows that EQF level 5 is increasingly being used as a platform for developing new types of qualifications, whether initial (IVET) or continuing vocational education and training (CVET) qualifications or short-cycle higher education (SCHE) qualifications.

Table No. 4. Some examples of level descriptions of EQF level 5 in Europe⁷

Country	Descriptors of qualifications for EQF level 5		
Austria	Knowledge	Skills	Competence
	<p>He/she has: Extensive theoretical knowledge in his/her field of work or study (...) to deal independently with tasks and challenges, including in unpredictable situations; Awareness of what effects using this knowledge has on the field of work or study; In depth company-related business and legal knowledge for taking on managerial tasks and/or heading a company; Knowledge needed to exercise a high-level profession.</p>	<p>In his/her field of work or study he/she is able to: Independently cope with tasks including in unpredictable contexts; Assess the implications of such tasks and draw conclusions here for how to proceed subsequently; Analyse challenging and multi-layered problems using logical, abstract and networked thinking and solve these autonomously while complying with the respective applicable norms, regulations and rules; Use his/her own creative contributions to solve problems; Understand connections between ecological, economic and social mechanisms, establish interconnections and use the knowledge gained here in common and also unpredictable situations; Form an opinion on new facts and circumstances, explain his/her own viewpoint and present this using the standard specialist terminology in a way which is suitable for the target audience and the particular situation; Independently research information from different sources and disciplines, gather the essential content, critically assess, select and present this in manner suitable for the target audience.</p>	<p>In his/her field of work or study he/she is able to: Independently coordinate and manage projects; Act independently and flexibly in different situations, including unpredictable ones; reflect on his/her own behaviour and draw conclusions on how to act in the future; Critically and responsibly deal with the actions of other people, give feedback and contribute to the development of their potential.</p>
Belgium (French-speaking)	Knowledge / Skills		Context / autonomy / responsibility
	<p>Specialised knowledge, skills, behavioural skills of a specific field of work or study enabling to analyse, complete, articulate information based on the knowledge/methods/practices of its specialty to re-organise and build adapted solutions in the context of solving abstract problems, whose indices are not obvious and whose possible solutions are multiple.</p>		<p>Acting with an extended degree of initiative in characteristic situations of a field of work or study in which the changes are unpredictable, with full responsibility for own work.</p>
Estonia	Knowledge	Skills	Scope of responsibility and autonomy activity
	<p>Comprehensive, specialised, factual and theoretical knowledge within a field of work or study and an awareness of the boundaries of that knowledge</p>	<p>A comprehensive range of cognitive and practical skills required to develop creative solutions to abstract problems</p>	<p>Exercise management and supervision in contexts of work or study activities where there is unpredictable change. Review and develop performance of self and others.</p>

⁷ Analysis and overview of NQF level descriptors in Europe, CEDEFOP, 2013.

Germany	Professional competence		Personal competence	
	Knowledge	Skills	Social competence	Autonomy
	Be in possession of integrated professional knowledge within a field of study or integrated occupational knowledge within a field of activity. This also includes deeper, theoretical professional knowledge. Be familiar with the scope and limitations of the field of study or field of occupational activity.	Be in possession of an extremely broad spectrum of specialised, cognitive and practical skills. Plan work processes across work areas and evaluate such processes according to comprehensive consideration to alternative courses of action and reciprocal effects with neighbouring areas. Provide comprehensive transfers of methods and solutions.	Plan and structure work processes in a cooperative manner, including within heterogeneous groups, instruct others and provide well-founded learning guidance. Present complex facts and circumstances extending across professional areas in the targeted manner to the appropriate recipients of such information. Act in an anticipatory manner in considering the interests and requirements of recipients.	Reflect on and assess own learning objectives and learning objectives set externally, undertake self-directed pursuit of and assume responsibility for such objectives, draw consequences for work processes within the team.
Ireland	Knowledge	Know-how and skill range	Competence	
	Knowledge breadth: Broad range of knowledge	Range: Demonstrate a broad range of specialised skills and tools.	Context: Act in a range of varied and specific contexts, taking responsibility for the nature and quality of outputs, identify and apply skill and knowledge to a wide variety of contexts. Role: Exercise some initiative and independence in carrying out defined activities; join and function within multiple, complex and heterogeneous groups.	
	Knowledge kind: Some theoretical concepts and abstract thinking, with significant depth in some areas.	Selectivity: Formulate responses to well-defined abstract problems.	Learning to learn: Learn to take responsibility for own learning within a managed environment. Insight: assume full responsibility for consistency of self-understanding and behaviour.	
UK	Summary	Knowledge and understanding	Application and action	Autonomy and accountability
	Achievement at level 5 reflects the ability to identify and use relevant understanding, methods and skills to address broadly-defined, complex problems. It includes taking responsibility for planning and developing courses of action	Use practical, theoretical or technological understanding to find ways forward in broadly-defined, complex contexts. Analyse, interpret and evaluate relevant information, concepts and ideas.	Address broadly-defined, complex problems. Determine, adapt and use appropriate methods and skills. Use relevant research or development to inform actions.	Take responsibility for planning and developing courses of action, including where relevant responsibility for the work of others. Exercise autonomy and judgement within broad parameters.

	as well as exercising autonomy and judgement within broad parameters. It also reflects understanding of different perspectives, approaches or schools of thought and the reasoning behind them.	Be aware of the nature and scope of the area of study or work. Understand different perspectives, approaches or schools of thought and the reasoning behind them.	Evaluate actions, methods and results.	
Scotland	<i>Knowledge and understanding</i>	<i>Practice; applied knowledge, skills and understanding</i>	<i>Generic cognitive skills</i>	
	Demonstrate and/or work with: Basic knowledge A range of simple facts, ideas and theories in, about, and associated with, a subject, discipline, sector. Knowledge and understanding of basic processes, materials and terminology.	Relate knowledge and ideas to personal and/or practical contexts. Use range of skills associated with the subject, discipline, sector to complete some routine and non-routine tasks; Plan and organise both familiar and unfamiliar tasks. Select appropriate tools and materials and use them safely and effectively. Adjust tools where necessary following safe practices.	Use a process to deal with a problem, situation or issue that is straightforward. Operate in a familiar context, but where there is a need to take account of/or use additional information of different kinds, some of which will be theoretical or hypothetical.	
	<i>Communications, ICT and numeracy</i>	<i>Autonomy, accountability and working with others</i>		
	Use a range of routine skills, for example: Produce and respond to detailed written and oral communication in familiar contexts. Use standard ICT applications to process, obtain and combine information. Use a range of numerical and graphical data in routine contexts that may have some non-routine elements.	Work alone or with others on tasks with minimum directive supervision. Agree goals and responsibilities for self and/or work team. Take a lead responsibility for some tasks. Show an awareness of own and/or others' roles, responsibilities and requirements in carrying out work and contribute to the evaluation and improvement of practices and processes.		

Analyses of NQF level descriptors shows that there is a big variety in terms of describing qualifications, some countries stick directly to the concepts provided by EQF, using knowledge, skills and competence, other countries use more detailed classification of knowledge, skills types and some additional parameters for making some specific competence (such as communication, working with others, ICT, accountability etc.) more visible.

It is obvious, that descriptors used for the qualifications at EQF level 5 differ from country to country, are very broad and hardly could sufficiently represent all sectors equally and in full range. General NQFs need to include a diversity of qualifications from different education and training subsystems. Balancing the need for broad coverage with attention to specificity and detail is challenging. Countries have largely solved this by writing their descriptors in a general and neutral language, avoiding too specific references to particular sectors or institutional types.

A number of countries, for example Germany, have decided that this general/neutral approach is insufficient and have introduced alternative sets of formulations tailored to the needs of particular sectors and qualifications.

4. Case Analyses: Comparison of EQF level 5 developments in partner countries

4.1. Features of National Qualification Frameworks and relations to the EQF

From the information provided by DesQuaDes project partners (see Annex 1) it is clear that all countries have developed National Qualification Frameworks undertaking all qualifications provided in basic, secondary, vocational and higher education and are organised in 8 levels, with compliance to EQF framework. The developments of NQF are quite recent and achieved through negotiations involving main stakeholders. Nevertheless, the experiences of country developments on NQF look like quite long and complicated processes.

In Italy, the link between the European Framework EQF and constituting national certification system is strengthened through the Legislative Decree no. 13/2013. It states that only qualifications that refer to EQF can become a part of the National Qualifications Repertory.

Therefore, the guidelines established by Europe to promote transparency between the Education systems and support the mobility of people and recognition of their skills, is incorporated in the Italian strategy for the construction of the certification and lifelong education system. With the Agreement of January 2015 on the “definition of an operating framework for the national recognition of the regional qualifiers and related skills (...)”, the national courts cross again with the referencing process, when the second phase is going to start. The qualifications issued by the Regions are an aggregate of different objects, with difficulties to refer to a small number of types; therefore, the technical choice made in the first phase of referencing, or to reference the types of qualifications to the EQF directly without passing by the institution of a National Framework, does not appear sustainable. Besides Italy’s choice does not fit with any of the other countries that have already started or completed the referencing process.

In Portugal NQF covers basic, secondary and higher education, vocational training and the processes of recognition, validation and certification of competences whether obtained by non-formal or informal means. The NQF thus enables the skills acquired to be compared regardless of how they were acquired (in formal, informal or non-formal contexts) using methodology based on learning outcomes characterizing each level of qualification. Concepts of “knowledge, skills and attitudes” domains for the definition of learning outcomes for each level of qualification.

The description of performance-based qualifications enables individuals and employers to have a clearer perception of the relative value of qualifications, which contributes to the better functioning of the labor market. On the other hand, transnational mobility is facilitated by the comparability of qualifications which is ensured by the NQF and facilitated through the relationship with the EQF.

Spain has currently a draft of a NQF for lifelong learning (*Marco Español de Cualificaciones*, MECU), based on learning outcomes. It will link and coordinate different education and training subsystems. The framework will include qualifications obtained in compulsory education, in post-secondary and higher education and will integrate validation of non-formal and informal learning processes.

The draft Royal decree on the introduction of MECU has now been prepared following delay due to restructuring of the government. It defines levels and level descriptors as the basis for referencing the MECU to the EQF levels. It has been supervised and positively reported by the national advisory bodies⁸. NQF is a pending subject to be approved by the country parliament.

Developments take into account experiences with the national catalogue of professional qualifications, established by the Law on Qualifications and Professional Training in 2002. Of special attention, and lively discussion, are levels 3 and 4 of the NQF, where formal vocational qualifications/titles, regulated by the Ministry of Education and professional qualifications/certificates under the remit of Ministry of Labour would be assigned. They are different in scope of learning they acquire, but can be linked to the same level of the catalogue.

The framework will include qualifications obtained in compulsory education, in post-secondary and higher education and will integrate validation of non-formal and informal learning processes. Of special attention, and lively discussion, are levels 3 and 4 of the NQF, where formal vocational qualifications/titles, regulated by the Ministry of Education and professional qualifications/certificates under the remit of Ministry of Labour would be assigned. They are different in scope of learning they acquire, but can be linked to the same level of the catalogue. The higher four levels of MECU will be linked to the qualifications framework for higher education (*Marco Español de Cualificaciones para la Educación Superior*, MECES), which has been put in place separately.⁹

⁸ Spanish qualifications framework. State-of-play. October 2012 [internal].

⁹ <http://www.boe.es/boe/dias/2011/08/03/pdfs/BOE-A-2011-13317.pdf> [accessed 5.12.2012].

Lithuania has an eight-level Lithuanian qualification framework (LTQF) covering all officially recognized qualifications in primary, secondary, VET and HE have formally adopted through a government resolution in 2010 by government of the Republic of Lithuania. LTQF has now entered an early operational stage. The framework is based on complete (full) qualifications. However, according to the 2011 referencing report to the EQF, the medium and long term strategy is to introduce units of qualifications defined as the combinations of the competences needed for executing certain tasks. It is foreseen to offer the potential for referencing the qualifications units to certain levels of the NQF in the future.

Table No 5. Main Features of National Qualification Frameworks

Country /partner	NQF developments, approval by law, year of approval	No of Levels in NQF/ Compliance with EQF	Parameters of descriptors
Italy (Partner: Essenia Uetp)	Framework operates from 2014. On December 20th 2012, the State-Regions Conference approved the "First Italian Referencing Report to the European Qualifications Framework EQF", presented to the Advisory Group (European coordination table for EQF) in the following May and then officially transmitted to the European Commission in 2014.	8 levels linked to the European Qualifications Framework.	Level descriptors related to EQF and characterised by knowledge, skills and competences.
Lithuania (KGVTC, KMVTC, JVTC, QVDC)	LTQF was formally adopted through a government resolution at 2010. The Framework is based on eight learning outcomes levels and covers all officially recognised qualifications (primary and secondary general education, vocational education and training and higher education). LTQF has now entered and operational stage, but is to be considered still under development ¹ .	8 levels linked to EQF.	Level descriptors in LTQF are based on two parameters: Characteristics of activities (complexity, autonomy, variability of activity) and types of competences (functional, cognitive, general (or key competences).
Portugal (Esprominho)	Portugal has approved national Qualification framework since 2010.	8 levels compliant with EQF.	Description of the NQF level V qualifications are closely related to EQF and characterised by <i>Knowledge, skills and competence</i>
Spain (Fundacion Laboral del Metal)	Spain has currently a draft of a NQF for lifelong learning (<i>Marco Español de Cualificaciones, MECU</i>), based on learning outcomes. It will link and coordinate different education and training sub-systems. The draft Royal decree on the introduction of MECU has now been prepared following delay due to restructuring of the government.	8 levels as the basis for referencing the MECU to the EQF levels.	All qualifications based on learning outcomes and described using: a) Knowledge b) Skills and abilities c) Competences

It is obvious that countries have a lot of similarities in national qualification frameworks, first of all they are developed in such a manner that are in full compliance with EQF: they all have the same number of levels (8), are based on learning outcomes and these learning outcomes are most commonly expressed in terms of knowledge, skills and competence.

All qualifications frameworks are learning outcomes-based. In qualifications frameworks, qualifications are developed using learning outcomes, and the set of hierarchical levels they consists of are described with a set of level descriptors. These descriptors are also formulated using the same learning outcomes language, yet they are divided into different domains, again based on specific contextual decisions.

All countries except Spain had fully adopted NQF into legal basis in Spain this is still under development. Spain has currently a draft of a NQF for lifelong learning (*Marco Español de Cualificaciones*, MECU), based on learning outcomes. It will link and coordinate different education and training subsystems. The framework will include qualifications obtained in compulsory education, in post-secondary and higher education and will integrate validation of non-formal and informal learning processes. The draft Royal decree on the introduction of MECU has now been prepared following delay due to restructuring of the government. Developments take into account experiences with the national catalogue of professional qualifications, established by the Law on Qualifications and Professional Training in 2002.

Also, slight difference can be observed between countries in terms of how knowledge, skills and competence are classified. Italy uses EQF level descriptors as a basis for referencing its formal qualifications to the EQF levels¹⁰, Portugal use EQF level descriptors directly, but have attitudes instead of competences (Annex 1). Spain describes qualifications in terms of knowledge (possessing and understanding knowledge, skills and abilities (apply knowledge) and competence (described as autonomy and responsibility (learning ability and attitudes)¹¹. Lithuania makes a distinction between functional competencies (ability to apply skills, knowledge and key skills and abilities), cognitive competences, general competencies (key skills and abilities)¹².

4.2. Descriptors for EQF level 5 in partner countries

Knowledge described in partner countries for of NQF/EQF level 5 qualifications are expressed in a very similar way as comprehensive, specialized, theoretical or general and awareness of the limits of knowledge is also emphasized. This allows to make a precondition, that countries followed direction of EQF descriptors while describing this level in particular.

Table No 6. Knowledge describing EQF/NQF level 5

Countries/ description	Knowledge
IT	<u>Comprehensive, specialised</u> , factual and theoretical knowledge within a field of work or study and an awareness of the boundaries of that knowledge
LT	<u>Exhaustive knowledge</u> of the activity field with general knowledge while resolving different specialized activity tasks in several different activity areas
PT	<u>Comprehensive, specialized</u> , factual and theoretical knowledge in a given area of studies or work and awareness of the limits of that knowledge.
ES	<u>Specialized knowledge</u> in an area of study or professional, With critical understanding for the transfer of knowledge, its Integration and innovation.

As it is seen from the table below, skills have a bigger difference in ability descriptors between countries, this could be the case of wider range of qualifications actually prescribed to NQF level 5.

In Lithuania autonomy and ability to work independently is emphasized, while Portugal provides very brief description of skills. In Spain most broad characteristics of abilities to analyse and communicate, problem solving is accentuated, Italy indicates ability to manage and review and develop performance (table).

¹⁰ CEDEFOP (working paper) Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries, 2013.

¹¹ *Spanish qualifications framework. State-of-play*. October 2012 [internal]

¹² Lauzackas, R. Tutlys, V., Spudyte, I (2009), Evolution and competence concept in Lithuania: from VET reform to development of NQS. Journal of European industrial training, Vol. 33, pp. 800-816.

Still it is obvious that ability to apply specialized knowledge at high level, and work in complex contexts is important for this level.

Table. skills describing EQF/NQF level 5

<i>Countries/ description</i>	<i>Skills (abilities)</i>
IT	A comprehensive range of cognitive and practical skills required to develop creative solutions to abstract problems.
LT	He or she carries out activity independently, activity is supervised limiting only to the evaluation of results. Activity tasks are set out by oneself of a higher qualification who often provides to the performer of the activity possibilities to select ways and tools to resolve these tasks. He or she manages activity of the workers of a lower qualification, plans and distributes activity tasks, supervises activity performance, consults and checks performance quality.
PT	A comprehensive range of cognitive and practical skills necessary to design creative solutions for abstract problems.
ES	<u>Application and integration of knowledge and technologies</u> Advanced or specialized in the definition and development of processes Predictable and unpredictable work. (3) <u>Management and supervision of techniques</u> , results of work and Fulfillment of objectives developed by oneself and others. - Communicate in a variety of languages (4) <u>Communication of knowledge</u> , skills, feelings and Activities in predictable and unpredictable contexts. (5) <u>Adequate use of technological resources</u> in a field of work or study - Ability to analyze (6) <u>Analysis of the consequences of the actions</u> themselves and those of the In predictable and unpredictable contexts. (7) <u>Analysis of varied and comprehensive information</u> needed to assess and Response to problems within a field of study or professional. (8) <u>Research and application of creative</u> and innovative solutions in Problem solving in a field of study or professional.

Examining how competencies are described a lot of differences can be seen between the descriptions of Lithuania and Spain, while Italy and Portugal describe competences in a very EQF related way. Interesting aspect of prevention of occupational hazards, the safety of oneself and other people, as well as the quality of work and environmental protection of the environment for this level of qualifications can be noticed in descriptors developed in Spain.

Table No 7. Competences describing EQF/NQF level 5

<i>Countries/ description</i>	<i>Competences</i>
IT	Exercise management and supervision in contexts of work or study activities where there is unpredictable change. Review and develop performance of self and others.
LT	Technological and organizational requirements of activity and its environment is constantly changing, changes are often unpredictable and may be related with new activity fields.
PT	To manage and supervise in study or work contexts that are subject to unpredictable changes. To review and develop their own performance and the performance of others.

ES	<p>- Learning ability (9) Self-management of training in a field of study or professional In order to progress in training at higher or higher levels. Improve the application of new knowledge.</p> <p>- Attitudes (10) Autonomy and responsibility for carrying out foreseeable activities and Not foreseeable in a professional field, and with responsibility for the Supervision of the activities of dependents.</p> <p>(11) Responsibility and autonomy for the implementation and monitoring of The prevention of occupational hazards, the safety of people, the quality of work and environmental protection of the environment in which develops the professional activity.</p>
-----------	--

4.3. Diversity of Qualifications referenced to EQF/NQF level 5 in partner countries

Level 5 qualifications status differs across countries. Some have no qualifications linked to the equivalent level 5 of the EQF, others have recently introduced level 5 type qualifications, or are planning to do so. Generally in Europe the profile of level 5 qualifications is quite wide and encompasses big variety of independent (full) qualifications as well as qualifications considered only part of HE, most level 5 qualifications are clearly linked to occupations or professions. Scope of level 5 qualifications:

- Level 5 qualifications are only considered as an intermediate step towards a (mostly professionally oriented) bachelor degree;
- Level 5 qualifications are independent qualifications with primarily a labour market relevance;
- Level 5 qualifications are independent qualifications but provide clearly articulated entry and progression opportunities into a (professionally oriented) bachelor programme (the focus of the level 5 provision is mainly on transition and a stepping stone to HE for non-traditional students);
- Level 5 qualifications have a double function: progressing in professional career and progressing in higher education¹³.

The origin of level 5 qualifications is also quite wide, as it is shown in CEDEFOP study on level 5 qualifications: some of the are a new qualification introduced in the wake of the introduction of the NQF, other countries introduce an adaptation/redesign of existing sub-degree programme or existing VET programmes, or just re-naming of existing programmes. The length of the study/training programmes varies from 90 – 120–150 ECTS. The varied use of EQF level 5 in Europe and the variety of qualifications linked to EQF level 5 suggest that this level has the potential to play a very significant role in bridging subsystems in the transferability of qualifications and the promotion of lifelong learning.

The name of the degree or qualification or certificate awarded: the CEDEFOP report has identified 31 qualifications types, most common are:

- Associate degree
- Academy Profession Degree
- Vocational qualification/degree
- Occupational qualification
- Advanced certificate
- Advanced Higher
- Higher certificate
- Brevet de technicien supérieur
- Diplôme universitaire de technologie
- Craftsman diploma
- Undergraduate certificate
- VET higher diploma
- Foundation degree
- Higher national diploma
- Higher national certificate
- Master Craftsman's Exam/Diploma
- Advanced Technician's Diploma

¹³ CEDEFOP 'Qualifications at level 5: progressing in a career or to higher education, 2014.

Main role and functions of these qualifications can be divided into main three groups: qualification types that are primarily oriented towards the labour market (such as Vocational qualification/degree), qualification types that are primarily oriented to access in HE (Advanced Higher, Undergraduate certificate), largest group consists from qualifications having a clear hybrid character (Advanced Technician's Diploma, Master Craftsman's Exam/Diploma).

Project partner countries differ while describing qualifications of EQF level 5. The types of level 5 qualifications in Italy refer to the higher technical diploma. The corresponding trainings are:

- Courses held as part of Higher Technical Institutes (Istituti Tecnici Superiori - ITS);
- Higher Technical Education and Training (Istruzione e Formazione Tecnica Superiore - IFTS). The Higher Technical Education and Training system is made up of:
 - Courses organized by Higher Technical Institutes (ITS);
 - Higher Technical Education and Training pathways (IFTS).

Higher Technical Institutes (ITS), established on the basis of Regional Territorial Plans, are specific types of participative foundations. The organizational standard states that founders of these institutes are: an upper secondary school, both technical or vocational, state or fully recognized; a training centre accredited by the Region for the purpose of higher training; an enterprise operating in the same production area as the higher technical school; a university department or another organization operating in the field of scientific and technological research; a local institution (municipality, province, mountain community, etc.).

Higher Technical Institutes (ITS) can be attended by young people and adults holding a Diploma di istruzione secondaria superiore (Upper secondary education diploma). ITS courses last 4 semesters for a total of 1800/2000 hours. At the end of ITS courses, a Diploma di tecnico superiore (Higher technical education diploma) is issued. These qualifications, awarded by the Ministry of Education, concern different technological areas (see relevant table) identified to meet the needs of the public and private labour market, in particular of small and medium-sized enterprises, and areas of high technological innovation and internationalization of market.

In Lithuania qualifications of EQF level 5 are acquired through learning under training programmes intended for individuals who have a professional qualification and experience in professional activity of the prescribed duration, non-degree awarding study programmes (except residency studies) and/or from professional activity experience and through independent learning.

In Portugal Level 5 courses are non-higher post-secondary courses that confer qualification level 5 of Q.N.Q., lasting approximately one year (between 1200 hours and 1560 hours).

Level 5 qualification is obtained by combining a general or vocational secondary education with post-secondary technical training. Portuguese level V qualifications allow:

- to deepen scientific and technological knowledge in a given area of training;
- to develop their skills for professional practice;
- permits to pursue higher education studies;
- to carry out a professional re-qualification.

Spain provides VET Professional Certificates Level III (Ruled by Ministry of Labour) and VET Formal Education Higher Level Technician Diploma (Ruled by Ministry of Education) corresponding to EQF level 5.

4.3. Level 5 qualifications in different sectors of professional activity

CEDEFOP analysis shows that qualifications are available for all major economic sectors with a strong focus on services in some countries, also agriculture and forestry, material goods production, transport, tourism and business-related services. In countries in which EQF level 5 qualifications have existed for a long time (such as France and Austria) they are more widely accepted by employers than in those in which they have been developed more recently: "As a newly developed qualifications sometimes compete with a range of others, gaining employer trust make take time."¹⁴ Level 5 qualifications are available for a broad range of study areas and study fields reflecting the major economic sectors:

- Information technology
- Media
- Automatization
- New technologies
- Child care and education
- Health care

¹⁴ CEDEFOP 'Qualifications at level 5: progressing in a career or to higher education, 2014.

- Tourism and hospitality
- Social work
- Business (retail)
- Logistics

Project partner countries provided examples from service, metal industry sectors, which can illustrate how level 5 qualifications correspond to the sector needs. Italy provides level 5 Social Animator qualification in social services and health, sales Manager for ICT services and products (ICT Account Manager) in business services, Hotel Manager in hospitality sector and expert for research and planning in textile field, fashion designer of fashion industry in textile industry.

Table No 7. Examples level 5 qualifications from service sector

Level 5 qualifications in service sector (Portugal case)	Level 5 qualification in service sector (Italy case)
<p>Event Organization and Management (PT) The Event Organizing and Management Technician is the qualified professional capable of:</p> <ul style="list-style-type: none"> - designing and scheduling events, - organizing and planning different types of events, - budgeting events and identifying potential sources of revenue (eg: financing, sponsorship, etc.); <p>Possesses technical skills necessary for the production of events, survey of the human resources necessary for the production of events (including volunteers), coordination and monitoring of work teams, as well as evaluation and dissemination of results.</p> <p>The Event Organizer and Event Technician is also a qualified professional to analyse the market and develop a supply adjusted to the actual or potential demand, as well as interact with stakeholders.</p> <p>Hotel Management The Superior Professional Technical Course in Hospitality and Accommodation Management aims to train professionals able to supervise, coordinate and control the activities of the reception sections and floors that incorporate the accommodation department of the different hotel units, namely reception, concierge, floors, rooms, common areas, linen and laundry services.</p>	<p>Social Animator is able to realize interventions of socio-cultural and educational entertainment, activating processes of psycho-physical development of balance and relationship of people and groups / users and stimulating its recreational, cultural, expressive and manual potential.</p> <p>Knowledge in: evolutionary characteristics and dynamics of change of individuals and groups; tools and techniques of analysis and verification of the interventions: testing, analysis tables, reports, etc.; common principles and practical aspects of current legislation on safety work safety: rules and patterns of behaviour (general and specific).</p> <p>Units of competence</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dissemination of information on socio-cultural activities; - Management and coordination of entertainment activities; - Verification and documentation of the results and deviations; - Research, study and update of animation features <p>Professional skills:</p> <ul style="list-style-type: none"> stimulating socialization and empowerment skills in order to hinder social and emotional isolation; translate needs, manifestos and not, of individuals and groups in exchanges and mutual comparison; identify and encourage opportunities for interaction and social integration; encounter the level of participation and involvement of the users identifying further areas of intervention.
<p>Thermal and Wellness The Superior Professional in Thermals and Wellness aims to train professionals that are competent to manage and monitor massage techniques, thermal treatments and SPA, intervening in the promotion of good practices and healthy life styles that aim to optimize the well-being according to the characteristics and specificities of each individual.</p>	

Example of level 5 qualification from metal industry sector (case from Spain)

FMEC0109 METALLIC CONSTRUCTIONS PRODUCTION
FMEC0209 INDUSTRY PIPING DESIGN Competences Define processes for layout, machining and casting for metallic constructions (UC1151_3). Define processes for joining and assembly of metallic constructions (UC1152_3). Program automated systems for metallic constructions (UC153_3). Supervise production of metal working (UC0592_3). Knowledge Processes of machining and casting for metal constructions Processes of joining and assembly for metal constructions (MF1152_3). Programming automated systems for metal constructions (MF1153_3). Supervision and control of processes on metal working (MF0592_3). Practical training at the workplace in Metallic constructions production (MP0180)

As it is clear from examples provided, general NQF level 5 descriptors are very general compared to the specific descriptions in selected sectors. Described in terms of skills, knowledges, competences and abilities these qualifications can be understood internationally by users and employers and therefore can be recognised. Future work lies at the crossroads of transparency and quality. Overall relevance of international qualifications requires that they are trusted by potential users. This can only be achieved by systematically creating an overview of what exists and emerges, and by systematically addressing the need for accountability and openness regarding the process leading to a particular qualification.

Level descriptors are sometimes criticized for being too broad and generic to be applicable to a specific qualification from a specific sector; level descriptors only provide guidance with regard to the levels. As it is stated in UNESCO guide for level-setting and recognition of learning outcomes¹⁵, therefore, level descriptors should not be seen as sufficient precise instruments in themselves to enable learner achievement to be located at specific levels within the framework. Instead level descriptors should provide sufficient information to arrive collectively at rational decisions about how particular clusters of learning achievement can be compared with other similar clusters within the framework.

4.4. Using learning outcomes in descriptors for qualifications and training programmes

Learning outcomes are increasingly being used in global context 'as a dynamic tool for modernisation and reform' (CEDEFOP, 2009). Learning outcomes can be defined as statements of what a learner knows, understands and is able to do after the completion of learning or as knowledge, skills and aspects of competence that a learner is expected to know and be able to do¹⁶.

The learning outcomes are very differently described for the specific qualifications studied. First of all, there is a difference in the scope what is described, this could be either full qualifications or separate units/modules of qualifications. Secondly, the concepts and terminology used differs across qualifications and national contexts. There is little evidence that the NQF level descriptors are actually being used to describe the qualifications in terms of learning outcomes. No noticeable differences were found between VET and HE systems descriptions. Descriptions are developed on the basis of a professional /occupational profile.

From a review of cases from partner countries it is evident that learning outcomes are understood to be statements that describe mainly three major domains: knowledge (learning to know), skills (learning to do) and competences (learning to be).

These three domains are in themselves contested concepts, and interpretations vary across contexts. In cases provided by project partner countries it is obvious, that learning outcomes based training/study programmes are oriented towards actual function in a working place:

¹⁵ Keevy, J. Chakroun B., Level-setting and recognition of learning outcomes. The use of level descriptors in the twenty-first century. UNESCO, 2015.

¹⁶ The Shift to Learning Outcomes. Luxembourg, CEDEFOP, 2009.

Example of level 5 qualification in Portugal: Hotel Management

- Define strategic positioning of the accommodation department, as well as products and services in the hotel unit, taking into account its relations with other departments and new market trends
- Elaborate the organization chart of the accommodation department, as well as the workflow and communication of the different sectors
- Define and control service rules of different sectors, as well as procedures regarding reservation, arrival, reception, stay and departure of guests, cleaning and storage of public areas, rooms and laundry / clothing and inventory and maintenance of equipment / utensils
- Develop and implement management tools relating to the control of reservations, guest accounts, costs, billing, sales using specific computer software
- Define and implement management policies of the housing department based on different customer profiles
- Analyze and evaluate financial and commercial results, through statistical analysis and follow-up reporting
- Negotiate with suppliers and outsourcing companies, aiming at the minimization of costs and quality control of the products and / or services purchased
- Implement corrective management measures to optimize resources and increase revenue
- Ensure the security of customer services, identifying risk situations and acting in compliance
- Define commercial objectives taking into account marketing and sales strategies, with the objective of defining the positioning of the hotel unit and the policy of communication with the customer
- Deal with customer complaints and suggestions

Example of level 5 qualification in Spain: FMEC0109 METALLIC CONSTRUCTIONS PRODUCTION

- Prepare processes of layout, machining, casting, joining and assembly for the manufacture of metal construction products under conditions of quality and profitability.
- Prepare joining procedures that are approved for metallic constructions.
- Program and handle automated machining, cutting and/or welding equipment, according to a given manufacturing process.
- Take part in the company's working processes, following the rules and instructions established at the workplace.

The challenge is attempting to draw on the complementary nature of learning outcomes, influenced by the lifelong learning discourse, and competences, influenced by the competency-based approach, is fixed in the formulation of learning outcomes provided in examples. Depending on the specificity of sector needs and functions in working place, some learning outcomes need to focus more on knowledge, understanding, skills and the ability to do, while other set of learning outcomes need to focus more on the competencies. In such context applied competence can be used as a useful concept that explicitly focuses on the application of knowledge and skills in specific contexts. Some competencies in the examples provided can be seen as core competencies or key competencies or 'transferable skills'.

The way the study intensity/volume or duration of the course leading to the level 5 qualification is expressed is largely dependent on the sub-system the qualification is related to ECTS points hours years/months. Entrance requirements also may vary from country to country. The mode of delivery can be school-based, work-based and dual (combination of both).

<i>Examples</i>	<i>Portugal</i>	<i>Spain</i>	<i>Lithuania</i>
Duration of training programmes	2 year	1,5 years	1,5 years, volume in vocational training credits: 90
Entrance requirements	<p>Holders of a secondary education course or legally equivalent qualification.</p> <p>Holders of a diploma of technological specialization, of a diploma of professional superior technician or of a degree of higher education, who wish their professional requalification.</p> <p>Those who have passed the appropriate tests to assess the ability to attend higher education of those over 23 years of age for the course in question.</p>	<p>Secondary studies (Bachiller) or Professional Certificate Level II (same qualification family and area) or Professional Certificate Level III</p>	<p>Secondary education certificate</p> <p>Vocational training programme intended for the holders of vocational qualification at levels 3 or 4 and having practical experience in the related field of at least 3 years.</p>
Training/study programme providers	Higher Education Institution	Certified VET centers ruled by Ministry of Labour Educational VET Centers ruled by Ministry of Education	VET institutions

In addition, a distinction can be made between full-time and part-time education programmes. The mode of delivery depends on the sub-system the qualification belongs to: predominantly, the HE governed qualifications are ‘school-based’ including a considerable work-based part. For the VET governed qualifications at the EQF level 5, the focus is more on gaining practical experience while learning. Professional qualifications, often procedures for validation of prior experience general education systems are generally school-based qualifications in the formal HE sub-system are often more uniformly described in terms of mode of delivery and volume of the programme. When relating the learning outcome descriptions and the mode of delivery, it can be observed that when there is more emphasis on generic, transversal competences, the mode of delivery tends to be more school-based. On the other hand, focus on technical/occupational skills translates into a more work-based mode of delivery.

Concluding remarks

The study demonstrates that EQF level 5 qualifications play an important role; in particular, they help achieve a range of policy objectives and respond to several challenges countries are currently facing. Level 5 qualifications allow people to acquire advanced technical and/or management competences, improving their job prospects and helping them change or progress in their careers.

Level 5 qualifications have their double function – combining labour market orientation with progression opportunities to/within higher education – makes them attractive to learners, also they demonstrate the importance of vocationally- and professionally-oriented qualifications in tertiary, higher education and training.

It is obvious that qualifications at level 5 contribute to lifelong learning by being attractive and accessible to adult and non-traditional learners, as in some countries, access to programmes and qualifications at level 5 can be acquired through validation of work experience and non-formal and informal learning.

The study demonstrates that progression can take place in many directions, vertically as well as horizontally by acting as a bridge between education and training institutions and subsystems.

Exploring the different types and purposes of qualifications at EQF level 5 in European countries helped to identify differences and challenges between countries. One of the main challenges for future developments is to promote the participation of all relevant stakeholders including higher education and vocational education and training institutions, social partners, sectors, and experts in to the developments of sectoral qualification descriptors.

Development of clear qualification descriptors will assure that these objectives will be met and that qualifications will be based on clear learners and employers needs and provide better carrier opportunities and access to the labour market as well as transition towards higher education. Internationally comparable and transparent qualifications descriptors will provide information for professionals who will use them while creating a CVET or Higher education programmes based on learning outcomes, formulate qualifications and occupational standards in sectors, for employers interested in continuous training and competency upgrade of staff and for the learners aiming for international mobility and lifelong learning.

Annex No. 1.

Case studies for international comparison of level 5 qualifications in partner countries

	<i>Questions for international comparison of EQF level 5 qualifications:</i>
	Do your country has a national Qualification framework compliant with EQF?
	How this level is described in national qualification framework?
	What level of national qualification framework corresponds to EQF level 5?
	What type of qualifications are referenced to level 5 of the EQF in your country? What are the key purposes and functions of qualifications assigned to EQF level 5?
	Please provide example of qualifications linked to level 5 of the EQF in related sectors:
	Please provide example of <i>qualifications descriptions</i> at level 5 of the EQF in related sectors:
	Please provide an example of training/study programme at level V of the EQF in related sectors in your country: Main parameters of the programme Entrance requirements Training/study programme providers
	Do qualifications in vocational education and training are based (described) on learning outcomes? Example
	Additional information, recent developments/reforms regarding sectoral qualification frameworks, national qualification framework and qualification descriptors worth to be mentioned.

Case study (Italy): Essenia Uetp

No.	Please provide answers below:
1.	<p>Yes, the Italian qualification framework consists of 8 levels of qualifications that are linked to the European Qualifications Framework.</p> <p>On December 20th 2012, the State-Regions Conference approved the “First Italian Referencing Report to the European Qualifications Framework EQF”, presented to the Advisory Group (European coordination table for EQF) in the following May and then officially transmitted to the European Commission in 2014. In this way Italy joins the growing number of countries that have implemented the EQF Recommendation.</p>
2.	<p>The types of level 5 qualifications in Italy refer to the higher technical diploma. The corresponding trainings are:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Courses held as part of Higher Technical Institutes (Istituti Tecnici Superiori - ITS); - Higher Technical Education and Training (Istruzione e Formazione Tecnica Superiore - IFTS). <p>The level 5 refers to the following learning outcomes that are divided into:</p> <ul style="list-style-type: none"> - KNOWLEDGE Comprehensive, specialised, factual and theoretical knowledge within a field of work or study and an awareness of the boundaries of that knowledge - SKILLS A comprehensive range of cognitive and practical skills required to develop creative solutions to abstract problems - COMPETENCE Exercise management and supervision in contexts of work or study activities where there is unpredictable change. Review and develop performance of self and others. <p>In Higher Technical Education and Training (IFTS) recognition of input training credits is provided, as a result of an evaluation and validation process as well as formal learning, including competences acquired in different experiential contexts such as workplace, social and private life. The input training credit can be granted to those who have already benefited from other training or carried out specific professional experience and can provide access to training also to those who have not obtained high school degree.</p> <p>The Decree of the President of Council Ministers of January 25th, 2008 entitled “Guidelines for the reorganization of the educational and higher technical training system and the establishment of the Technical Colleges” provides both for IFTS and ITS that:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) respond to the achievement, at national level, of homogeneous quality levels and usability of skills acquired as a result of the training course, also within the European Union; b) curricula of courses refer to common linguistic, scientific and technological, legal and economic, organizational, communication and interpersonal skills, at different levels, as well as technical and professional skills related to the specific higher technical role, declined in relation to European Union indicators related titles and qualifications. <p>For ITS qualifications, related to the six technological areas under the Prime Minister’s Decree in 2008, articulated in various sectors, the Ministerial Decree of September 7, 2011 provides that “the skills in response of ITS courses are referred to national figures and refer to the Framework European qualifications for lifelong learning EQF” and include: - language, communication, social, scientific and technological, legal and organizational, managerial and economic skills, common to all the national figures; - specific technical and professional skills for each national figure.</p>
3.	<p>Level 5 of Italian national framework corresponds to level 5 of EQF</p>
4.	<p>The Higher Technical Education and Training system is made up of:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Courses organized by Higher Technical Institutes (ITS); -Higher Technical Education and Training pathways (IFTS). <p>Higher Technical Institutes (ITS), established on the basis of Regional Territorial Plans, are specific types of participative foundations. The organizational standard states that founders of these institutes are: an upper secondary school, both technical or vocational, state or fully recognized; a training centre accredited by the Region for the purpose of higher training; an enterprise operating in the same production area as the higher technical school; a university department or another organization operating in the field of scientific and technological research; a local institution (municipality, province, mountain community, etc.).</p>

Higher Technical Institutes (ITS) can be attended by young people and adults holding a Diploma di istruzione secondaria superiore (Upper secondary education diploma). ITS courses last 4 semesters for a total of 1800/2000 hours. At the end of ITS courses, a Diploma di tecnico superiore (Higher technical education diploma) is issued. These qualifications, awarded by the Ministry of Education, concern different technological areas (see relevant table) identified to meet the needs of the public and private labour market, in particular of small and medium-sized enterprises, and areas of high technological innovation and internationalization of market.

Technological areas	Specializations
Energy efficiency	1.1 Energy production and supply 1.2 Highly-efficient and energy-saving processes and plants
Sustainable mobility	2.1 Mobility of persons and goods 2.2 Production and maintenance of transportations and infrastructures 2.3 Management of info-mobility and logistic infrastructures
New technologies for life	3.1 Industrial and environmental biotechnologies 3.2 Production of biomedical and diagnostic devices
New technologies for "Made in Italy"	4.1 Food System 4.2 House system 4.3 Mechanic system 4.4 Fashion system 4.5 Services to enterprises
Innovative technologies for cultural heritage and activities - Tourism	5.1 Fruition and optimization of the cultural heritage 5.2 Preservation, enhancement and security of cultural buildings and sites
Information and Communication Technologies	6.1 Methods and technologies for software system development 6.2 Organization and fruition on information and knowledge 6.3 Communication architectures and infrastructures

They can also be attended by people who: have completed the four-year courses obtaining a professional degree; have received an admission to the fifth year of a course of high school education; without a diploma, have had a certification of competences acquired in previous education, training and work.

IFTS courses last 2 semesters, for a maximum of 800/1000 hours. At the end of an IFTS course, a Certificato di specializzazione tecnica superiore (Higher technical specialization certificate) is awarded by Regions. The specialization fields include: Agriculture, Industry and Manufacturing (manufacturing products, ICT, construction), Tourism, Transportation, Public Services and private services of public interest, insurance and financial Services.

Both types of curricula - IFTS and ITS - are made up of units (Unità capitalizzabili, UC); this structure is consistent with the Learning Outcomes (LOs) approach.

	<p>The differences between IFTS and ITS courses are summarized as follows:</p>		
		<p>IFTS courses</p>	<p>ITS courses</p>
<p>Training partners involved</p>		<p>Secondary education school Training Centre University Enterprise</p>	<p>Secondary education school of the Province where the foundation is based Training centre accredited by the Region Enterprise Scientific Department Local institution</p>
<p>Admission requirements</p>		<p>Diploma di istruzione secondaria superiore (Upper secondary education diploma) or admission test for the assessment of competencies</p>	<p>Diploma di Istruzione secondaria superiore (Upper secondary education diploma)</p>
<p>Economic Fields / Technological Areas</p>		<p>Agriculture, Industry and Manufacturing/ Tourism/ Transportation/Public services and private services of public social interest /Insurance and financial services</p>	<p>Energy efficiency, sustainable mobility, new technologies for life, new technologies for “Made in Italy”, innovative technologies for cultural heritage and activities, information and communication technologies.</p>
<p>Length of courses/ specializations</p>		<p>2 semesters (800/1000 hours)</p>	<p>4 semesters (1800/2000 hours); possibility of 6-semester courses</p>
<p>Certificate awarded</p>		<p>Certificato di specializzazione tecnica superiore (Higher technical specialization certificate)</p>	<p>Diploma di tecnico superiore (Higher technical education diploma)</p>
<p>5.</p>	<p>SOCIAL SERVICES AND HEALTH: Social Animator BUSINESS SERVICES: Sales Manager for ICT services and products (ICT Account Manager) HOSPITALITY: Hotel Manager TEXTILE FIELD: Expert for research and planning in textile field, fashion designer of fashion industry</p>		
<p>6.</p>	<p>Qualifications in education and vocational training are described according to learning outcomes. The socio-educational animator works in promoting social participation and development of the potential of people, groups and local communities, aimed at develop prevention of discomforts, facilitates insertion, participation and social gathering with the aim of stimulating the expression, communication and participation of individuals or groups, so helping to improve their quality of life. Under the various health and social and socio-cultural services in the region, he helps designs and manages educational, recreational and cultural activities, in direct contact with children, teenagers, elderly and disabled people and with problems of different nature. The activities take place within a wider socio-educational process designed as a team with other social workers as professional educators, psychologists, cultural mediators, social workers. Through theatre, play, crafts, music and dance, the animator develops community life activities, whether occasional or permanent, with preventive, educational and social integration. It promotes recovery and development of personal potential, inclusion and social participation of individuals, defining social animation, educational, recreational and cultural interventions according to the identified needs.</p>		
<p>7.</p>	<p>The animation techniques are acquired through a course of Higher Technical Education and Training (IFTS) or similar initiative of one year. The course is divided into a first theoretical level for basic knowledge of the pedagogical, sociological, anthropological, legal and economic subjects and in a second practical level aimed at testing methods and techniques of social animation. During the course, the socio-educational animator can choose a specialization address, based on the type of activity he would like to do (with children, adolescents, the elderly, the disabled, drug addicts, etc.). After the course, he may decide to continue to the achievement of the Bachelor Degree in Pedagogical Sciences, for which he can get a number of Credits from IFTS course.</p>		

8.	<p>TRAINING AREA: social and health services</p> <p>Social Animator is able to realize interventions of socio-cultural and educational entertainment, activating processes of psycho-physical development of balance and relationship of people and groups / users and stimulating its recreational, cultural, expressive and manual potential.</p> <p>UNIT OF COMPETENCE: Social Animation</p> <p>INDICATORS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dissemination of information on socio-cultural activities; - Management and coordination of entertainment activities; - Verification and documentation of the results and deviations; - Research, study and update of animation features. <p>SKILLS: stimulating socialization and empowerment skills in order to hinder social and emotional isolation; translate needs, manifestos and not of individuals and groups in exchanges and mutual comparison; identify and encourage opportunities for interaction and social integration; encounter the level of participation and involvement of the users identifying further areas of intervention.</p> <p>KNOWLEDGE: evolutionary characteristics and dynamics of change of individuals and groups; tools and techniques of analysis and verification of the interventions: testing, analysis tables, reports, etc.; common principles and practical aspects of current legislation on safety work safety: rules and patterns of behaviour (general and specific).</p>
9.	<p>The link between the European Framework EQF and constituting national certification system is strengthened through the Legislative Decree no. 13/2013. It states that only qualifications that refers to EQF can become a part of the National Qualifications Repertory. Therefore, the guidelines established by Europe to promote transparency between the Education systems and support the mobility of people and recognition of their skills, is incorporated in the Italian strategy for the construction of the certification and lifelong education system. With the Agreement of January 2015 on the “definition of an operating framework for the national recognition of the regional qualifiers and related skills (...)”, the national courts cross again with the referencing process, when the second phase is going to start. The qualifications issued by the Regions are an aggregate of different objects, with difficulties to refer to a small number of types; therefore the technical choice made in the first phase of referencing, or to reference the types of qualifications to the EQF directly without passing by the institution of a National Framework, does not appear sustainable. Besides Italy’s choice does not fit with any of the other countries that have already started or completed the referencing process. Therefore, qualifications are made transparent for the international recognition through referencing to the European Framework, while building the reference operational framework for ensuring the recognition of qualifications issued by the Regions and Autonomous Provinces throughout the country. In addition, the methodology that is shared for the progressive correlation of regional qualifiers, allows taking a step forward in the direction of kicking off the new phase of referencing and the same operating panel is hinged to the minimum requirements for the construction of a National Framework of Qualifications.</p> <p>Italy is thus moving in line with other countries towards the establishment of such a national framework of qualifications divided by levels and defined in line with descriptors. This integrates with ongoing activities for the correlation of regional qualifiers and the definition of a framework, which is set to be the basis of the forming national repertoire.</p> <p>The evolution of the Italian qualifications is illustrated below:</p> <p>2012</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agreement State - Regions (December 2012) for the adoption of the Referencing Report <p>2013</p> <ul style="list-style-type: none"> • LEGISLATIVE DECREE January 16, 2013, n. 13: • establishment of the National Register of education, training and professional qualifications; • definition of the minimum standards of the national skills certification system service (process, certification, system) <p>2015</p> <ul style="list-style-type: none"> • DECREE June 30, 2015: definition of a Operational Framework for recognition at a national level of regional qualifiers and related skills <p>2016</p> <ul style="list-style-type: none"> • Development of an operative national framework for regional qualifications (06/30/2016) • Development of the National Qualifications Framework level descriptors (06/30/2016) <p>2017</p> <ul style="list-style-type: none"> • Approval of the National Qualifications Framework level descriptors • Definition of procedures for the inclusion of qualifications in the National Framework of Qualifications • Starting the referencing process to the National Framework of Qualifications

ESPROMINHO

No.	<i>Please provide answers below:</i>
1.	<p>Portugal has national Qualification framework compliant with EQF that consists in 8 levels. The EQF levels were implemented in 2010.</p> <p>The options taken regarding the design and structuring of the NQF were thought to respond in a clear and objective manner to identified premises:</p> <p>The scope: the NQF covers basic, secondary and higher education, vocational training and the processes of recognition, validation and certification of competences whether obtained by non-formal or informal means;</p> <p>The structuring of 8 levels of qualification that cover all the qualifications currently produced in our education and training system;</p> <p>The adoption of the methodology based on learning outcomes to characterize each level of qualification. The NQF thus enables the skills acquired to be compared regardless of how they were acquired (in formal, informal or non-formal contexts). The description of performance-based qualifications enables individuals and employers to have a clearer perception of the relative value of qualifications, which contributes to the better functioning of the labor market. On the other hand, transnational mobility is facilitated by the comparability of qualifications which is ensured by the NQF and facilitated through the relationship with the EQF;</p> <p>The adoption of the “knowledge, skills and attitudes” domains for the definition of learning outcomes for each level of qualification;</p> <p>Adoption of the learning outcomes descriptors in the EQF to describe levels of qualification.</p>
2.	<p>Description of the NQF level V qualifications:</p> <p><i>Knowledge</i> Comprehensive, specialized, factual and theoretical knowledge in a given area of studies or work and awareness of the limits of that knowledge.</p> <p><i>Skills</i> A comprehensive range of cognitive and practical skills necessary to design creative solutions for abstract problems.</p> <p><i>Competence</i> To manage and supervise in study or work contexts that are subject to unpredictable changes. To review and develop their own performance and the performance of others.</p>
3.	<p>The NQF level V qualifications correspond to EQF level V.</p>
4.	<p>Level V qualifications allow:</p> <ul style="list-style-type: none"> - to deepen scientific and technological knowledge in a given area of training; - to develop their skills for professional practice; - permits to pursue higher education studies; - to carry out a professional re-qualification. <p>Level 5 courses are non-higher post-secondary courses that confer qualification level 5 of Q.N.Q., lasting approximately one year (between 1200 hours and 1560 hours).</p> <p>Level 5 qualification is obtained by combining a general or vocational secondary education with post-secondary technical training.</p> <p>This training is characterized by:</p> <ul style="list-style-type: none"> - corresponding to a high-level technical training; - including knowledge and skills that belong to a higher level; - not requiring, in general, the mastery of the scientific bases of the different areas concerned; - making it possible to assume, in a generally autonomous or independent manner the responsibility for design, administration or management. <p>Training plan The Training Plan integrates:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a general and scientific training component; - a component of technological training; - work-related training.

	<p>The general and scientific training component aims to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - develop appropriate attitudes and behaviours for professionals with a high level of professional qualification; - develop adaptability to the world of work and enterprise; - to improve the knowledge of the fields of scientific nature that underlie the technologies of the training area. <p>Workload:</p> <ul style="list-style-type: none"> - corresponds to 15 per cent of the number of hours determined for all components of general and scientific and technological training. <p>The technological training component integrates:</p> <ul style="list-style-type: none"> - practical activities related to technological fields; - problem solving in the scope of professional practice. <p>Workload:</p> <ul style="list-style-type: none"> - corresponds to 85 per cent of the number of hours determined for all components of general and scientific and technological training. <p>The training component in work context aims to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - apply knowledge and acquired knowledge to the practical activities of their professional profile; - perform activities under guidance, using techniques, equipment and materials that are integrated in the processes of production of goods or services. <p>Workload:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shall not be less than 360 hours nor more than 720 hours. <p>This training is developed in partnership, established between the training institution and companies, other employers, business or socio-professional associations among others, and can adopt different modalities, namely internships.</p>
5.	<p>Example 1: Event Organization and Management Example 2: Hotel Management Example 3: Thermal and Wellness</p>
6.	<p><i>(Could not find formal descriptors, but maybe these adapt to them.)</i></p> <p>Example 1: Event Organization and Management</p> <p>The Event Organizing and Management Technician is the qualified professional capable of designing and scheduling events, organizing and planning different types of events, budgeting events and identifying potential sources of revenue (eg: financing, sponsorship, etc.); Technical skills necessary for the production of events, survey of the human resources necessary for the production of events (including volunteers), coordination and monitoring of work teams, as well as evaluation and dissemination of results. The Event Organizer and Event Technician is also a qualified professional to analyze the market and develop a supply adjusted to the actual or potential demand, as well as interact with stakeholders.</p> <p>Example 2: Hotel Management</p> <p>The Superior Professional Technical Course in Hospitality and Accommodation Management aims to train professionals able to supervise, coordinate and control the activities of the reception sections and floors that incorporate the accommodation department of the different hotel units, namely reception, concierge, floors, rooms, common areas, linen and laundry services.</p> <p>Example 3: Thermal and Wellness</p> <p>The Superior Professional in Thermals and Wellness aims to train professionals that are competent to manage and monitor massage techniques, thermal treatments and SPA, intervening in the promotion of good practices and healthy life styles that aim to optimize the well-being according to the characteristics and specificities of each individual.</p>

7. **Example 1: Event Organization and Management**

Curricular units

1st year

English
Portuguese Language
Fundamentals of Management
Fundamentals of Tourism
Information Technologies
Budget Management
Event Marketing
English for Tourism and Events
Projects and Incentives in Events
Tourism and Consumer Law

2nd year

Tourist Animation
Event Planning
Market Research 6
Event Logistics 6
Protocol and Public Relations 6
Internship

Entrance Requirements

Holders of a Level 4 vocational secondary education course.
 Holders of the 12th full year, or legally equivalent qualification.
 Holders of a diploma of technological specialization
 Holders of a higher education degree who wish to be retrained.

Training/study programme providers

Higher Education Institution

Example 2: Hotel Management

Curricular units

1st year

Information and Communication Technologies
English language
Principles of Organization and Management
Anthropology in Hospitality
Introduction to Hospitality
Business etiquette and protocol
Applied Quantitative Methods
Applied English Language
Legislation, Ethics and Accessibility in Housing
Reception Management
Floor Service Management
People and Team Management

2nd year

Spanish language
Sales techniques
Software Practice and Customer Management
Accommodation Hygiene and Security
Budget Management in Hospitality
Restaurant and Room Service
Internship

Entrance Requirements

Holders of a secondary education course or legally equivalent qualification
 Holders of a diploma of technological specialization, of a diploma of professional superior technician or of a degree of higher education, who wish their professional requalification

	<p>Those who have passed the appropriate tests to assess the ability to attend higher education of those over 23 years of age for the course in question</p> <p><i>Training/study programme providers</i> Higher Education Institution</p> <p>Example 3: Thermal and Wellness</p> <p><i>Curricular units</i> <i>1st year</i> English Language Communicate in Portuguese – Mother Language and Literature Psychology Biology and Biochemistry – Anatomical-physiological bases Health – Introduction to thermalism Health – Quality of life and well being Legislation and regulations applied to hot springs Nutrition and Food Safety and hygiene at work Management of Human and Technical Resources in Spa</p> <p><i>2nd year</i> Notions of hydrology and crenotherapy Hydrology and Hydrological Techniques Hydrologic therapy Complementary techniques and therapies General pathology Internship</p> <p><i>Entrance Requirements</i> Holders of a secondary education course or legally equivalent qualification Holders of a diploma of technological specialization, of a diploma of professional superior technician or of a degree of higher education, who wish their professional requalification Those who have passed the appropriate tests to assess the ability to attend higher education of those over 23 years of age for the course in question</p> <p><i>Training/study programme providers</i> Higher Education Institution</p>
8.	<p>Example 1: Event Organization and Management</p> <p>Organize and plan various types of events; Prepare budgets and analyze budget deviations; Develop and implement the eight event-specific marketing-mix policies; Communicate and promote events effectively and efficiently; Interpret and manage the information received and produced, using appropriate computer applications; Apply the protocol rules specific to each event typology; Identify and develop funding and sponsorship partnerships; To develop actions of tourist animation; Identify and adjust main and complementary products and services to demand; Determine the optimal price for events and complementary products / services; Generate demand for events through innovation; Create, develop and consolidate the image and positioning of events; Develop service packages for events, namely, transportation, accommodation, catering and ticketing; Identify and apply appropriate tools to interpersonal, intra and inter-organizational relationships.</p>

Example 2: Hotel Management

Define strategic positioning of the accommodation department, as well as products and services in the hotel unit, taking into account its relations with other departments and new market trends
Elaborate the organization chart of the accommodation department, as well as the workflow and communication of the different sectors.

Define and control service rules of different sectors, as well as procedures regarding reservation, arrival, reception, stay and departure of guests, cleaning and storage of public areas, rooms and laundry / clothing and inventory and maintenance of equipment / utensils.

Develop and implement management tools relating to the control of reservations, guest accounts, costs, billing, sales using specific computer software.

Define and implement management policies of the housing department based on different customer profiles.

Analyze and evaluate financial and commercial results, through statistical analysis and follow-up reporting.

Negotiate with suppliers and outsourcing companies, aiming at the minimization of costs and quality control of the products and / or services purchased.

Implement corrective management measures to optimize resources and increase revenue.

Ensure the security of customer services, identifying risk situations and acting in compliance.

Define commercial objectives taking into account marketing and sales strategies, with the objective of defining the positioning of the hotel unit and the policy of communication with the customer.

Deal with customer complaints and suggestions.

Example 3: Thermal and Wellness

Design programs of thermalism and wellness according to the characteristics and specificities of the age group.

Manage hot treatments, healthy lifestyles, and eating behaviors with the person being treated.

Evaluate and forward the aquista, providing necessary assistance, taking into account the signs and symptoms of the individual in face of the treatments.

Coordinate multidisciplinary teams motivating them to fulfill a holistic intervention.

Implement good practices respecting the norms of use, maintenance and conservation of equipment and materials, as well as their plans for maintenance and sanitation of balneotherapy and SPA's.

Monitor the records of welfare activities and the programming of developed dynamics, making the necessary adjustments in order to ensure the quality of services.

Systematize data related to the evaluation of customer satisfaction, acting in a way to promote the continuous improvement of services.

Case study (Lithuania): KGVTC, KMVTC

No.	Comments
	<p>Yes. The Lithuanian qualifications framework consists of 8 qualifications levels that are linked to EQF. LTQF was formally adopted through a government resolution at 2010. The Framework is based on eight learning outcomes levels and covers all officially recognised qualifications (primary and secondary general education, vocational education and training and higher education). Level descriptors in LTQF are based on two parameters: Characteristics of activities (complexity, autonomy, variability of activity) and types of competences (functional, cognitive, general (or key competences)).</p> <p>LTQF has now entered and operational stage, but is to be considered still under development.</p>
2.	<p>Description of the qualifications level V of NQF</p> <p>Qualification is intended for activity marked by complex coordination of activity tasks in different activity areas. Activity includes evaluation of worker's competences and their training. Activity requires to match exhaustive knowledge of the activity field with general knowledge while resolving different specialized activity tasks in several different activity areas. A worker carries out activity independently, activity is supervised limiting only to the evaluation of results. Activity tasks are set out by a worker of a higher qualification who often provides to the performer of the activity possibilities to select ways and tools to resolve these tasks. A worker manages activity of the workers of a lower qualification, plans and distributes activity tasks, supervises activity performance, consults and checks performance quality. Technological and organizational requirements of activity and its environment is constantly changing, changes are often unpredictable and may be related with new activity fields.</p>
3.	level 5 of LNQF corresponds to EQF level 5
4.	Qualifications of level 5 are acquired through learning under training programmes intended for individuals who have a professional qualification and experience in professional activity of the prescribed duration, non-degree awarding study programmes (except residency studies) and/or from professional activity experience and through independent learning.
5.	Metal sector: Welder master Construction sector: Thermal insulator master Service sector: Hospitality services manager
6.	Under development still
7.	Service sector: Training programme for Hospitality Services Manager Modular vocational training programme, duration 1,5 year, volume in vocational training credits: 90 Entrance requirements: Secondary education certificate Vocational training programme intended for the holders of vocational qualification at levels 3 or 4 and having practical experience in the related field of at least 3 years. Provider: Vocational training center
8.	<p>Yes. Modular training programme uses learning outcomes to describe outcomes of the training programmes Example: After successful completion of the programme learner will be able to: Assess the needs of hospitality services and to carry out survey about guest needs for cultural, leisure or sport activities; and potential clients; to prepare scenarios of various cultural, leisure or festive events.</p>

Case study (Spain) Fundación Laboral del Metal

No.	<i>Please provide answers below:</i>
1.	<p>Spain has currently a draft of a NQF for lifelong learning (<i>Marco Español de Cualificaciones, MECU</i>), based on learning outcomes. It will link and coordinate different education and training subsystems. The framework will include qualifications obtained in compulsory education, in post-secondary and higher education and will integrate validation of non-formal and informal learning processes. The draft Royal decree on the introduction of MECU has now been prepared following delay due to restructuring of the government. It defines levels and level descriptors as the basis for referencing the MECU to the EQF levels. It has been supervised and positively reported by the national advisory bodies². NQF is a pending subject to be approved by the country parliament.</p> <p>The higher four levels of MECU will be linked to the qualifications framework for higher education (<i>Marco Español de Cualificaciones para la Educación Superior, MECES</i>), which has been put in place separately.³</p> <p>Developments take into account experiences with the national catalogue of professional qualifications, established by the Law on Qualifications and Professional Training in 2002. Of special attention, and lively discussion, are levels 3 and 4 of the NQF, where formal vocational qualifications/titles, regulated by the Ministry of Education and professional qualifications/certificates under the remit of Ministry of Labour would be assigned. They are different in scope of learning they acquire, but can be linked to the same level of the catalogue.</p>
2.	<p>NQF Level 5, in the draft document is described as:</p> <p>A) Knowledge.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Possessing and understanding knowledge (1) <u>Specialized knowledge</u> in an area of study or professional, With critical understanding for the transfer of knowledge, its Integration and innovation. <p>B. Skills or abilities.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Apply knowledge (2) <u>Application and integration of knowledge</u> and technologies Advanced or specialized in the definition and development of processes Predictable and unpredictable work. (3) <u>Management and supervision of techniques</u>, results of work and Fulfillment of objectives developed by oneself and others. - Communicate in a variety of languages (4) <u>Communication of knowledge</u>, skills, feelings and Activities in predictable and unpredictable contexts. (5) <u>Adequate use of technological</u> resources in a field of work or study. - Ability to analyze (6) <u>Analysis of the consequences of the actions</u> themselves and those of the In predictable and unpredictable contexts. (7) <u>Analysis of varied and comprehensive information</u> needed to assess and Response to problems within a field of study or professional. (8) <u>Research and application of creative</u> and innovative solutions in Problem solving in a field of study or professional. <p>C. Competences</p> <ul style="list-style-type: none"> - Learning ability (9) <u>Self-management of training</u> in a field of study or professional In order to progress in training at higher or higher levels. Improve the application of new knowledge.

¹⁸ Spanish qualifications framework. State-of-play. October 2012 [internal].

¹⁹ <http://www.boe.es/boe/dias/2011/08/03/pdfs/BOE-A-2011-13317.pdf> [accessed 5.12.2012].

	<p>- Attitudes (10) <u>Autonomy and responsibility</u> for carrying out foreseeable activities and Not foreseeable in a professional field, and with responsibility for the <u>Supervision</u> of the activities of dependents. (11) <u>Responsibility and autonomy</u> for the implementation and monitoring of The prevention of occupational hazards, the safety of people, the Quality of work and environmental protection of the environment in which Develops the professional activity.</p>																																												
3.	<p>The correspondence of EQF with the different levels of Spain educational system would be:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>NQF Pending Legal Regulation</th> <th>EQF</th> <th>Professional Certificates (Ruled by Ministry of Labour) National Qualifications Catalogue</th> <th>VET Formal Education (Ruled by Ministry of Education)</th> <th>MECES (European Qualification Framework for Higher Education)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Nivel 1</td> <td>Nivel 1</td> <td rowspan="2">Nivel 1</td> <td rowspan="2">Operario</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nivel 2</td> <td>Nivel 2</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nivel 3</td> <td>Nivel 3</td> <td rowspan="2">Nivel 2</td> <td rowspan="2">Middle Level Technician</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nivel 4</td> <td>Nivel 4</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nivel 5</td> <td>Nivel 5</td> <td>Nivel 3</td> <td>Higher Level Technician</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nivel 6</td> <td>Nivel 6</td> <td>Nivel 4</td> <td></td> <td>Bachelor</td> </tr> <tr> <td>Nivel 7</td> <td>Nivel 7</td> <td>Nivel 5</td> <td></td> <td>Master</td> </tr> <tr> <td>Nivel 8</td> <td>Nivel 8</td> <td>Not Apply</td> <td></td> <td>PhD</td> </tr> </tbody> </table> <p>Note: For the moment the reference information is not official although there are drafts and presentations from relevant stakeholders in this process where this information is posed as draft and probable structure that will be adopted.</p>				NQF Pending Legal Regulation	EQF	Professional Certificates (Ruled by Ministry of Labour) National Qualifications Catalogue	VET Formal Education (Ruled by Ministry of Education)	MECES (European Qualification Framework for Higher Education)	Nivel 1	Nivel 1	Nivel 1	Operario		Nivel 2	Nivel 2		Nivel 3	Nivel 3	Nivel 2	Middle Level Technician		Nivel 4	Nivel 4		Nivel 5	Nivel 5	Nivel 3	Higher Level Technician		Nivel 6	Nivel 6	Nivel 4		Bachelor	Nivel 7	Nivel 7	Nivel 5		Master	Nivel 8	Nivel 8	Not Apply		PhD
NQF Pending Legal Regulation	EQF	Professional Certificates (Ruled by Ministry of Labour) National Qualifications Catalogue	VET Formal Education (Ruled by Ministry of Education)	MECES (European Qualification Framework for Higher Education)																																									
Nivel 1	Nivel 1	Nivel 1	Operario																																										
Nivel 2	Nivel 2																																												
Nivel 3	Nivel 3	Nivel 2	Middle Level Technician																																										
Nivel 4	Nivel 4																																												
Nivel 5	Nivel 5	Nivel 3	Higher Level Technician																																										
Nivel 6	Nivel 6	Nivel 4		Bachelor																																									
Nivel 7	Nivel 7	Nivel 5		Master																																									
Nivel 8	Nivel 8	Not Apply		PhD																																									
4.	<p>VET Professional Certificates Level III (Ruled by Ministry of Labour) VET Formal Education Higher Level Technician Diploma (Ruled by Ministry of Education)</p>																																												
5.	<p>FMEC0109 METALLIC CONSTRUCTIONS PRODUCTION FMEC0209 INDUSTRY PIPING DESIGN</p>																																												
6.	<p>Competences Define processes for layout, machining and casting for metallic constructions (UC1151_3). Define processes for joining and assembly of metallic constructions (UC1152_3). Program automated systems for metallic constructions (UC153_3). Supervise production of metal working (UC0592_3).</p> <p>Knowledge Processes of machining and casting for metal constructions Processes of joining and assembly for metal constructions (MF1152_3). Programming automated systems for metal constructions (MF1153_3). Supervision and control of processes on metal working (MF0592_3). Practical training at the workplace in Metallic constructions production (MP0180)</p>																																												

7.	<p>Main parameters of the programme for FMEC0109 METALLIC CONSTRUCTIONS PRODUCTION</p> <p>Training Modules mirror the learning outcomes designed for this qualification.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Machining and casting for metal constructions. - Joining and assembly for metal constructions (MF1152_3). - Programming automated systems for metal constructions (MF1153_3). - Supervision and control of processes on metal working (MF0592_3). - Practical training at the workplace in Metallic constructions production (MP0180). <p>Entrance requirements.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Secondary studies (Bachiller) or - Professional Certificate Level II (same qualification family and area) or - Professional Certificate Level III <p>Training/study programme providers</p> <p>Accreditate VET centers ruled by Ministry of Labour Educational VET Centers ruled by Ministry of Education</p>
8.	<p>Yes.</p> <p>Learning Outcomes of <i>FMEC0109 METALLIC CONSTRUCTIONS PRODUCTION</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Prepare processes of layout, machining, casting, joining and assembly for the manufacture of metal construction products under conditions of quality and profitability. - Prepare joining procedures that are approved for metallic constructions. - Program and handle automated machining, cutting and/or welding equipment, according to a given manufacturing process. - Take part in the company's working processes, following the rules and instructions established at the workplace.
9.	<p>NQF draft published and is pending for final discussions and approval by the National Parliament of Spain (since 2014).</p> <p>In relation to Sectoral Qualifications Frameworks:</p> <p>The SQF's, in the format they exist currently in Spain, were born as consequence of negotiations between Business Association and Labour Union of a certain sector in a form of collective agreements. They are created to address the need of having professional categories homogeneously defined along the sector in order to guarantee homogeneous salaries as well.</p> <p>In relation to SQF, there is no SQF to date referred to NQF. This will be a sensitive issue that will be dealt at collective agreement and will take years at least at the private company realm. The reason of these issues resides in the fact that to link SQF's to NQF could imply to reassess workers professional level which could eventually lead to salaries rise at large. Moreover SQF's in general are described in "Professional Categories" NOT in Qualifications. These Professional Categories are pretty much related to Job positions than related to "competences". As NQF has been recently published in a draft form and just now educational system and non-formal learning (VET ruled by Ministry of Labour) has been adapted to it, few initiatives, if any, have been carrying out to relate SQF to NQF.</p>

References

- CEDEFOP, 2016. Defining and writing learning outcomes for vocational education and training - *A European handbook*. CEDEFOP 'Qualifications at level 5: progressing in a career or to higher education, 2014.
- CEDEFOP Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries. 2013
- CEDEFOP Briefing Note "The hidden potential of level 5 qualifications" (June 2014), available at http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9089_en.pdf.
- CEDEFOP 2010. Linking Credit Systems and Qualifications Frameworks.
- CEDEFOP 2011. National Qualification Frameworks developments in Europe.
- CEDEFOP 2009. The Shift to Learning Outcomes: policies and practices in Europe.
- EP Directorate General for Internal Policies. 2012. State of play of the European Qualifications Framework implementation
- H. Dalle, 2016, European Level 5 area: a tandem for VET and HE.
- European Parliament and Council. 2008. Recommendation of the European Parliament and Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning. 2008/C 111/01.
- European Training Foundation, 2010. Inventory of recent NQF developments in the ETF's partner countries.
- International Labour Organisation, 2010. The Implementation and Impact of National Qualifications Frameworks: report of a study in 16 countries.
- International Labour Organisation, 2010. Basic Tools for the Design and Implementation of Qualifications Frameworks.
- Spanish qualifications framework. State-of-play*. October 2012 [internal].

DESQUADES

PROFESSIONAL QUALIFICATION LEVEL 5

INTELECTUAL OUTPUT 2

ROUND TABLE REPORT ON DEVELOPMENTS OF EQF LEVEL 5 QUALIFICATIONS IN PARTNER COUNTRIES

Introduction

This document is a second report within the Erasmus+ project *Development of Sectoral Qualification Descriptors for EQF level 5* aiming to provide basic elements and recommendations for development of sectoral qualification descriptors oriented towards increasing transparency and recognition of skills and qualifications, facilitating learning, employability and mobility.

Results of the Project Intellectual Outputs 1 and 2 will be used to prepare methodology for the development of Internationally comparable qualification descriptors at EQF level 5 in selected sectors. Internationally comparable qualification descriptors could be used as a platform for developing new qualifications, allowing learners to move more easily between different types of education (such as higher education and vocational) and between different levels (such as VET and higher education) at home institutions as well as internationally. Data for Project intellectual outcome 2 comes from the results of Roundtable discussions with different types of stakeholders organised in four partner countries.

Project “Desquades” takes into account the diversity of national systems and aims to improve tools for facilitates the translation and comparison of qualifications between countries. For this, reference to the EQF is a main tool which enables qualifications systems with their implicit levels or/and national and sectoral qualifications frameworks to relate to each other is very important. EQF allows each country reference its national qualifications (in terms of diplomas, certificates or awards) to the eight EQF levels via national qualifications frameworks or the implicit levels in the national qualifications systems. For Roundtable discussions reference to EQF level 5 descriptors of knowledge, cognitive and practical skills and competence are very important. In EQF level 5 knowledge are described as follows:

Knowledge:

• *Comprehensive, specialized, factual and theoretical knowledge within a field of work or study and an awareness of the boundaries of that knowledge;*

Cognitive and practical skills:

• *A comprehensive range of cognitive and practical skills required to develop creative solutions to abstract problems;*

Competence is described in terms of responsibility and autonomy.

Exercise management and supervision in contexts of work or study activities where there is unpredictable change; review and develop performance of self and others.

These descriptors serve as a good reference point, but the variety of qualifications linked to EQF level 5 and varied use of EQF level 5 in Europe suggest that these descriptors are too narrow to present full potential of this level and to present full range of knowledge, skills and competencies existing. Roundtable discussions organised within project „Desquides“ aim to define in more comprehensive way main features of level 5 qualifications in partner countries, and so increase transferability of qualifications and the promotion of lifelong learning. The roundtable discussion served for several purposes: helped to identify the needs of main stakeholders and different groups of interest (representatives of employers, VET training and Higher education institutions, learners and broader public) and allowing to discuss broader possible benefits from EQF level 5 potential for learners, employees and labour market providing advanced VET skills and competences.

Roundtable discussions were organised as a focus events to closely explore specific issues identified elsewhere or to identify new issues of level 5 qualifications, not addressed before, and therefore can be used to explore solutions, define actions, develop strategies.

This report of results of Roundtable discussions is intended to provide an overview of opinions expressed at an events held in 4 countries in 4 different sectors on qualifications at level 5 and possibility to exploit better the potential of this level.

Aims and structure for Roundtable discussions

The aim of round table discussion was to discuss need for and potential of EQF level 5 qualifications from the perspective of main existing and possible stakeholders. Also:

- Identify the function of qualifications at level 5;
- Find out what are the areas of occupational activity of the sector at level 5;
- Specify the type of qualifications functioning in the labour market at level 5;
- Identify “missing” or possible qualifications (if any).

Roundtable discussions supposed help to identify what could be possible interest of employers on development of new (or revision of existing) level 5 qualifications from the perspective of main stakeholders. Also round tables provided an opportunity for participants to share and explore perceptions, experiences and concerns surrounding the development of EQF level 5.

The round table discussions were organized during August and October 2017.

- General agenda of the discussions is presented in the table:

Agenda for Roundtable discussion	
Introduction	Presentation of the Erasmus+ Programme and KA2 action project “Desquades” : aims and activities, partnership and results to be achieved.
Open Discussion	Type of EQF level 5 qualifications in sectors, role and functions of these qualifications. The EQF level 5 in
Questions for Roundtable discussions	
What could be possible interest of employers on development of new (or revision of existing) level 5 qualifications from the perspective of main stakeholders?	
What could be if any sector specific approaches defining learning outcomes: <i>Knowledge;</i> <i>Skills;</i> <i>Competence.</i> What is scope and level of key competences (Such as autonomy, responsibility, quality assurance, entrepreneurship)?	
Do these qualifications contribute to the promotion of lifelong learning:	<ul style="list-style-type: none"> -improving understanding of learning routes and qualifications and how they relate to each other; -improving access to education and training opportunities; -creating incentives for participation in education and training; - making progression routes easier and clearer; -increasing and improving credit transfer between qualifications; - ensuring that education and training providers meet certain quality standards; -securing international recognition for national qualifications.
How level 5 correlates with level 4 and level 6 qualifications? What could be learning pathways leading to qualification at level 5 in sectors?	
Summary and conclusions	

Types of participants of Roundtables

Approximately 150 participants (employers, training/study providers, learners, representatives of employees’ associations) participated in events organised in four countries. 5 seminars have been organised in Lithuania and 1 in Spain, Portugal and Italy.

Table below shows the range of the different interest groups represented:

	<i>Spain</i>	<i>Italy</i>	<i>Portugal</i>	<i>LT</i>
<i>Types of stakeholders</i>				
Representatives from vocational education and training	√	√	√	√
Representatives from higher education institutions			√	

VET teachers and trainers	√	√		√
Representatives of employers from selected sectors;			√	√
Skilled employees from the sectors		√		√
Representatives of relevant professional bodies	√	√	√	√
Researchers		√		
State agencies, responsible bodies, including those responsible for qualifications, vocational training development		√	√	√

OUTCOMES OF THE ROUNDTABLE DISCUSSIONS

I. EQF level 5 qualifications across countries

Most EQF level 5 qualifications are clearly linked to occupations/professions. They are not only considered an intermediate step towards a bachelor degree, but also as independent qualifications with distinct professional profiles and labour market relevance providing advanced VET skills and competences, potentially responding quickly to new labour market demands. Many EQF level 5 qualifications are designed to upskill people already in employment and provide them with advanced technical and/or management skills. Learners enrolled in programmes leading to an EQF 5 qualification could be very different background from various groups as regards their education, age and/or work experience. Many EQF level 5 qualifications are designed to upskill people already in employment and provide them with advanced technical and/or management skills.

There is big diversity and complexity in types of level 5 qualifications based on learning outcomes across countries and these qualifications play a significant role in the labour market and for further learning. In the area of level 5 Higher VET and Short Cycle HE important types of qualifications, involving VET providers and HE institutions can be found at initial and continuing vocational education and training, general education, or entirely outside the formal education and training system. Typical level 5 qualification is provided by and are not limited to short-cycle higher education programmes.

Different types of qualifications can be found in DESQUADES partner countries at this level:

- Higher level VET technician
- Highest level of professional worker (specialist) in construction or metal industry
- Higher level professional qualifications (polytechnics)
- Higher VET Certificate

Round table discussions have been organized in order to find out what could be the potential benefit from EQF level 5. From the discussions it could be concluded, that level 5 qualification could be regard as an independent qualifications with various professional profiles and labour market relevance providing advanced VET skills and competences, potentially responding quickly to new labour market demands.

In the Portuguese case, the level 5 qualification courses are still fulfilling operational objectives:

– to enable young people who complete secondary education to progress to a higher level of professional qualifications, through polytechnics (technologically privileged and highly vocational when it comes to work and business world), to the detriment of universities;

– to encourage young people to refine their scientific and professional competences by deepening the knowledge and skills acquired in Level 4 professional courses and opening the way to higher education qualifications, correcting the impartiality of the assessment by national examinations, which are based on general curricula insensitive to all the diversity of training courses that young people can attend until they reach admission to higher education.

Role of level 5 qualifications

The importance of level 5 qualifications is growing in all partner countries for several reasons. First, they are developed as response to increased needs for advanced technical and/or management skills in a rapidly changing labour market and ageing workforce. Second, the data show that EQF level 5 qualifications are especially attractive to students with vocational education and training (VET) backgrounds and those

already in employment. They contribute to lifelong learning by being accessible and attractive for adults and non-traditional learners. Third, they are seen as valuable and relevant by employers, as most include some form of work-based learning.

EQF level 5 is often considered as the zone of overlap between vocational and higher education, although all levels of the EQF (i.e. also levels 6 to 8) are supposed to be open to qualifications acquired outside the higher education context. In this role of zone of overlap, level 5 can provide a missing link between different levels and types of education. It is clear, though, that today level 5 is underdeveloped and that its adoption would require more awareness and financing. Current close collaboration between key stakeholders will hopefully improve this situation.

In Lithuania developments of level 5 are strongly linked to the needs of learners and the labour market. It is necessary to provide opportunities to acquire higher level qualification for those who are already in the labour market. Therefore, higher level studies with a vocational focus and workplace learning represent a very valuable way to address the concerns of high unemployment and the shortage of higher level skills required in a labour market.

There is a need to better understand the dynamics that need to be established between students, job market and schools to build level 5 courses that fulfil everyone's needs and that the government must be involved in the process and organization of these dynamics.

A committee has been organized to further analyse and communicate conclusions to other stakeholders aiming to develop the implementation of Level 5 qualifications in society.

Level 5 qualifications are a way to achieve society's goals, but their recognition in the professional and educational context is still weak. There is a need to implement more and better level V qualifications basically because of two very important reasons. The first reason is that it is a means to an end. In Portugal Level 5 qualification, in many cases represents the first step in acquiring a higher education for those that had never felt that need before. The second reason is to improve the professional skills of those that wish to enter the job market or to improve those that need to update their professional skills to better respond to the job market needs.

In the Portuguese case, the level 5 qualification courses are still fulfilling operational objectives:

- to enable young people who complete secondary education to progress to a higher level of professional qualifications, through polytechnics (technologically privileged and highly vocational when it comes to work and business world), to the detriment of universities;
- to encourage young people to refine their scientific and professional competences by deepening the knowledge and skills acquired in Level 4 professional courses and opening the way to higher education qualifications, correcting the impartiality of the assessment by national examinations, which are based on general curricula insensitive to all the diversity of training courses that young people can attend until they reach admission to higher education.

Level 5 offers a pathway to higher education that relieves students of access exams.

It relates to the deepening the knowledge and skills acquired in Level 4 or Level 3, higher level of technical and management skills, progress in career and further education (at university level).

The variety of qualifications linked to EQF level 5 suggest that this level has the potential to play a very significant role in bridging subsystems in the transferability of qualifications and the promotion of lifelong learning. EQF level 5 can provide the opportunity to strengthen the connection between higher education and VET and adult education, as well as for widening access to higher education. However, EQF level 5 could also represent a second choice for students who do not have access to traditional academic routes or who have failed in it and so could appear to be at a dead end.

Involvement of social partners into qualification developments in sector

How social partners are involved into development of qualification differ from country to country. However, participants of roundtables agreed on the importance of the dialogue among the actors involved in the development of the qualifications, especially new types of qualifications corresponding the needs of learners and the labour market.

In Spain, they are not involved directly. This work is done at very high level in the central government with national representatives of Ministry of Education, Ministry of Labour, Labour Unions and Trade Unions. In theory all these national representations take into account the needs and reality of all companies, workers and public policies distributed in all country.

In Italy, the ITS are the main organizations authorized at providing level V qualifications. They are regulated and disciplined by the Ministry of Education in their organizational structure, in concert with

the Ministry of Labor. The training offer is planned by the single Italian Regions. The regulation disciplining ITS is a Ministerial decree of 2015; it establishes that once a year a conference of services must be held; this is currently at its early stage of implementation. In this conference all the actors of the economic and social partnership are involved. All the training offer of ITS is organized taking in account systematically and periodically the contributions coming from the economic and social partnership. Furthermore, the structure of the ITS itself includes these actors.

The Regional Catalogues of Qualifications are built by the Regions through mechanisms of consultation at local level that are organized by each Region autonomously according to their own dynamics. When the definition of new qualifications is needed, the Region consults and confronts the economic and social partnership, actively involving them.

Periodically, the Regions create lists of experts from sectorial fields and held courses at training experts as “Technician supporting identification and transparency of Competences” and “Technician for planning and carrying out evaluation activities”. Thus, in perspective, an increasingly active and operative involvement of local actors from the economical and entrepreneurial sectors linked to the qualifications is expected.

This involvement will contribute to map of the development of the productive fields in the specific sectors in determinate areas, enhancing the links between the world of education and the world of work.

As case of Portugal shows, all stakeholders have they individual need from level 5:

– learners/students – are those that have the dilemma about whether or not the investment in higher education is worth it.

– government departments – discussed the qualification needs in different sectors to better respond to employment and economic needs.

– providers of education and training – discussed the policies that may be necessary to promote more higher education.

– representatives of employers and workers discussed the necessity of qualifying workers.

In Spain stakeholders are not involved directly, as this work is done at very high level in the central government with national representatives of Ministry of Education, Ministry of Labour, Labour Unions and Trade Unions. In theory all these national representations take into account the needs and reality of all companies, workers and public policies distributed in all country.

As Lithuania lacks level 5 qualifications, discussions with employers, however, have revealed a need for such qualifications, especially for master craftsmen technicians and supervisors. Policy-makers are currently setting up legal conditions for introduction of level 5 qualifications.

Correlation with EQF levels 4 and 6

It is obvious, that level 5 is very strongly interrelated level 4 and level 6 and in some cases even dependant on these levels.

In case of Italy, the level 5 represents an interstitial level between school and university. Given the above, professional profiles at level 4 operate in the “production”: the Operator does his job with a degree of problem solving that allows him to distribute and organize its work as well other’s work, on the basis of the activities do to. He has a deep comprehension of the phenomena and so he can be operative, organize and supervise the carrying out of the activities. The level 5 makes it clear that the approach of the levels in qualitative: the level 5 could be considered as parallel to the level 4; it is a technical and specialized professional figure that has a responsibility also on the quality of what it is realized, and so it has the capacity to evaluate products and processes realized.

In Portugal Level 5 offers a pathway to higher education that relieves students of access exams. When students finish a level 5 qualification, they may enter a level 6 course directly, in which some credits acquired during level 5 course will transition to the level 6 course, relieving them of the need to repeat some subjects.

In Lithuania Level 5 is under development, but still it often could be seen as insufficient, having a lower status – less than the Bachelor. In fact level 5 qualifications should be regarded as something different – having they own quality. So, it will in most cases compared with level 6 (by students, parents, influencers, politicians...) as insufficient for higher education diploma. From social partners view, level 5 qualifications could be trusted as quality mark for highest skilled specialists.

How in general qualifications at level 5 contribute to the promotion of lifelong learning?

Qualifications at level 5 contribute to the promotion of lifelong learners being an interstitial level between the productive and managerial ones and a bridge from the world of vocational education and the world of work.

What could be if any sectoral approaches (defining learning outcomes in terms of Knowledge, Skills, Competence)

Discussion showed that Level 5 is still not well known in the labour market. Competences and responsibilities are often the same on level 4 and level 5 for jobs and positions in sectors.

The implementation process of a developing a level 5 programme (HVET and SCHE) takes rather a long time and that makes it difficult to react on changes in the labour market.

There is no link between Sectoral Qualification (SQF) and EQF in Spain so far. SQF's in general are described in "Professional Categories" NOT in Qualifications. These Professional Categories are pretty much related to Job positions than related to "competences".

Each professional category of SQF however is defined by collective agreements between labour and trade unions, linked to an official qualification described in NQF (which in Spain is already related to EQF but still not approved by the national parliament). The Qualifications of NQF in Spain are described in competences and skills with training modules associated to each competence.

From the discussion it was clear that, definitely, the logical and strategic syntax in defining the learning outcomes of a qualification is set to encompass the traits of some types of knowledge and create a real learning terminology. The transition from a disciplinary approach to a skill approach is not only technical, but it is also a matter of cultural change, and of the way of thinking at learning outcomes.

In Italy, there is a speed difference also with regard to the different productive sectors. An element that could act as accelerator of this process is the creation of a 'National Board of Qualifications', that will be available when the relative Decree will be adopted. The standardized process of references and a definite physiognomy specifying in qualitative terms the 8 different levels, will support a lot the description of the learning outcomes declined in knowledge, competences and skills.

Importance of key competencies at level 5

One of the tasks during discussions was to broader scope of general knowledge, competencies and skills that are considered important to EQF level 5 not related to any specific occupation or sector. Considering this as important aspect of development of new qualifications and assessing non-formally acquired skills it was important to find out what skills, knowledge and behaviour that lead to successful performance at level 5 are most important? The discussions outlined that at level 5 competencies more or less important for all sector can be grouped into 3 clusters: management related or organisational competencies, personal skills and behaviour and social skills.

In case of Italy the level 5 professional figures are characterized by the competences as autonomy, responsibility, capacity of evaluation of the work from the qualitative point of view, it's a kind of internal evaluator of the production services. Also, the profiles at level 5 should have good communication skills, since these professionals have the opportunity to contribute to the improvement of the internal quality within the working environment in which they act. Is for this reason that level 5 places side by side to level 4 (that has an executive role) and is also a support for level 6 professionals, that have a management role. In fact, the level 6 is the one dealing with the overall management and so its competences involve roles of high responsibility of all the phases of the productive and managerial process. Level 6 qualifications represent the following step of the level 4, while level 5 – as said – is placed in an interstitial position between the two.

Main key competences mentioned during roundtable discussions refer to independence or autonomy of work, responsibility and entrepreneurship and such an important aspects as quality assurance.

KEY FINDINGS

Knowledge, skills and competence at level 5 in different sectors

Key competencies for level 5

Basically these competencies were mentioned as important for this level:

<i>Organisational</i>	<i>Personal</i>	<i>Social</i>
Leadership and Management and distribution of tasks	Flexibility (ability to adapt to new situations)	Communication with customers and upper management
Planning materials, tools, equipment and resources	Autonomy	Ability to work in an international context

Management of risk and problem solving	Critical and self-critical abilities	Negotiation competence
Management and distribution of tasks	Entrepreneurship, imitative-ness	Conflict management
Quality control	Capacity to applying knowledge and imbedding innovations	Customer orientation
Project management	Learning to learn	Ability to work in team
Training of lower qualification subordinates	Quality orientation	

The list of key competencies mentioned in the discussions helps to define better what level 5 actually means in an organisation, that management related task can be entrusted for the professional at this level and even the relationship with the levels 4 and 6.

In Italy all the participants involved agreed on the extreme importance of key competences at level 5. Quality assurance competence is the one characterizing the profiles at level 5. Autonomy is identified as a crucial one, defining the further step from qualifications at level 4 and so characterizing the profile at level 5. Autonomy in organizing and carrying out the work is strictly linked to responsibility, a competence that level 5 qualifications should develop.

The capacity of coordinating a team, the capacity of doing the job responsibly and interacting with the other professional profiles of the sector, knowing their roles and their peculiarities have been considered very important too. Key competences all stakeholders highlighted that at level 5 should be held and improved are the digital ones: they are essential to carry out the daily work and communicate with colleagues and beneficiaries of the services, as well as to plan and organize social animation initiatives. The debate highlighted the need of including among the key competences of level 5 profiles in the Social Sector (Social Animator), the knowledge of one or more foreign languages. Nowadays, in facts, is constantly increasing the number of migrants and people coming from other Countries (including not accompanied minors) that are beneficiaries of social services initiatives, and being able to communicate with them is essential.

To adequately interact with individuals of different background and understand their needs, intercultural competences should be also developed at level 5. Last but not least, from the discussion held it was clear that entrepreneurial competences are relevant both to organize the daily work both to foster the capacity of taking initiative and foster self-employability.

What could be further developments in sectors or in general related to the level 5 qualifications in your country:

The European Level 5 qualifications domain is a relatively new concept for Europe, giving an excellent opportunity to link the sectors for Vocational Education and Training (VET) and Higher Education (HE) to each other. Then it is about looking at qualifications at level 5 of the European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF) and using them for cooperation between the involved institutions, as their providers.

This can lead to more flexible learning paths for students and employees ('adult learners'), making them possible at all times in their lives. Particularly by using also at level 5 programmes and qualifications beyond the formal public-financed system – such as business education, in-company training and vocational courses – effective procedures for recognizing skills acquired earlier and elsewhere as 'recognition of prior learning', can be put in place. It is useful to have further discussions and to share experiences and good practices in the years to come.

Experiences and good practices of adult learners in formal and non-formal programmes on level 5 (offered by institutions that are selected by companies) must be used for developing in the next years new and creative arrangements, to have more flexible work-based learning pathways starting from level 4. This can help to raise the status of Higher VET at level 5, if adult learners want to get a qualification at a higher level. It can also represent a choice for youngsters for a more attractive HVET programme, next to a study in Higher Education.

II. Main features of level 5 in VET (indicated)

Work-based learning and apprenticeships Higher level studies with a vocational focus and workplace learning represent a very valuable way to address the concerns of high unemployment of young people and the shortage of higher level skills required by SMEs, since most of these qualifications are designed with input from employers. Apprenticeships at higher education level, in particular, could help overcome the problems above, since they allow students to acquire a recognised professional qualification at higher level while building up practical skills in real work environments. Universities have strong experience in providing professional training in many fields and could support SMEs and apprentices. A solution therefore could be to create stronger networks of HEIs and SMEs and other stakeholders involved in apprenticeships.

Work-Based Learning (WBL) and degree apprenticeships represent two of the most effective channels to connect VET, HE and the employment sector. These systems are being increasingly applied in some countries, such as France and the UK. It is worth to spend a word on the development of an innovative form of combination of degree and apprenticeship, the so-called degree apprenticeship, which is constantly growing in demand between trainers and employers.

EQF level 5 in service sector (textile)

- EQF level 5 in Social Sector: The professional profile of the Social Animator – Analysis of the characteristics and peculiarities of the profile, its knowledge, competences and skills. Aim of the discussion – sharing of reflections and experiences from the point of view of the participants, analysis of the need of new qualifications at EQF level 5 and the involvement of the stakeholders in the process. Sharing ideas and proposals.

Participants of discussion

- 6 representatives from Kaunas region private and public limited liability textile companies (“Liteksas”, “LTP”, “Introstyle”, “Kauno Baltija”, “Scapa Baltic”)
- 5 representatives from Kaunas region VET and HE institutions (Karalius Mindaugas VTC, Kauno buitinių paslaugų ir verslo mokykla, St. Ignatius Loyola College)
- 3 representatives from Karalius Mindaugas VTC administration

14 participants overall

Filling in the assessment table provided

- What knowledge and skills are important for “highly qualified staff” in your industry in respect to provided list of professional activity areas? Which professional activity areas are the most important?

Regarding the demand of “highly qualified staff”.

- Currently “highly qualified staff” are being trained in companies with the help of other experienced staff or by sending staff to individual/random trainings to acquire specific competences.
- Employers have expressed interest in cooperation with VET institutions preparing “highly qualified staff” for textile industry. As very important aspects flexible learning schedule and ability to combine work with learning at the same time has been mentioned.
- The observations of the participants of discussion allows to assume the demand for employees with EQF level 5 qualification.

Regarding specific competences and skills of “highly qualified staff”

- Overall “highly qualified staff” must have experience in the professional field and must possess general competencies.
- The skills “highly qualified staff” is missing at the moment:
 - Field specific skills – lack of construction skills and high quality sewing skills. However, talking about possible curriculum the participants of discussion stressed the need of training modules designed to broaden understanding of the industry and acquire more general industry related knowledge instead of going deeper into very specific field or competence.
 - General skills – responsibility, leadership, training of others, communicability, planning, organization, process management, stress management.
- The most important skills to be developed while preparing “highly qualified staff” in terms of professional activity areas are: quality assurance, occupational safety assurance, improvement of working methods and technologies, management of lower qualification staff, risks and unexpected problems management.

EQF level 5 in metal sector (Welding)

General part of the discussion aiming at identify what functions do professionals at EQF level 5 perform and what could be examples of their job task descriptions? How do we know that this is level 5 professional, that shows that competences are higher than EQF level 4 but lower than EQF level 6?

The growing internationalization of products and services value chains has triggered an increasing number of international (sectoral) qualifications industry-based training and certifications, based on standards developed by international companies or sectoral organizations, like the welding sector.

Specific part of the discussion trying to identify what skills and competences are important in specific sector (metal industry, construction, service sector or health care sector).

Discussion let to identify key areas EQF level 5 qualification welder. These are: welding processes, welding materials, production processes, visual evaluation and control of welding joints.

Also, it was agreed that the most important competence for EQF level 5 qualification welder are:

- Demonstrate mastery in Combining welding equipment;
- Perform welding processes in accordance with welding procedural descriptions;
- Prepare welding materials for welding;
- Measure main welding parameters;
- Distribution of tasks;
- Training of lower qualification welders and evaluate competences of welders;
- Adopting new working methods;
- Employing spoilage preventative measures;
- Act properly in critical situations;
- Estimate the innovations of the processes and comprehensive technology;
- Organise general welding safety measures.

Table presents the essential knowledge and skills of highly skilled workers of welding sector. Discussion also allowed to agree that competences of EQF level 5 qualification in this sector could be divided in two groups: to professional welder competences and organisational/managerial competences.

<i>Areas of competence / level of competence</i>	<i>Knowledge / information</i>	<i>Skills (ability to perform)</i>	<i>Demonstrate mastery</i>	<i>Not relevant</i>
1. Welding processes;			√	
1.1.Stainless steel welding in various dimensional positions (PA, PB, PF, PG)			√	
1.2. Automated welding (orbit MIG, TIG welding)		√		
1.3. Laser welding		√		
2. Identify need and calculate welding materials		√		
3. Organise and control production processes		√		
4. Provide visual evaluation and control of welding joints		√		
5. Manage work of subordinate welders		√		
6. Train other employees and assess their competences		√		
7. Constantly improve working methods and technologies		√		

8. Assure quality of work			√	
9. Perform risk management and act in		√		
10. Implementation of sectoral innovations and trends of technological processes		√		
11. Ensuring safety at work			√	
12. Rational use of the resources		√		

EQF level 5 in construction

Discussion: who is 5 level (highly qualified specialist) in construction sector

- What functions they perform?
- What could be an example of qualification profile?
- How the assessment and the evaluation of qualification could be performed
- *Are employers willing to perform certification for these specialists?*
- How new qualifications or new aspects of related qualifications can be defined? (for example transfer of technologies, time management and so on).

Level 5 qualification in construction

A most important work in the frame of construction projects is to link the phases of planning and execution. Employees in charge with this work do not have to be able to execute planning themselves, but they must understand principles and forms of planning and be able to transform the results of planning into detailed, short termed work plans and into a practical work organisation on site. They also have to be able to conduct and to supervise the work, to dispose labour, equipment and material in the frame of the overall planning, and to take responsibility for the fitting of results with tender specifications, quality norms and deadlines. Last but not least, they must be able to take over responsibility for health and safety as well as for environmental issues. For this work knowledge, skills and competence on level five are required!

<i>Areas of competence/level of competence</i>	<i>Knowledge/information</i>	<i>Skills (ability to perform)</i>	<i>Expertise</i>	<i>Mastery (high level of professional skills)</i>
Tools, equipment	√			
Construction materials	√			
Rules, regulations, documentation	√			
Work organisation procedures	√			
Basic and new construction technologies and work process				√
Overlapping /interrelated technologies				√
Team work / Organisation of work flow			√	
Communicate with client and construction engineers/project managers			√	
Planning work of oneself and the others			√	
Training of lower qualification workers			√	
Ability to train apprentices			√	
Ensure safety and health at work			√	
Rational use of the resources	√		√	
Responsibility for overall quality				

Round table discussion indicated that for level 5 professional in construction has to have knowledge in technology of construction, materials, tools and equipment used on site for production and how it functions, also have to know how to apply instruments and tools of measurement and to read working drawings for construction projects. Other important aspect is knowledge in regulations, norms and standards on national as well as EU levels relevant to the functions performed on site, also safety and health at work regulations, environment issues and be able to control how these regulations are respected in working place.

Level 5 in construction professional also knows how to apply methodology and procedures of planning, transformation of planning into production, control construction projects, quality control, surveying, marking and measurement, management of production on site (labour, equipment, material) including timetables, cost and return control systems, how to organise non-formal and support informal learning on site.

Also this level professional is involved in all stages of construction project management processes: taking part in planning (materials, tools, resources), organising and executing (taking care of the main work flow and distribution of tasks as well as monitoring and assessing of results and overall quality.

KEY FINDINGS

Knowledge, skills and competence at level 5

Knows in comprehensive manner technology of construction, in particular tools and equipment used on site for production: their functioning, modes of use and features of performance as well as the boundaries of capability and applicability, how to operate equipment for application on site; knows methods and tools for measurement and representation of land and construction details and of working drawings; knows in principle about statics in construction, knows budget software.

Material

Knows in comprehensive manner material used on site for production, its characteristics, modes of use and behaviour when processed as well as the boundaries of capability and applicability, how materials are delivered and stored on site; how hazardous material has to be handled.

Rules, norms, regulation

Knows in comprehensive manner standards, rules, norms and legal duties on national as well as EU levels relevant for production on site, applied topography, management of sites and production processes, quality management and vocational training in particular concerning health and safety and environmental issues.

Procedures

Knows in comprehensive manner methodology and procedures of planning, transformation of planning into production, control construction projects, quality control, surveying, marking and measurement, management of production on site (labour, equipment, material) including timetables, cost and return control systems, how to organise non-formal and support informal learning on site.

Frame of action, actors, interfaces

Knows in comprehensive manner responsibilities, roles, competence, rights, duties and way of work of other actors involved in construction projects

This level professional is involved in all stages on management processes: taking part in planning (materials, tools, resources), organising and executing (taking care of the main work flow and distribution of tasks as well as monitoring and assessing of results and overall quality.

One of the tasks during discussions was to broader scope of competences and skills considered important to EQF level 5. Organisational social and personal competences also have been discussed. Considering this as important aspect of development of new qualifications and assessing non formally acquired skills. Such competencies were mentioned as important for this level:

Organisational	Personal	Social
Leadership and Management and distribution of tasks	Flexibility (ability to adapt to new situations)	Communication with customers and upper management
Planning materials, tools, equipment and resources	Autonomy	Ability to work in an international context

Management of risk and problem solving	Critical and self-critical abilities	Negotiation competence
Management and distribution of tasks	Entrepreneurship, imitative-ness	Conflict management
Quality control	Capacity to applying knowledge and imbedding innovations	Customer orientation
Project management	Learning to learn	Ability to work in team
Training of lower qualification subordinates	Quality orientation	

Discussions allow to provide a portrait of EFQ level 5 qualification holder, basically qualification could be divided into three main building blocks: sector or occupation related competence, managerial competence and competence related to the training, teaching, assessing of lower qualification workers. Through this could be regarded as a general tendency, this is not necessary the rule in all sectors, for example such a distribution have not been defined in health sector.

SECTOR / OCCUPATION RELATED COMPETENCE:

***Work Process Related Technologies, Innovations;
Tools, Equipment, Resources;
Norms, regulations, standards.***

MANAGEMENT / ORGANISATIONAL COMPETENCE

***Management and distribution of tasks for subordinates, planning and organisation of work flow;
Management of risks and problem solving;
Work safety issues, Quality control.***

***TRAINING / TEACHING / ASSESSING
OF LESS QUALIFICATION STAFF***

***Training of lower qualification subordinates,
Work place instructions,
Evaluation of work of others;
Training of apprentices;
Assessing competences of apprentices.***

Round table provided more detailed information about knowledge, cognitive and practical skills and competence then referential EQF descriptors, but all findings correspond to description provided in European Qualification Framework, showing that knowledge are of comprehensive, specialised nature, within *a field of work* or study and an awareness of the boundaries of that knowledge.

Knowledge:

- Comprehensive, specialized, factual and theoretical knowledge within *a field of work* or study and an awareness of the boundaries of that knowledge;

Cognitive and practical skills:

- A comprehensive range of cognitive and practical skills required to develop creative solutions to abstract problems;

Competence is described in terms of *responsibility and autonomy*.

Exercise management and supervision in contexts of work or study activities where there is unpredictable change; review and develop performance of self and others.

Another observation is that level descriptors can be formulated at different levels of abstraction according to the types of qualifications framework they are used in:
At the level of a *sectoral* qualifications framework;
At the level of a *national* qualifications framework;
At the level of a *regional* qualifications framework;
Potentially also at a *global* level.

Consult, identify and build consensus

Qualification descriptors identify the typical achievements and attributes associated with whole qualifications. Descriptors must be reasonably concise, and expressed in language that is accessible by all who will use them. The general terms need to be referenced in a manner that conveys the level of difficulty and complexity associated with tasks and functions performed at a workplace.

There is a need for a link between the European Standards and Guidelines for Higher Education and standards for the quality assurance in the world of work, controlled by other non-state organizations (national and international).

There is a need for a European Qualifications Framework for non-formal learning, with descriptors based on standards that are used by 'the world of work', like ISO and NEN – and with a 'conversion table' of this EQF-NF with the EQF for LLL.

The roundtable discussion served for several purposes: helped to identify the needs of main stakeholders and different groups of interest (representatives of employers, VET training and Higher education institutions, learners and broader public) and allowing to discuss broader possible benefits from EQF level 5 potential for learners, employees and labour market providing advanced VET skills and competences.

DESQUADES

PROFESSIONAL QUALIFICATION LEVEL 5

INTELECTUAL OUTPUT 3

DEVELOPMENT OF QUALIFICATION DESCRIPTORS AT EQF LEVEL 5 IN THREE SECTORS BASED ON PREPARED METHODOLOGY

METHODOLOGY OF DEVELOPMENT OF SECTOR SPECIFIC QUALIFICATION DESCRIPTORS FOR SQF LEVEL V

Commonly understood, level descriptor is a statement, using learning outcomes, that describes learning achievement at a particular level of a qualifications framework and that provides a broad indication of the types of learning that are appropriate to a qualification at that level. Development of level descriptors using learning outcomes describing EQF level V of learning achievements across different types of learning in different sectors can be applied internationally.

I. THE MAIN PRINCIPLES FOR THE DEVELOPMENT OF SECTORAL QUALIFICATION DESCRIPTION FOR SQF LEVEL V:

- Involvement of stakeholders:** One of the key determinants for the development of level V descriptors is including a representative group of all important sectoral stakeholders into discussion about main characteristics of level V qualifications within sectors. A wide range of stakeholders should be involved, representing different entities functioning in the sector – companies, industry chambers and organisations, representatives of higher education and professional bodies, as well as regulatory authorities. Developing of descriptors is initiated by discussions on the competences and standards in a given sector, enabling industry representatives to exchange information and reach consensus on contested issues. Industry stakeholders are therefore both the creators as well as the recipients of the solutions developed for the sectoral framework
- Correspondence to the needs of labour market:** The description should demonstrate tangible benefits for the labour market and encourage investing into gaining level V qualification. Only then will it fulfil its potential for strengthening transparency and trust in the sector, as well as serve its clients, employees and the market as a whole.
- Focus on learning outcomes:** Description of the sectoral level qualification level V should be focused on reaching clear learning outcomes and lead to gaining competences useful for the learners and the sector.
- Correspondence to EQF descriptors:** Descriptions should be designed to facilitate the system of existing qualifications, their eventual redesign and the development of future competence-based sectoral qualifications. Description should reference to existing qualification standards and specific qualifications in the sector, especially if they include competences described in the language of learning outcomes. It is wise to foresee the career development and individual learning paths.

Scheme No 1: Components for the development of sectoral descriptors:

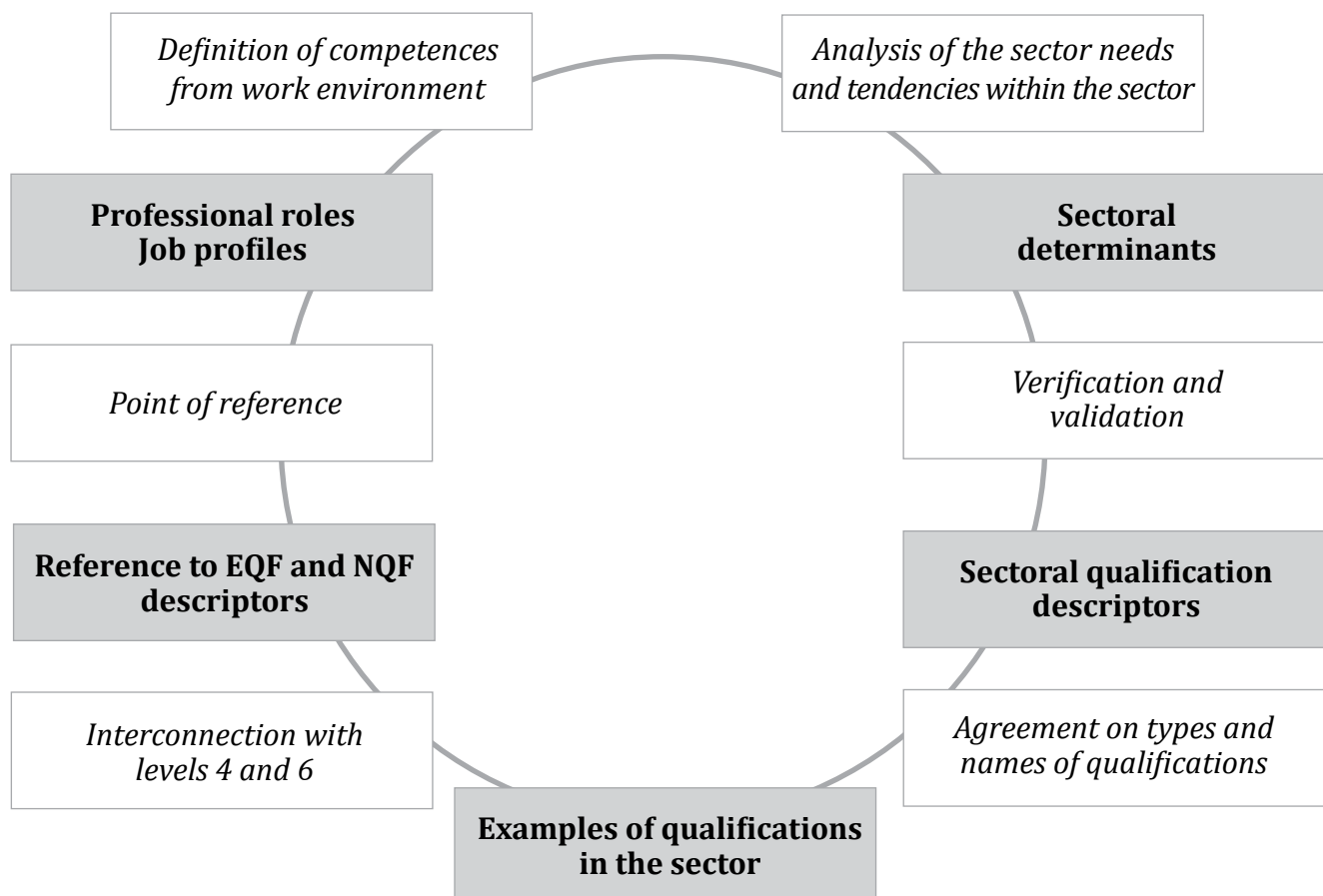

Table No. 1. Steps for the development of sectoral descriptions:

No.	Content	Methods
1.	Background Analysis of main national regulations, main international standards and regulations Social and economic context study	Comparative analysis, Analysis
2.	Analysis of work process for level V in Sector	Expert analysis, Working groups Formulating questions which lead to clarity
3.	Identification of professional roles (groups of competencies, qualifications and specialisations)	Job analysis Job Interview, qualitative questionnaire
4.	Elaboration of a job profile	Discussions with main stakeholders Formulating questions which lead to clarity
5.	Definition of typical occupations	Discussions with main stakeholders Formulating questions which lead to clarity
6.	Elaboration of Sectoral Qualification descriptors in sectors (Defining learning outcomes for the level V in sectors)	Expert working groups Formulating questions which lead to clarity
7.	Considering and agreement the types and names of qualifications (for example “master”, “specialist”)	Expert working groups Discussions with main stakeholders in the sector Formulating questions which lead to clarity
8.	Modalities for accessing the profession/ occupation - Work experience for entering level V - Competences for entering level V - Possibility to access level V from level VI, VI and VIII - Paths for accessing level V from level I, II, III, IV	Expert working groups Formulating questions which lead to clarity
9.	Relations with IV and VI level qualifications For example: - Length of training programmes - Process of verification of knowledge	Expert working groups Formulating questions which lead to clarity
10.	Verification and validation by Sectoral/ national/international Authorities	External assessment Recognition and validation
11.	Quality provision/renewal	Application of sectoral qualification Testing procedures, descriptors and feedback

II. PROCESS OF THE DEVELOPMENT OF COMPETENCES FOR EQF LEVEL V:

Sector-specific descriptions of knowledge, skills and competence are the basis of the qualification descriptions. They should reflect the demands of work in the specific industry. To define knowledge, skills and competence in a sector-specific manner it is necessary to find the main reference point common for many countries and therefore available to use it internationally. In this case this reference point was European Qualification framework.

The process of identifying sets of key competences for the most important areas of the specific sector is a critical part of the methodology of developing sectoral level descriptors, since they form the basis of the determinants distinguishing specific sectoral qualifications.

The integral descriptive categories used and aspects of major importance for completeness of the description of knowledge, skills and social competences at a given level of advancement also have to be analysed. Such analysis considers general job roles at this level in the sector; key activities/actions (action verbs) appropriate for a given level of responsibility, independence, cooperation and management, creativity, assessment, self-development, etc.,

The worker has to possess:

- - knowledge about equipment and materials, societal and legal framework
- - practical skills that allow to execute work operations
- - competence to be able to act and behave with the appropriate level of responsibility. The higher the qualification level, the bigger the responsibility.

Table No. 2 Analysis of Sector specific competences:

General knowledge	<i>Knows and understands:</i>
General skills	<i>Is able to do</i>
General social competence	<i>Is ready to</i>
Occupational area knowledge	<i>Knows and understands:</i>
Occupational skills	<i>Is able to do</i>
Occupational social competence	<i>Is ready to</i>
Tools, equipment and materials used	<i>Knows how to use...</i>
Sector specific rules, norms, regulations	<i>Knows how to apply ...</i>
Profile of a person with a sectoral qualification at level V:	<i>Example of position requiring qualifications at the level: (Independent Specialist)</i>

Sectoral qualification description serve the purpose of making the qualifications of an industry transparent, well-ordered and improved in terms of quality. By using the language of the sector and referencing the described competence requirements to the work environment, it is a friendly tool for recognizing the complexity of level 5 qualifications and for comparing qualifications with one another, building coherent development paths, and creating effective systems for the continuous improvement of employee competences. In this way, it becomes an important and useful link between the world of work and the world of qualifications.

III. RELATION WITH EQF LEVELS IV AND VI

For a clear definition of level V qualifications within sectors It is also necessary to compare and distinguish differences of EQF level V from EQF levels IV and VI. This could be done by comparing typical occupations, types of qualifications awarded, analysing job profiles with a special emphasis on such aspects as skills proficiency, level of responsibility, managerial skills and autonomy.

EQF level V as an intermediate level between VET and higher education systems should be examined in a relation with VET and higher education qualification descriptors. This should help to identify how level V qualifications provide access to employment and career advancement, as well as enabling further learning and progression to higher education.

Main aspects to inspect still are learning outcomes describing level of skills, knowledge competences as well as recognition of qualification and progress routs in terms of lifelong learning.

Difference between EQF level IV, level V and level VI as provided in European Qualification Framework can be seen in an increasing level of complexity of knowledge and skills as well as emerging managerial competencies, increasing degree of responsibility and autonomy.

IV. EXAMPLES OF METHODOLOGIES USED IN OTHER PROJECTS:

1. Level-setting and recognition of learning outcomes. The use of level descriptors in the twenty-first century. J. Keevy and B. Chakroun, 2015
2. Sectoral Qualifications Framework for the Construction Industry in Europe. Project “Developing and Introducing a Sectoral Qualifications Framework for the European Construction Industry (SQF-Con)”. 2009
3. Prototype Joint European Sectoral Qualifications Framework for the Creative and Performing Disciplines, 2012
4. Qualification Frameworks: basic elements, key recommendations and methodology. CIMEA, 2016 (Luca Lantero, Manuele Costone)
5. Sectoral Qualifications Framework: Telecommunications, 2015 <http://www.kwalifikacje.edu.pl/en/sectorial-qf/1053-telecommunications>

SECTORAL QUALIFICATION DESCRIPTORS WELDING SECTOR

No.	<i>Parameters of the Descriptors</i>	<i>Content</i>	<i>Feedback</i>
1.	Short description of sector	<p>Engineering industry</p> <p>The engineering industry is one of the most important branches of Lithuania’s business and science, generating around 20 percent of the total added value. Within the general manufacturing, it employs around 20 per cent of all manufacturing workers. In order to stimulate the growth of this sector, not only investment but also innovation is needed.</p> <p>In Lithuania, Engineering industry is currently exporting about 72 percent of all production in Lithuania. Exports of the engineering industry started to grow faster after 2009, and in 2010-2013 the export of the engineering industry increased on average by 9,5% every year. The range of use of Lithuanian engineering industry products in foreign markets varies from the aeronautics and defense sector (NASA, Boeing, US troops) to cars (BMW, Volkswagen, MAN, etc.) and machinery, mechanical equipment and electronics the instrument industry (Hitachi, Siemens, Mitsubishi).</p> <p>According to the European Union data, the Lithuanian Innovation Index since 2006 increased by 2,58%. However, Lithuania is still almost two times behind the European Union average in innovation within the Engineering industry. Innovation provides the foundation for all types of industry. Companies need to invest in innovation in order to improve the indicators of the engineering and other manufacturing sectors.</p> <p>Welding sector</p> <p>This description is designated to Welding. Welding is an important sector of the Engineering industry. Welding is a process that joins materials, usually metals or thermoplastics, by causing fusion, which is distinct from lower temperature metal-joining techniques such as brazing and soldering, which do not melt the base metal. In addition to melting the base metal, a filler material is typically added to the joint to form a pool of molten material (the weld pool) that cools to form a joint that is usually stronger than the base material. Pressure may also be used in conjunction with heat, or by itself, to produce a weld. Welding also requires a form of shield to protect the filler metals or melted metals from being contaminated or oxidized. Although less common, there are also solid state welding processes such as friction welding in which metal does not melt. Some of the best known welding methods include Oxy-fuel welding, Shielded metal arc welding (SMAW), Gas tungsten arc welding (GTAW), Gas metal arc welding (GMAW), Flux-cored arc welding (FCAW), Submerged arc welding (SAW), Electroslag welding (ESW), Electric resistance welding (ERW).</p>	

		<p>Many different energy sources can be used for welding, including a gas flame, an electric arc, a laser, an electron beam, friction, and ultrasound. While often an industrial process, welding may be performed in many different environments, including in open air, under water, and in outer space. Welding is a hazardous undertaking and precautions are required to avoid burns, electric shock, vision damage, inhalation of poisonous gases and fumes, and exposure to intense ultraviolet radiation.</p>	
2.	Main activities at level V within Sector (job profile)	<p>The activities at level V divides into 2 different sections:</p> <p>Part 1: Welder-practitioner:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Performing welding work at the highest international level - Documentation filling - Managing a certain working bar (brigade, workshop) - Practical training of apprentices <p>Part 2: Coordinator of welding quality:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organization coordination and production of fusion welding works of steel, aluminium, copper and alloys - Assembling and installation works - Instructing - Supervision, quality control of work in the engineering and metalworking factories, construction, machinery, energy, agriculture, servicing and other sectors of the economy 	
3.	Typical occupations for the sector	<ul style="list-style-type: none"> - Welding Inspector (project proposal) - Welder - Welding, Cutting and Surface Treatment by Laser Operator - Welding Master - Welding Quality Coordinator 	
4.	Occupational knowledge	<ul style="list-style-type: none"> - To apply the knowledge of welding works technology (materials, products, methods, standards); - To apply engineering knowledge about welding drawings; - To apply the knowledge about sequence of performance of work, productivity of labour and equipment; - To perform welding work at the highest international level 	
5.	Occupational skills	<ul style="list-style-type: none"> - To supervise compliance with work and fire safety requirements and rules; - To control adherence to works implementation schedule; - To present suggestions concerning supply of materials and equipment; - To produce specific welding works; - To control and test quality of welding works; - To read welding drawings; - To prepare welding procedure specifications; 	

		<ul style="list-style-type: none"> - To select welding equipment, materials and technologies; - To instruct lower qualification workers; - To perform various types of welding work at the highest international level. 	
6.	Other occupational competence	<ul style="list-style-type: none"> - To apply knowledge of work safety and environmental protection; - To apply the knowledge of psychology of interpersonal communication; - To apply the knowledge about information technologies. 	
7.	Sector specific -tools -equipment -materials	<p>Tools: grinding, drilling, sharpening, NDT tools, penetrants, pressure testing tools etc. tools. Equipment: different arc welding machines, robotic welding, semi automatical welding machines, milling, drilling, turning, cutting machines, plasma cutting and welding machines etc. Materials: different kind of steels, aluminium, copper etc. Welding rods, electrodes etc.</p>	
8.	Sector specific rules, norms, regulations	<p>EN ISO 9606; EN ISO 1090; EN ISO 5817; EN ISO 6520; EN ISO 14731; EN ISO 4063; EN ISO 2553; EN ISO 17637; EN ISO 17635; EN ISO 15609; EN ISO 15608 European welding federation guideline No. EWF-652r2-121/SV-0</p>	
9.	Type of qualification awarded	VET (vocational educational training) diploma	
10.	Interrelations with level IV and possibilities to upgrade qualification to level V	A person seeking to acquire this qualification must have at least secondary education, a LTQF level IV welder qualification and have 5 years of professional experience in the engineering industry.	<i>These requirements may differ from one country to another due to national legal regulations and how every country relates EQF to NQF.</i>
11.	Next level of professional development (Interrelations with EQF level VI)	A person can become a Production and technology engineer (level VI) with a specialisation in Welding. Requirements for enrolling on a course – to have secondary school education. No relations to level V in any sector.	<i>These requirements may differ from one country to another due to national legal regulations and how every country relates EQF to NQF.</i>
12.	Suggested length of training	Modular Welding Coordinator-supervisor training program (length 60 credits) Welding Coordinator-supervisor non formal training program (length 80 hours)	<i>These requirements may differ from one country to another due to national legal regulations and how every country relates EQF to NQF.</i>
13.	Reliance of the level V description to the education sector (vocational, higher)	Vocational	

<p>14.</p>	<p>Suggested training programmes under the description</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Welding Inspector, formal education (project proposal). Suggested length of training – from 10 weeks (in the form of continuous vocational education to 1 year in the form of initial vocational education) - Welder, formal education (project proposal). Suggested length of training – from 10 weeks (in the form of continuous vocational education to 1 year in the form of initial vocational education) - Welding, Cutting and Surface Treatment by Laser Operator, formal education (project proposal). Suggested length of training – from 10 weeks (in the form of continuous vocational education to 1 year in the form of initial vocational education) - Welding Master, formal education (project proposal). Suggested length of training – from 10 weeks (in the form of continuous vocational education to 1 year in the form of initial vocational education) - Welding Quality Coordinator, informal education. Length – 3 weeks. 	<p><i>These requirements may differ from one country to another due to national legal regulations and how every country relates EQF to NQF.</i></p>
-------------------	--	---	---

FINAL CONCLUSION:

X We accept the level V description Welding Qualification as of suitable quality.

X We accept the level V description Welding Qualification as of suitable quality with the condition that the corrections are made following our feedback.

Partner Fundación Laboral del Metal

CONSTRUCTION SECTOR

No.	<i>Parameters of the Descriptors</i>	<i>Content</i>	<i>Feedback</i>
1.	Short description of sector	<p>The construction sector plays role of strategic importance in the European economy in Europe. It delivers the buildings and infrastructure needed by the rest of the economy and society. It generates almost 10% of GDP and provides 20 million jobs, mainly in micro and small enterprises. Construction is also a major consumer of intermediate products (raw materials, chemicals, electrical and electronic equipment, etc.) and related services. Because of its economic importance, the performance of the construction sector can significantly influence the development of the overall economy.</p> <p>The competitiveness of construction companies is therefore an important issue not only for growth and employment in general but also to ensure the sustainability of the sector.</p> <p>Also the construction sector plays an important role in the delivery of the Europe 2020 Strategy on smart, sustainable and inclusive growth. Furthermore, the Commission's Communication on the 'Energy Roadmap 2050'¹ points out that higher energy efficiency in new and existing buildings is key for the transformation of the EU's energy system.</p> <p>However, the construction sector is confronted by a number of structural problems, such as a shortfall of skilled workers in many companies, low attractiveness to young people due to the working conditions, limited capacity for innovation and the phenomenon of undeclared work. More widely, the current situation of this industry can be characterised by three basic elements.</p> <p>Recent trends of development of construction sector which will effect this sector the most include:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Environmental sustainability (sustainable construction) • Automation in construction • E - construction (as an electronic alternative to this where records are recorded and kept digitally, throughout the life of a project); • Increased requirements for energy efficiency; • Resource efficiency throughout the whole life cycle. 	
2.	Main activities at level V within Sector (job profile)	<p>The most important work task for the level 5 professional in construction is to link the phases of planning and execution of building project.</p> <p>Employees in charge with this work must understand principles and forms of planning and be able to transform the results of planning into detailed, short termed work plans for subordinates and into a practical work organisation on site. They also have to be able to conduct and to supervise the work, to dispose labour, equipment and material in the frame of the overall planning, and to take responsibility for the fitting of results with tenders specifications, quality norms and deadlines.</p> <p>These professionals have to be able to train, instruct and control work of other subordinates (apprentices) in the work place, also to evaluate their competences and skills as well as give feedback about quality and results of work of apprentices.</p> <p>They also must be able to take over responsibility for health and safety as well as for environmental issues.</p>	

¹ COM(2011) 885/2.

3.	Typical occupations for the sector	<p><i>Lower-level manager in construction site (master)</i> <i>For example:</i> <i>(High level) professional in bricklaying, lower-level manager in bricklaying or Bricklaying Master);</i> Professional in Concrete works (Concrete works master) <i>(High level) professional in buildings insulation (Buildings insulation master)</i> <i>(High level) professional in Roofer</i></p>	<p>Medium or High level in Construction and Building Rehabilitation Companies; Work Management Technician; Work Preparation Technician; Construction Designer; Quantity surveyors; Responsible for Shipyard Organization; Coordinator of Maintenance Activities in Real Estate Companies; Technical-Commercial Activities in Building Material Companies; Technical Activities in Construction Specialties Companies.</p>
4.	Occupational knowledge	<p>Level 5 professional in construction is expected to have:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specific knowledge such as technology of construction, tools and equipment used on building site and how they are functioning; • Deep knowledge of methods and tools for measurement and representation of land and construction details and of working drawings (printed and in e-form); • Know technology of construction, materials, tools and equipment and its characteristics used on site for production; • know how to apply regulations, norms and standards on national as well as EU levels relevant to the functions performed on site; • Know how to apply safety and health at work regulations, environment issues and be able to control how these regulations are respected in working place; • Specific knowledge about quality requirements for the construction site and work process. • To know basic elements of training of apprentices in a form of work based learning. 	
5.	Occupational skills	<p>Level 5 professional in construction competence:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Managing work flow in construction site (materials, tools, resources); • Application of methodology and procedures of planning and execution of construction site works, taking care of the main work flow and distribution of tasks as well as monitoring and assessing of results and overall quality; • Control construction projects; 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Manage quality control, surveying, marking and measurement; • Manage production on site (labour, equipment, material) including timetables, cost and return control systems; • Managing work health and safety issues; • Organising non-formal and support informal learning on site for apprentices; • Evaluation of the training needs; • Mentor less experienced employees; • Manage the safety and quality issues. 	
6.	Other occupational competence	<p><i>Other important occupational competence:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ability to perform professional tasks under variable conditions (to act in unforeseen situations); • Risk management; • Effective communication; • Preparation of construction site documentation; • Evaluation of the impact of various actions and risks; • Management of the flow of information; • Problem solving; • Managing small teams. 	<ul style="list-style-type: none"> - Continuous training - Emotional balance - Organization, coordination - Communication skills - Linguistic skills - Critical thinking - Negotiation - Emotional intelligence - Cognitive flexibility - ICT skills
7.	Sector specific -tools -equipment -materials	Tools and equipment used on construction site, tools for measurement and cutting, construction drawings in various formats (2D, 3D, 4D) budget and management software. Materials used in construction site, they characteristics and behaviour then processed.	
8.	Sector specific rules, norms, regulations	Construction site regulations and norms, such as European advanced codes, the Eurocodes, a set of European standards for the design of buildings and other civil engineering works, is a starting condition for risk reduction and harmonisation in construction.	What about the national norms and regulations?
9.	Type of qualification awarded	Types of qualifications: (Level 5 certificate, vocational educational training diploma)	
10.	Interrelations with level IV and possibilities to upgrade qualification to level V	A person seeking to acquire this qualification must have at least secondary education, a EQF level III qualification and have at least 2 years of professional experience in the construction industry, or level IV qualification and at least 2 years of experience.	Disagree. This prevents many young people from moving to this level.
11.	Next level of professional development (Interrelations with EQF level VI)	Next level of professional development for a high level professional is to become a coordinator of construction works in construction work place or manager of construction works (managing and supervising of lower qualification professionals).	
12.	Suggested length of training	Training programme can vary from one year to year and a half, depending on prior knowledge and experience obtained in the workplace.	This can create more problems in terms of ecvet

13.	Reliance of the level V description to the education sector (vocational, higher)	Level V description in construction is more relevant to vocational training sector than to the higher education. In some countries in the construction industry school-based systems and company-based systems co-exist in the frame of vocational education and training system.	
14.	Suggested training programmes under the description	Modular training programme for level V professionals in different fields of construction. Suggested form of vocational education and training is apprenticeship.	

FINAL CONCLUSION:

We accept the level V description Construction Qualification as of suitable quality.

We accept the level V description Construction Qualification as of suitable quality with the condition that the corrections are made following our feedback.

Partner Esprominho

CLOTHING AND TEXTILE SECTOR

No.	<i>Parameters of the Descriptors</i>	<i>Content</i>	<i>Feedback</i>
1.	Short description of sector	<p>The Lithuanian clothing and textile sector is one of the largest job-creating manufacturing industries in Lithuania, which currently employs about 26 thousand people. Level 4 professional qualification is quite popular in textile sector. It has been identified by employers that there is a need for a higher level employees (qualification level V) to cover the higher level technical roles within the industry and to provide progression routes for those on manufacturing. Due to the rapid changes in the market, and in the face of low cost competition, textile sector is increasingly reliant upon implementing cost effective product development initiatives to enable them to compete within the global market. The need of qualified staff is real.</p> <p>Lithuanian textile and sewing industry production quantity is too large for the local market, and therefore the sector is exporting a lot and working for foreign markets. Textile industry is dominated by several companies that compete successfully not only in the local, but also in foreign markets due to its brand. Foreign direct investments is one of the most important factors that facilitate the achievement of faster technological advances and more efficient dissemination of knowledge and innovation. Attractiveness of investment in Lithuanian textile sector is usually characterized by a favourable geographical location, relatively good workforce quality, good transport infrastructure, government efforts to improve the business environment. Growing foreign direct investments and growing foreign capital shows the industry's ability to increase the competitiveness of domestic enterprises. The possibility to enter EU market has changed the way companies in the sector work.</p>	
2.	Main activities at level V within Sector (job profile)	<p>The qualification is intended for activities with a complex combination of tasks in different fields of activity covering such activities as sewing, modelling and designing. Other activities include coordination and management work, assessment and training of lower-skilled employees. The activity requires a combination of comprehensive knowledge of the field with general knowledge, solving various specialized tasks in several different fields of activity. Also 1-3 years working experience within the sector (work based learning) is necessary.</p> <p>An employee carries out activities independently, whose care is limited to assessing the results. Tasks of the activity are determined by the higher qualification employee, often giving the performer the opportunity to choose the ways and means of solving these problems. The employee manages the activities of lower-skilled employees, plans and divides tasks, supervises the performance of activities, advises and checks the quality of performance.</p>	

		The operational and organizational requirements of the business and its environment are constantly changing, changes are often unpredictable and may involve new areas of activity.	
3.	Typical occupations for the sector	Sewing constructor, seamstress modeller, clothing tailor, women's clothing tailor, men's clothing tailor, blouse tailor, hat tailor, theatrical worker seamstress, custom tailor, fur fabric tailor, textile fabric tailor, textile craftsman, re-sewer, tailor modeller, hat modeller.	
4.	Occupational knowledge	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Basics of clothing construction and modelling. ➤ Sewing (to know and understand how the constructed garment is made, how to combine pieces in to a solid product, technical procedures and equipment needed). ➤ Principles and process of organising and assessing work. Understanding of the workplace and the employee's responsibilities, for example, time-keeping, appearance, customer care, health and safety and etc. ➤ Procedures and skills for training lower staff. ➤ Operations and criteria of quality assurance. ➤ Principles and regulations of safety at work. 	
5.	Occupational skills	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Clothing construction, modelling and sewing skills (clothing design, correction of product model, reproduction of sizes; creation of spreadsheets, design of the product from the sketch, model sketch analysis, changing of the structure base, multiplication of the product, preparation of full product technical documentation). ➤ Evaluation and self-evaluation skills. ➤ Quality assurance skills (quality assurance skills are the ones characterizing the profiles at level 5). ➤ The capacity of coordinating a team, the capacity of doing the job and interacting with the other professional profiles of the sector, knowing their roles and their peculiarities. ➤ If necessary, should be able to implement sectoral innovations / latest trends, improvement of working methods and technologies, work place health and safety. <p>Highly skilled professionals should become more familiar with the primer of the textile sector, also be familiar with the management of textile processes.</p>	
6.	Other occupational competence	<ul style="list-style-type: none"> ➤ After gaining level V qualification, employee <u>is ready to</u> work individually, ensuring work safety, working as leader for other team members, demonstrating knowledge within the sector, IT knowledge and self-evaluation. ➤ Autonomy in organizing and carrying out the work is strictly linked to responsibility, a competence that level 5 qualifications should develop. ➤ Positive attitude to learning. ➤ Flexible approaches to solving problems. 	

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Adaptability and positive attitude to change. ➤ Confidence to set goals, reflect and learn from experience. 	
7.	Sector specific -tools -equipment -materials	IT, special programmes for modelling/construction, MS Office and other necessary to fulfil daily duties. Tools and equipment varies from companies in the sector and vocation training centres, providing the qualification.	
8.	Sector specific rules, norms, regulations	No specific rules, norms or regulations are applied.	
9.	Type of qualification awarded	Level V qualification-vocational training. Position: constructor-modeler, designer-modeler, shift manager or supervisor.	
10.	Interrelations with level IV and possibilities to upgrade qualification to level V	Level V qualification has direct interrelations with level IV, as level IV usually should be completed to proceed higher level of qualification. According to Lithuanian Qualifications Framework V level qualifications provided through programs for persons with professional qualifications and set duration of professional experience, non-degree study programs and (or) the professional experience and independent study.	
11.	Next level of professional development (Interrelations with EQF level VI)	Level VI qualification according to Lithuanian Qualifications Framework. Position: production manager, engineer, work manager, creative director, etc.	
12.	Suggested length of training	Up to one year.	
13.	Reliance of the level V description to the education sector (vocational, higher)	Vocational education.	
14.	Suggested training programmes under the description	Sewing constructor vocational training programme	

FINAL CONCLUSION:

X We accept the level V description '*Clothing and textile sector*' as of suitable quality.

X We accept the level V description... [*Clothing and textile sector*] ... as of suitable quality with the condition that the corrections are made following our feedback.

Partner: Essenia UETP srl - Giovanna Palumbo; Francesca Sauro

EVALUATION OF THE INTELLECTUAL OUTPUT 3:

methodology FOR THE DEVELOPMENT OF SECTORAL Qualification Descriptors

Qualification Descriptors at EQF level 5 in three sectors

No.	PARAMETERS OF THE methodology	ANALYSIS	ASSESSMENT/REMARKS
1.	Overall objectives	<p>The purpose of the development of sectoral qualification descriptors is indicated in the recommendations from the first outcome of the project „Comparative study on developments of EQF level 5 qualifications in Europe“. Overall objective of the methodology is to increase transparency and recognition of skills and qualifications in order to facilitate learning, employability and labour mobility through development of international qualification descriptors in specific sectors.</p> <p>The methodology provides preconditions for the development of internationally compatible platform of new types of qualifications, vocational education or study programmes and joint developments in different sectors. Better understanding and application (nationally and internationally) of EQF level 5 qualifications, allowing learners to move more easily between different types of education (such as academic and vocational) and between different levels (such as VET and higher education) internationally.</p>	<p><i>The overall objective of the Methodology is clear.</i></p> <p><i>Dispute the fact that this Methodology was prepared for the developments of the European Qualification Frameworks Level V qualifications in three sectors, it could be applied and used much broader: for other levels of European Qualification Framework or for other sectors as well.</i></p>
2.	Grounding of the methodology for the development of sectoral qualification descriptors	<p>First of all methodology is grounded on research and study of the developments within European Qualification Framework level 5, analyses of recent European Vocational education and training and Higher education policy developments, strategic papers, official documents, results scientific research and data analyses and comparative study of European countries. For the purpose of the development of Methodology review of European policy and strategic documents concerning sectoral qualification frameworks and qualifications, analyses of reforms and developments in EU countries regarding both vocational education and training and Higher education qualifications has been prepared.</p> <p>Examples of methodologies used in other projects are also examined (such as Prototype Joint European Sectoral Qualifications Framework for the Creative and Performing Disciplines, 2012, Sectoral Qualifications Framework: Telecommunications, 2015).</p>	<p><i>Methodology is well grounded on research and indept study of the developments within European Qualification Framework level 5 across Europe.</i></p>

<p>3.</p>	<p>Principles for the development of sectoral qualification descriptors</p>	<p>There are 4 main principals mentioned in the methodology:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Involvement of stakeholders, • Correspondence to the needs of labour market, • Focus on learning outcomes, • Correspondance to EQF descriptors. <p>In the methodology, the principles are elaborated to further clarify their application:</p> <p>It is stressed (while presenting importance of involvement of stakeholders) that the developing of descriptors should be grounded on the indept discussions about the competences and qualifications in a given sector, enabling industry representatives to exchange information and reach consensus on contested issues.</p> <p>A broader explication of the principles emphasizes that the development of sectoral inventories should be based on a comprehensive discussion among all stakeholders on the competences and qualifications of a particular sector, allowing industry and education representatives to exchange information and agree on controversial issues. Representatives of all stakeholders should, in particular, agree in detail on the benefits to each of the target groups (employers, workers, learners, education providers, the state) provided by sectoral qualifications descriptions in various fields. It should also be clear to everyone what is the added value of creating sectoral qualification descriptors.</p> <p>The description should demonstrate tangible benefits for the labour market and encourage investing into gaining level V qualification.</p> <p>Description of the sectoral level qualification level V should be focused on reaching clear learning outcomes and lead to gaining competences useful for the learners and the sector.</p> <p>Description should have clear reference to existing qualification standards and specific qualifications in the sector, especially if they include competences described in the language of learning outcomes. It is wise to foresee the career development and individual learning paths.</p>	<p><i>4 principals are chosen appropriately and consistent with the logic of the methodology itself. The importance of the discussion and consensus is mentioned in the Methodology and could be added as a principal as well.</i></p>
<p>4.</p>	<p>Components for the development of sectoral descriptors</p>	<p>Descriptors consist on these main parameters:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analysis of the sector needs and tendencies within the sector; • Analysis of main national regulations, main international standards and regulations (Social and economic context study); • Analysis of work procecess for level V in the Specific Sector; 	<p><i>The basic parameters are appropriate and well thought out, allowing indept description of the qualifications within the sector and comparison between different countries. Some parameters may differ from one country to another due to national legal regulations and how every country relates EQF to NQF.</i></p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Identification of professional roles (groups of competencies, qualifications and specialisations); • Reference to EQF and NQF descriptors; • Elaboration of a job profile based on learning outcomes; • Definition of typical occupations; • Elaboration of Sectoral Qualification descriptors in sectors (Defining learning outcomes for the level V in sectors); • Modalities for accessing the profession/occupation; • Work experience for entering level V; • Competences for entering level V and Paths for accessing level V from level I, II, III, IV, as well as relations with IV and VI level qualifications • Verification and validation by Sectoral/national/international Authorities • Quality provision/renewal <p>All content of the qualification sector is oriented towards the possibility to apply qualification profiles at international level, describing them comprehensively for all stakeholders. Therefore, the content used in the methodology can be adapted at international level to describe and analyze other sectoral and other qualifications. The process of identifying sets of key competences for the most important areas of the specific sector is a critical part of the methodology of developing sectoral level descriptors, since they form the basis of the determinants distinguishing specific sectoral qualifications.</p>	
5.	Methods of the development of sectoral descriptors	<p>A large variety of methods is mentioned and can be used in a process of the development such as comparative analysis, expert interview, Job Interview, qualitative questionnaire, Discussions with main stakeholders.</p> <p>Formulating questions which lead to clarity.</p> <p>Main method Expert working groups.</p> <p>Discussions with main stakeholders.</p>	<i>Chosen variety of methods are needed for a comprehensive analysis of sectoral qualifications, and therefore is suitable and well grounded.</i>
6.	Overall evaluation of the Methodology	<p>Methodology is well grounded and prepared for comparison and development of international qualifications. It could be used universally and could be applied and used for other levels of European Qualification Framework or for other sectors as well. The basic parameters are clear and well described, appropriate and well thought out, allowing indept analysis and description of qualifications, occupations within sector.</p> <p>Sector-specific descriptions of knowledge, skills and competence are the basis of the qualification descriptions. They should reflect the demands of work in the specific industry. To define knowledge, skills and competence in a sector-specific manner it is necessary to find the main reference point common for many countries and therefore available to use it internationally. In this case this reference point was European Qualification framework.</p>	

No.	SECTORAL QUALIFICATION DESCRIPTORS	EVALUATION	REMARKS
1.	WELDING	<p>Sectoral Qualification Descriptor for Welding sector is prepared with regard to sector specificity and requirements for occupational activities for welders. It is based on broad discussion about the need of level 5 practitioner in the welding sector with main stakeholders groups.</p> <p>The occupational activities are divided into 2 different sections (quality coordination and high level welding practice). Occupational knowledge (knowledge of welding works technology (materials, products, methods, standards, engineering knowledge about welding drawings, knowledge about sequence of performance of work, productivity of labour and equipment), skills (to supervise compliance with work and fire safety requirements and rules, to control adherence to works implementation schedule, to present suggestions concerning supply of materials and equipment, to produce specific welding works, to control and test quality of welding works; to prepare welding procedure specifications, to select welding equipment, materials and technologies and to instruct lower qualification workers) are defined with regard to international practice and variety of occupational jobs that could be performed at EQF level 5 within welding sector. Some other sector specific competences are also emphasised: to apply knowledge of work safety and environmental protection; to apply the knowledge of psychology of interpersonal communication, to apply the knowledge about information technologies.</p> <p>Descriptor is well prepared and can be used by all groups of interests and stakeholders (companies, industry chambers and organisations, representatives of higher education and professional bodies, as well as regulatory authorities).</p>	<p><i>The specificity of the welding jobs determines that welders are regulated by a number of international standards, which are changing rapidly. This should be taken into account in the practical application of the sectoral qualification descriptor.</i></p>
2.	CONSTRUCTION	<p>Descriptor is prepared with regard to construction sector trends and developments and broad discussion with sector representatives. The industry sector of construction is a very important one in the European Union. It provides the infrastructure and buildings which are required by all the other sectors of the economy. Descriptors are prepared with regards to main trends in the construction industry: Environmental sustainability (sustainable construction), Automation in construction, E – construction (as an electronic alternative to this where records are recorded and kept digitally, throughout the life of a project), Increased requirements for energy efficiency, resource efficiency throughout the whole life cycle.</p>	<p><i>It is not internationally agreed that 1-3 years working experience within the sector is necessary or not.</i></p>

		<p>The most important work task for the level 5 professional in construction is to link the phases of planning and execution of building project. Employees in charge with this work must understand principles and forms of planning and be able to transform the results of planning into detailed, short termed work plans for subordinates and into a practical work organisation on site. They also have to be able to conduct and to supervise the work, to dispose labour, equipment and material in the frame of the overall planning, and to take responsibility for the fitting of results with tenders specifications, quality norms and deadlines.</p> <p>Descriptor is comprehensive and can be used internationally for the standardisation of the construction field activities for level 5 EQF practitioners.</p>	
3.	CLOTHING AND TEXTILE SECTOR	<p>The Descriptors are prepared with the main emphasis on qualification which is intended for activities with a complex combination of tasks in different fields of activity covering such activities as sewing, modelling and designing and coordination and management work, assessment and training of lower-skilled employees.</p> <p>The level 5 activity requires a combination of comprehensive knowledge of the field with general knowledge, solving various specialized tasks in several different fields of activity. Also 1-3 years working experience within the sector (work based learning) is necessary.</p> <p>Importance of ability to perform activities independently is also very important for this sector. Descriptors are prepared based on broad discussion with the sector employers and therefor are trustworth.</p>	<i>It is not internationally agreed that 1-3 years working experience within the sector is necessary or not.</i>
4.	Overall evaluation of the Descriptors	<p>Sectoral qualification descriptors are well prepared and can serve the purpose of making the qualifications of an industry transparent, well-ordered and improved in terms of quality. By using the language of the sector and referencing the described competence requirements to the work environment, it is a friendly tool for recognizing the complexity of level 5 qualifications and for comparing qualifications with one another, building coherent development paths, and creating effective systems for the continuous improvement of employee competences. In this way, it becomes an important and useful link between the world of work and the world of qualifications.</p>	

DESQUADES

PROFESSIONAL QUALIFICATION LEVEL 5

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

5 EUROPOS KVALIFIKACIJŲ SANDAROS LYGMENS SEKTORINIŲ KVALIFIKACIJOS APRAŠŲ RENGIMAS

KLAIPĖDOS ERNESTO GALVANAUSKO
PROFESINIO MOKYMO CENTRAS

esprominho

University and Enterprise Training Partnership UETP

FUNDACIÓN LABORAL DEL METAL

KVALIFIKACIJŲ IR PROFESINIO
MOKYMO PLĖTROS CENTRAS

KARALIAUS MINDAUGO
profesinio mokymo centras

VILNIAUS
JERUZALĖS
DARBO RINKOS
MOKYMO CENTRAS

**5 EUROPOS KVALIFIKACIJŲ
SANDAROS LYGMENS
SEKTORINIŲ KVALIFIKACIJOS
APRAŠŲ RENGIMAS**

Projektas „5 Europos kvalifikacijų sandaros lygmens sektorialių kvalifikacijos aprašų rengimas“, projekto Nr. 2016-1-LT01-KA202-023178

Projektas finansuojamas iš Europos Komisijos „Erasmus+“ programos

Projekto koordinatorius: Klaipėdos Ernesto Galvanausko profesinio mokymo centras, Lietuva

Projekto partneriai:

- Essenia UETP – University and Enterprise Training Partnership s.r.l., Italija
- Fundación Laboral del Metal, Ispanija
- Esprominho, Portugalija
- Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centras, Lietuva
- Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centras, Lietuva
- Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras, Lietuva

Projekto vadovė dr. Dalia Martišauskienė

Tyrimų vadovė dr. Odeta Kupetienė

Tyrėjų grupė:

Dr. Dalia Martišauskienė

Dr. Odeta Kupetienė

Dr. Rasa Lužytė

Eglė Radzienė

Mindaugas Černius

Vytautas Petrokas

Jurgita Bražinskienė

Algirdas Daunoravičius

Giovanna Palumbo

Francesca Sauro

Izabela Savickienė

Inga Butauskė

Sandra Oliveira

Isabel Vieira

Fernanda Rei

Cláudio Marques

António Teixeira

Karin Volpato

DESQUADES

PROFESSIONAL QUALIFICATION LEVEL 5

I INTELEKTINIS REZULTATAS

5 EKS LYGIO KVALIFIKACIJŲ EUROPOJE PALYGINAMOJI ANALIZĖ

Ižanga

Ši palyginamoji ataskaita yra pirmasis Erasmus + programos finansuojamo projekto „EKS 5 lygmens sektorinių kvalifikacijų aprašų rengimas“ rezultatas, ja siekiama pateikti pagrindinius aspektus ir rekomendacijas, kaip plėtoti sektorių kvalifikacijų aprašus. EKS 5 lygio sektorinių kvalifikacijų tikslų aprašų rengimas yra orientuotas į įgūdžių ir kvalifikacijų skaidrumo ir pripažinimo didinimą siekiant palengvinti mokymąsi, įsidarbinimo galimybes ir darbo jėgos mobilumą, plėtojant EKS 5 lygį sektoriniu aspektu.

Tarptautiniu mastu palyginami kvalifikacijos aprašai gali būti naudojami kaip platforma naujų kvalifikacijų rengimui, tai yra pradinei arba tęstinei profesinio rengimo kvalifikacijai arba trumpalaikėms aukštojo mokslo kvalifikacijoms kurti.

Šiuo „Erasmus + K2“ veiksmo projektu siekiama, kad V lygio kvalifikacijos sektoriuose taptų geriau suprantamos ir plėtojamos (nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu), kas leistų lengviau siekti karjeros tarp skirtingų švietimo rūšių (pvz., aukštojo mokslo ir profesinio mokymo) bei skirtingų lygių (pvz., profesinis mokymas ir aukštasis mokslas) tiek šalyje, tiek tarptautiniu mastu.

Europoje EKS 5 lygio kvalifikacija suteikia įvairias galimybes ir leidžia siekti karjeros ar aukštesnio išsilavinimo, priklausomai nuo kvalifikacijos pobūdžio ir tikslo. Kai kurios kvalifikacijos labiau susijusios su užimtumu ir karjeros plėtra, o kitos – su aukštuoju mokslu. Labai svarbu rasti tinkamą atspirties tašką ir sudaryti prielaidas skaidrioms, tarptautiniu mastu pripažintoms ir lengvai palyginamoms kvalifikacijoms šiame lygyje rengti ir įgyvendinti. 5 lygmens pirmoji kvalifikacija gali palengvinti patekimą į darbo rinką arba stojimą į aukštojo mokslo sritį (su galimybe įgytus kreditus persikelti). EKS 5 lygio kvalifikacija gali būti skirta jau profesinių įgūdžių turintiems asmenims, kurie dirba, ši kvalifikacija galėtų jiems suteikti pažangių techninių ir (arba) karjeros valdymo įgūdžių.

EKS 5 lygio Europoje kvalifikacijų palyginamoji analizė suteikia pagrindinės informacijos apie tai, kaip nacionalinės kvalifikacijų sąrangos yra susijusios su EKS 5 lygiu ir skiriamos įvairiose srityse, kaip skiriasi įvairūs kvalifikacijų tipai (profesinis rengimas, aukštasis mokslas ir išorinės formalios sistemos) EKS 5 lygyje, kokie kriterijai yra naudojami ir kaip šie kriterijai suprantami skirtingose šalyse. Ataskaitoje analizuojamos aukštojo mokslo ir profesinio mokymo sistemų sąsajos, egzistuojančios prielaidos kvalifikacijų kėlimui pagal EKS 5 lygmenį, naudojant kvalifikacinius aprašus. Šiame tyrime taip pat bus nagrinėjamas dar vienas svarbus aspektas – kaip suinteresuotieji subjektai yra įsitraukę į šią veiklą ir ar yra poreikis 5 lygio kvalifikacijai.

Nacionalinių sektorinių kvalifikacijų, ar retai Europos lygmeniu suteiktų kvalifikacijų aprašų pagrindinis tikslas yra padaryti juos matomomis ir suprantamomis tiek nacionaliniu, tiek ir tarptautiniu mastu.

Palyginamajame tyrime naudojami EKS 5 lygio politikos pokyčiai, moksliniai straipsniai, ankstesnių studijų rezultatai ir išvalgos. Rezultatai bus analizuojami ir pritaikyti tolesniems projekto tikslams, naudojant išvystytą lyginamosios analizės sistemą. Ji apima Europos politikos ir strateginių dokumentų, skirtų sektorinių kvalifikacijų sistemoms ir kvalifikacijoms, apžvalgą, reformų ir pokyčių analizę ES šalyse dėl EKS 5 lygio kvalifikacijų.

Akronimai

Dokumente dažniausiai naudojamų sutrumpinimų ir akronimų sąrašas:

CEDEFOP: Europos profesinio mokymo plėtos centras

TPM: Tęstinis profesinis mokymas

ECVET: Europos profesinio mokymo kreditų sistema

ECTS: Europos kreditų perkėlimo sistema

EHEA: Europos aukštojo mokslo erdvė

EKS: Europos kvalifikacijų sąranga

ES: Europos Sąjunga

APR: Aukštasis profesinis rengimas

PM: Profesinis mokymas

PPM: Pirminis profesinis mokymas

NKS: Nacionalinė kvalifikacijų sąranga

SKS: Sektorinė kvalifikacijų sąranga

SCHE: Trumpojo ciklo aukštojo mokslo studijos

Pagrindimas ir metodologija

Tradiciškai švietimo ir mokymo sistemos yra atskiros ir su skirtingomis posistemėmis (bendrojo, profesinio ir akademinio / aukštojo mokslo) ir šios posistemės paprastai yra susijusios viena su kita pagal griežtą pagrindinio, vidurinio ir aukštojo mokslo hierarchiją. Tačiau pastarųjų metų tendencijos rodo, kad profesinio mokymo ir aukštojo mokslo sistemos artėja viena prie kitos, peržengdamos ribas tarp profesinio mokymo ir aukštojo mokslo kvalifikacijų.

Šiuo metu EKS 5 lygio kvalifikacijose siūlomos įvairios prieigos ir pažangos keliai – priklausomai nuo kvalifikacijos tipo ir tikslo. Kai kurios kvalifikacijos labiau susijusios su užimtumu ir karjeros plėtra, o kitos – su aukštuoju mokslu. Beveik visos Europos šalys susiduria su iššūkiais ir turi kurti priemones, padedančias pripažinti kvalifikacijas pagal EKS 5 lygį. 5 EKS lygmens sritis atsiranda ten, kur susiduria ir susijungia skirtingos sistemos, einant nuo profesinio mokymo link aukštojo mokslo.

Tokio tipo kvalifikacijų kūrimas ir tobulinimas yra prioritetas visoje Europos Sąjungoje. 5 EKS lygmens kvalifikacija gali suteikti galimybę patekti į darbo rinką ir siekti pažangos darbo rinkoje, ši kvalifikacija gali atlikti dvigubą funkciją – kvalifikacija įsilieti tiek į darbo rinką, tiek aukštojo mokslo sritį (su galimybe kreditų užskaitymui). EKS 5 lygio kvalifikacija gali būti skirta įgūdžių turintiems asmenims, kurie jau dirba, ir suteikia jiems pažangių techninių ir (arba) valdymo įgūdžių.

Kiekviena kvalifikacija yra susijusi su skirtingomis suinteresuotosiomis šalimis, besimokančiais asmenimis, profesinio mokymo ar aukštojo mokslo, arba vidurinio ugdymo teikėjais, lankstumo, skaidrumo ir kitais reikalavimais. CEDEFOP darbinėje ataskaitoje apie EKS 5 lygio pokyčius¹ nagrinėjama EKS 5 lygmens kvalifikacijos Europoje. Analizės tikslas – geriau suprasti EKS 5 lygmenyje nurodytų kvalifikacijų paskirtį ir funkcijas bei būdus tolimesniai mokymuisi ir užimtumui, sustiprinti supratimą apie tai, kaip mokymosi rezultatų koncepcija yra taikoma kvalifikacijų sistemose visoje Europoje, naudojant 5 lygį, kaip atskaitos taškas.

Ataskaitą sudaro šalių analizė penkiolikoje šalių, kurios iki 2012 m. birželio mėn. pateikė referencines ataskaitas EKS patariamojoje grupėje ir šešių atvejų analizę. Ataskaitoje parodyta didžiulė trumpojo ciklo² (aukštojo) švietimo aprėpties įvairovė 15 tyrime aptariamųjų šalių. Analizė pagrįsta dokumentiniais tyrimais, interviu, susitikimais su darbdavių ir darbuotojų skėtinėmis organizacijomis, ministerijomis, švietimo teikėjais, darbdaviais, darbuotojais, absolventais, studentais.

Tyrimas rodo, kad EKS 5 lygio kvalifikacija aptinkama skirtingose posistemėse, kaip buvo nurodyta ataskaitoje: bendrojo ugdymo, profesinio mokymo bei aukštojo mokslo srityse. Kai kuriose šalyse 5 lygio kvalifikacija yra susijusi tik su aukštuoju profesiniu mokymu, kitose – tik su aukštuoju mokslu, o dar kitose – APR ir aukštuoju mokslu. EKS 5 lygis (ir atitinkami NKS lygiai) buvo naudojamas kaip naujų kvalifikacijų kūrimo platforma. Vienoje šalyje (JK) 5 lygmens kvalifikacijos yra susietos su trimis posistemėmis: bendrojo ugdymo, APR ir aukštuoju mokslu. 2 šalyse 5 lygio kvalifikacija yra neformalaus švietimo ir mokymo kvalifikacija. Belgijoje (Flamandų sistemoje) sutinkami abu tipai: 5 lygmens kvalifikacijos iš formaliojo mokslo (vadinamųjų švietimo kvalifikacijų) ir 5 lygio kvalifikacijos iš neformalaus švietimo (vadinamoji profesinė kvalifikacija). Kaip pavyzdį imkime Čekijos Respubliką, Estiją, Latviją, Lietuvą, Maltą ir JK. Šios naujos kvalifikacijos gali būti pirminės profesinės kvalifikacijos, kaip Estijoje. Kitais atvejais, kaip šiuo metu aptariama Čekijos Respublikoje, šios kvalifikacijos gali būti akademinės. Šiuo metu Lietuvoje nėra tokio lygio kvalifikacijų, nors iki 2004 m. profesinio mokymo kolegijose buvo suteikiamas šio lygio kvalifikacinis laipsnis. Šiuo metu užfiksuota auganti tokio lygio kvalifikacijos paklausa, todėl profesinio rengimo ir aukštojo mokslo sektoriai svarsto, kaip šią paklausą atliepti: pirminio profesinio rengimo įstaigos siekia peržiūrėti dalį jų suteiktų kvalifikacijų ir pertvarkyti jas į 5 EKS lygį. Aukštosios profesinės kolegijos siekia pristatyti trumpąsias studijų ciklo programas ir susieti šias kvalifikacijas su 5 lygiu.

Iš tikrųjų EKS 5 lygis gali apimti visų tipų kvalifikacijas, kurias teikia skirtingi sektoriai:

- trumpojo ciklo aukštasis mokslas (aukštojo mokslo institucijos);
- aukštesnis profesinis mokymas (profesinio mokymo teikėjai);
- profesiniai diplomai (verslo akademijos, privatūs paslaugų teikėjai);
- sertifikatai ir trumpi kursai (profesinės įstaigos, nacionalinės ir tarptautinės įstaigos, mokymo teikėjai)³.

¹ CEDEFOP 'Qualifications at level 5: progressing in a career or to higher education, 2014.

² ISCED 5: Short-cycle tertiary education – programmes at ISCED level 5, or short-cycle tertiary education often designed to provide participants with professional knowledge, skills and competences. Typically, they are practically based, occupationally-specific and prepare students to enter the labour market. (UNESCO classification of education: <http://uis.unesco.org/en/glossary-term/isced-5-short-cycle-tertiary-education>).

³ H. Dalle, 2016, European Level 5 area: a tandem for VET and HE.

EKS 5 lygmens raida Europos aukštojo mokslo sistemoje

CEDEFOP tyrimas dėl EKS 5 lygio pokyčių parodė, kad tokio lygio kvalifikacija egzistuoja profesinio rengimo, aukštojo ir net bendrojo ugdymo srityse, o įvairūs kvalifikacijų tipai yra skirti įvairioms profesinio mokymo ir aukštojo mokslo institucijoms. Skirtingi institucijų tipai buvo įgalinti suteikti 5 lygio kvalifikacijas:

- aukštojo mokslo institucijos;
- suaugusiųjų švietimo centrai;
- profesinio rengimo kolegijos;
- kolegija tęstiniam mokymui;
- profesinės mokyklos;
- kiti teikėjai, įskaitant privačius teikėjus;
- mišrus institucijų tipas.

Profesinis mokymas (PM) gali atlikti pagrindinį vaidmenį rengiant jaunus žmones darbui, plėtojant suaugusiųjų įgūdžius ir reaguojant į darbo rinkos poreikius. Profesinis mokymasis orientuotas į darbo rinkos poreikius, tuo tarpu aukštojo mokslo vaidmuo turėtų būti labiau orientuotas į ilgalaikę įsidarbinimo galimybę – bendradarbiavimą, ir darbo rinkos formavimą. Nepaisant šio vaidmens, politinėse diskusijose profesinis mokymas buvo nepagrįstai ignoruojamas ir atskirtas, dažnai užgožtas didėjančiu dėmesiu bendram akademiniam išsilavinimui ir mokyklų vaidmeniui rengiant studentus universitetiniam mokslui.

Dėl trigubos švietimo, mokslinių tyrimų ir paslaugų teikimo visuomenei misijos, kartu su akademinė laisve, aukštajame moksle vyksta pokyčiai, susiję su EKS 5 lygiu. Kaip parodyta 1 lentelėje, pastaraisiais metais buvo sudaryti susitarimai tarp Europos šalių, kuriais remiantis parengtos trumpojo ciklo studijos, susijusios su EKS 5 lygiu:

Lentelė Nr. 1. Europos švietimo politikos susitarimai dėl EKS 5 lygio

Pavadinimas	Susitarimai
Bergeno komunikatas:	Mes priimame bendrą Aukštojo mokslo kvalifikacijų sandarą, apimančią tris ciklus (įskaitant nacionalines aplinkybes, tarpinių kvalifikacijų galimybę). Kiekvieno ciklo bendrieji aprašai pagrįsti mokymosi rezultatais ir gebėjimais bei kreditų aprėptimi pirmajame ir antrajame cikluose.
Liuvono komunikatas:	Pagal nacionalines aplinkybes pirmojo ciklo tarpinė kvalifikacija gali tapti prieinamesnė siekiant aukštojo išsilavinimo.
Bukarešto komunikatas:	Mes išnagrinėsime, kaip Aukštojo mokslo kvalifikacijų sandara galėtų atsižvelgti į trumpojo ciklo kvalifikacijas (EKS 5 lygis) ir paskatinti šalis naudoti kvalifikacijų sąrangos Europos AME, kad būtų galima susieti šias kvalifikacijas su nacionalinėmis aplinkybėmis, jei jos egzistuoja.
Jerevano komunikatas:	([sipareigojimai]): įtraukti trumpojo ciklo kvalifikacijas į bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę, grindžiamą Dublino aprašais, susijusiais su trumpalaikės kvalifikacijos ir kokybės užtikrinimu pagal ESG, kad būtų numatytos nuostatos dėl trumpalaikės kvalifikacijos pripažinimo jų pačių sistemose, taip pat tais atvejais, kai tokios kvalifikacijos nėra.

Šiuo metu aukštasis mokslas dirba pagal Bolonijos procesą ir įrankius (laipsnio sistema, ECTS), profesinis mokymas veikia pagal Kopenhagos procesą ir nuosavus skaidrumo ir kokybės instrumentus (Europos kokybės profesiniame mokyme užtikrinimo sistemą (EQAVET), Europass, kreditų perkėlimo sistemą (ECVET). Abi sistemos (aukštojo mokslo ir profesinio mokymo) siūlo EKS 5 lygmens švietimo programas, tačiau jų teikėjai veikia gana skirtingais Europos kontekstais. Kita vertus, profesinio švietimo ir mokymo paslaugų teikėjai turi institucinę autonomiją, akademinę laisvę ir atskaitingumą, o švietimo procesą ir jo rezultatus rimtai skatina socialiniai partneriai.

Minėta Jerevano ministrų konferencija (2015 m. gegužės mėn.) priėmė rekomendaciją įtraukti EKS 5 lygį, kuris yra Europos aukštojo mokslo erdvės dalis, kaip trumpojo ciklo aukštasis mokslas. Dėl to abiejų sistemų pralaidumas tampa labai svarbus. Dar svarbiau yra galimybės, sukurtos naujoms mokinių švietimo / mokymosi kelionėms visose sistemose ir lygiuose, ypač ekonomikos krizės ir nedarbo laikotarpiu, siekiant skatinti jų profesinius gebėjimus, taip pat asmeninį tobulėjimą.

Mokymosi kelias, leidžiantis įgyti EKS 5 lygmens kvalifikaciją, gali būti paremtas mokyklinis, darbo arba dvigubas, ne visą darbo dieną, taip pat visą darbo dieną. Šiuo metu skirtingose Europos šalyse veikia skirtingi įgijimo būdai:

- Dieninės mokyklos / kolegijos programos, įskaitant trumpas darbo stažuotes ar esminę darbo praktiką;
- Neakivaizdinės mokyklos / kolegijos programos, įskaitant trumpas darbo stažuotes ar esminę darbo praktiką;
- Dvilypės programos; užimtumo / užimtumo laikotarpiai kartu su mokyklos / kolegijos programomis;
- Neformalaus mokymosi ir savaiminio mokymosi patvirtinimas;
- Ilgos darbo stažuotės kartu su mokymosi / privalomojo mokymo kursais.

Vienas iš svarbiausių pokyčių nuo 2005 m. yra tai, kad daugelio šalių trumpalaikės programos įgijo svarbą, o 2008 m. priimta EKS apima 5 lygmenį, kuris paprastai yra lygis, kuriuo remiamasi trumpojo ciklo kvalifikacijoms aukštojo mokslo ar profesinio mokymo srityje⁴. Nors kai kurios kvalifikacijos, susijusios su EKS 5 lygiu, nėra aukštojo mokslo kvalifikacijos, verta paminėti, kad daugelis jų yra ir pirmosios, ir antrosios pakopos (EKS 6 ir 7 lygių) kvalifikacijos, kurios nėra laikomos aukštojo mokslo kvalifikacijomis sistemose, kurioms jos priklauso. Todėl atrodo nesuderinama su Europos aukštojo mokslo erdve ir nepripažįstama plačiai paplitusių trumpo ciklo studijų laipsnių nacionalinėse sistemose.

Taip pat verta pabrėžti, kad nacionalinėse švietimo sistemose gali būti kitų lygmenų nei tie, kurie įtraukti į bendrąsias sistemas, jei nacionalinės sistemos yra savarankiškai patvirtintos ir nurodomos KS–EHEA ir EKS. Pavyzdžiui, nors EKS apima 8 lygius, nacionalinių sistemų lygių skaičius šiuo metu yra nuo 7 iki 12. Todėl, įskaitant Europos aukštojo mokslo erdvės trumpalaikių kvalifikacijų įgijimą, jokių būdu neįpareigoja šalių įtraukti tokių kvalifikacijų į savo nacionalines sistemas, tačiau aiškiai pripažintų tai, jog daugelyje nacionalinių struktūrų egzistuoja trumpalaikės kvalifikacijos.

Nepriklausomai nuo to, ar trumpojo ciklo kvalifikacijos yra įtrauktos į EHEA pagrindinę kvalifikacijų sistemą, kvalifikacijų sąranga turėtų numatyti aiškius komunikavimo būdus, jungiančius trumpojo ciklo kvalifikacijas su pirmosios pakopos (bakaluro) kvalifikacijomis. Valstybinės valdžios institucijos, bendradarbiaudamos su kitais trumpojo ciklo studijų programų teikėjais, turėtų skatinti aukštojo mokslo institucijas plėtoti šiuos bendravimo būdus.

Dublino aprašai (sukurta pagal „bendrą kokybės iniciatyvą kaip Bolonijos proceso dalis“) vis dar naudojami EHEA, lyginami su aprašais, kurie naudojami EKS 5 lygmenyje:

Lentelė Nr. 2

Aukštojo mokslo trumpasis ciklas (pirmojo ciklo metu)	EKS 5 lygis
Pilnas Dublino aprašų kvalifikacijų rinkinys, žymintis aukštojo mokslo trumpojo ciklo užbaigimą (pirmojo ciklo metu), suteikiamas studentams, kurie:	Mokymosi rezultatai, susiję su 5 lygiu, yra:
– įrodė žinias ir supratimą studijų srityje; jų pagrindą sudaro bendrasis vidurinis išsilavinimas ir kuris paprastai yra pagrįstas pažangiais vadovėliais; tokios žinios suteikia pagrindą darbo ar pašaukimo sričiai, asmeniniam tobulėjimui ir tolesnėms studijoms, kad būtų baigtas pirmasis ciklas;	Visapusiškos, specializuotos, faktinės ir teorinės žinios darbo ar studijų srityje ir supratimas apie šių žinių ribas;

⁴ CEDEFOP Briefing Note „The hidden potential of level 5 qualifications“ (June 2014), available at http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9089_en.pdf.

– gali pritaikyti savo žinias ir supratimą profesinėse situacijose;
– turi sugebėjimą identifikuoti ir naudoti duomenis, kad formuluotų atsakymus į aiškiai apibrėžtas konkrečias ir abstrakčias problemas;

Išsamus kognityvinių ir praktinių įgūdžių spektras, reikalingas kūrybiškiems abstrakčių problemų sprendimams kurti;

– gali bendrauti apie savo supratimą, įgūdžius ir veiklą su bendraamžiais, vadovais ir klientais;
– turi mokymosi įgūdžių, kad galėtų atlikti tolesnius tyrimus su tam tikra autonomija.

Praktinis valdymas ir priežiūra darbo ar studijų veikloje, kur buvo neprognozuojami pokyčiai;
Peržiūrėkite ir plėtokite save ir kitus.

Profesinio mokymo ir aukštojo mokslo kokybės pokyčiai, susiję su EKS 5 lygiu, gali paskatinti geresnę kvalifikacijų pripažinimą ir skaidrumą, tačiau yra būtinos ir kai kurios papildomos prielaidos, siekiant palengvinti aukštojo mokslo ir profesinio rengimo ryšį / perimamumą:

- kvalifikacija yra tos pačios kvalifikacijų sąrangos ar to paties aukštojo mokslo sektoriaus dalis;
- kvalifikaciją skiria panašios institucijos (aukštosios mokyklos);
- mokymo rezultatai naudojami kvalifikacijoms ir studijų programoms apibūdinti;
- ECTS naudojimas;
- studijų programos yra užtikrintos pagal ESG kokybės užtikrinimo standartus ir gaires.

3. EKS 5 lygmens mokymosi rezultatai: sąsajos su NKS ir EKS

Mokymosi rezultatai gali būti apibrėžiami kaip „žinių, įgūdžių ir / arba kompetencijų rinkinys, kurį asmuo įgijo ir / arba gali pademonstruoti baigęs mokymosi procesą“⁵. Mokymosi rezultatai yra teiginiai, apibrėžiantys, ką besimokantieji turėtų žinoti, suprasti ir (arba) sugebėti padaryti mokymosi laikotarpio pabaigoje. Kalbant apie individualius kursus, modulius ir programas mokymo rezultatai gali būti suformuluoti įvairiais tikslais. Be to, nacionalinės valdžios institucijos juos gali naudoti siekdamos apibrėžti visą kvalifikaciją, kuri kartais yra struktūrizuota arba susieta su kvalifikacijų sąranga ir sistemomis. Galų gale tarptautinės institucijos gali naudotis mokymosi rezultatais skaidrumo, palyginamumo, kreditų perkėlimo ir pripažinimo tikslais.

Vadovaujantis šiomis apibrėžtimis, būtų labai sunku, jei įmanoma, kad kvalifikacijos lygio aprašai nebūtų grindžiami rezultatais. Be aiškių teiginių apie bendrus kvalifikacijų rezultatus būtų sunku palyginti skirtingų tipų kvalifikacijas toje pačioje srityje arba nuspręsti, kad naujos kvalifikacijos atitiktų EKS 5 lygmenį ir NKS.

Nebūtina, kad pačios kvalifikacijos būtų apibrėžiamos mokymosi rezultatų atžvilgiu. Tačiau yra daugybė priežasčių, kodėl verta turėti aprašytos sistemos turinį bent jau plačiąja prasme. Kai kuriuose sektoriuose jau egzistuoja skirtingų lygių aprašai, kurie yra naudingi norint sukurti EKS 5 lygio aprašus, tačiau jų turinys gali būti labai skirtingas.

Svarbu žinoti lygmens aprašus ir jų apribojimų tikslus. Lygių aprašai turi du pagrindinius tikslus⁶:

- Jie aiškiai nurodo tariamą paslaugų teikėjų ir suinteresuotųjų subjektų supratimą apie kvalifikacijos lygmenų pobūdį ir mokymosi pažangą. Kvalifikacijos lygio aprašų kūrimo procesas įpareigoja tuos, kurie jame dalyvauja, pateikti aiškius teiginius apie kvalifikacijų charakteristikas ir rezultatus bei tai, kaip kvalifikacijos gretimuose lygmenyse skiriasi. Tai dažnai gali išryškinti dviprasmybes ir nenuoseklumą bei paskatinti aiškesnius ir labiau pagrįstus sutarimus.

- Jie suteikia galimybę palyginti skirtingų tipų kvalifikacijas. Tai svarbu kuriant progresą ir įgyvendinant kreditų perkėlimo sistemas. Yra daugiau nei vienas „lygmens“ aspektas. Kai kurios kvalifikacijos yra

⁵ Defining and writing learning outcomes for vocational education and training – A European handbook. CEDEFOP, 2016

⁶ CEDEFOP Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries. 2013

labiau susijusios su žinių raida; tuo tarpu kitos – su įgūdžiais arba asmeninėmis ir profesinėmis kompetencijomis. Plačiai apibrėžtų lygio aprašų naudojimas yra pagrindas sutikti, kad kvalifikacijos yra vienodo lygio, nepaisant skirtingų santykinų akcentų, susijusių su žiniomis, įgūdžiais ir kt. Bendrai egzistuojančiose sistemose būdingi reikalavimai kvalifikacijai neturėtų atitikti visų lygio aprašų aspektų tam, kad atlieptų atitinkamus lygio reikalavimus.

Mokymosi rezultatai yra labai skirtingai aprašyti konkrečiai studijuojamai kvalifikacijai. Visų pirma, yra skirtumas, kaip tai apibūdinama: ar visa kvalifikacija, ar atskiri kvalifikaciniai vienetai / moduliai. Antra, naudojamos sąvokos ir terminai skiriasi tarp pačių kvalifikacijų ir nacionaliniuose kontekstuose. Nėra pakankamai įrodymų, kad NKS lygio aprašai iš tikrųjų naudojami kvalifikacijoms apibūdinti atsižvelgiant į mokymosi rezultatus. Tarp profesinio mokymo ir aukštojo mokslo sistemų aprašų nebuvo pastebimų skirtumų; jie rengiami remiantis profesine / darbine apibrėžtimi.

Lentelė Nr. 3. Kategorijos / matmenys / sritys, naudojamos apibūdinant nacionalinį lygį, susijusį su EKS lygiu 5

Šalis	Kategorijos / matmenys / sritys, naudojamos apibūdinant nacionalinį lygį, susijusį su EKS lygiu 5	Kategorijos / matmenys / sritys, naudojamos kvalifikacijoms, susijusioms su EKS 5 lygiu, apibūdinti
Austrija	Žinios, įgūdžiai, kompetencija;	Profesinio mokymo standartai: profesinės kompetencijos, metodinė kompetencija, socialinė ir asmeninė kompetencija;
Belgija	Žinios (aiškinamosios ir procedūrinės), įgūdžiai (kokybė veiksmingai ir efektyviai dirbant remiantis žiniomis), kontekstas (kur naudojamos žinios ir gebėjimai, santykiai su kitais), savarankiškumas ir atsakomybė;	Profesinės kvalifikacijos aprašai: turi būti struktūrizuoti pagal šalies kvalifikacijų sandaros aprašų elementus;
Čekija	Kompetencijos (glaudžiai susijusios su darbo užduotimis ir procesais); kvalifikacijų sandaros lygio aprašai aiškiai nesutampa su mokymosi rezultatų kategorijomis, nors buvo sukurti atsižvelgiant glaudžiai į EKS);	Kvalifikacijos ir vertinimo standartai yra mokymosi rezultatai, sudarantys individualią profesinę kvalifikaciją; jie yra koduoti, suskirstyti į kategorijas ir susieti su kompetencijų duomenų baze, kuri suskirstyta į tris pagrindines kategorijas: „minkštosios“ kompetencijos, bendrieji įgūdžiai, profesinės žinios ir įgūdžiai;
Danija	Žinios (tipas, sudėtingumas, supratimas), įgūdžiai (tipas, problemų sprendimas, komunikacija), kompetencija (erdvė veiksmams, bendradarbiavimas ir atsakomybė, mokymasis);	Profesinio mokymo kvalifikacija ir trumpojo ciklo studijos: žinios, įgūdžiai, kompetencija;
Estija	Žinios, įgūdžiai, kompetencija; profesinės / darbinės kvalifikacijos pagrindas: žinios ir supratimas, įgūdžiai, nepriklausomybės ir atsakomybės sritys;	Profesinės kvalifikacijos standartai: žinios, kompetencija;
Prancūzija	Lygmens apraše nenaudojama atskirų kategorijų, bet atspindimos žinios, įgūdžiai ir kompetencijos.	Referenciniai standartai (profesiniai ir sertifikavimo referenciniai standartai): praktiniai gebėjimai (įgūdžiai), susijusios kompetencijos (patirtis), susijusios žinios.

Daugumoje Europos šalių išsamių NKF, įskaitant visų lygių ir visų rūšių kvalifikacijas, plėtrą atskleidė naujos galimybės, susijusios su EKS 5 lygio kvalifikacijomis. Šios kvalifikacijos, veikiančios kaip tiltas tarp švietimo ir mokymo įstaigų bei posistemų, padeda išlaikyti praeinamumą (vertikaliai ir horizontaliai), todėl mokiniai gali lengviau judėti tarp skirtingų švietimo rūšių (pvz., akademinės ir profesinės) ir tarp skirtingų lygių (pvz., profesinio mokymo ir aukštojo mokslo). Tyrimas taip pat rodo, kad EKS 5 lygis vis žymiai dažniau naudojamas kaip naujų kvalifikacijų kūrybos platforma – pirminio (PPM) arba tęstinio (TMP) mokymo kvalifikacija ar trumpalaikio aukštojo mokslo (SCHE) kvalifikacija.

Lentelė Nr. 4. Kai kurie EKS 5 lygio aprašymai Europoje⁷

Šalis	EKS 5 lygio kvalifikacijų aprašai		
Austrija	Žinios	Igūdžiai	Kompetencija
	Jis / ji turi: Išsamių teorinių žinių savo darbo ar studijų srityje (...), kad savarankiškai spręstų užduotis ir iššūkius, įskaitant nenuspėjamas situacijas; Supratimą apie tai, kokią poveikį šios žinios turės darbo ar studijų srityje; Išsamių reikalingų įmonės verslo ir teisinių žinių, vadovavimo užduotims; Žinių, reikalingų aukšto lygio profesijai vykdyti.	Savo darbo ar studijų srityje jis gali: Nepriklausomai spręsti užduotis, įskaitant nenuspėjamą kontekstą; Įvertinti tokių užduočių reikšmę ir padaryti išvadas, kaip dirbti toliau; Analizuoti sudėtingas ir daugiasluoksnas problemas, naudotis loginiu, abstrakčiu ir visa apimančiu mąstymu, nuspręsti autonomiškai, laikytis atitinkamų taikomų normų, reglamentų ir taisyklių; Naudoti savo kūrybinį indėlį sprendžiant problemas; Suprasti ryšius tarp ekologinių, ekonominių ir socialinių mechanizmų, sukurti tarpusavio ryšius ir naudoti čia įgytas žinias bendrais ir nenuspėjamais atvejais; Formuoti nuomonę apie naujus faktus ir aplinkybes, paaiškinti ir pateikti savo nuomonę, naudotis standartine specialia terminija tinkamai tikslinei auditorijai ir konkrečiai situacijai; Surinkti esminį turinį, kritiškai vertinti nepriklausomų mokslinių tyrimų informaciją iš įvairių šaltinių ir disciplinų, pasirinkti ir pateikti ją tikslinei auditorijai tinkamu būdu.	Savo darbo ar studijų srityje jis / ji gali: Nepriklausomai koordinuoti ir valdyti projektus; Atskirai ir lanksčiai veikti skirtingose situacijose, įskaitant nenuspėjamas; apmąstyti savo elgesį ir padaryti išvadas, kaip elgtis ateityje; Kritiškai ir atsakingai vertinti kitų žmonių veiksmus, teikti atsiliepimus ir prisidėti prie jų potencialo vystymosi.
Belgija (prancūziškai kalbantys)	Žinios / Igūdžiai		Kontekstas / savarankiškumas / atsakomybė
	Specialiosios žinios, igūdžiai, elgsenos igūdžiai tam tikroje konkrečioje darbo ar studijų srityje, leidžiantys analizuoti, užbaigti, suformuoti informaciją, pagrįstą specialybės žiniomis / metodais / praktika, pertvarkyti ir kurti pritaikytus sprendimus, sprendžiant abstrakčias problemas, kurių rodikliai nėra akivaizdūs ir galimi sprendimai yra daugybini.		Veikia plačiu iniciatyvos lygmeniu būdingose darbo ar studijų srityse, kuriose pokyčiai yra nenuspėjami, visiškai atsakydami už savo darbą.

⁷ Analysis and overview of NQF level descriptors in Europe, CEDEFOP, 2013.

Estija	Žinios	Igūdžiai	Atsakomybės ir savarankiškos veiklos sritis	
	Visapusiškos, specializuotos, faktinės ir teorinės žinios darbo ar studijų srityje ir supratimas apie šių žinių ribas.	Įvairių kognityvinių ir praktinių igūdžių spektras, reikalingas kūrybiškiems abstrakčių problemų sprendimams kurti.	Praktinės veiklos valdymas ir priežiūra darbo ar studijų veikloje, kai pokytis yra nenuspėjamas. Peržiūrėti ir plėtoti save ir kitus.	
Vokietija	Profesinė kompetencija		Asmeninė kompetencija	
	Žinios	Igūdžiai	Socialinė kompetencija	Savarankiškumas
	Turėti integruotas profesines žinias studijų arba profesinės veiklos srityje. Tai taip pat apima gilesnes teorines profesines žinias. Žinoti studijų ir profesinės veiklos sritis.	Turėti ypatingai platus specializuotų, pažintinių ir praktinių igūdžių spektrą. Planuoti ir vertinti darbo procesus įvairiose vietose, atsižvelgiant į alternatyvius veiksmų planus ir abipusį poveikį su kaimyninėmis sritimis. Pateikti išsamų metodų ir sprendimų analizę.	Plėtoti ir struktūrizuoti darbo procesus bendradarbiaujant, įvairiose grupėse, mokyti kitus ir pateikti gerai pagrįstas mokymosi gaires. Pateikti sudėtingus faktus ir aplinkybes, apimančias įvairias profesines sritis, tiksliniu būdu atitinkamiems tokios informacijos gavėjams. Atsižvelgti į gavėjų interesus, poreikius, lūkesčius.	Atstovauti ir vertinti savo mokymosi tikslus ir mokymosi tikslus iš išorės, išpareigoti savarankiškai siekti ir prisiminti atsakomybę už tokius tikslus, daryti poveikį darbo procesams komandoje.
Airija	Žinios	„Žinau, kaip“ igūdžių sritis	Kompetencija	
	Žinių aprėptis: Platus žinių spektras.	Diapazonas: Parodyti įvairius specializuotus igūdžius ir įrankius.	Kontekstas: veikti įvairiais ir specifiniais kontekstais, prisiimant atsakomybę už rezultatų pobūdį ir kokybę, nustatant ir pritaikant igūdžius ir žinias įvairiose situacijose. Vaidmuo: Pasinaudoti tam tikra iniciatyva ir nepriklausomybe nustatytose veiklose; prisijungti ir veikti daugelyje sudėtingų ir nevienalyčių grupių.	
	Žinių rūšis: Kai kurios teorinės koncepcijos ir abstraktus mąstymas, su ypatingai giliu mąstymu tam tikroje srityje.	Selektyvumas: formuluoti atsakymus į aiškiai apibrėžtas abstraktias problemas.	Mokymasis mokytis: Žinoti, kaip prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi esamoje aplinkoje. Įžvalga: prisiimti visą atsakomybę už savęs supratimo ir elgesio nuoseklumą.	

Jungtinė Karalystė	Santrauka	Žinios ir supratimas	Veiksmai ir pritaikymas	Autonomija ir atskaitomybė
	<p>Pasiekimas 5 lygyje atspindi sugebėjimą nustatyti ir naudoti atitinkamą supratimą, metodus ir įgūdžius spręsti plačiai apibrėžtas sudėtingas problemas.</p> <p>Tai apima atsakomybės už veiksmų planų rengimą ir tobulinimą, taip pat savarankiškumo ir sprendimų vykdymą pagal plačius parametrus.</p> <p>Tai taip pat atspindi mokyklų ir jų mąstymo, motyvų, požiūrių, perspektyvų supratimą.</p>	<p>Pasinaudoti praktiniu, teoriniu ar technologiniu supratimu, norint rasti būdų judėti į priekį plačiai apibrėžtame, sudėtingame kontekste.</p> <p>Analizuoti, interpretuoti ir vertinti atitinkamą informaciją, sąvokas ir idėjas.</p> <p>Atsižvelgti į studijų ar darbo srities pobūdį ir apimtį.</p> <p>Suprasti skirtingas perspektyvas, požiūrius ar mokyklos mintis ir jų motyvus.</p>	<p>Pateikti plačiai apibrėžtas, sudėtingas problemas.</p> <p>Nustatyti, pritaikyti ir naudoti tinkamus metodus ir įgūdžius.</p> <p>Naudoti atitinkamus tyrimus ar plėtrą, siekiant koordinuoti veiksmus.</p> <p>Įvertinti veiksmus, metodus ir rezultatus.</p>	<p>Atsakomybė už veiksmų planų rengimą ir tobulinimą, įskaitant atitinkamą atsakomybę už kitų darbą.</p> <p>Remiantis plačiais parametrais veikti savarankiškai ir teisingai.</p>
Škotija	Žinios ir supratimas	Praktika; taikomosios žinios, įgūdžiai ir supratimas	Bendrieji kognityviniai įgūdžiai	
	<p>Pademonstruoti ir (arba) dirbti:</p> <p>Pagrindinės žinios įvairių paprastų faktų, idėjų ir teorijų, susijusių su temomis, disciplina, sektoriumi.</p> <p>Pagrindinių procesų, medžiagų ir terminų žinios ir supratimas.</p>	<p>Susieti žinias ir idėjas su asmeniniais ir (arba) praktiniais kontekstais.</p> <p>Naudoti įvairius įgūdžius, susijusius su dalyku, disciplina, sektoriumi, kad įvykdyti tam tikras įprastas ir neįprastas užduotis;</p> <p>Planuoti ir organizuoti tiek pažįstamas, tiek nepažįstamas užduotis.</p> <p>Pasirinkti tinkamus įrankius ir medžiagas, naudoti jas saugiai ir efektyviai.</p> <p>Prereiklus pritaikyti priemones, vadovaujantis saugia praktika.</p>	<p>Proceso metu išspręsti nesudėtingą problemą, padėti ar problemą.</p> <p>Veikti pažįstamame kontekste, atsižvelgiant į papildomą skirtingą informaciją; kai kurios iš jų bus teorinės ar hipotetinės.</p>	
	Ryšiai, IKT ir skaičiavimo įgūdžiai	Autonomija, atskaitomybė ir bendradarbiavimas su kitais		
	<p>Naudoti įprastus įgūdžius, pavyzdžiui: Reaguoti bei pateikti išsamią rašytinę ir žodinę komunikaciją žinomuose kontekstuose.</p> <p>Naudoti standartines IKT programas, siekiant apdoroti, gauti ir susieti informaciją.</p> <p>Naudoti daugybę skaitmeninių ir grafinių duomenų įprastiniuose kontekstuose, kuriuose gali būti kai kurių nenumatytų elementų.</p>	<p>Dirbti atskirai ar su kitais, kai priežiūra yra minimali.</p> <p>Prisiimti atsakomybę už savo ir / arba darbo grupės tikslus.</p> <p>Prisiimti pagrindinę atsakomybę už kai kurias užduotis.</p> <p>Parodyti savo ir / ar kitų „vaidmenų“, atsakomybės ir reikalavimų supratimą atliekant darbą ir prisidedant prie praktikos ir procesų vertinimo bei tobulinimo.</p>		

NKS lygio aprašų analizė rodo, kad egzistuoja didelė kvalifikacijų apibūdinimo įvairovė: kai kurios šalys tiesiogiai prisijungia prie EKS pateiktų sąvokų, naudojamų žinių, įgūdžių ir kompetencijų; kitos šalys naudoja išsamesnę žinių, įgūdžių tipų ir papildomų kategorijų klasifikaciją tam tikriems kompetencijų (pvz., komunikacijos, darbo su kitais, IKT, atskaitingumo ir kt.) parametrams.

Akivaizdu, kad aprašai kvalifikacijoms pagal EKS 5 lygį skiriasi įvairiose šalyse: pastarieji yra labai platus ir vargu ar gali pakankamai atspindėti visus sektorius vienodai. Bendros nacionalinės kvalifikacijų sandaros turi apimti skirtingų švietimo ir mokymo posistemų kvalifikacijų įvairovę. Sudėtinga subalansuoti plačios apimties poreikį, atkreipiant dėmesį į specifiškumą ir detales. Šalys iš esmės tai išsprendė, rašydamos savo aprašus bendrai ir neutralia kalba, vengdamos pernelyg specifinių nuorodų į tam tikrus sektorius ar institucinius tipus.

Kai kurios šalys, pavyzdžiui Vokietija, nusprendė, kad šis bendrasis / neutralus požiūris yra nepakankamas ir įvedė alternatyvius teiginių rinkinius, pritaikytus konkrečių sektorių ir kvalifikacijų poreikiams.

4. Atvejų analizė: EKS 5 lygio pokyčių palyginimas šalyse partnerėse

4.1. Nacionalinės kvalifikacijų sąrangos ypatybės ir ryšiai su EKS

Iš „DesQuaDes“ projekto partnerių pateiktos informacijos (žr. 1 priedą) akivaizdu, kad visos šalys jau sukūrė nacionalines kvalifikacijų sistemas, kurios vykdo visas kvalifikacijas, teikiamas pagrindinio, vidurinio, profesinio ir aukštojo mokslo srityse, ir yra organizuojamos 8 lygmenimis, laikantis EKS. NKS raida yra gana nauja ir pasiekta per derybas su pagrindinėmis suinteresuotosiomis šalimis. Nepaisant to, šalies patirtis, susijusi su NKS, atrodo kaip gana ilgas ir sudėtingas procesas.

Italijoje ryšys tarp EKS ir nacionalinės sertifikavimo sistemos sustiprinamas įstatyminiu dekretu Nr. 13/2013. Jame teigiama, kad tik kvalifikacijos, susijusios su EKS, gali tapti nacionalinio kvalifikacijų repertuaro dalimi.

Todėl Europos strategijos, skirtos skatinti švietimo sistemų skaidrumą ir remti žmonių judumą bei jų įgūdžių pripažinimo gaires, yra įtrauktos į Italijos strategiją dėl sertifikavimo ir visą gyvenimą trunkančio švietimo sistemos kūrimo. Pagal 2015 m. sausio mėn. susitarimą „Regioninių kvalifikacinių laipsnių ir susijusių įgūdžių (...) nacionalinio pripažinimo sistemos (...) nustatymo“ nacionaliniai teismai priešgyniauja dar kartą, taip pradėdamas antrojo etapo referencinis procesas. Regionų išduotos kvalifikacijos yra įvairūs objektai, kuriems sunku nurodyti nedidelį skaičiaus tipą, todėl pirmasis referencinio etapo techninis pasirinkimas arba EKS kvalifikacijų tipų atskleidimas tiesiogiai, nepaisant nacionalinės sistemos įstaigos, neatrodo tvarus. Be to, Italijos pasirinkimas netinka jokiai kitai šaliai, kuri jau pradėjo arba baigė referencinį procesą.

Portugalijoje NKS apima pagrindinį, vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą, profesinį mokymą ir kompetencijų pripažinimo, įteisinimo ir sertifikavimo procesus, nepriklausomai nuo to, ar jie gauti formalioju, ar neformalioju būdais. Taigi NKS leidžia išugdyti įgūdžius palyginti nepriklausomai nuo to, kaip jie buvo įgyti (formalioje ar neformalioje aplinkoje), naudojant kiekvieno kvalifikacijos lygio apibūdinančius mokymosi rezultatus grindžiamą metodiką. „Žinių, įgūdžių ir nuostatų“ sąvokos dominuoja apibūdinant mokymosi rezultatus kiekvienam kvalifikacijos lygiui. Apibūdinimas pagal veiklos rezultatais grindžiamas kvalifikacijas leidžia asmenims ir darbdaviams aiškiau suvokti santykinę kvalifikacijų vertę, kuri prisideda prie geresnio darbo rinkos funkcionavimo. Kita vertus, tarptautinį mobilumą palengvina kvalifikacijų palyginamumas, kurį užtikrina NKS, o tai palengvina ryšius su EKS.

Šiuo metu Ispanijoje yra mokymosi visą gyvenimą nacionalinio mokymo programos (Ispanų kvalifikacijų sistema, MECU) projektas, pagrįstas mokymosi rezultatais. Jis susieja ir koordinuoja skirtingus švietimo ir mokymo posistemius. Ši sistema apima kvalifikaciją, įgytą privalomojo švietimo, aukštesniojo ir aukštojo mokslo srityse, ir yra integruota į neformaliojo ir savaiminio mokymosi procesų patvirtinimą.

Karališkojo dekreto dėl MECU įvedimo projektas buvo parengtas po pavėluoto vyriausybės restruktūrizavimo. Jame apibrėžiami lygiai ir jų aprašai kaip pagrindas, kuriuo MECU gali būti nukreiptas į EKS lygius: prižiūrima ir teigiamai atsiliepta nacionaliniams patariamiesiems organams⁸. NKS yra laukiamas dalykas, kurį turi patvirtinti šalies parlamentas.

Per pokyčius atsižvelgiama į patirtį, įgytą pagal nacionalinį profesinių kvalifikacijų katalogą, nustatytą kvalifikacijų ir profesinio mokymo įstatymo 2002 metais. Ypatingas dėmesys ir aktyvus pokalbis vyksta NKS 3 ir 4 lygmenyse, kuriems bus paskirta oficiali profesinė kvalifikacija / pavadinimai, kuriuos reglamentuoja Švietimo ministerija: profesinės kvalifikacijos / sertifikatai priskiriami Darbo ministerijos kompetencijai. Jie skiriasi mokymu, kurį įgyja, bet gali būti susieti su tuo pačiu lygiu pagal sąrašą.

Ši sistema apima kvalifikaciją, įgytą privalomojo švietimo, aukštesniojo ir aukštojo mokslo srityse, ir apjungs neformaliojo ir savaiminio mokymosi procesų patvirtinimą. Ypatingas dėmesys ir gyva diskusija

⁸ Spanish qualifications framework. State-of-play. October 2012 [internal].

vyksta NKS 3 ir 4 lygmenyse, kuriems bus paskirta oficiali profesinė kvalifikacija / pavadinimai, kuriuos reglamentuoja Švietimo ministerija: profesinės kvalifikacijos / sertifikatai priskiriami Darbo ministerijos kompetencijai. Jie skiriasi mokymu, kurį įgyja, bet gali būti susieti su tuo pačiu lygiu pagal sąrašą. Keturi aukštesni MECU lygiai bus susieti su aukštojo mokslo kvalifikacijų sąranga (Ispanijos aukštojo mokslo kvalifikacijų sistema MECES), kuri buvo sukurta atskirai⁹.

2010 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė oficialiai priėmė Vyriausybės nutarimą, pagal kurią Lietuva turi aštuonių lygių Lietuvos kvalifikacijų sistemą (LTKS), apimančią visas oficialiai pripažintas pradinio, vidurinio, profesinio mokymo ir aukštojo mokslo kvalifikacijas. LTKS jau įžengė į veiklos etapą. Ši sistema pagrįsta išsamia (pilnutine) kvalifikacija. Tačiau pagal 2011 m. referencinę ataskaitą, skirtą EKS, vidutinės trukmės ir ilgalaikė strategija yra nustatyti kvalifikacijų vienetus, apibrėžtus kaip tam tikrų užduočių vykdymui reikalingų kompetencijų deriniai. Numatoma pasiūlyti potencialą, kad ateityje kvalifikacijų vienetus būtų galima nukreipti į tam tikrus NKS lygius.

Lentelė Nr. 5. Nacionalinių kvalifikacijų struktūrų pagrindinės ypatybės

<i>Šalis/partneris</i>	<i>NKS pokyčiai, patvirtinimas pagal įstatymus, patvirtinimo metai</i>	<i>Lygių skaičius NKS / Atitikimas EKS</i>	<i>Aprašų parametrai</i>
Italija (Partneris: Essenia Uetp)	Sąrangos programa veikia nuo 2014 m. 2012 m. gruodžio 20 d. valstybių ir regionų konferencija patvirtino „Pirmąją Italijos ataskaitą apie sąsajas su Europos kvalifikacijų sąranga (EKS)“, pateiktą patariamajai grupei (Europos kvalifikacijų sistemos koordinavimo lentelė). Oficialiai perduota Europos Komisijai 2014 m. gegužės mėn.	8 lygiai, susiję su Europos kvalifikacijų sąranga.	Lygių aprašai, susiję su EKS ir apibūdinantys žinias, įgūdžius ir gebėjimus.
Lietuva (KGPMC, KMPMC, JPMC, KPMP)	LTKS oficialiai priimta per vyriausybės nutarimą 2010 m. Sąrangos programa pagrįsta aštuoniais mokymosi pasiekimų lygiais ir apima visas oficialiai pripažintas kvalifikacijas (pradinis ir vidurinis bendrojo ugdymo, profesinio mokymo, aukštojo mokslo). LTKS jau įžengė į veiklos etapą, bet turi būti laikoma dar rengiamu ¹ .	8 lygiai, susiję su EKS.	Lygių aprašai LTKS grindžiami dviem parametrais: Veiklos ypatumais (sudėtingumu, savarankiškumu, veiklos kintamumu) ir kompetencijų tipais (funkciniais, kognityviniais, bendraisiais (ar pagrindiniais gebėjimais)).
Portugalija (Esprominho)	Portugalija patvirtino nacionalinę kvalifikacijų sąrangą nuo 2010 m.	8 lygiai atitinka EKS.	NKS V lygio kvalifikacijų aprašymas yra glaudžiai susijęs su EKS ir dominuoja <i>žinios, įgūdžiai ir kompetencija</i> .

⁹ <http://www.boe.es/boe/dias/2011/08/03/pdfs/BOE-A-2011-13317.pdf> [accessed 5.12.2012].

Ispanija (Fundacion Laboral del Metal)	Šiuo metu Ispanijoje yra mokymosi visą gyvenimą nacionalinio mokymo programos (Ispanų kvalifikacijų sistema, MECU) projektas, pagrįstas mokymosi rezultatais. Ji susieja ir koordinuoja skirtingus švietimo ir mokymo posistemius. Karališkojo dekreto dėl MECU įvedimo projektas buvo parengtas po pavėluoto vyriausybės restruktūrizavimo.	8 MECU lygiai yra pagrindinė nuoroda į EKS lygius.	Visos kvalifikacijos pagrįstos mokymosi rezultatais ir apibūdinamos naudojant: a) žinias; b) įgūdžius ir gebėjimus; c) kompetencijas.
---	--	--	--

Akivaizdu, kad šalys turi nemažai panašumų nacionalinėse kvalifikacijų sąrangose. Visų pirma jos yra parengtos taip, kad visiškai atitiktų EKS: visos turi tokį patį lygmenų (8) skaičių, kurie pagrįsti mokymosi rezultatais ir dažniausiai išreiškiami žinių, įgūdžių ir kompetencijų požiūriu. Visos kvalifikacijų sąrangos yra pagrįstos mokymosi rezultatais. Kvalifikacijų sąrangose kvalifikacija yra sukurta naudojant mokymosi rezultatus, o jų hierarchinių lygių rinkinys apibūdinamas lygmenų aprašų rinkiniu. Šie aprašai formuluojami naudojant tą pačią mokymosi rezultatų kalbą, tačiau jie yra suskirstyti į skirtingas sritis, kur dominuoja specifiniai konteksto sprendimai.

Visos šalys yra visiškai pripažinusios nacionalines kvalifikacijų sandaras teisės aktais, išskyrus Ispaniją, kur šiuo metu vis dar kuriamos teisinės prielaidos. Šiuo metu Ispanijoje yra įgyvendinamas mokymosi visą gyvenimą nacionalinio mokymo programos (Ispanų kvalifikacijų sistema, MECU) projektas, pagrįstas mokymosi rezultatais. Ji susieja ir koordinuoja skirtingus švietimo ir mokymo posistemius. Ši sistema apima kvalifikaciją, įgytą privalomojo švietimo, aukštesniojo ir aukštojo mokslo srityse, ir susieja neformaliojo ir savaiminio mokymosi procesų patvirtinimą. Karališkojo dekreto dėl MECU įvedimo projektas buvo parengtas po pavėluoto vyriausybės restruktūrizavimo. Per pokyčius atsižvelgiama į patirtį, įgytą pagal nacionalinį profesinių kvalifikacijų katalogą, nustatytą kvalifikacijų ir profesinio mokymo įstatymo 2002 metais.

Be to, tarp šalių galima pastebėti nedidelį skirtumą, kaip klasifikuojamos žinios, įgūdžiai ir kompetencija. Italija naudoja EKS lygio aprašus kaip pagrindą, pagal kurį formalios kvalifikacijos nurodomos pagal EKS lygius¹⁰, Portugalija tiesiogiai naudoja EKS lygio aprašus, bet turi požiūrį, o ne kompetencijas (1 priedas). Ispanija apibūdina kvalifikacijas žiniomis (įgūdžių ir gebėjimų turėjimas ir supratimas (pritaikyti žinias) ir kompetencija (apibūdinama kaip autonomija ir atsakomybė (mokymosi gebėjimai ir požiūriai)¹¹. Lietuva išskiria funkcinės kompetencijas (gebėjimą taikyti įgūdžius, žinias ir pagrindinius įgūdžius bei gebėjimus), kognityvines kompetencijas, bendrąsias kompetencijas (pagrindinius įgūdžius ir gebėjimus)¹².

¹⁰ CEDEFOP (working paper) Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries, 2013.

¹¹ Spanish qualifications framework. State-of-play. October 2012 [internal]

¹² Lauzackas, R. Tutlys, V., Spudyte, I (2009), Evolution and competence concept in Lithuania: from VET reform to development of NQS. Journal of European industrial training, Vol. 33, pp. 800–816.

4.2. EKS 5 lygmens aprašai šalyse partnerėse

Šalyse partnerėse NKS / EKS 5 lygio kvalifikacijos yra apibūdinamos labai panašiai: išsamios, specializuotos, teorinės ar bendrosios žinios, taip pat pabrėžiamas žinių ribų suvokimas. Tai leidžia daryti prielaidą, kad šalys laikėsi EKS krypties aprašydamos šį lygį.

Lentelė Nr. 6. Žinios, apibūdinančios EKS / NKS 5 lygį

Šalys / apibūdinimas	Žinios
Italija	<u>Visapusiškos</u> , specializuotos, faktinės ir teorinės <u>žinios</u> darbo ar studijų srityje ir supratimas apie šių žinių ribas.
Lietuva	<u>Išsamios</u> bendros veiklos srities <u>žinios</u> , sprendžiant įvairias specializuotos veiklos užduotis keliose skirtingose veiklos srityse.
Portugalija	<u>Išsamios</u> , <u>specializuotos</u> , faktinės ir teorinės žinios konkrečioje studijų ar darbo vietoje ir supratimas apie šių žinių ribas.
Ispanija	<u>Specializuotos</u> studijų ar profesinės srities <u>žinios</u> su kritiniu supratimu apie jų perdavimą, integraciją ir inovacijas.

Kaip matyti iš aukščiau pateiktos lentelės, įgūdžiai turi didesnę gebėjimų aprašų skirtumą tarp šalių, tai gali būti platesnių kvalifikacijų, iš tikrųjų nustatytų NKS 5 lygiui, atveju.

Lietuvoje pabrėžiamas savarankiškumas ir gebėjimas dirbti savarankiškai, o Portugalija labai trumpai apibūdina įgūdžius. Ispanijoje yra akcentuojamos analizės ir komunikacijos gebėjimų ypatybės, problemos sprendimas; Italija nurodo gebėjimą valdyti, peržiūrėti ir plėtoti rezultatus (lentelė). Visgi akivaizdu, kad gebėjimas taikyti aukšto lygio specializuotas žinias ir dirbti sudėtingose situacijose yra svarbu šiam lygiui.

Įgūdžių lentelė apibūdinanti EKS / NKS 5 lygį

Šalys / apibūdinimas	Įgūdžiai (gebėjimai)
Italija	Įvairūs kognityviniai ir praktiniai įgūdžiai, reikalingi kūrybiškiems abstrakčių problemų sprendimams priimti.
Lietuva	Jis / ji vykdo veiklą savarankiškai, kuri prižiūrima ribotai, tik rezultatams vertinti. Veiklos užduotys nustatytos aukštesnės kvalifikacijos, dažnai teikiančios veiklos vykdytojui galimybes pasirinkti būdus ir įrankius šioms užduotims išspręsti. Jis / ji valdo žemesnės kvalifikacijos darbuotojų veiklą, planuoja ir paskirsto veiklos užduotis, prižiūri veiklos vykdymą, konsultuoja ir tikrina veiklos kokybę.
Portugalija	Išsamus kognityvinių ir praktinių įgūdžių spektras, reikalingas kūrybiškiems abstrakčių problemų sprendimams kurti.
Ispanija	<u>Žinių ir technologijų pritaikymas ir integravimas</u> Išplėstinis arba specializuotas procesų apibrėžimas ir tobulinimas Numatomas ir nenuspėjamas darbas. (3) Metodų, darbo rezultatų valdymas ir priežiūra Savo ir kitų sukurtų tikslų vykdymas. – Bendrauti keliomis kalbomis (4) <u>Žinių</u> , įgūdžių, jausmų <u>ryšiai</u> numatomuose ir nenuspėjamuose kontekstuose. (5) Tinkamas technologinių išteklių naudojimas darbo ar studijų srityje. – Gebėjimas analizuoti (6) Pačių veiksmų ir veiksmų pasekmių analizė Pagal nuspėjamą ir nenuspėjamą kontekstą. (7) Įvairios ir išsamios informacijos, reikalingos vertinti ir įvertinti, analizė Atsakas į problemas studijų ar profesijos srityje. (8) Kūrybiškų ir novatoriškų sprendimų tyrimas ir taikymas Problemų sprendimas studijų ar profesijos srityje.

Nagrinėjant kompetencijų apibūdinimą galima pastebėti daug skirtumų tarp Lietuvos ir Ispanijos aprašymų, o Italija ir Portugalija labiau apibūdina kompetencijas su EKS susijusiu būdu. Ispanijos aprašuose galima pastebėti įdomų profesinių pavojų prevencijos aspektą, savo ir kitų žmonių saugumą, taip pat darbo kokybę ir aplinkos apsaugą tokio lygio kvalifikacijoms.

Lentelė Nr. 7. Kompetencijos, apibūdinančios EKS / NKS 5 lygį

Šalys/ apibūdinimas	Kompetencijos
Italija	Mokymų valdymas ir priežiūra darbo ar studijų veikloje, kai yra nenuspėjamas pokytis. Peržiūrėti, plėtoti save ir kitus.
Lietuva	Veiklos ir jos aplinkos technologiniai ir organizaciniai reikalavimai nuolat kinta, pokyčiai dažnai yra nenuspėjami ir gali būti susiję su naujomis veiklos sritimis.
Portugalija	Valdyti ir prižiūrėti pokyčius studijų ar darbo kontekste, kurie gali būti nenuspėjami.
Ispanija	<ul style="list-style-type: none"> - Mokymosi gebėjimai (9) <u>Mokymasis savarankiškai</u> studijų ar profesinės veiklos srityje Siekti, kad mokymasis vyktų aukštesniu lygmeniu. Gerinti naujų žinių pritaikymą. - Požiūriai (10) <u>Autonomija ir atsakomybė</u> už numatomos veiklos vykdymą Atsakomybė už nenumatytas veiklas profesinėje srityje. Pavaldžių asmenų veiklos priežiūra. (11) <u>Atsakomybė ir savarankiškumas</u> įgyvendinant ir stebint profesinių pavojų prevenciją, žmonių saugą, darbo kokybę ir aplinkos apsaugą, kurioje ugdoma profesinė veikla.

4.3. EKS / NKS 5 lygio kvalifikacijų įvairovė šalyse partnerėse

5 lygio kvalifikacijos statusas visose šalyse skiriasi. Kai kurios iš jų neturi kvalifikacijų, susijusių su lygiaverčiu EKS 5 lygiu, kitos neseniai pateikė 5 atitinkančias kvalifikacijas arba ketina tai padaryti. Apskritai Europoje 5 lygio kvalifikacijos profilis yra gana platus ir apima daugybę nepriklausomų (pilnų) kvalifikacijų arba kvalifikacijų, kurios laikomos tik aukštojo mokslo dalimi; dauguma 5 lygio kvalifikacijų aiškiai susijusios su profesijomis ar užimamomis pareigomis.

Galima paminėti šias 5 lygio kvalifikacijos taikymo sritis:

- 5 lygmens kvalifikacijos yra laikomos tik tarpine pakopa (daugiausia su profesiniu pobūdžiu) link bakalauro laipsnio;
- 5 lygio kvalifikacija yra nepriklausoma kvalifikacija, pirmiausia atitinkanti darbo rinkos poreikius;
- 5 lygio kvalifikacija yra savarankiška kvalifikacija, tačiau aiškiai suformuluota galimybė įdiegti ir išplėsti į profesiją orientuotą bakalauro studijų programą (5 lygmens nuostatos daugiausia skirtos pereinamosios pakopos studijoms, skirtoms netradiciniams aukštojo mokslo studentams);
- 5 lygmens kvalifikacija turi dvigubą funkciją: siekti profesinės karjeros ir siekti aukštojo mokslo¹³.

5 lygio kvalifikacijos kilmė gana plati, kaip nurodyta CEDEFOP studijoje apie 5 lygmens kvalifikacijas: kai kurios iš jų yra nauja kvalifikacija, įgyta įvedus NKS; kitose šalyse yra pritaikoma / pertvarkoma esama studijų pakopų programa arba iš naujo pavadinamos esamos programos. Studijų / mokymo programų trukmė svyruoja nuo 90 iki 120–150 ECTS. Skirtingas Europos kvalifikacijų 5 lygmens naudojimas Europoje ir kvalifikacijų, susijusių su EKS 5 lygiu, įvairovė rodo, kad šis lygis gali atlikti labai svarbų vaidmenį pertvarkant posistemius kvalifikacijų perkeliamumui ir visą gyvenimą trunkančio mokymosi skatinimui.

Gaunamo mokslo laipsnio / kvalifikacijos ar pažymėjimo pavadinimas: CEDEFOP ataskaitoje nustatytos 31 kvalifikacijos rūšis, iš kurių dažniausiai yra šios:

¹³ CEDEFOP 'Qualifications at level 5: progressing in a career or to higher education, 2014.

- Mokslinis laipsnis;
- Akademijos profesijos mokslo laipsnis;
- Profesinė kvalifikacija / laipsnis;
- Profesinė kvalifikacija;
- Aukštesnio tipo diplomas;
- Aukštojo neuniversitetinio mokslo diplomas;
- Aukštojo mokslo diplomas;
- Aukštesnis technikos pažymėjimas;
- Universitetinis technologijos laipsnis;
- Amatininko diplomas;
- Bakalauro diplomas;
- Profesinio mokymo diplomas;
- Profesinio mokymo pažymėjimas;
- Aukštojo valstybinio mokslo diplomas;
- Aukštojo valstybinio mokslo pažymėjimas;
- Meistro profesinis vardas/egzaminas;
- Aukštesniojo tipo techniko diplomas.

Pagrindinis šių kvalifikacijų vaidmuo ir funkcijos gali būti suskirstytos į tris pagrindines grupes: kvalifikacijos tipus, kurie pirmiausia orientuojasi į darbo rinką (pvz., profesinę kvalifikaciją / laipsnį), kvalifikacijos tipus, kurie pirmiausia orientuojasi į aukštąjį išsilavinimą, bakalauro pažymėjimą, didžiausią grupę sudaro kvalifikacijos, turinčios aiškų hibridinį požymį (aukštesniojo techniko diplomas, magistro amatininko diplomas).

Projekto partnerių šalių EKS 5 lygmens kvalifikacijų apibūdinimai skiriasi. Italijos 5 lygio kvalifikacijos tipai nurodo aukštesnį techninį diplomą. Atitinkami mokymai yra:

- kursai, iš dalies vykstantys aukštojo technikos mokslo institute (aukštesni techniniai institutai ITSI);
- Aukštasis techninis švietimas ir mokymas (aukštasis mokslas – IFTS). Aukštojo techninio švietimo ir mokymo sistemą sudaro:

- aukštųjų technikos institutų (ITS) organizuojami kursai;
- aukštojo techninio švietimo ir mokymo įgijimo keliai (IFTS).

Aukštieji techniniai institutai (ITS), įsteigti pagal patvirtintus Regiono teritorinius planus, veikia kaip tam tikri atstovaujantys fondai. Organizacijų įstatus apibrėžiantys dokumentai teigia, kad šių institutų steigėjai yra: akredituotos aukštesniosios mokyklos ir tiek techninės, tiek profesinės mokyklos, regiono darb-davių akredituotas mokymo centras, įmonė, veikianti toje pačioje gamybos srityje kaip aukštoji technikos mokykla; universiteto skyrius ar kita organizacija, veikianti mokslinių ir technologinių tyrimų srityje; vietos institucija (savivaldybė, provincija, kalnų bendruomenė ir kt.).

Aukštojo mokslo technikos institutuose (ITS) gali mokytis jauni žmonės ir suaugusieji, turintys „Diploma di istruzione secondaria superiore“ (aukštesniojo vidurinio mokslo diplomą). ITS kursai trunka 4 semestrus, iš viso 1800/2000 valandų. ITS kursų pabaigoje išduodamas „Diploma di tecnico superiore“ (aukštojo techninio išsilavinimo diplomas). Šios Švietimo ministerijos išduotos kvalifikacijos susijusios su skirtingomis technologinėmis sritimis (žr. atitinkamą lentelę), nustatytomis siekiant patenkinti viešosios ir privačios darbo rinkos poreikius, ypač mažųjų ir vidutinių įmonių, aukštųjų technologijų naujovių ir rinkos internacionalizacijos srityse.

Lietuvoje EKS 5 lygmens kvalifikacijos įgyjamos mokantis pagal mokymo programas asmenims, turintiems profesinę kvalifikaciją ir patirtį nustatytos trukmės profesinėje veikloje, laipsnio nesuteikiančiose studijų programose (išskyrus rezidentūros studijas) ir (arba) iš profesinės veiklos patirties / per savarankišką mokymąsi.

Portugalijoje 5 lygmens kursai yra ne aukštesniojo nei vidurinio ugdymo kursai, kurie suteikia NKS 5 lygmens kvalifikaciją; kursai trunka maždaug vienerius metus (nuo 1200 iki 1560 valandų).

5 lygmens kvalifikacija gaunama sujungus bendrojo ar profesinio vidurinio ugdymo kursus su vidurinio techninio mokymo kursais. Portugalijos V lygio kvalifikacija leidžia:

- gilinti mokslo ir technologines žinias tam tikroje mokymo srityje;
- tobulinti savo įgūdžius profesinei praktikai;
- siekti aukštojo mokslo studijų;
- patobulinti profesinę kvalifikaciją.

Ispanija vykdo profesinį mokymą ir teikia III lygio profesinio mokymo pažymėjimus (reglamentuoja darbo ministerija) bei profesinio rengimo formaliojo išsilavinimo aukštojo mokslo technikos specialisto diplomą (vadovaujama švietimo ministerijos), kurie atitinka EKS 5 lygį.

4.4. 5 lygio kvalifikacija įvairiose profesinės veiklos srityse

CEDEFOP analizė rodo, kad kvalifikacija yra prieinama visiems pagrindiniams ekonomikos sektoriams, daugelyje šalių dėmesys skiriamas paslaugoms, taip pat žemės ūkiui ir miškininkystei, medžiagų gamybai, transportui, turizmui ir su verslu susijusioms paslaugoms. Šalyse (pavyzdžiui, Prancūzijoje ir Austrijoje), kuriose ilgą laiką egzistuoja EKS 5 lygmens kvalifikacijos, darbdaviai dažniau priima besimokančiuosius nei tose, kur tai buvo sukurta neseniai: „kadangi naujai sukurta kvalifikacija kartais papildo daugybę kitų, įgyti darbdavių pasitikėjimo reikia laiko“¹⁴. 5 lygio kvalifikacija yra prieinama daugeliui studijų sričių, atspindinčių pagrindinius ekonomikos sektorius:

- Informacinės technologijos;
- Žiniasklaida;
- Automatizavimas;
- Naujosios technologijos;
- Vaikų priežiūra ir ugdymas;
- Sveikatos priežiūra;
- Turizmas ir priėmimas;
- Socialinis darbas;
- Verslas (mažmeninė prekyba);
- Logistika.

Projekto šalys partnerės pateikė pavyzdžių iš paslaugų ir metalo pramonės sektorių, kurie iliustruoja, 5 lygio kvalifikacijos atitikimą sektoriaus poreikiams. Italija teikia 5 lygmens socialinių veikėjų kvalifikaciją socialinių paslaugų ir sveikatos apsaugos srityje, IKT paslaugų ir produktų vadybininko (IKT paskyros vadybininko), viešbučio vadybininko priėmimo sektoriuje ir tekstilės srities mokslinių tyrimų ir planavimo specialisto, mados dizainerio tekstilės pramonėje.

Lentelė Nr. 7. 5 lygio kvalifikacijos iš paslaugų sektoriaus pavyzdžiai

5 lygio kvalifikacija paslaugų sektoriuje (Portugalijos atvejis)	5 lygio kvalifikacija paslaugų sektoriuje (Italijos atvejis)
<p>Renginių organizavimas ir vadyba (PT) Renginių organizavimo ir vadybos technikas yra kvalifikuotas specialistas, galintis:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizuoti ir suplanuoti įvairių rūšių renginius, – projektuoti renginių turinį ir pobūdį; – paskaičiuoti biudžetą ir nustatyti galimus pajamų šaltinius (pvz., finansavimas, rėmimas ir kt.); <p>Turi techninių įgūdžių, reikalingų rengiant renginius, (įskaitant savanorius) reikalingus žmogiškuosius išteklius, atliekant darbo grupių koordinavimą ir stebėseną, taip pat vertinant ir atskleidžiant rezultatus.</p> <p>Renginių organizatorius ir renginių technikas taip pat yra kvalifikuotas specialistas, kuris analizuoja rinką ir plėtoja pasiūlą, pritaikytą prie faktinės ar potencialios paklausos, taip pat bendrauja su suinteresuotosiomis šalimis.</p> <p>Viešbučio vadyba Profesionalus priėmimo ir apgyvendinimo vadybos kursas siekia apmokyti specialistus, kurie gali prižiūrėti, koordinuoti ir kontroliuoti priėmimo skyrius ir aukštus, į kuriuos įeina skirtingų viešbučio sričių apgyvendinimas, veiklą: priėmimus, konsjeržo paslaugas, aukštus, kambarius, bendras patalynės ir skalbinių paslaugas.</p>	<p>Socialinis veikėjas geba realizuoti socialinių ir kultūrinių bei edukacinių pramogų veiklas, aktyvinti psichofizinės pusiausvyros ir žmonių bei grupių / vartotojų santykių vystymąsi bei skatinti rekreacinį, kultūrinį, raiškos ir fizinio darbo potencialą.</p> <p>Žinios: raidos charakteristikos ir asmenų bei grupių pokyčių dinamika; intervencijų analizės ir tikrinimo priemonės bei metodai; bandymai, analizės lentelės, ataskaitos ir t.t.; Saugos darbų esamų teisės aktų bendrieji principai ir praktiniai aspektai: elgesio taisyklės ir elgsenos modeliai (bendrieji ir specifiniai).</p> <p>Kompetencijos vienetai</p> <ul style="list-style-type: none"> – informacijos apie socialinę-kultūrinę veiklą sklaida; – pramoginės veiklos valdymas ir koordinavimas; – rezultatų ir nukrypimų patikrinimas ir dokumentavimas; – veiklos funkcijų tyrimas ir atnaujinimas <p>Profesionalūs įgūdžiai:</p> <ul style="list-style-type: none"> socializacijos ir įgalinimo įgūdžių skatinimas, siekiant užkirsti kelią socialinei ir emocinei izoliacijai; poreikių mainų raiška, o ne asmenų ar grupių tarpusavio lyginimas; nustatyti ir skatinti sąveikos ir socialinės integracijos galimybes; susidurti su vartotojų dalyvavimu ir įtrauktimi, nustatantį tolesnes intervencijos sritis.

¹⁴ CEDEFOP 'Qualifications at level 5: progressing in a career or to higher education, 2014.

„Terminis gydymas ir sveikatinimas“	
„Terminio gydymo ir sveikatinimo“ aukščiausio lygio specialistas siekia apmokyti besimokančiuosius, turinčius kompetenciją valdyti ir stebėti masažo techniką, terminį gydymą ir SPA, įtraukiant geros praktikos ir sveikos gyvensenos skatinimą, siekiant optimizuoti savijautą pagal savybes ir kiekvieno asmens ypatumus.	

Metalo pramonės sektoriaus 5 lygio kvalifikacijos pavyzdys (Ispanijos atvejis)

FMEC0109 METALO KONSTRUKCIJŲ GAMYBA
FMEC0209 PRAMONĖS VAMZDYNŲ PROJEKTAVIMAS
Kompetencijos Nusakyti metalinių konstrukcijų maketavimo, apdirbimo ir liejimo procesus (UC1151_3). Nusakyti metalinių konstrukcijų sujungimo ir surinkimo procesus (UC1152_3). Programuoti automatines metalinių konstrukcijų sistemas (UC153_3). Prižiūrėti metalo apdirbimo gamybą (UC0592_3).
Žinios Metalo konstrukcijų apdirbimo ir liejimo procesai Metalo konstrukcijų sujungimo ir surinkimo procesai (MF1152_3). Automatinės metalo konstrukcijų sistemos programavimas (MF1153_3). Metalo apdirbimo procesų priežiūra ir kontrolė (MF0592_3). Praktiniai mokymai darbo (metalo konstrukcijų gamybos) vietoje (MP0180)

Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių, bendri NKS 5 lygio aprašai yra labai bendro pobūdžio, palyginti su konkrečiais aprašymais pasirinktuose sektoriuose. Juos galima pripažinti, nes apibūdinami įgūdžiai, žinios, kompetencijos ir gebėjimai vartotojams bei darbdaviams suprantami tarptautiniu lygiu. Ateities darbai yra skaidrumo ir kokybės kryžkelėje. Bendra tarptautinės kvalifikacijos atitiktis reikalauja, kad potencialūs vartotojai jais pasitikėtų. To galima pasiekti tik sistemingai sukūriant esamos ir atsirandančios informacijos apžvalgą ir sistemingai sprendžiant atskaitomybės ir atvirumo poreikį, susijusį su konkrečios kvalifikacijos procesu.

Gali būti, kad konkrečių sektorių kvalifikacijų lygio aprašai kritikuojami dėl to, jog yra per daug platūs ir bendri – lygmens aprašai pateikia tik rekomendacijas dėl lygių. Kaip nurodyta UNESCO mokymosi rezultatų lygių nustatymo ir pripažinimo vadove¹⁵, aprašai neturėtų būti laikomi pakankamai tiksliais priemonėmis, leidžiančiomis besimokančių pasiekimus priskirti tam tikram lygiui. Vietoj to, lygio aprašai turėtų pateikti pakankamai informacijos, kad kolektyviai būtų galima palyginti ir priimti racionalius sprendimus tam tikroms mokymosi pasiekimų grupėms.

4.5. Mokymosi rezultatų naudojimas kvalifikacijų ir mokymo programų aprašuose

Mokymosi rezultatai vis dažniau naudojami pasauliniame kontekste „kaip dinamiškas modernizavimo ir reformų įrankis“ (CEDEFOP, 2009). Mokymosi rezultatai gali būti apibrėžiami kaip teiginiai apie tai, ką besimokantysis žino, supranta ir gali daryti po to, kai baigs mokytis, arba kaip žinios, įgūdžiai ir kompetencijos aspektai, kuriuos mokinys turėtų žinoti ir sugebėti padaryti¹⁶.

Mokymosi rezultatai yra labai skirtingai aprašyti konkrečiai studijuojamai kvalifikacijai. Visų pirma, apibūdinta taikymo sritis skiriasi: tai gali būti ir visa kvalifikacija arba atskiri kvalifikacijų moduliai. Antra, naudojamos sąvokos ir terminai skiriasi kvalifikacijose ir nacionaliniuose kontekstuose. Nėra pakankamai įrodymų, kad NKS lygio aprašai iš tikrųjų naudojami kvalifikacijoms apibūdinti atsižvelgiant į mokymosi rezultatus. Tarp PM ir aukštojo mokslo sistemų aprašymų nebuvo pastebimų skirtumų. Aprašymai rengiami remiantis profesiniu / darbinio profiliu. Šalių partnerių atvejų apžvalgoje akivaizdu, kad mokymosi rezulta-

¹⁵ Keevy, J. Chakroun B., Level-setting and recognition of learning outcomes. The use of level descriptors in the twenty-first century. UNESCO, 2015.

¹⁶ The Shift to Learning Outcomes. Luxembourg, CEDEFOP, 2009.

tai suprantami kaip teiginiai, kurie apibūdina daugiausia tris pagrindines sritis: žinias (mokymąsi mokyti), įgūdžius (mokyti daryti) ir kompetencijas (mokyti būti).

Šios trys sritys savaime yra ginčytinos sąvokos, o interpretacijos skiriasi skirtingose situacijose. Projektų partnerių šalyse numatytais atvejais akivaizdu, kad mokymosi rezultatais pagrįstos mokymo / studijų programos yra orientuotos į faktinę darbo funkciją darbo vietoje:

Portugalijos 5 lygio kvalifikacijos pavyzdys: viešbučių vadyba

- Apibrėžti apgyvendinimo departamento strateginę poziciją, taip pat produktus ir paslaugas viešbutyje, atsižvelgiant į jų santykius su kitais departamentais ir naujas rinkos tendencijas.
- Parengti apgyvendinimo departamento organizacinę schemą, taip pat įvairių sektorių darbo eigą ir komunikaciją.
- Apibrėžti ir kontroliuoti skirtingų sektorių paslaugų taisykles, taip pat procedūras, susijusias su rezervavimu, atvykimu, priėmimu, apgyvendinimu ir išvykimu, viešųjų patalpų, kambarių ir skalbinių / drabužių valymu bei saugojimu, inventorizacija ir įrangos / reikmenų priežiūra.
- Plėtoti ir įgyvendinti valdymo priemones, susijusias su rezervacijomis, svečių sąskaitų, sąnaudų, atsiskaitymo, pardavimo, naudojant konkrečią kompiuterinę programinę įrangą, kontrolę.
- Apibrėžti ir įgyvendinti būsto skyriaus vadybos politiką, pagrįstą skirtingais klientų profiliais.
- Analizuoti ir vertinti finansinius ir komercinius rezultatus, atliekant statistinę analizę ir tolesnę ataskaitą.
- Derėtis su tiekėjais ir užsakomosiomis kompanijomis, siekiant kuo labiau sumažinti įsigytų produktų ir (arba) paslaugų sąnaudas ir kokybės kontrolę.
- Įgyvendinti korekcines vadybos priemones, siekiant optimizuoti išteklius ir padidinti pajamas
- Užtikrinti klientų aptarnavimo saugumą, nustatant rizikos situacijas ir laikantis reikalavimų.
- Apibrėžti komercinius tikslus, atsižvelgiant į rinkodaros ir pardavimo strategijas, siekiant nustatyti viešbučio poziciją ir komunikacijos su klientais politiką.
- Svarstyti klientų skundus ir pasiūlymus.

Ispanijos 5 lygio kvalifikacijos pavyzdys: FMEC0109 METALO KONSTRUKCIJŲ GAMYBA

- Kokybiškai ir pelningai paruošti maketavimo, apdirbimo, liejimo, sujungimo ir surinkimo procesus metalo konstrukcijų gamybai.
- Paruošti prijungimo procedūras, kurios yra tvirtinamos prie metalinių konstrukcijų.
- Programuoti ir tvarkyti automatinę apdirbimo, pjovimo ir (arba) suvirinimo įrangą pagal tam tikrą gamybos procesą.
- Dalyvauti įmonės darbo procesuose, laikantis darbo vietoje nustatytų taisyklių ir nurodymų.

Bandymas remtis mokymosi rezultatų papildomuoju pobūdžiu, darančiu įtaką visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi, o kompetencijos, kurioms turi įtakos kompetencija grindžiamas požiūris, yra nustatomos pateikiant pavyzdžių iš mokymosi rezultatų. Atsižvelgiant į sektoriaus poreikių ir funkcijų darbo vietoje ypatumus, kai kurie mokymosi rezultatai turi būti orientuoti į žinias, supratimą, įgūdžius ir gebėjimus daryti, o kiti – į kompetencijas. Tokiomis aplinkybėmis taikomoji kompetencija gali būti naudojama kaip naudinga sąvoka, aiškiai orientuota į žinių ir įgūdžių pritaikymą konkrečiose situacijose. Kai kurios pateiktų pavyzdžių kompetencijos gali būti vertinamos kaip pagrindinės ar bazinės kompetencijos arba „perkeliamieji įgūdžiai“.

Studijų intensyvumas, apimtis ar trukmė, vedantys į 5 lygio kvalifikaciją, daugiausia priklauso nuo sistemos bei kvalifikacijos ir ECTS taškų, valandų, metų / mėnesių. Stojimo reikalavimai taip pat gali skirtis priklausomai nuo šalies. Paslaugų teikimo būdas gali būti mokyklinis, darbo arba dvejopas (abiejų derinys).

<i>Pavyzdžiai</i>	<i>Portugalija</i>	<i>Ispanija</i>	<i>Lietuva</i>
Mokymo programų trukmė	2 metai	1,5 metų	1,5 metų, mokymosi apimtis kreditais: 90

Stojimo reikalavimai	Vidurinio ugdymo kurso ar teisiškai lygiavertės kvalifikacijos turėtojai; Technologinės specializacijos diplomo, aukštesniojo techninio profesinio ar aukštojo mokslo diplomus turintys asmenys, pageidaujantys profesinės kvalifikacijos kėlimo ar persikvalifikavimo; Asmenys, vyresni kaip 23 metų amžiaus, kurie išlaikė atitinkamus egzaminus ir siekia galimybės mokytis aukštojo mokslo įstaigose.	Vidurinio mokslo (Bachiler) arba II lygmens profesinis pažymėjimas (tos pačios kvalifikacijos šeimos ir srities) arba III lygmens profesinis pažymėjimas.	Vidurinio mokslo pažymėjimas, profesinio mokymo programa, skirta 3 ar 4 lygio profesinės kvalifikacijos turėtojams, turintiems bent trejų metų praktinę patirtį susijusioje srityje.
Mokymo/studijų programas teikia	Aukštojo mokslo institucija.	Sertifikuoti profesinio rengimo centrai, kuriuos reglamentuoja švietimo ministerijos įsteigti profesinio švietimo darbo rengimo centrai.	Profesinio mokymo institucijos.

Be to, galima atskirti dieninių ir neakivaizdinių švietimo programas. Pateikimo būdas priklauso nuo posistemės, kuriai priklauso kvalifikacija: dažniausiai aukštojo mokslo vadovaujama kvalifikacija yra „paremta mokyklina“, įskaitant didelę darbo dalį. Profesinio mokymo sistemoje reglamentuojamos kvalifikacijos pagal EKS 5 lygmenį daugiausia skirtos praktinės patirties įgijimui mokantis; o profesinė kvalifikacija dažnai ankstesnės patirties patvirtinimo procedūra. Bendrojo ugdymo sistemose paprastai egzistuoja mokyklinės kvalifikacijos formaliame aukštojo mokslo posistemyje ir dažnai yra vienodai apibūdintos kaip programos pateikimo būdas ir apimtis. Kalbant apie mokymosi rezultatų aprašus ir pristatymo būdą, galima pastebėti, kad, kai daugiau dėmesio skiriama bendrosioms, skersinėms kompetencijoms, pateikimo būdas dažniausiai būna labiau orientuotas į mokyklą. Kita vertus, dėmesys techniniams / profesiniams įgūdžiams tampa dar labiau pritaikytas darbui.

Baigiamosios pastabos

Analizė rodo, kad svarbus vaidmuo tenka EKS 5 lygio kvalifikacijai; visų pirma ji padeda siekti įvairių strateginių tikslų ir reaguoti į kelias problemas, su kuriomis šiuo metu susiduria šalys. 5 lygio kvalifikacija leidžia žmonėms įgyti pažangių techninių ir (arba) vadybinių kompetencijų, gerinti jų darbo perspektyvas ir padėti jiems keistis ar siekti savo karjeros.

5 lygmens kvalifikacija turi dvigubą funkciją – derinti darbo rinkos orientaciją su galimybe studijuoti aukštąjį mokslą, kad tai taptų patraukliu besimokantiejiems, taip pat įrodytų profesinio pobūdžio kvalifikacijų svarbą aukštojo mokslo ir mokymo srityse.

Akivaizdu, kad 5 lygio kvalifikacija padeda mokytis visą gyvenimą, nes ji yra patraukli ir prieinama suaugusiems ir netradiciniu būdu besimokantiejiems, nes kai kuriose šalyse galimybė gauti 5 lygio programos kvalifikacijas gali būti įgyjama patvirtinant darbo patirtį ir neformalų mokymąsi.

Iš analizės taip pat paaiškėjo, kad progresavimas gali vykti daugeliu krypčių, vertikaliai ir horizontaliai, veikiantis kaip tiltas tarp švietimo ir mokymo įstaigų bei posistemų.

Europos šalių 5-ojo EKS 5 lygio kvalifikacijų skirtingų tipų ir tikslų tyrimas padėjo nustatyti skirtumus ir iššūkius tarp šalių. Vienas iš pagrindinių būsimų pokyčių uždavinių yra skatinti visų atitinkamų sinteresuotų šalių, įskaitant aukštojo mokslo ir profesinio švietimo bei mokymo įstaigas, socialinius partnerius, sektorius ir ekspertus, dalyvavimą rengiant sektorių kvalifikacijų aprašus.

Aiškių kvalifikacinių aprašų kūrimas užtikrins, kad šie tikslai bus įvykdyti ir kad kvalifikacija bus grindžiama aiškiais besimokančiųjų ir darbdavių poreikiais bei suteiks geresnes galimybes patekti į darbo rinką bei pereiti prie aukštojo mokslo. Tarptautiniu mastu palyginami ir skaidrūs kvalifikacijų aprašai suteiks informaciją specialistams, kurie juos naudos kuriant profesinio rengimo ar aukštojo mokslo programas, grindžiamas mokymosi rezultatais, formuos kvalifikacijas ir profesinius standartus sektoriuose, darbdaviams, besidomintiems nuolatiniu darbuotojų mokymu ir kompetencija, modernizavimu, taip pat besimokantiejiems, siekiantiems tarptautinio mobilumo ir mokymosi visą gyvenimą.

Priedas Nr. 1.

Šalių partnerių 5 lygmens kvalifikacijų tarptautinio palyginimo pavyzdžiai

	Klausimai palyginimui su EKS 5 kvalifikacijų tarptautiniu lygiu:
1.	Ar jūsų šalyje yra nacionalinė kvalifikacijų sąranga, atitinkanti EKS?
2.	Kaip šis lygis aprašytas nacionalinėje kvalifikacijų sistemoje?
3.	Kokio lygio nacionalinė kvalifikacijų sistema atitinka EKS 5 lygį?
4.	Kokios EKS 5 lygio kvalifikacijos yra nurodytos jūsų šalyje? Kokie yra pagrindiniai EKS 5 lygio kvalifikacijoms priskirti tikslai ir funkcijos?
5.	Pateikite pavyzdžių, susijusių su EKS 5 lygiu susijusiuose sektoriuose:
6.	Pateikite pavyzdžių, susijusių su kvalifikacijų aprašais EKS 5 lygio atitinkamuose sektoriuose:
7.	Prašom pateikti savo EKS 5 lygmens mokymo ar studijų programos pavyzdį susijusiuose jūsų šalies sektoriuose: Pagrindiniai programos parametrai Stojimo reikalavimai Mokymo / studijų programų teikėjai
8.	Ar profesinio mokymo kvalifikacija pagrįsta (aprašyta) mokymosi rezultatais? Pavyzdys
9.	Papildoma informacija, naujausi pokyčiai / reformos, susijusios su sektorinių kvalifikacijų sistemomis, nacionaline kvalifikacijų sistema ir kvalifikaciniais aprašais, kuriuos verta paminėti.

Atvejo analizė (Italija): Essenia Uetp

Nr.	Prašome pateikti atsakymus žemiau:
1.	<p>Taip, Italijos kvalifikacijų sistemą sudaro 8 kvalifikacijų lygiai, susieti su Europos kvalifikacijų sąranga.</p> <p>2012 m. gruodžio 20 d. Valstybių ir regionų konferencija patvirtino „Pirmąją Italijos ataskaitą apie nuorodą į Europos kvalifikacijų sąrangos EKS“, pateiktą Patarėjų grupei (Europos kvalifikacijų sistemos koordinavimo lentelė) gegužės mėn. Ir vėliau oficialiai perduodama Europos Komisijai. Tokiu būdu Italija prisijungia prie vis didėjančio šalių, kurios įgyvendino EKS rekomendaciją, skaičiaus.</p>
2.	<p>Italijos 5 lygio kvalifikacijos tipai nurodo aukštąjį techninį diplomą. Atitinkami mokymai yra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kursai, vykstantys aukštųjų techninių institutų (ITSI) aukštojo mokslo institute; - aukštasis techninis švietimas ir mokymas (Istruzione e Formazione Tecnica Superiore - IFTS). <p>5 lygis nurodo tokius mokymosi rezultatus, kurie yra suskirstyti į:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ŽINIOS <p>Visapusiškos, specializuotos, faktinės ir teorinės žinios darbo ar studijų srityje ir supratimas apie šių žinių ribas</p> <ul style="list-style-type: none"> - ĮGŪDŽIAI <p>Išsamus kognityvinių ir praktinių įgūdžių spektras, reikalingas kūrybiškiems abstrakčių problemų sprendimams kurti</p> <ul style="list-style-type: none"> - KOMPETENCIJA <p>Pratybų valdymas ir priežiūra darbo ar studijų, kai yra nenusipėjamas pokytis, kontekste. Peržiūrėkite ir plėtokite save ir kitus.</p> <p>Aukštojo techninio išsilavinimo ir mokymo srityje (IFTS) vertinimų ir įteisinimo, taip pat formaliojo mokymosi, įskaitant kompetencijas, įgytas įvairiose patirtinėse aplinkose, pavyzdžiui, darbo vietoje, socialiniame ir privačiame gyvenime, teikiamas mokymosi kreditų pripažinimas. Mokymosi kreditai gali būti užskaityti tiems, kurie jau pasinaudojo kitais mokymais arba atliko konkrečią profesinę patirtį, ir gali suteikti galimybę mokytis ir tiems, kurie nėra įgiję aukštojo mokslo laipsnio.</p> <p>2008 m. sausio 25 d. Tarybos Ministrų pirmininko nutarimas „Švietimo ir aukštojo techninio mokymo sistemos reorganizavimo gairės ir techninių kolegijų įsteigimas“ numato IFTS ir ITS, kad:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) reaguoti į nacionaliniu lygmeniu pasiektą vienodą kokybės lygį ir įgūdžių, įgytų vykdant mokymo kursą, naudojimą, taip pat Europos Sąjungoje; b) kursų mokymo programose kalbama apie bendrus kalbinius, mokslinius ir technologinius, teisinius ir ekonominius, organizacinius, bendravimo ir tarpasmeninius gebėjimus įvairiuose lygmenyse, taip pat techninius ir profesinius įgūdžius, susijusius su konkrečiu aukštesniu techniniu vaidmeniu, taip pat Europos Sąjungoje su rodikliais susiję pavadinimai ir kvalifikacija. <p>ITS kvalifikacijoms, susijusioms su šešiomis 2008 m. Ministro pirmininko dekretu numatytomis technologijų sritimis, 2011 m. rugsėjo 7 d. Ministro dekretu nustatyta, kad „ITS kursų atsako įgūdžiai nurodomi nacionaliniais skaičiais ir nurodomi Bendros Europos kvalifikacijos visą gyvenimą trunkančio mokymosi EKS“ ir apima: - kalbos, komunikacijos, socialinius, mokslinius ir technologinius, teisinius ir organizacinius, valdymo ir ekonomikos įgūdžius, bendrus visiems nacionaliniams veikėjams; - konkrečius kiekvieno nacionalinio lygmens techninius ir profesinius įgūdžius.</p>
3.	<p>Italijos nacionalinės sistemos 5 lygis atitinka EKS 5 lygį</p>

4. Aukštojo techninio švietimo ir mokymo sistemą sudaro:
- aukštųjų technikos institutų (ITS) organizuojami renginiai;
Aukštojo techninio mokymo ir mokymosi keliai (IFTS).
Aukštieji techniniai institutai (ITS), įsteigti remiantis regioniniais teritorijų planais, yra konkretūs dalyvavimo fondai. Organizaciniame standarte teigiama, kad šių institutų steigėjai yra: aukštesniosios mokyklos, tiek techninės, tiek profesinės, valstybinės arba visiškai pripažintos; Regiono akredituotas mokymo centras aukštojo mokslo tikslais; Įmonė, veikianti toje pačioje gamybos srityje kaip ir aukštoji technikos mokykla; Universiteto skyrius ar kita organizacija, veikianti mokslinių ir technologinių tyrimų srityje; Vietos institucija (savivaldybė, provincija, kalnų bendruomenė ir t. t).

Aukštojo mokslo technikos institutuose (ITS) gali dalyvauti jauni žmonės ir suaugusieji, turintys Diploma di istruzione secondaria superiore (aukštesniojo vidurinio mokslo diplomą). ITS kursai trunka 4 semestrus, iš viso 1800/2000 valandų. ITS kursų pabaigoje išduodamas Diploma di tecnico superiore (aukštojo techninio išsilavinimo diplomą). Šios Švietimo ministerijos išduotos kvalifikacijos susijusios su skirtingomis technologinėmis sritimis (žr. atitinkamą lentelę), nustatytomis siekiant patenkinti viešosios ir privačios darbo rinkos poreikius, ypač mažųjų ir vidutinių įmonių, aukštųjų technologinių naujovių ir internacionalizacijos srityse.

Technologinės sritys	Specializacijos
Energijos vartojimo efektyvumas	1.1. Energijos gamyba ir tiekimas 1.2. Labai efektyvūs ir energiją taupantys procesai ir įrenginiai
Tvarus judrumas	2.1. Asmenų ir prekių judrumas 2.2. Pervežimų ir infrastruktūros gamyba ir priežiūra 2.3. Informacinio mobilumo ir logistinės infrastruktūros valdymas
Naujos technologijos gyvenimui	3.1. Pramoninės ir aplinkos biotechnologijos 3.2. Biomedicinos ir diagnostikos prietaisų gamyba
Naujos technologijos „Pagaminta Italijoje“	4.1. Maisto sistema 4.2. Namų sistema 4.3. Mechaninė sistema 4.4. Mada 4.5. Paslaugos įmonėms
Inovacinės kultūros paveldo ir veiklos technologijos. Turizmas	5.1. Kultūros paveldo išsaugojimas ir optimizavimas 5.2. Kultūros pastatų ir teritorijų išsaugojimas, tobulinimas ir saugumas
Informacinės ir ryšių technologijos	6.1. Programinės įrangos sistemos kūrimo metodai ir technologijos 6.2. Informacijos ir žinių organizavimas ir vykdymas 6.3. Ryšių architektūra ir infrastruktūra

	<p>Taip pat gali dalyvauti žmonės, kurie: baigė ketverių metų kursų, įgiję profesinį išsilavinimą; Gavo priėmimą į penktus aukštojo mokyklinio ugdymo kursus; Be diplomo, buvo įgiję ankstesnio išsilavinimo, mokymo ir darbo įgūdžių.</p> <p>IFTS kursai trunka 2 semestrus, maksimaliai 800/1000 valandų. Pasibaigus IFTS kursui, "Certificato di specializzazione tecnica superiore" (Aukštojo techninio specializavimo sertifikatai skiriami regionų). Specializacijos sritys: žemės ūkis, pramonė ir gamyba (gamybos produktai, informacinės ir ryšių technologijos, statyba), turizmas, transportas, viešosios paslaugos ir viešosios svarbos paslaugos, draudimo ir finansinės paslaugos.</p> <p>Abu mokymo programų tipai – IFTS ir ITS – susideda iš vienetų (Unità capitalizzabili, UC); Ši struktūra atitinka mokymosi rezultatų metodą.</p> <p>IFTS ir ITS kursų skirtumai apibendrinti taip:</p> <table border="1" data-bbox="215 649 1402 1668"> <thead> <tr> <th data-bbox="215 649 544 689"></th> <th data-bbox="544 649 924 689">IFTS kursai</th> <th data-bbox="924 649 1402 689">ITS kursai</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="215 689 544 1010">Mokymo partneriai</td> <td data-bbox="544 689 924 1010">Vidurinė mokykla Mokymo centro universitetas Įmonė</td> <td data-bbox="924 689 1402 1010">Provincijos vidurinė mokykla, kurioje yra fondas Regiono akredituotas mokymo centras Įmonė Mokslinis skyrius Vietinė institucija</td> </tr> <tr> <td data-bbox="215 1010 544 1184">Priėmimo sąlygos</td> <td data-bbox="544 1010 924 1184">Diploma di istruzione secondaria superiore (aukštesnio vidurinio mokslo diplomas) arba kompetencijos vertinimo priėmimo testas</td> <td data-bbox="924 1010 1402 1184">Diploma di Istruzione secondaria superiore (Aukštesnio vidurinio mokslo diplomas)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="215 1184 544 1422">Ekonomikos sritys / technologinės sritys</td> <td data-bbox="544 1184 924 1422">Žemės ūkis, pramonė ir gamyba / Turizmas / Transportas / Viešosios paslaugos ir privačios viešojo intereso paslaugos / Draudimas ir finansinės paslaugos</td> <td data-bbox="924 1184 1402 1422">Energijos vartojimo efektyvumas, tvarus judumas, naujos technologijos gyvenimui, naujos „Pagaminta Italijoje“ technologijos, novatoriškos kultūros paveldo ir veiklos technologijos, informacinės ir ryšių technologijos.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="215 1422 544 1525">Kursų / specializacijų trukmė</td> <td data-bbox="544 1422 924 1525">2 pusmečiai (800/1000 valandų)</td> <td data-bbox="924 1422 1402 1525">4 pusmečiai (1800/2000 valandų) yra galimybė 6 pusmečių trukmės kursams</td> </tr> <tr> <td data-bbox="215 1525 544 1668">Išduodamas pažymėjimas</td> <td data-bbox="544 1525 924 1668">Certificato di specializzazione tecnica superiore (aukštojo techninio specializavimo pažymėjimas)</td> <td data-bbox="924 1525 1402 1668">Diploma di tecnico superiore (Aukštojo mokslo diplomas)</td> </tr> </tbody> </table>		IFTS kursai	ITS kursai	Mokymo partneriai	Vidurinė mokykla Mokymo centro universitetas Įmonė	Provincijos vidurinė mokykla, kurioje yra fondas Regiono akredituotas mokymo centras Įmonė Mokslinis skyrius Vietinė institucija	Priėmimo sąlygos	Diploma di istruzione secondaria superiore (aukštesnio vidurinio mokslo diplomas) arba kompetencijos vertinimo priėmimo testas	Diploma di Istruzione secondaria superiore (Aukštesnio vidurinio mokslo diplomas)	Ekonomikos sritys / technologinės sritys	Žemės ūkis, pramonė ir gamyba / Turizmas / Transportas / Viešosios paslaugos ir privačios viešojo intereso paslaugos / Draudimas ir finansinės paslaugos	Energijos vartojimo efektyvumas, tvarus judumas, naujos technologijos gyvenimui, naujos „Pagaminta Italijoje“ technologijos, novatoriškos kultūros paveldo ir veiklos technologijos, informacinės ir ryšių technologijos.	Kursų / specializacijų trukmė	2 pusmečiai (800/1000 valandų)	4 pusmečiai (1800/2000 valandų) yra galimybė 6 pusmečių trukmės kursams	Išduodamas pažymėjimas	Certificato di specializzazione tecnica superiore (aukštojo techninio specializavimo pažymėjimas)	Diploma di tecnico superiore (Aukštojo mokslo diplomas)
	IFTS kursai	ITS kursai																	
Mokymo partneriai	Vidurinė mokykla Mokymo centro universitetas Įmonė	Provincijos vidurinė mokykla, kurioje yra fondas Regiono akredituotas mokymo centras Įmonė Mokslinis skyrius Vietinė institucija																	
Priėmimo sąlygos	Diploma di istruzione secondaria superiore (aukštesnio vidurinio mokslo diplomas) arba kompetencijos vertinimo priėmimo testas	Diploma di Istruzione secondaria superiore (Aukštesnio vidurinio mokslo diplomas)																	
Ekonomikos sritys / technologinės sritys	Žemės ūkis, pramonė ir gamyba / Turizmas / Transportas / Viešosios paslaugos ir privačios viešojo intereso paslaugos / Draudimas ir finansinės paslaugos	Energijos vartojimo efektyvumas, tvarus judumas, naujos technologijos gyvenimui, naujos „Pagaminta Italijoje“ technologijos, novatoriškos kultūros paveldo ir veiklos technologijos, informacinės ir ryšių technologijos.																	
Kursų / specializacijų trukmė	2 pusmečiai (800/1000 valandų)	4 pusmečiai (1800/2000 valandų) yra galimybė 6 pusmečių trukmės kursams																	
Išduodamas pažymėjimas	Certificato di specializzazione tecnica superiore (aukštojo techninio specializavimo pažymėjimas)	Diploma di tecnico superiore (Aukštojo mokslo diplomas)																	
5.	<p>SOCIALINĖS PASLAUGOS IR SVEIKATA. Socialinis veikėjas</p> <p>VERSLO PASLAUGOS: IKT paslaugų ir produktų pardavimo vadybininkas (IKT paskyros vadovas)</p> <p>TEKSTILĖS SRITIS: Ekspertas moksliniams tyrimams ir planavimui tekstilės srityje, mados dizainerė.</p>																		
6.	<p>Švietimo ir profesinio mokymo kvalifikacijos aprašytos pagal mokymosi rezultatus.</p> <p>Socialinio ugdymo veikėjas skatina socialinį dalyvavimą ir žmonių, grupių ir vietos bendruomenių potencialo plėtrą, kurio tikslas – ugdyti nepatogumų prevenciją, palengvinti įtraukimą, dalyvavimą ir socialinį susirinkimą, siekiant paskatinti žmonių ar grupių išraišką, bendravimą ir dalyvavimą, taip padedant pagerinti jų gyvenimo kokybę. Pagal įvairias regiono sveikatos ir socialines bei socialines ir kultūrinės paslaugas jis padeda kurti ir valdyti švietimo, laisvalaikio bei kultūros veiklą, tiesiogiai bendraudamas su vaikais, paaugliais, vyresnio amžiaus žmonėmis ir</p>																		

	<p>neįgaliaisiais, spręsdamas skirtingo pobūdžio problemas. Veikla vykdoma platesniu socialiniu-ugdymo procesu, suplanuotu kaip komanda su kitais socialiniais darbuotojais, kaip profesionalūs pedagogai, psichologai, kultūriniai tarpininkai, socialiniai darbuotojai. Per teatrą, žaislus, amatus, muziką ir šokių socialinio ugdymo veikėjas plėtoja bendruomenės gyvenimo veiklą, nesvarbu, ar kartais ar nuolat, su prevencine, švietimo ir socialine integracija. Tai skatina asmeninio potencialo, įtraukimo ir socialinio dalyvavimo atsigavimą ir plėtrą, apibrėžiant socialinę veiklą, švietimo, laisvalaikio ir kultūros intervencijas pagal nustatytus poreikius.</p>
7.	<p>Veiklų metodai įgyjami per aukštojo techninio mokymo ir lavinimo kursą (aukštasis profesinis techninis mokymas) arba panašią vienų metų iniciatyvą. Kursas suskirstytas į pirmuosius teorinius pagrindinius pedagoginių, sociologinių, antropologinių, teisinių ir ekonominių dalykų žinių lygmenis, o antruoju praktiniu lygmeniu, kurio tikslas – išbandyti socialinės veiklos technikas ir metodus. Kurso metu socialinio ugdymo veikėjas gali pasirinkti specializacijos adresatą, atsižvelgiant į tai, kokią veiklą jis norėtų vykdyti (su vaikais, paaugliais, pagyvenusiais žmonėmis, neįgaliaisiais, narkomanais ir kt.). Po kurso jis gali nuspręsti toliau siekti pedagoginių mokslų bakalauro laipsnio, už kurį jis gali gauti daugybę kreditų iš (aukštojo profesinio techninio mokymo) kursų.</p>
8.	<p>MOKYMO SRITIS: socialinės ir sveikatos paslaugos Socialinis veikėjas sugeba realizuoti socialinių ir kultūrinių bei edukacinių pramogų intervencijas, aktyvinti psichofizinės pusiausvyros ir žmonių bei grupių / vartotojų santykių vystymąsi bei skatinti jo rekreacinį, kultūrinį, išraiškos ir fizinio darbo potencialą.</p> <p>Kompetencijos vienetas: socialinė veikla RODIKLIAI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informacijos apie socialinę-kultūrinę veiklą sklaida; - pramogų veiklos valdymas ir koordinavimas; - rezultatų ir nukrypimų patikrinimas ir dokumentavimas; - veiklų funkcijų tyrimas, tyrimas ir atnaujinimas. <p>ĮGŪDŽIAI: socializacijos ir įgalinimo įgūdžių skatinimas, siekiant užkirsti kelią socialinei ir emocinei izoliacijai; keitimuisi ir tarpusavio palyginimui verčia poreikius, manifestus, o ne asmenybes ir grupes; nustatyti ir skatinti sąveikos ir socialinės integracijos galimybes; susiduria su vartotojų dalyvavimu ir dalyvavimu, nustatančiu tolesnes intervencijos sritis.</p> <p>ŽINIOS: evoliuciniai individų ir grupių pokyčių ypatumai ir dinamika; intervencijų analizės ir tikrinimo priemonės ir metodai: bandymai, analizės lentelės, ataskaitos ir t. t.; Saugos darbų esamų teisės aktų bendrieji principai ir praktiniai aspektai: elgesio taisyklės ir elgsenos modeliai (bendrieji ir specifiniai).</p>
9.	<p>Ryšys tarp Europos pagrindų EKS ir nacionalinės sertifikavimo sistemos yra sustiprintas įstatyminiu dekretu Nr. 13/2013. Jame teigiama, kad tik kvalifikacija, susijusi su EKS, gali tapti Nacionalinio kvalifikacijų repertuaro dalimi. Todėl Europos strategijos, skirtos skatinti švietimo sistemų skaidrumą ir remti žmonių judumą bei jų įgūdžių pripažinimo gaires, yra įtrauktos į Italijos strategiją dėl sertifikavimo ir visą gyvenimą trunkančio švietimo sistemos kūrimo. Pagal 2015 m. sausio mėn. susitarimą „Regioninių kvalifikacinių laipsnių ir susijusių įgūdžių (...) nacionalinio pripažinimo sistemos (...) nustatymo“ nacionaliniai teismai kerta dar kartą, kai pradėdamas antrojo etapo referencinis procesas. Regionų išduotos kvalifikacijos yra įvairūs objektai, kuriems sunku nurodyti nedidelio skaičiaus tipą; todėl pirmasis referencinio etapo techninis pasirinkimas arba tiesioginių kvalifikacijų rūšių perkėlimas į EKS tiesiogiai, nepasiekus nacionalinės sistemos įstaigos, neatrodo tvarus. Be to, Italijos pasirinkimas netinka jokiai kitai šaliai, kuri jau pradėjo arba baigė referencinį procesą.</p> <p>Todėl kvalifikacijos yra prieinamos tarptautiniam pripažinimui, pateikiant nuorodą į Europos sistemą, tuo pat metu sukuriant pamatinę veiklos struktūrą, skirtą užtikrinti regionų ir autonominių provincijų išduotų kvalifikacijų pripažinimą visoje šalyje. Be to, metodologija, kuria naudojasi regioninių kvalifikacijų teikėjų laipsniškoji koreliacija, leidžia žengti žingsnį pirmyn, siekiant pradėti naują referencinių etapų etapą, o ta pati veiklos grupė priklauso nuo minimalių nacionalinės sistemos kūrimo reikalavimų kvalifikacijoms.</p>

	<p>Taigi Italija ima derėtis su kitomis šalimis siekdama sukurti tokią nacionalinę kvalifikacijų sistemą, padalintą į lygius ir apibrėžtą pagal aprašus. Tai sujungia vykdomą veiklą su regioninių kvalifikacijų atitikmenų koreliacija ir pagrindų nustatymu, kuris yra nacionalinio repertuaro formavimo pagrindas.</p> <p>Toliau pateikiama Italijos kvalifikacijų evoliucija:</p> <p>2012 m.</p> <ul style="list-style-type: none">• Susitarimo valstybė – regionai (2012 m. gruodžio mėn.), kad būtų priimta Nuorodų ataskaita <p>2013 m.</p> <ul style="list-style-type: none">• TEISĖS AKTŲ DEKRETAS 2013 m. sausio 16 d., Nr. 13:• Nacionalinio švietimo, mokymo ir profesinės kvalifikacijos registro sukūrimas• Nacionalinių įgūdžių sertifikavimo sistemos paslaugų (procesų, sertifikavimo, sistemos) minimalių standartų nustatymas <p>2015 m.</p> <ul style="list-style-type: none">• NUTARTIS 2015 m. birželio 30 d.: apibrėžti operacinę sistemą, skirtą regioninių kvalifikacijų ir susijusių įgūdžių pripažinimui nacionaliniu lygmeniu <p>2016 m.</p> <ul style="list-style-type: none">• Nacionalinės regioninės kvalifikacijos sistemos sukūrimas (2016-06-30)• Nacionalinių kvalifikacijų sąrangos lygio deskriptorių rengimas (2016-06-30) <p>2017 m.</p> <ul style="list-style-type: none">• Nacionalinių kvalifikacijų sąrangos lygio deskriptorių tvirtinimas• Kvalifikacijų įtraukimo į nacionalinę kvalifikacijų sistemą tvarkos apibrėžimas• Kreipimosi proceso pradžia į nacionalinę kvalifikacijų sąrangą
--	---

ESPROMINHO

Nr.	Prašome pateikti atsakymus žemiau:
1.	<p>Portugalija turi nacionalinę kvalifikacijų sistemą, atitinkančią EKS, kurią sudaro 8 lygmenys. EKS lygiai buvo įgyvendinti 2010 m.</p> <p>Manoma, kad pasirinktos NKS koncepcijos ir struktūros galimybės aiškiai ir objektyviai reaguoja į nustatytas prielaidas:</p> <p>Taikymo sritis: NKS apima pagrindinį, vidurinį ir aukštąjį mokslą, profesinį mokymą ir kompetencijų pripažinimo, įteisinimo ir sertifikavimo procesus, neformalias ar neoficialias priemones; 8 kvalifikacijos lygmenų struktūrizavimas, apimantis visas mūsų švietimo ir mokymo sistemoje įgytas kvalifikacijas;</p> <p>Mokymosi rezultatams pagrįstos metodikos patvirtinimas, siekiant apibūdinti kiekvieną kvalifikacijos lygį. Taigi NKS leidžia įgyti įgūdžius nepriklausomai nuo to, kaip jie buvo įgyti (formalioje, neoficialioje ar neformalioje aplinkoje);</p> <p>Apibūdinimas pagal veiklos rezultatais grindžiamas kvalifikacijas leidžia asmenims ir darbdaviams aiškiau suvokti santykinę kvalifikacijų vertę, kuri prisideda prie geresnio darbo rinkos veikimo. Kita vertus, tarpvalstybinį mobilumą palengvina kvalifikacijų palyginamumas, kurį užtikrina nacionalinė kvalifikacijų sąranga ir kuri palaikoma santykiuose su EKS;</p> <p>„Žinių, įgūdžių ir nuostatų“ domenų priėmimas mokymosi rezultatų apibrėžimui kiekvienam kvalifikacijos lygiui;</p> <p>Kvalifikacijos lygmenų apibūdinimo apibūdinimas pagal EKS yra priimamas.</p>
2.	<p>Nacionalinės kvalifikacijos lygmens V lygio kvalifikacijų aprašas:</p> <p>Žinios Išsamios specializuotos, faktinės ir teorinės žinios konkrečioje studijų ar darbo vietoje ir supratimas apie šių žinių ribas.</p> <p>Įgūdžiai Išsamus kognityvinių ir praktinių įgūdžių spektras, reikalingas kūrybiškiems abstrakčių problemų sprendimams kurti.</p> <p>Kompetencija Valdyti ir prižiūrėti studijų ar darbo kontekste, kur gali būti nenuspėjami pokyčiai.</p> <p>Peržiūrėti ir plėtoti savo veiklą ir kitų atlikėjų rezultatus.</p>
3.	Nacionalinės kvalifikacijos lygmens V lygio kvalifikacijos atitinka EKS V lygį.
4.	<p>V lygio kvalifikacija leidžia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gilinti mokslo ir technologijų žinias tam tikroje mokymo srityje; - tobulinti savo įgūdžius profesinei praktikai; - leidžia vykdyti aukštojo mokslo studijas; - atlikti profesinę kvalifikaciją. <p>5 lygio kursai yra ne aukštesniojo vidurinio ugdymo kursai, kurie suteikia V kvalifikacinio lygmens lygį, kuris trunka maždaug vienerius metus (nuo 1200 iki 1560 valandų).</p> <p>5 lygmens kvalifikacija gaunama sujungus bendrojo ar profesinio vidurinio ugdymo ir vidurinio techninio mokymo kursus.</p> <p>Šiam mokymui būdinga:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atitinka aukšto lygio techninį mokymą; - įskaitant aukštesnio lygio žinias ir įgūdžius; - nereikalaujant apskritai įvairių sričių mokslinio pagrindo meistriškumo; - suteikiant galimybę apskritai savarankiškai arba nepriklausomai prisiimti atsakomybę už dizainą, administravimą ar valdymą. <p>Mokymo planas Mokymo plane yra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bendrojo ir mokslinio mokymo komponentas; - technologinio mokymo komponentas; - su darbu susijęs mokymas.

	<p>Bendrojo ir mokslinio mokymo komponentas siekia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - plėtoti atitinkamus požiūrius ir elgseną profesionalams, turintiems aukštą profesinės kvalifikacijos lygį; - ugdyti prisitaikymą prie darbo ir verslo pasaulio; - tobulinti žinias apie mokslo sritis, kuriomis grindžiamos mokymo zonos technologijos. <p>Darbo krūvis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atitinka 15 procentų visų bendrojo ir mokslinio, technologinio mokymo komponentų nustatytų valandų skaičiaus. <p>Technologijos mokymo komponentas apima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktinę veiklą, susijusią su technologijų sritimis; - problemų sprendimą profesinės praktikos srityje. <p>Darbo krūvis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atitinka 85 procentus visų bendrojo ir mokslinio, technologinio mokymo komponentų nustatytų valandų skaičiaus. <p>Mokymo komponentas darbo kontekste siekia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - taikyti žinias ir įgytas žinias savo praktinei profesinei veiklai; - vadovauti veiklai, naudojant būdus, įrangą ir medžiagas, kurios yra integruotos į prekių ar paslaugų gamybos procesus. <p>Darbo krūvis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - turi būti ne trumpesnis kaip 360 valandų ir ne ilgesnis kaip 720 valandų. <p>Šis mokymas yra sukurtas, bendradarbiaujant tarp mokymo įstaigos ir įmonių, kitų darbdavių, verslo ar socialinių ir profesinių asociacijų, ir gali būti pritaikytas įvairiai, būtent stažuotei.</p>
5.	<p>1 pavyzdys: renginių organizavimas ir vadyba 2 pavyzdys: viešbučių vadyba 3 pavyzdys: terminis gydymas ir sveikata</p>
6.	<p>(Nepavyko rasti oficialių aprašų, bet gal jie pritaikyti prie jų.)</p> <p>1 pavyzdys: renginių organizavimas ir vadyba</p> <p>Renginių organizavimo ir valdymo technikas yra kvalifikuotas specialistas, galintis rengti ir planuoti renginius, organizuoti ir planuoti įvairių rūšių renginius, rengti biudžetus ir nustatyti galimus pajamų šaltinius (pvz., finansuoti, remti ir t. t.). Reikalavimų rengimui reikalingi techniniai gebėjimai, renginių (įskaitant savanorius) reikalingų žmogiškųjų išteklių tyrimas, darbo grupių koordinavimas ir stebėjimas, taip pat rezultatų įvertinimas ir sklaida.</p> <p>Renginių organizatorius ir renginių technikas taip pat yra kvalifikuotas specialistas, kuris analizuoja rinką ir plėtoja pasiūlą, pritaikytą prie faktinės ar potencialios paklausos, taip pat bendrauja su suinteresuotosiomis šalimis.</p> <p>2 pavyzdys: viešbučių vadyba</p> <p>Aukštesnis profesionalus svetingumo ir apgyvendinimo valdymo kursas siekia apmokyti specialistus, kurie gali prižiūrėti, koordinuoti ir kontroliuoti priėmimo skyrius ir aukštus, į kuriuos įeina skirtingų viešbučio vienetų apgyvendinimo departamentas, veikla, t. y. priėmimą, durininką, grindis, kambarius, bendras patalynės ir skalbinių paslaugas.</p> <p>3 pavyzdys: terminis gydymas ir sveikata</p> <p>Terminio gydymo ir sveikatinimo aukščiausio lygio specialistas siekia apmokyti specialistus, turėti kompetenciją valdyti ir stebėti masažo techniką, terminį gydymą ir SPA, įsikišant geros praktikos ir sveikos gyvensenos skatinimui, siekti optimizuoti gerovę pagal charakteristikas ir sveikatos būklę, kiekvieno asmens ypatumus.</p>

7. **1 pavyzdys: renginių organizavimas ir vadyba**

Mokymo vienetai
Pirmi metai
Anglų
Portugalų kalba
Vadybos pagrindai
Turizmo pagrindai
Informacinės technologijos
Biudžeto valdymas
Renginių rinkodara
Anglų kalba turizmui ir renginiams
Projektai ir paskatos renginiuose
Turizmo ir vartotojų teisė

Antri metai
Turizmo animacija
Renginio planavimas
Rinkos tyrimai 6
Renginių logistika 6
Protokolas ir viešieji ryšiai 6
Praktika

Stojimo reikalavimai
4 lygio profesinio vidurinio ugdymo mokslo turėtojai.
12 metų trukmės arba teisiškai lygiavertės kvalifikacijos turėtojai.
Technologinės specializacijos diplomo turėtojai
Aukštojo mokslo laipsnio turėtojai, norintys persikvalifikuoti.

Mokymo / studijų programų teikėjai
Aukštoji mokykla

2 pavyzdys: viešbučių vadyba

Mokymo vienetai

Pirmi metai
Informacinės ir ryšių technologijos
Anglų kalba
Organizacijos ir valdymo principai
Svetingumo antropologija
Įvadas į svetingumą
Verslo etiketas ir protokolas
Taikomi kiekybiniai metodai
Taikomoji anglų kalba
Teisės aktai, etika ir prieinamumas būstui
Priėmimo vadyba
Aukštųjų paslaugų vadyba
Žmonių ir komandos vadyba

Antri metai
Ispanų kalba
Pardavimo metodai
Programinės įrangos praktika ir klientų valdymas
Apgyvandinimo higiena ir saugumas
Svetingumo biudžeto valdymas
Restoranas ir kambarių aptarnavimas
Praktika

	<p>Stojimo reikalavimai Vidurinio ugdymo mokslo ar teisiškai lygiavertės kvalifikacijos turėtojai Technologinės specializacijos diplomo, aukštesniojo techninio personalo ar aukštojo mokslo diplomą turintys asmenys, pageidaujantys profesinės kvalifikacijos kėlimo Tie, kurie išlaikė atitinkamus egzaminus, siekdami įvertinti galimybę dalyvauti aukštojo mokslo įstaigose vyresniems kaip 23 metų amžiaus asmenims</p> <p>Mokymo / studijų programų teikėjai Aukštoji mokykla</p> <p>3 pavyzdys: terminis gydymas ir sveikata</p> <p>Mokymo vienetai Pirmi metai Anglų kalba Bendraukite portugalų kalba – gimtąja kalba ir literatūra Psichologija Biologija ir biochemija – Anatominiai-fiziologiniai pagrindai Sveikata – įvadas į terminį gydymą Sveikata – gyvenimo ir gerovės kokybė Karštiesiems šaltiniams taikomi teisės aktai ir taisyklės Mityba ir maistas Sauga ir higiena darbe Žmogiškųjų ir techninių išteklių valdymas SPA</p> <p>Antri metai Hidrologijos ir šalčio terapijos sąvokos Hidrologija ir hidrologiniai metodai Hidrologinė terapija Papildomi metodai ir gydymas Bendra patologija Praktika</p> <p>Stojimo reikalavimai Vidurinio ugdymo mokslo ar teisiškai lygiavertės kvalifikacijos turėtojai Technologinės specializacijos diplomą, aukštesniojo techninio personalo ar aukštojo mokslo diplomą turintys asmenys, pageidaujantys profesinės kvalifikacijos kėlimo Tie, kurie išlaikė atitinkamus egzaminus, siekdami įvertinti galimybę dalyvauti aukštojo mokslo įstaigose vyresnių kaip 23 metų amžiaus asmenų.</p> <p>Mokymo / studijų programų teikėjai Aukštoji mokykla</p>
8.	<p>1 pavyzdys: renginių organizavimas ir vadyba</p> <p>Organizuoti ir planuoti įvairius renginių tipus; Parengti biudžetus ir analizuoti biudžeto nuokrypius; Plėtoti ir įgyvendinti aštuonias konkrečiai rinkai skirtas strategijas; Efektyviai ir veiksmingai informuoti ir skatinti renginius; Suprasti ir tvarkyti gaunamą ir parengtą informaciją naudojant atitinkamas kompiuterines programas; Taikyti protokolo taisykles, būdingas kiekvienai įvykio tipologijai; Nustatyti ir plėtoti finansavimo ir rėmimo partnerystes; Plėtoti turizmo animacijos veiksmus; Nustatyti pagrindinius ir papildomus produktus ir paslaugas pagal poreikius; Nustatyti optimalią įvykių ir papildomų produktų / paslaugų kainą; Rengiant paklausą rengiant naujoves; Kurti, plėtoti ir konsoliduoti įvaizdį ir įvykių vietą; Parengti paslaugų paketus renginiams, būtent: transportui, apgyvendinimui, maitinimui ir bilietams; Nustatyti ir taikyti tinkamas priemones tarpasmeniniams, vidiniams ir tarp organizaciniams santykiams.</p>

2 pavyzdys: viešbučių vadyba

Apibrėžti apgyvendinimo departamento strateginę poziciją, taip pat produktus ir paslaugas viešbučio vienetą, atsižvelgiant į jo santykius su kitais departamentais ir naujas rinkos tendencijas. Išnagrinėti apgyvendinimo departamento organizacinę schemą, taip pat įvairių sektorių darbo eigą ir bendravimą.

Nustatyti ir kontroliuoti įvairių sektorių paslaugų taisykles, taip pat procedūras, susijusias su rezervavimu, atvykimu, priėmimu, buvimu ir išvykimu svečiams, viešųjų patalpų, kambarių ir skalbimo / drabužių valymu ir saugojimu bei įrangos ir (arba) indų inventorizavimu ir priežiūra.

Kurti ir diegti valdymo priemones, susijusias su rezervų, svečių sąskaitų, sąnaudų, atsiskaitymo, pardavimo, naudojant konkrečią kompiuterinę programinę įrangą, kontrole.

Apibrėžti ir įgyvendinti būsto departamento valdymo politiką, pagrįstą skirtingais klientų profiliais.

Analizuoti ir vertinti finansinius ir komercinius rezultatus, atlikti statistinę analizę ir tolesnę ataskaitą.

Derėtis su tiekėjais ir užsakomosiomis kompanijomis, siekiant kuo labiau sumažinti išgytų produktų ir (arba) paslaugų sąnaudas ir kokybės kontrolę.

Įgyvendinti korekcines valdymo priemones, siekiant optimizuoti išteklius ir padidinti pajamas.

Užtikrinti klientų aptarnavimo saugumą, nustatant rizikos situacijas, ir laikytis reikalavimų.

Nustatyti komercinius tikslus, atsižvelgiant į rinkodaros ir pardavimo strategijas, siekiant nustatyti viešbučio vieneto poziciją ir komunikacijos su klientais politiką.

Svarstyti klientų skundus ir pasiūlymus.

3 pavyzdys: terminis gydymas ir sveikata

Terminio gydymo ir sveikatingumo projektavimo programos pagal amžiaus grupių ypatybes ir ypatumus.

Gydymo ypatumai karštomis procedūromis, sveikas gyvenimo būdas ir elgesio režimas.

Įvertinti ir suteikti reikiamą pagalbą, atsižvelgdami į asmens požymius ir simptomus gydymo metu.

Suderinti daugiadalykes komandas, skatinančias juos įgyvendinti visumą.

Įgyvendinti gerąją praktiką, atitinkančią įrangos ir medžiagų naudojimo, priežiūros ir išsaugojimo normas, taip pat planus dėl balneoterapijos ir SPA priežiūros ir sanitarijos.

Stebėti gerovės veiklos įrašus ir išvystytos dinamikos programavimą, atlikti būtinus pakeitimus, siekiant užtikrinti paslaugų kokybę.

Sisteminti duomenis, susijusius su klientų pasitenkinimo įvertinimu, veikti siekiant nuolat tobulinti paslaugas.

Atvejo analizė (Lietuva): KGPMC, KMPMC

Nr.	Komentarai
1.	<p>Taip.</p> <p>Lietuvos kvalifikacijų sandarą sudaro 8 kvalifikacijų lygiai, kurie yra susiję su EKS.</p> <p>LTKS aprašas patvirtintas vyriausybės nutarimu 2010 m. Lietuvos kvalifikacijų sandara paremta aštuoniais mokymosi rezultatų lygiais ir apima visas oficialiai pripažintas kvalifikacijas (pradinį ir vidurinį pagrindinį išsilavinimą, profesinį išsilavinimą ir mokymą ir aukštąjį išsilavinimą).</p> <p>LTKS lygių aprašai remiasi dviem kriterijais:</p> <p>Veiklų charakteristikomis (veiklos sudėtingumu, veiklos savarankiškumu, veiklos kintamumu) ir kompetencijų tipais (funkciniais gebėjimais, kognityviniais gebėjimais, bendraisiais (arba pagrindiniais) gebėjimais).</p> <p>LTKS pasiekė veiklos etapą, bet vis dar yra kuriama.</p>
2.	<p>LTKS V lygio kvalifikacijų aprašymas</p> <p>Kvalifikacija skirta veiklai, pasižyminčiai kompleksišku veiklos uždavinių derinimu skirtingose veiklos srityse. Veikla apima darbuotojų kompetencijų vertinimą ir mokymą. Veikla reikalauja derinti išsamias veiklos srities žinias su bendrosiomis žiniomis, sprendžiant įvairias specializuotas veiklos užduotis keliose skirtingose veiklos srityse.</p> <p>Darbuotojas atlieka veiklą savarankiškai, jos priežiūra apsiriboja tik rezultatų įvertinimu. Veiklos uždavinius nustato aukštesnės kvalifikacijos darbuotojas, dažnai suteikdamas veiklos atlikėjui galimybes pasirinkti šių uždavinių sprendimo būdus ir priemones. Darbuotojas vadovauja žemesnės kvalifikacijos darbuotojų veiklai, planuoja ir skirsto veiklos užduotis, prižiūri veiklos atlikimą, konsultuoja ir tikrina veiklos atlikimo kokybę.</p> <p>Veiklos technologiniai ir organizaciniai reikalavimai ir jos aplinka nuolat kinta, pokyčiai dažnai nenuspėjami ir gali būti susiję su naujomis veiklos sritimis.</p>
3.	LTKS V lygio sandaros atitiktis EKS V lygiui
4.	<p>V lygio kvalifikacijos įgyjamos mokantis pagal mokymo programas, kurios skirtos asmenims, turintiems nustatytos trukmės profesinę kvalifikaciją ir profesinę patirtį, laipsnio nesuteikiančios studijų programos (išskyrus rezidentūros studijas) ir/arba profesinės veiklos patirties ir savarankiško mokymosi.</p>
5.	<p>Metalo sektorius: suvirinimo meistras</p> <p>Statybų sektorius: fasadų apšiltintojas meistras</p> <p>Aptarnavimo sektorius: paslaugų sektoriaus vadybininkas</p>
6.	Vis dar kuriama
7.	<p>Paslaugų sektorius: paslaugų sektoriaus vadybininko mokymo programa</p> <p>Modulinė profesinio mokymo programa, kurios trukmė 1,5 metų, profesinio mokymo apimtis: 90 kreditų</p> <p>Reikalavimai stojimui:</p> <p>Brandos atestatas</p> <p>Stojantieji į šią profesinio mokymo programą turi turėti 3 arba 4 lygio profesines kvalifikacijas ir mažiausiai 3 metų darbinę patirtį, susijusią su pasirinkta profesija.</p> <p>Teikėjas: profesinio mokymo centras</p>
8.	<p>Taip.</p> <p>Modulinė mokymo programa remiasi mokymosi rezultatais, kurie yra pagrįsti mokymo programoje.</p> <p>Pavyzdžiui:</p> <p>Mokinys sėkmingai pabaigęs programą gebės:</p> <p>įvertinti paslaugų sektoriaus poreikius ir išsiaiškinti svečių kultūrinius, laisvalaikio ir sportinės veiklos poreikius;</p> <p>taipogi ir potencialių klientų;</p> <p>paruošti scenarijus įvairiems kultūriniais, laisvalaikio renginiams bei šventėms.</p>

Atvejo analizė (Ispanija): Fundación Laboral del Metal

Nr.	Prašome pateikti atsakymus žemiau:
1.	<p>Šiuo metu Ispanijoje yra mokymosi visą gyvenimą nacionalinio mokymo programos (Marco Español de Cualificaciones, MECU) projektas, pagrįstas mokymosi rezultatais. Jis susieja ir koordinuoja skirtingus švietimo ir mokymo posistemius. Ši sistema apima kvalifikaciją, įgytą privalomojo švietimo, aukštesniojo ir aukštojo mokslo srityse, ir integruos neformaliojo ir savaiminio mokymosi procesų patvirtinimą.</p> <p>Karališkojo dekreto dėl MECU įvedimo projektas buvo parengtas po vėlavimo dėl vyriausybės restruktūrizavimo. Jame apibrėžiami lygių ir lygio deskriptoriai kaip pagrindas, kuriuo MECU gali būti nukreiptas į EKS lygius. Tai prižiūrėjo ir teigiamai atsiliepė nacionaliniai patariamieji organai. NKS yra laukiamas dalykas, kurį turi patvirtinti šalies parlamentas.</p> <p>Keturi aukštesni MECU lygiai bus susieti su aukštojo mokslo kvalifikacijų sąranga (Marco Español de Cualificaciones para la Educación Superior, MECES), kuri buvo sukurta atskirai.</p> <p>Atsižvelgiama į patirtį, įgytą taikant kvalifikacijų ir profesinio mokymo įstatymą, nustatytą 2002 m. Nacionaliniame profesinių kvalifikacijų įstatyme. Ypatingas dėmesys ir aktyvus pokalbis yra NKS 3 ir 4 lygmenyse, kurie reglamentuojami formalia profesine kvalifikacija. Švietimo ministerijos ir profesinės kvalifikacijos / pažymėjimai priskiriami Darbo ministerijos kompetencijai. Jie skiriasi mokymu, kurį įgyja, bet gali būti susieti su tuo pačiu katalogo lygiu.</p>
2.	<p>NKS 5 lygio dokumentas projekte apibūdinamas kaip:</p> <p>A) Žinios.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žinių turėjimas ir supratimas (1) Specializuotos žinios studijų ar profesinės veiklos srityje, kritinis supratimas apie žinių perdavimą, integracija ir inovacijos. <p>B. Įgūdžiai ar gebėjimai.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Taikyti žinias (2) Žinių ir technologijų taikymas bei integravimas, išplėstinis arba specializuotas procesų apibrėžimas ir tobulinimas. Numatomas ir nenuspėjamas darbas. (3) Metodų valdymas ir priežiūra, darbo rezultatų, savo ir kitų sukurtų tikslų vykdymas. - Bendrauti keliomis kalbomis (4) Žinios, įgūdžiai, jausmai ir veikla numatomuose ir nenuspėjamuose kontekstuose. (5) Tinkamas technologinių išteklių naudojimas darbo ar studijų srityje. <p>- Gebėjimas analizuoti</p> <ul style="list-style-type: none"> (6) Pačių veiksmų ir pasekmių analizė pagal nuspėjamą ir nenuspėjamą kontekstą. (7) Įvairios ir išsamios informacijos, reikalingos įvertinti ir vertinti, analizė. Profesionalus atsakymas į problemas studijų srityje. (8) Kūrybinių ir novatoriškų sprendimų tyrimas ir taikymas. Studijų ar profesinės srities problemų sprendimas. <p>C. Kompetencijos</p> <ul style="list-style-type: none"> - mokymosi gebėjimai (9) Mokymasis savarankiškai mokymo ar profesinės veiklos srityje, siekiant, kad mokymasis vyktų aukštesniu lygmeniu. Gerinti naujų žinių pritaikymą. <p>- Požiūriai</p> <ul style="list-style-type: none"> (10) Autonomija ir atsakomybė už numatomos ir nenumatomos veiklos vykdymą profesinėje srityje ir prižiūrimų asmenų veiklos priežiūra. (11) Atsakomybė ir savarankiškumas įgyvendinant ir stebint profesinių pavojų prevenciją, žmonių saugą. Darbo kokybė ir aplinkos apsauga, kurioje plėtojama profesinė veikla.

3.	<p>EKS atitikimas skirtingus Ispanijos švietimo sistemos lygmenis būtų toks:</p> <table border="1" data-bbox="225 215 1418 972"> <thead> <tr> <th data-bbox="225 215 432 512">NKS Laukiamas teisinis reguliavimas</th> <th data-bbox="432 215 544 512">EKS</th> <th data-bbox="544 215 823 512">Profesiniai pažymėjimai (vadovaujama Darbo ministerijos) Nacionalinis kvalifikacijų katalogas</th> <th data-bbox="823 215 1107 512">Formalusis profesinis rengimas (vadovaujama Švietimo ministerijos)</th> <th data-bbox="1107 215 1418 512">MECES (Europos aukštojo mokslo kvalifikacijų sąranga)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="225 512 432 568">1 lygis</td> <td data-bbox="432 512 544 568">1 lygis</td> <td data-bbox="544 512 823 568">1 lygis</td> <td data-bbox="823 512 1107 568">Operatorius</td> <td data-bbox="1107 512 1418 568"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="225 568 432 624">2 lygis</td> <td data-bbox="432 568 544 624">2 lygis</td> <td data-bbox="544 568 823 624"></td> <td data-bbox="823 568 1107 624"></td> <td data-bbox="1107 568 1418 624"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="225 624 432 680">3 lygis</td> <td data-bbox="432 624 544 680">3 lygis</td> <td data-bbox="544 624 823 680">2 lygis</td> <td data-bbox="823 624 1107 680">Vidurinio lygio technikas</td> <td data-bbox="1107 624 1418 680"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="225 680 432 736">4 lygis</td> <td data-bbox="432 680 544 736">4 lygis</td> <td data-bbox="544 680 823 736"></td> <td data-bbox="823 680 1107 736"></td> <td data-bbox="1107 680 1418 736"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="225 736 432 813">5 lygis</td> <td data-bbox="432 736 544 813">5 lygis</td> <td data-bbox="544 736 823 813">3 lygis</td> <td data-bbox="823 736 1107 813">Aukštesnio lygio technikas</td> <td data-bbox="1107 736 1418 813"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="225 813 432 869">6 lygis</td> <td data-bbox="432 813 544 869">6 lygis</td> <td data-bbox="544 813 823 869">4 lygis</td> <td data-bbox="823 813 1107 869"></td> <td data-bbox="1107 813 1418 869">Bakalauras</td> </tr> <tr> <td data-bbox="225 869 432 925">7 lygis</td> <td data-bbox="432 869 544 925">7 lygis</td> <td data-bbox="544 869 823 925">5 lygis</td> <td data-bbox="823 869 1107 925"></td> <td data-bbox="1107 869 1418 925">Magistras</td> </tr> <tr> <td data-bbox="225 925 432 972">8 lygis</td> <td data-bbox="432 925 544 972">8 lygis</td> <td data-bbox="544 925 823 972">Netaikoma</td> <td data-bbox="823 925 1107 972"></td> <td data-bbox="1107 925 1418 972">Doktorantūra</td> </tr> </tbody> </table> <p data-bbox="213 1003 1439 1108">Pastaba: šiuo metu informacija nėra oficiali, nors šiame procese yra atitinkamų suinteresuotųjų šalių projektų ir pristatymų, kur ši informacija pateikiama kaip planas ir tikėtina struktūra, kuri bus patvirtinta.</p>	NKS Laukiamas teisinis reguliavimas	EKS	Profesiniai pažymėjimai (vadovaujama Darbo ministerijos) Nacionalinis kvalifikacijų katalogas	Formalusis profesinis rengimas (vadovaujama Švietimo ministerijos)	MECES (Europos aukštojo mokslo kvalifikacijų sąranga)	1 lygis	1 lygis	1 lygis	Operatorius		2 lygis	2 lygis				3 lygis	3 lygis	2 lygis	Vidurinio lygio technikas		4 lygis	4 lygis				5 lygis	5 lygis	3 lygis	Aukštesnio lygio technikas		6 lygis	6 lygis	4 lygis		Bakalauras	7 lygis	7 lygis	5 lygis		Magistras	8 lygis	8 lygis	Netaikoma		Doktorantūra
NKS Laukiamas teisinis reguliavimas	EKS	Profesiniai pažymėjimai (vadovaujama Darbo ministerijos) Nacionalinis kvalifikacijų katalogas	Formalusis profesinis rengimas (vadovaujama Švietimo ministerijos)	MECES (Europos aukštojo mokslo kvalifikacijų sąranga)																																										
1 lygis	1 lygis	1 lygis	Operatorius																																											
2 lygis	2 lygis																																													
3 lygis	3 lygis	2 lygis	Vidurinio lygio technikas																																											
4 lygis	4 lygis																																													
5 lygis	5 lygis	3 lygis	Aukštesnio lygio technikas																																											
6 lygis	6 lygis	4 lygis		Bakalauras																																										
7 lygis	7 lygis	5 lygis		Magistras																																										
8 lygis	8 lygis	Netaikoma		Doktorantūra																																										
4.	<p>Profesinio mokymo pažymėjimai, III lygis (vadovauja Darbo ministerija) Profesinio rengimo formaliojo išsilavinimo aukštojo lygio specialisto diplomai (vadovauja Švietimo ministerija).</p>																																													
5.	<p>FMEC0109 METALO KONSTRUKCIJŲ GAMYBA FMEC0209 PRAMONĖS VAMZDYNŲ PROJEKTAVIMAS</p>																																													
6.	<p>Kompetencijos Apibrėžti metalo konstrukcijų maketavimo, apdirbimo ir liejimo procesus (UC1151_3). Apibrėžti metalinių konstrukcijų sujungimo ir surinkimo procesus (UC1152_3). Programinės automatinės metalinių konstrukcijų sistemos (UC153_3). Priežiūra metalo apdirbimo gamyboje (UC0592_3).</p> <p>Žinios Metalo konstrukcijų apdirbimo ir liejimo procesai Metalo konstrukcijų sujungimo ir surinkimo procesai (MF1152_3). Automatinės metalo konstrukcijų sistemos programavimas (MF1153_3). Metalo apdirbimo procesų priežiūra ir kontrolė (MF0592_3). Praktiniai mokymai darbo vietoje Metalo konstrukcijų gamyboje (MP0180)</p>																																													
7.	<p>Pagrindiniai FMEC0109 METALO KONSTRUKCIJŲ GAMYBOS programos parametrai Mokymo moduliai atspindi mokymosi rezultatus, skirtus šiai kvalifikacijai.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Metalo konstrukcijų apdirbimas ir liejimas. - Metalo konstrukcijų sujungimas ir surinkimas (MF1152_3). - Automatinės metalo konstrukcijų sistemų programavimas (MF1153_3). - Metalo apdirbimo procesų priežiūra ir kontrolė (MF0592_3). - Praktiniai mokymai darbo vietoje Metalo konstrukcijų gamyboje (MP0180). 																																													

	<p>Stojimo reikalavimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antrinės studijos (Bachilleris) arba - II lygio profesinio mokymo pažymėjimo (tos pačios kvalifikacijos pogrupis ir sritis) arba - III lygio profesinio mokymo pažymėjimas. <p>Mokymo / studijų programų teikėjai Akredituoti profesinio mokymo centrai, kuriuos reglamentuoja Darbo ministerija Švietimo ministerijos įsteigti švietimo profesinio mokymo centrai.</p>
8.	<p>Taip.</p> <p>FMEC0109 „METALO KONSTRUKCIJŲ GAMYBA“ STUDIJŲ TIKSLAI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Parengti maketavimo, apdirbimo, liejimo, sujungimo ir surinkimo procesus metalo konstrukcinių gaminių gamybai kokybės ir pelningumo sąlygomis. - Paruošti prijungimo procedūrą, kurios yra patvirtintos metalinėms konstrukcijoms. - Suprojektuoti ir valdyti automatinio apdirbimo, pjovimo ir (arba) suvirinimo įrangą pagal tam tikrą gamybos procesą. - Dalyvauti įmonės darbo procesuose, laikantis darbo vietoje nustatytų taisyklių ir nurodymų.
9.	<p>NKS projektas paskelbtas ir laukiamas galutiniam Ispanijos nacionalinio parlamento svarstymui ir pritarimui (nuo 2014 m.).</p> <p>Kalbant apie sektorines kvalifikacijų sąrangas:</p> <p>Šiuo metu Ispanijoje egzistuojanti sektorinė kvalifikacijų sąrangos forma atsirado dėl kolektyvinių sutarčių formos ir derybų tarp tam tikro sektoriaus verslo asociacijos bei darbo sąjungos. Jos yra sukurtos siekiant atsižvelgti į poreikį turėti vienodai apibrėžtas profesines kategorijas sektoriuje, taip užtikrinant vienodą atlyginimą.</p> <p>Kalbant apie sektorinę kvalifikacijų sąrangą, iki šiol nėra priskirta NKS. Tai bus jautrus klausimas, kuris bus nagrinėjamas kolektyvinėje sutartyje ir užtruks mažiausiai metus privačioje įmonėje. Šių klausimų priežastis yra susieti sektorinę kvalifikacijų sąrangą su NKS. Darbuotojams tai reiškia pakartotinai įvertinti profesinį lygį, dėl kurio galiausiai gali padidėti atlyginimai. Be to, SKS apskritai yra aprašyta skyriuje „Profesinės kategorijos“, o ne kvalifikacijos. Šios profesionalios kategorijos yra gana daug susijusios su darbo pozicijomis, o ne su kompetencijomis. Neseniai NKS buvo paskelbta projekto formoje, o dabar švietimo sistema ir neformalusis mokymas (profesinio mokymo sistema, kuriai vadovauja Darbo ministerija) buvo pritaikyti, tačiau keletas iniciatyvų, jei tokių buvo, buvo susijusios su SKS, su NKS.</p>

Šaltiniai

- CEDEFOP, 2016. Defining and writing learning outcomes for vocational education and training – *A European handbook*. CEDEFOP 'Qualifications at level 5: progressing in a career or to higher education, 2014.
- CEDEFOP Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries, 2013.
- CEDEFOP Briefing Note „The hidden potential of level 5 qualifications“ (June 2014), available at http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9089_en.pdf.
- CEDEFOP 2010. Linking Credit Systems and Qualifications Frameworks.
- CEDEFOP 2011. National Qualification Frameworks developments in Europe.
- CEDEFOP 2009. The Shift to Learning Outcomes: policies and practices in Europe.
- EP Directorate General for Internal Policies. 2012. State of play of the European Qualifications Framework implementation
- H. Dalle, 2016, European Level 5 area: a tandem for VET and HE.
- European Parliament and Council. 2008. Recommendation of the European Parliament and Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning. 2008/C 111/01.
- European Training Foundation, 2010. Inventory of recent NQF developments in the ETF's partner countries.
- International Labour Organisation, 2010. The Implementation and Impact of National Qualifications Frameworks: report of a study in 16 countries.
- International Labour Organisation, 2010. Basic Tools for the Design and Implementation of Qualifications Frameworks.
- Spanish qualifications framework. State-of-play*. October 2012 [internal].

DESQUADES

PROFESSIONAL QUALIFICATION LEVEL 5

2 INTELEKTINIS REZULTATAS

**EKS 5 LYGIO KVALIFIKACIJŲ PLĖTRA
ŠALYSE PARTNERĖSE – APVALAUS STALO
DISKUSIJŲ ANALIZĖ**

Ižanga

Šis dokumentas yra antrasis „Erasmus+“ projekto „EKS 5 lygmens sektorinių kvalifikacijų aprašų rengimas“ rezultatas. Projekto tikslas – pateikti pagrindinius aspektus ir rekomendacijas dėl sektorinių kvalifikacijų aprašų, skirtų didinti įgūdžių ir kvalifikacijų skaidrumą bei pripažinimą, palengvinant mokymąsi, taip kuriant mobilumo ir įsidarbinimo galimybes.

Projekto 1-ojo ir 2-ojo intelektinių produktų rezultatai panaudoti parengti 5 EKS lygio tarptautiniu mastu palyginamų kvalifikacijų aprašų sudarymo metodiką pasirinktuose sektoriuose. Tarptautiniu mastu palyginami kvalifikacijos aprašai gali būti naudojami kaip naujų kvalifikacijų kūrimo platforma, leidžianti besimokantiems lengviau siekti mokslo tarp skirtingų tipų švietimo įstaigų (pvz.: kolegijų ir profesinių mokyklų) bei skirtingų lygių (pvz.: profesinio rengimo ir aukštojo mokslo) savo šalies institucijose, taip pat ir tarptautiniu mastu. Projekto II intelektinio produkto rezultatai gauti iš apskritojo stalo diskusijų organizuotų keturiose šalyse, partnerėse su skirtingomis suinteresuotomis šalimis, rezultatu.

Projekte „Desquades“ atsižvelgiama į nacionalinių sistemų įvairovę ir siekiama tobulinti priemones, skirtas palengvinti šalių kvalifikacijų vertinimą ir palyginimą. Dėl to EKS lygių aprašai yra labai svarbus šaltinis ir pagrindinė priemonė, leidžianti palyginti kvalifikacijų sistemas su jų numanomais lygmenimis ir (arba) nacionalinėmis bei sektorių kvalifikacijų sistemomis ir jas susieti tarpusavyje. EKS leidžia kiekvienai šaliai pagal savo nacionalines kvalifikacijų sistemas (diplomų, pažymėjimų požiūriu) remtis aštuoniais EKS lygmenimis arba numanomais lygiais nacionalinėse kvalifikacijų sistemose. Apskrito stalo diskusijose labai svarbu atkreipti dėmesį į EKS 5 lygmens žinių, praktinių įgūdžių ir kompetencijų aprašus. EKS 5-ojo lygmens žinios yra aprašytos taip:

Žinios:

- Išsamios specializuotos, faktinės ir teorinės žinios, darbo arba mokymosi srities žinios, šių žinių ribų suvokimas

Kognityviniai ir praktiniai įgūdžiai:

- platus pažintinių ir praktinių gebėjimų spektras, reikalingas siekiant kūrybiškai spręsti abstrakčias problemas

Kompetencija aprašoma atsakomybės ir savarankiškumo požiūriu.

- vadovauti kitiems ir prižiūrėti jų veiklą darbo arba mokymosi aplinkoje, kuriai būdingi nenuspėjami pokyčiai analizuoti ir tobulinti savo ir kitų veiklą

Šie aprašai yra geras atskaitos taškas, tačiau, atsižvelgiant į kvalifikacijų, susijusių su EKS 5 lygiu ir įvairiu EKS 5 lygmens taikymu Europoje, įvairovę, akivaizdu, kad šie aprašai yra per siauri, kad padengtų visą šio lygmens potencialą ir apimtų visas žinias, įgūdžius ir kompetencijas. Projekto „Desquades“ metu surengtos apvaliojo stalo diskusijos siekia išsamiau apibrėžti pagrindines 5 lygio kvalifikacijų savybes šalyse partnerėse ir taip padidinti kvalifikacijų perkeliamumą ir mokymosi visą gyvenimą skatinimą. Apskritojo stalo diskusijos buvo skirtos keliems tikslams: padėjo nustatyti pagrindinių suinteresuotųjų šalių ir skirtingų interesų grupių (darbdavių atstovai, profesinio rengimo ir aukštojo mokslo įstaigos, besimokantieji ir platesnė visuomenė) poreikius ir leido aptarti platesnes galimas EKS 5 lygio galimybes besimokantiems, darbuotojams ir darbo rinkai, suteikiant pažangius profesinio mokymo įgūdžius ir gebėjimus.

Apskrito stalo diskusijos buvo rengiamos kaip atviri renginiai, skirti atidžiai išnagrinėti konkrečius klausimus arba iškelti naujus 5 lygmens kvalifikacijų klausimus, kurie anksčiau nebuvo nagrinėjami, siekiant jų rezultatus panaudoti sprendžiant 5 lygmens kvalifikacijų klausimus, apibrėžiant tolesnius veiksmus, rengiant strategijas. Šia apvalaus stalo diskusijų rezultatų ataskaita siekiama apžvelgti skirtingas nuomones, išreikštas keturiose šalyse keturiuose skirtinguose sektoriuose, susijusiuose su 5 lygio kvalifikacijomis ir galimybėmis geriau išnaudoti šio lygmens potencialą.

Apskrito stalo diskusijų tikslai ir struktūra

Apskritojo stalo diskusijos tikslas buvo aptarti EKS 5 lygio kvalifikacijų poreikį ir galimybes iš pagrindinių esamų ir galimų suinteresuotųjų šalių perspektyvos. Be to:

- Nustatyti 5 lygio kvalifikacijų funkciją;
- Sužinoti, kokios profesinės veiklos sritys yra 5 lygmens;
- Tiksliai apibrėžti veikiančių 5 lygio kvalifikacijų tipą darbo rinkai;
- Nustatyti trūkstamas arba „galimas“ kvalifikacijas (jei tokių yra).

Apskritojo stalo diskusijos turėjo padėti nustatyti, koks galimas darbdavių ir suinteresuotųjų šalių interesus ir požiūris į naujų (ar peržiūrimų) 5 lygio kvalifikacijų kūrimą. Be to, apskritojo stalo diskusijos suteikė dalyviams galimybę dalintis ir ištirti su EKS 5 lygmens vystymusi susijusius lūkesčius, patirtį ir problemas.

Apvalaus stalo diskusijos vyko 2017 metų rugpjūčio–spalio mėnesiais.

Bendra diskusijų darbotvarkė pateikta lentelėje:

Apskrito stalo diskusijos darbotvarkė	
Ižanga	„Erasmus +“ programos ir KA2 veiklos projekto „Desquades“ pristatymas: tikslai ir veikla, partnerystė ir siektini rezultatai.
Atvira diskusija	EKS lygmens 5 lygio kvalifikacija sektoriuose, šių kvalifikacijų vaidmuo ir funkcijos. EKS 5 lygis
Klausimai apskritojo stalo diskusijai	
Koks galėtų būti darbdavių suinteresuotumas kurti naujas (arba peržiūrėti esamas) 5 lygio kvalifikacijas iš pagrindinių suinteresuotųjų šalių perspektyvos?	
Kas galėtų būti konkrečių sektorių aprėptis, apibrėžianti mokymosi rezultatus: <i>Žinios;</i> <i>Igūdžiai;</i> <i>Kompetencija.</i> Pagrindinių gebėjimų apimtis ir lygis (pvz.: autonomija, atsakomybė, kokybės užtikrinimas, verslumas ir pan.)?	
Ar šios kvalifikacijos prisideda prie mokymosi visą gyvenimą skatinimo:	<ul style="list-style-type: none"> – gerinti mokymosi kryptį ir kvalifikacijų supratimą ir jų tarpusavio ryšį; – gerinti galimybes naudotis švietimo ir mokymo galimybėmis; – kurti paskatas dalyvauti švietime ir mokyme; – pažangą nustatyti lengviau ir aiškiau; – didinti ir gerinti kreditų perkėlimą tarp kvalifikacijų; – užtikrinti, kad švietimo ir mokymo paslaugų teikėjai atitiktų tam tikrus kokybės standartus; – užtikrinti tarptautinį pripažinimą nacionalinėms kvalifikacijoms.
Kaip 5 lygis koreliuoja su 4 lygio ir 6 lygio kvalifikacijomis? Koks galėtų būti mokymosi būdas, leidžiantis įgyti kvalifikaciją 5 lygmens sektoriuose?	
Apibendrinimas ir išvados	

Apskrito stalo dalyviai

Keturiuose šalyse organizuotuose renginiuose dalyvavo maždaug 150 dalyvių (darbdaviai, mokymo/studijų institucijų atstovai, besimokantieji, darbuotojų asociacijų atstovai). Lietuvoje buvo surengti 5 seminarai, o Ispanijoje, Portugalijoje ir Italijoje – po 1.

Lentelėje pateikiamas dalyvių atstovavimas įvairioms interesų grupėms:

	<i>Ispanija</i>	<i>Italija</i>	<i>Portugalija</i>	<i>Lietuva</i>
<i>Suinteresuotųjų šalių grupės</i>				
Profesinio rengimo ir mokymo atstovai	√	√	√	√
Aukštojo mokslo institucijų atstovai			√	
Profesijos mokytojai ir instruktoriai	√	√		√

Darbdavių atstovai iš pasirinktų sektorių			√	√
Kvalifikuoti sektoriaus darbuotojai		√		√
Atitinkamų profesinių organizacijų atstovai	√	√	√	√
Tyrėjai		√		
Valstybės įstaigos, atsakingos institucijos, įskaitant agentūras, atsakingas už kvalifikacijas, profesinio mokymo plėtrą		√	√	√

APSKRITO STALO DISKUSIJŲ REZULTATAI

I. EKS 5 lygio kvalifikacijos projekto partnerių šalyse

Dauguma EKS 5 lygio kvalifikacijų yra aiškiai susijusios su užimamomis darbo pozicijomis /profesijomis. Jos ne tik laikomos tarpiniu žingsniu link bakalauro laipsnio, bet ir kaip savarankiškos kvalifikacijos, turinčios skirtingus profesinius profilius ir atitikmenis darbo rinkoje, suteikiant pažangius profesinio mokymo įgūdžius ir gebėjimus, leidžiančius greitai reaguoti į naujus darbo rinkos poreikius. Dauguma EKS 5 lygio kvalifikacijų yra skirtos jau dirbantiems žmonėms suteikiant jiems pažangių techninių ir (arba) valdymo įgūdžių. Besimokantieji, dalyvavę programose, kurioms suteikiama 5 lygio kvalifikacija pagal EKS, gali būti iš labai skirtingų grupių išsilavinimo, amžiaus ir (arba) darbo patirties atžvilgiu.

5 lygio kvalifikacijų tipai visose projekto partnerių šalyse yra labai įvairūs ir savo turiniu skirtingi, atsižvelgiant į siekiamus mokymosi rezultatus, ši kvalifikacija atlieka aktualų vaidmenį darbo rinkoje ir yra svarbi tolesniam mokymuisi. Svarbios 5 lygmens kvalifikacijos rūšys yra aukštojo profesinio mokymo ir trumpojo studijų ciklo srityse, kurių teikimą organizuoja profesinio mokymo teikėjai ir aukštojo mokslo institucijos. Šio lygmens kvalifikacijos gali būti suteikiamos ir pirminiame, ir tęstiniame profesiniame mokyme, taip pat bendrojo ugdymo mokyklose arba vien tik neformaliojo švietimo sistemoje. Tipiška 5 lygio kvalifikacija teikiama neapsiribojant trumpojo ciklo aukštojo mokslo programomis.

„DESQUADES“ šalyse partnerėse galima rasti skirtingų šio lygmens kvalifikacijų tipų:

- aukštesnio lygio profesinio mokymo specialistas;
- aukščiausio lygio profesionalus darbuotojas (specialistas) statybos ar metalo pramonėje;
- aukštesnio lygio profesinės kvalifikacijos (politechnikos diplomas);
- aukštojo mokslo profesinio mokymo pažymėjimas.

Apskritojo stalo diskusijos surengtos, siekiant išsiaiškinti, kokia galima nauda iš EKS 5 lygio. Iš diskusijų galima daryti išvadą, kad 5 lygio kvalifikacija gali būti laikoma savarankiška kvalifikacija, turinti įvairius profesinius vardus ir atitinkamą darbo rinką, suteikiant pažangius profesinio mokymo įgūdžius ir gebėjimus, kurie gali potencialiai greitai reaguoti į naujus darbo rinkos poreikius.

Portugalijos atveju 5 lygmens kvalifikacijos teikiamos siekiant šių tikslų:

- sudaryti sąlygas jauniems žmonėms, baigusiems vidurinį išsilavinimą, pereiti prie aukštesnio lygio profesinės kvalifikacijos, pasinaudojant politechnika (technologškai privilegijuota ir aukšta profesine veikla, kalbant apie darbo ir verslo pasaulį), palengvinant patekimą į aukštąjį mokslą;
- skatinti jaunimą tobulinti savo mokslinę ir profesinę kompetenciją, gilinant 4 kvalifikacijų lygio profesinio mokymo metu įgytas žinias ir įgūdžius ir atveriant kelią aukštojo mokslo kvalifikacijoms, organizuojant nešališką vertinimą pagal nacionalinius egzaminus, kurie yra pagrįsti vienodais kriterijais nepriklausomai nuo bendrojo ugdymo įgijimo įvairovės, paskatinant jaunus žmones siekti aukštojo mokslo.

5 lygio kvalifikacijų vaidmuo

5 lygio kvalifikacijų svarba visose šalyse partnerėse išauga dėl kelių priežasčių. Pirmą, jos yra sukurtos kaip atsakas į didėjančius poreikius, susijusius su pažangiais techniniais ir (arba) valdymo įgūdžiais sparčiai besikeičiančioje darbo rinkoje ir atsvara senėjančiai darbo jėgai. Antra, duomenys rodo, kad EKS 5 lygmens kvalifikacijos yra ypač patrauklios studentams, turintiems profesinio mokymo patirties bei jau dirbantiems. Tokiu būdu prisidedama prie mokymosi visą gyvenimą, nes tai yra prieinama ir patraukli suaugusiems ir netradiciniams besimokantiejiems. Trečia, jie yra vertingi ir svarbūs darbdaviams, nes dažniausiai jie įgyvendinami tam tikra mokymosi darbo vietoje forma.

EKS 5 lygis dažnai laikomas profesinio ir aukštojo mokslo dubliavimosi zona, nors visi EKS lygmenys (t. y., taip pat 6–8 lygiai) turėtų būti atviri kvalifikacijoms, įgytoms ne aukštojo mokslo kontekste. Šiame ly-

gmens dubliavimo zonos vaidmenyje 5 lygis gali būti suvokiamas kaip trūkstamas ryšys tarp skirtingų lygių ir skirtingų švietimo tipų. Vis dėlto akivaizdu, kad šiandien 5 lygis yra nepakankamai išvystytas ir norint jį plėtoti reikia daugiau dėmesio skirti informavimui ir finansavimui. Tikimasi, kad dabartinis susidomėjimas ir glaudaus pagrindinių suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimo siekimas pagerins šią situaciją.

Lietuvoje 5 lygio pokyčiai yra glaudžiai susiję su besimokančiųjų ir darbo rinkos poreikiais. Akivaizdu, kad būtina suteikti galimybes įgyti aukštesnio lygio kvalifikaciją tiems, kurie jau yra darbo rinkoje. Todėl aukštesnio lygio profesinio orientavimo ir mokymosi darbo vietoje tyrimai yra labai vertingas būdas išspręsti didelio nedarbo ir aukštesnio lygio įgūdžių, reikalingų darbo rinkai, trūkumą.

Siekiant geriau suprasti, kokios 5 lygio kvalifikacijos geriau tenkintų besimokančiųjų, profesinio mokymo įstaigų ir darbo rinkos poreikius, sukurti 5 lygio kursus, kurie atitiktų kiekvieno poreikius, svarbu, kad ir valstybė dalyvautų šiame procese ir kvalifikacijų nustatyme ir jų realizavime. Tuo tikslu buvo organizuotas komitetas, siekiant toliau analizuoti ir pateikti išvadas kitoms suinteresuotosioms šalims, siekiančioms plėtoti 5 lygio kvalifikacijų įgyvendinimą visuomenėje.

5 lygio kvalifikacija yra būdas siekti plačių visuomenės ir ekonomikos tikslų, bet jų pripažinimas profesiniame ir ugdymo kontekste vis dar yra silpnas. Reikia įdiegti daugiau ir geresnių 5 lygio kvalifikacijų iš esmės dėl dviejų labai svarbių priežasčių. Pirmoji priežastis yra ta, kad tai yra galutinė priemonė. Portugalijos 5 lygmens kvalifikacija daugeliu atvejų yra pirmasis žingsnis siekiant įgyti aukštąjį išsilavinimą tiems, kuriems niekada anksčiau to nereikėjo. Antroji priežastis yra tobulinti tų, kurie nori patekti į darbo rinką, arba kelti kvalifikaciją tiems, kuriems reikia atnaujinti savo profesinius įgūdžius, kad jie labiau atitiktų darbo rinkos poreikius, profesinius įgūdžius.

Portugalijos atveju 5 lygmens kvalifikacijos kėlimo kursais siekiama šių tikslų:

- sudaryti sąlygas jauniems žmonėms, baigusiems vidurinį išsilavinimą, pereiti prie aukštesnio lygio profesinės kvalifikacijos, pasinaudojant politechnika (technologiskai privilegijuota ir aukšta profesine veikla, kalbant apie darbo ir verslo pasaulį), dėl universitetų nuostolių;

- skatinti jaunimą tobulinti savo mokslinę ir profesinę kompetenciją gilinant 4 lygio profesinių kursų metu įgytas žinias ir įgūdžius ir atveriant kelią aukštojo mokslo kvalifikacijoms, ištaisant nešališką vertinimą pagal nacionalinius egzaminus, kurie yra pagrįsti bendrojo mokymo programų neįvairiems mokymo kursams, kuriuos jauni žmonės gali lankyti, kol įstoja į aukštąjį mokslą.

5 lygis yra kelias į aukštąjį mokslą, kuris atleidžia studentus nuo egzaminų.

Tai susiję su 4 ar 3 lygiuose įgytų žinių ir gebėjimų gilinimu, aukštesniu techninių ir valdymo įgūdžių lygiu, karjeros ir tolesnio ugdymo pažanga (universiteto lygiu).

Kvalifikacijų, susijusių su EKS 5 lygiu, įvairovė rodo, kad šis lygis gali atlikti labai svarbų vaidmenį pertvarkant posistemius kvalifikacijų perkeliamumui ir visą gyvenimą trunkančio mokymosi skatinimui. EKS 5 lygis gali suteikti galimybę sustiprinti ryšį tarp aukštojo mokslo ir profesinio mokymo bei suaugusiųjų švietimo, taip pat siekiant padidinti aukštojo mokslo prieinamumą. Tačiau EKS 5 lygis taip pat galėtų būti antrasis pasirinkimas tiems studentams, kurie neturi galimybės susipažinti su tradiciniais akademiniais kursais arba kuriems to padaryti nepasisėkė.

Socialinių partnerių įtraukimas į kvalifikacijų sudarymą ir tobulinimą atskiruose sektoriuose

Kaip ir kokia apimtimi socialiniai partneriai įsitraukia į kvalifikacijų sudarymą ir jų atnaujinimo procesus ir organizavimą, kiekvienoje šalyje skiriasi. Vis dėlto apskritojo stalo diskusijų dalyviai sutarė dėl kvalifikacijų, ypač naujų, atitinkančių besimokančiųjų poreikius ir darbo rinką, rengimo dialogo principu svarbos.

Ispanijoje jie nėra tiesiogiai susiję. Šis darbas centrinėje vyriausybėje atliekamas bendradarbiaujant su labai aukšto lygio Švietimo ministerijos, Darbo ministerijos, darbo sąjungų ir profesinių sąjungų nacionaliniais atstovais. Teoriškai visi šie nacionaliniai atstovai atsižvelgia į visų bendrovių, darbuotojų ir visos šalies, kuriems taikoma visa politika, poreikius ir realybę.

Italijoje pagrindinės kvalifikacijų plėtotės yra organizacijos, įgaliotos teikti 5 lygio kvalifikacijas, kurias reglamentuoja ir disciplinuoja Švietimo ir Darbo ministerijos. Mokymų pasiūlymą planuoja atskirai Italijos regionas, kuris reglamentuotas 2015 m. Ministrų dekretu dėl disciplinos; pastaroji nustato, jog kartą per metus turi būti organizuojama plėtos konferencija; tai šiuo metu yra pradiniam įgyvendinimo etape. Šioje konferencijoje dalyvauja visi ekonominės ir socialinės partnerystės dalyviai. Visos pasiūlytos kvalifikacijos yra integruojamos į mokymo pasiūlymą ir organizuojamas sistemingai ir periodiškai atsižvelgiant į ekonominės ir socialinės partnerystės indėlį.

Regioninių kvalifikacijų katalogai rengiami pasitelkiant vietos lygmens konsultacijų mechanizmus, kuriuos kiekvienas regionas savarankiškai organizuoja pagal savo pačių dinamiką. Kai reikia nustatyti naujų

kvalifikacijų apibrėžimą, regionas konsultuoja ir susiduria su ekonomine ir socialine partnerystės veikla, aktyviai įtraukdamas jas į veiklą.

Periodiškai regionai sudaro sektorių srities ekspertų sąrašus ir rengia specialistų mokymo kursus „Kompetencijų identifikavimo ir skaidrumo specialistams“ bei „Ekspertų veiklos planavimo ir vertinimo specialistams“. Taigi, perspektyvoje tikimasi vis aktyvesnio ir operatyvesnio vietos veikėjų iš ekonomikos ir verslo sektorių įsitraukimo į veiklas, susijusias su kvalifikacijų nustatymu ir sudarymu.

Šis įsitraukimas prisidės prie tam tikrų sričių gamybos ir vystymosi žemėlapių nustatymo, stiprinant švietimo ir darbo pasaulių sąsajas.

Kaip rodo Portugalijos atvejis, visi suinteresuotieji asmenys turi individualų poreikį iš 5 lygio:

- mokiniai / studentai – yra tie, kuriems kyla dilema, ar investicijos į aukštąjį mokslą yra to vertos;
- vyriausybės departamentai – aptarė kvalifikacijos poreikius skirtinguose sektoriuose, kad geriau atlieptų užimtumą ir ekonominius poreikius;
- švietimo ir mokymo paslaugų teikėjai – aptarė politiką, kuri gali būti reikalinga aukštojo mokslo skatinimui.

– darbdavių ir darbuotojų atstovai aptarė darbuotojų kvalifikacijos kėlimo svarbą.

Ispanijoje jie nėra tiesiogiai įtraukti, nes šis darbas centrinėje vyriausybėje atliekamas su labai aukšto lygio Švietimo ministerijos, Darbo ministerijos, darbo sąjungų ir profesinių sąjungų nacionaliniais atstovais. Teoriškai visi šie nacionaliniai atstovai atsižvelgia į visų bendrovių, darbuotojų ir visos šalies, kurioms taikoma visa politika, poreikius ir realybę.

Kadangi Lietuvoje trūksta 5 lygio kvalifikacijų ir diskusijos su darbdaviais parodė, kad tokių kvalifikacijų reikia, ypač aukšto lygmens specialistų meistrų, politikos formuotojai šiuo metu siekia nustatyti teisingas 5 lygio kvalifikacijų įvedimo sąlygas.

5-ojo kvalifikacijų lygmens koreliacija su EKS 4-uju ir 6-uju lygmenimis

Akivaizdu, kad 5 lygis yra labai stipriai susijęs su 4 ir 6 lygiais, o kai kuriais atvejais netgi priklauso nuo šių lygių.

Italijos atveju 5 lygmuo žymi mokyklos ir universiteto intersticinį lygį.

Atsižvelgiant į tai, kad 4-ame lygmenyje profesionalūs darbuotojai dirba „gamyboje“: operatorius atlieka savo darbą, sprenddamas tam tikras problemas, leidžiančias jam paskirstyti ir organizuoti savo, taip pat ir kito darbą, remiantis veiklos rezultatais. Jis turi gilų reiškinių supratimą ir todėl jis operatyviai, organizuotai prižiūri veiklos vykdymą. 5 lygis aiškiai parodo lygio kokybę: 5 lygis gali būti laikomas lygiagrečiai su 4 lygiu; tai yra technikas ir specializuotos srities profesionalas, atsakantis už realizavimą ir gebėjimą įvertinti produktus, procesus bei jų įgyvendinimo kokybę.

Portugalijoje 5 lygis yra kelias į aukštąjį mokslą, leidžiantis patekti į aukštojo mokslo institucijas be stojamųjų egzaminų. Kai studentai įgyja 5 lygio kvalifikaciją, jie gali tiesiogiai patekti į 6 lygio kursą, kuriame kai kurie 5 lygmens kurso įgyti kreditai pereina į 6 lygio kursą, atleidžiant nuo būtinybės kartoti kai kuriuos dalykus.

Lietuvoje 5 lygis yra kuriamas, tačiau vis tiek dažnai jis gali būti laikomas nepakankamu, jam būdingas žemesnis statusas – žemesnis nei bakalauro laipsnis. Iš tiesų, 5 lygio kvalifikacijos turėtų būti laikomos kažkuo kitu nei tik profesiniu mokymu, nes jos turi pridėtinę vertę rinkoje ir liudija apie aukšto lygmens profesinius gebėjimus ir kompetencijas. Taigi, daugeliu atvejų šio lygio kvalifikacijos lyginamos su 6 lygiu (studentų, tėvų, įtakingų asmenų, politikų), sprendžiant, kad tai kažkas, kas yra nepakankama, kad būtų aukštojo mokslo diplomai. Tuo tarpu, darbdavių nuomone, šio lygio kvalifikacijos galėtų būti kaip išskirtinės kokybės ir aukščiausio lygio įgūdžių turėjimo ženklas specialistams profesinėje veikloje.

Kaip bendrai 5 lygio kvalifikacija prisideda prie mokymosi visą gyvenimą skatinimo?

5 lygmens kvalifikacijos kėlimas skatina besimokančiųjų visą gyvenimą tarpusavio mokymosi lygį tarp produktyvaus ir vadovaujančio, kaip tiltas tarp profesinio mokymo ir darbo pasaulio.

Ar egzistuoja sektorių skirtumai ir sektorinis požiūris (apibrėžiant mokymosi rezultatus: žinias, įgūdžius, kompetenciją)?

Diskusija parodė, kad 5 lygis dar nėra gerai žinomas darbo rinkoje. Kompetencijos ir pareiginės funkcijos darbuotojų dažnai yra tokios pačios kaip ir 4 lygio, o 5 lygio – darbo vietoms ir pozicijoms sektoriuose.

5 lygio profesinio mokymo ar aukštojo mokslo programos (aukštojo profesinio mokymo ir trumpojo

ciklo studijų) parengimo, įgyvendinimo ir tobulinimo procesas trunka gana ilgą laiką ir dėl to inertiškai reaguoja į pokyčius darbo rinkoje.

Iki šiol Ispanijoje nėra sąsajų tarp sektoriinių kvalifikacijų (SKS) ir EKS. SKS apskritai yra aprašyta skyriuje „Profesinės kategorijos“ NE kvalifikacijose. Šios profesionalios kategorijos yra gana daug susijusios su darbo pozicijomis, o ne su „kompetencijomis“.

Kiekviena profesionali SKS kategorija yra apibrėžta kolektyvinėse darbo ir profesinių sąjungų sutartyse, susietose su oficialia kvalifikacija, aprašyta NKS (kuri Ispanijoje jau yra susijusi su EKS, bet vis dar nepatvirtinta nacionaliniame parlamente). Ispanijos NKS kvalifikacijos yra aprašytos kompetencijose ir gebėjimuose su kiekvienos kompetencijos srities mokymo moduliais.

Iš diskusijos buvo aišku, kad logiška ir strategiška sintaksė apibrėžiant kvalifikacijos mokymosi rezultatus nustatoma kaip apimanti tam tikrų tipų žinių bruožus ir sukurianti tikrą mokymosi terminiją. Perėjimas nuo disciplininio požiūrio į įgūdžių metodą yra ne tik techninis, bet ir kultūrinių pokyčių bei mokymosi rezultatų mąstymo būdas.

Italijoje stipriai skiriasi ir skirtingi gamybiniai sektoriai. Elementas, kuris galėtų veikti kaip šio proceso spartintojas, yra „Nacionalinės kvalifikacijų tarybos“ sukūrimas, kuris bus prieinamas, kai bus priimtas atitinkamas dekretas. Standartizuota referencinių procesų informacija ir apibrėžta fizionomija kokybiškai apibūdina 8 skirtingus lygius, ir tai daug prisidės prie žinių, kompetencijų ir įgūdžių mokymosi rezultatų apibūdinimo.

Raktinių 5 lygio kompetencijų svarba

Vienas iš diskusijų uždavinių buvo plačiau apibūdinti bendras žinias, kompetencijas ir įgūdžius, kurie yra svarbūs EKS 5 lygiui, nesusiję su konkrečia profesija ar sektoriumi. Atsižvelgiant į tai kaip į svarbų naujų kvalifikacijų kėlimo ir neformalių įgūdžių vertinimo aspektą, svarbu išsiaiškinti, kokie įgūdžiai, žinios ir elgesys, kurie lemia sėkmingą 5 lygio pasiekimą, yra svarbiausi? Diskusijose buvo išdėstyta, kad 5 lygio kompetencijos, kurios yra svarbesnės visam sektoriui, gali būti suskirstytos į 3 grupes: su valdymu susijusios ar organizacinės kompetencijos, asmeniniai gebėjimai ir elgsena bei socialiniai įgūdžiai.

Italijos atveju 5 lygiui būdingi savarankiškumo, atsakomybės, darbo atlikimo vertinimo gebėjimai kokybiniu požiūriu, tai yra tam tikras procesų ir paslaugų vertinimas. Be to, 5 lygio specialistai turi turėti gerus bendravimo įgūdžius, nes šie specialistai turi galimybę prisidėti prie vidinės kokybės tobulinimo darbo aplinkoje, kurioje jie veikia. Dėl šios priežasties 5 lygis yra šalia 4 lygio (atlieka vykdomąjį vaidmenį) ir taip pat remia 6 lygio specialistus, kurie atlieka vadovavimo vaidmenį. Faktiškai 6 lygis yra tas, kuris sprendžia bendrą valdymą, todėl jo kompetencija apima didelę atsakomybę už visus gamybos ir valdymo proceso etapus. 6 lygmens kvalifikacijos reiškia šią 4 lygmens pakopą, o 5 lygis, kaip sakoma, yra tarpe tarp dviejų.

Apskritojo stalo diskusijose minimi pagrindiniai gebėjimai yra susiję su darbo nepriklausomu ar savarankiškumu, atsakomybe ir verslumu, taip pat su tokiais svarbiais kokybės užtikrinimo aspektais.

PAGRINDINĖS IŠVADOS

5 lygio žinios, įgūdžiai ir kompetencijos skirtinguose sektoriuose

Pagrindinės 5 lygio kompetencijos

Iš esmės minimos svarbios šio lygio kompetencijos:

<i>Organizacinės</i>	<i>Asmeninės</i>	<i>Socialinės</i>
Vadovavimas ir užduočių valdymas bei pasiskirstymas	Lankstumas (gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų)	Bendravimas su klientais ir aukštesnioji vadovybė
Medžiagų, įrankių, įrangos ir išteklių planavimas	Savarankiškumas	Gebėjimas dirbti tarptautiniu mastu
Rizikos valdymas ir problemų sprendimas	Kritiški ir savikritiški gebėjimai	Derybų kompetencija

Užduočių valdymas ir paskirstymas	Verslumas, imitatyvumas	Konfliktų valdymas
Kokybės kontrolė	Gebėjimas taikyti žinias ir diegti naujoves	Klientų orientavimas
Projektų valdymas	Mokėjimas mokytis	Gebėjimas dirbti komandoje
Žemesnės kvalifikacijos pavaldinių mokymas	Kokybės orientacija	

Diskusijose paminėtų pagrindinių gebėjimų sąrašas padeda geriau apibrėžti, kokio 5 lygio iš tikrųjų reikia organizacijoms, kad su valdymu susijusią užduotį būtų galima patikėti šio lygmens profesionalams, turintiems ryši su 4 ir 6 lygiais.

Italijoje visi dalyviai sutiko, kad 5 lygmens kompetencija yra ypatingai svarbi. Kokybės užtikrinimo kompetencija pažymi 5 lygio gebėjimus. Autonomija nustatoma kaip esminė, apibrėžiant tolesnį žingsnį nuo 4-ojo lygmens kvalifikacijų ir taip apibūdinant 5-ojo lygmens profilį. Savarankiškumas organizuojant ir atliekant darbą yra griežtai susijęs su atsakomybe, kompetencija, kurią turėtų parengti 5 lygio kvalifikacijos.

Manoma, kad labai svarbu sugebėti koordinuoti komandą, sugebėti dirbti atsakingai ir sąveikauti su kitais profesionaliais sektoriaus asmenimis, žinoti jų vaidmenis ir jų ypatybes. Visi suinteresuotieji subjektai pabrėžė, kad pagrindiniai 5 lygio gebėjimai turėtų būti išryškunami ir tobulinami bei skaitmenizuojami. Šie gebėjimai yra būtini kasdieniam darbui atlikti ir bendravimui su kolegomis bei paslaugų gavėjais, taip pat planuoti ir organizuoti socialines veiklų iniciatyvas. Diskusijoje pabrėžta būtinybė įtraukti vienos ar kelių užsienio kalbų mokėjimą į socialinės srities 5 lygmens darbuotojo (socialinio animatoriaus kvalifikacijai) pagrindines kompetencijas. Šiuo metu faktiškai nuolat didėja migrantų iš kitų šalių (įskaitant nepilnamečius), kurie yra socialinių paslaugų iniciatyvų gavėjai, skaičius ir todėl labai svarbu, kad specialistai gebėtų komunikuoti su jais.

Siekiant tinkamai bendrauti su skirtingų kultūrų asmenimis ir suprasti jų poreikius, tarpkultūrinės kompetencijos taip pat turėtų būti plėtojamos 5 lygmenyje. Paskutinis, bet ne mažiau svarbus dalykas, paminėtas diskusijose, buvo sutarimas, kad verslumo kompetencijos yra svarbios tiek organizuojant kasdienį darbą, tiek plėtojant iniciatyvumą ir skatinant savarankišką įsidarbinimą.

Kokie galėtų būti tolesni sektorių pokyčiai ar susiję veiksmai su 5 lygio kvalifikacija jūsų šalyje:

Europos 5 lygio kvalifikacijų sritis yra palyginti nauja Europos koncepcija, suteikianti puikią galimybę susieti profesinio rengimo (PR) bei aukštojo mokslo (AM) sektorius. Tokiu atveju kalbama apie tolesnį 5 lygmens kvalifikacijų Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sistemos (EKS) paiešką ir kūrimą remiantis suinteresuotų institucijų ir profesinio mokymo tiekėjų bendradarbiavimu.

Tai gali paskatinti besimokančius ir darbuotojus („besimokančius dirbančius“) mokytis lanksčiau, tai darant bet kuriuo savo gyvenimo momentu. Pasinaudojant 5 lygmens programomis ir kvalifikacijomis, kurios skiriasi nuo oficialios valstybės finansuojamos sistemos, pavyzdžiui, verslo švietimas, įmonių mokymai ir profesiniai kursai, galima veiksmingai pripažinti anksčiau ir kitur įgytus įgūdžius kaip „anksčiau įgyto mokymosi pripažinimo“ būdus vienoje vietoje. Bet kokių atveju naudinga toliau diskutuoti ir keistis gerą patirtimi per ateinančius metus.

Suaugusiųjų besimokančiųjų patyrimas ir geroji patirtis 5 lygio formaliose ir neformaliosiose programose (siūlomos įstaigų, kurias atrenka įmonės) turi būti naudojamos ateinančiais metais kurti naujus ir kūrybiškus susitarimus bei lankstesnius darbo metodus pradėdant nuo 4 lygio. Tai gali padėti pakelti aukštojo profesinio mokymo statusą 5 lygmenyje, jei suaugusieji besimokantieji nori įgyti aukštesnę kvalifikaciją. Jis taip pat gali tapti jaunimo pasirinkimu, patrauklesne programa šalia aukštojo mokslo studijų.

II. Pagrindiniai 5 lygmens profesinio rengimo bruožai (nurodyti diskusijose):

Darbu grįstas mokymasis ir aukšto lygio pameistrystė siejama su pažangiu profesiniu mokymu, praktika yra labai naudinga sprendžiant didelio masto jaunų žmonių nedarbo ir aukštesnio lygio įgūdžių trūkumo problemas MVĮ (mažos ir vidutinės įmonės), nes dauguma šių kvalifikacijų yra suprojektuotos kaip darbdavių investicija į darbuotoją. Visų pirma, aukštojo mokslo stažuotės galėtų padėti įveikti aukščiau išvardytas

problemas, nes jos leidžia studentams įgyti aukštąjį profesinį išsilavinimą įgijus praktinių įgūdžių realioje darbo aplinkoje. Universitetai turi didelę patirtį teikiant profesinį mokymą daugelyje sričių ir gali remti MVĮ bei mokinius. Todėl sprendimas galėtų būti sukurti stipresnius ryšius su aukštojo mokslo ir profesinio mokymo institucijomis bei kitomis suinteresuotomis šalimis dalyvauti gamybinėje praktikoje.

Mokymusi grįstas darbas (angl. „Work-Based Learning“) ir pameistrystė yra du efektyviausi veiksniai profesiniam mokymui, aukštajam mokslui ir užimtumo sektoriui sujungti.

Kai kuriose šalyse, pavyzdžiui, Prancūzijoje ir Jungtinėje Karalystėje, šios sistemos vis dažniau naudojamos. Verta kalbėti apie naujovišką profesinio tobulėjimo formą ir pameistrystės derinį, taip vadinamą „stažuotės laipsnį“, kurio poreikis nuolat auga Jungtinėje Karalystėje. Šioje šalyje universitetai, vyriausybė ir darbdaviai skatinami kurti „laipsnio“ pameistrystę (kuri veda prie diplomo), kas patrauklu besimokantiems ir darbdaviams.

EKS 5 lygis paslaugų sektoriuje (tekstilės gaminiai)

EKS 5 lygis paslaugų sektoriuje: profesionalus socialinio veikėjo profilis – jo ypatybių ir ypatumų, žinių, kompetencijų ir įgūdžių analizė. Diskusijos tikslas – dalyvių dalijimasis požiūriu bei patirtimi, naujų kvalifikacijų poreikis EKS 5 lygmenyje ir suinteresuotųjų šalių įtraukimas į procesą – dalijimasis idėjomis ir pasiūlymais.

Diskusijos dalyviai

- 6 atstovai iš Kauno regiono privačių ir akcinių tekstilės bendrovių („Liteksas“, „LTP“, „Introstyle“, „Kauno Baltija“, „Scapa Baltic“)
- 5 atstovai iš Kauno regiono profesinio mokymo ir aukštojo mokslo įstaigų (Karaliaus Mindaugo PRC, Kauno buitinių paslaugų ir verslo mokykla, Šv. Ignaco Lojolos kolegija)
- 3 Karaliaus Mindaugo PRC administracijos atstovai

Iš viso 14 dalyvių.

Pateikta vertinimo lentelė, siekiant įvertinti, kokios žinios ir įgūdžiai yra svarbūs jūsų įmonės „aukštos kvalifikacijos darbuotojams“ teikiamame profesinės veiklos sričių sąrašė? Kokios profesinės veiklos sritys yra svarbiausios?

Apibendrinantys pastebėjimai:

- ✓ Dėl „aukštos kvalifikacijos darbuotojų“ poreikio ir mokymo:

Šiuo metu „aukštos kvalifikacijos darbuotojai“ yra mokomi bendrovėse, pasitelkus kitus patyrusius darbuotojus, arba siunčiant darbuotojus į individualius/ atsitiktinius mokymus tam, kad įgytų konkrečią kompetenciją.

Darbdaviai išreiškė susidomėjimą bendradarbiavimu su profesinio mokymo įstaigomis, rengiančiomis „aukštos kvalifikacijos darbuotojus“ tekstilės pramonei.

Diskusijų dalyvių pastabos leidžia priimti darbuotojus, turinčius EKS 5 lygio kvalifikaciją ir paklausą.

- ✓ Dėl „aukštos kvalifikacijos darbuotojų“ specifinių kompetencijų ir įgūdžių

• Apskritai, „aukštos kvalifikacijos darbuotojai“ privalo turėti profesinę patirtį ir bendrąsias kompetencijas.

- ✓ Šiuo metu trūkstami „aukštos kvalifikacijos darbuotojų“ įgūdžiai:

- Konkrečiai sričiai būdingi įgūdžiai – konstravimo įgūdžių trūkumas ir aukštos kokybės siuvimo įgūdžiai. Tačiau kalbant apie galimą mokymo programą diskusijos dalyviai pabrėžė mokymo modulių, skirtų išplėsti pramonės supratimą ir įgyti bendresnes žinias apie pramonę, o ne gilintis į labai konkrečią sritį ar kompetenciją, poreikį.

- Bendrieji įgūdžiai – atsakomybė, lyderystė, kiti mokymai, komunikabilumas, planavimas, organizavimas, procesų valdymas, streso valdymas.

Svarbiausi įgūdžiai, kurie turi būti rengiami ruošiant „aukštos kvalifikacijos darbuotojus“ profesinės veiklos srityse: kokybės užtikrinimas, darbo saugos užtikrinimas, darbo metodų ir technologijų tobulinimas, žemesnės kvalifikacijos darbuotojų valdymas, rizikos ir netikėtų problemų valdymas.

EKS 5 lygis metalo sektoriuje (metalų darbai (suvirinimas))

Diskusija susidėjo iš dviejų dalių: bendra dalis skirta nustatyti, kokias funkcijas atlieka EKS 5 lygmens specialistai ir kokie galėtų būti jų darbo uždavinių aprašymai. Taip pat diskutuota, kaip mes žinome, kad tai yra 5 lygmens specialistai, kas rodo, kad kompetencijos yra didesnės už EKS 4 lygį, bet mažesnės už EKS 6 lygį? Antra diskusijos dalis skirta nustatyti, kokie įgūdžiai ir kompetencijos yra svarbūs konkrečiame sektoriuje (metalų pramonėje, statybos, paslaugų sektoriuje ar sveikatos priežiūros sektoriuje).

Didėjanti produktų ir paslaugų vertės grandinių internacionalizacija paskatino vis daugiau tarptautinių (sektorių) kvalifikacijų sričių, grįstų mokymu ir sertifikavimu pagal tarptautinių bendrovių ar sektorių organizacijų, pavyzdžiui, suvirinimo sektoriaus, parengtus standartus.

Diskusija leidžia nustatyti pagrindines EKS 5 suvirintojo lygio kvalifikacijas. Tai yra: suvirinimo procesai, suvirinimo medžiagos, gamybos procesai, vizualinis suvirinimo jungčių įvertinimas ir kontrolė.

Taip pat buvo susitarta, kad svarbiausia EKS 5 lygio kvalifikacijos suvirintojo kompetencija yra:

- Parodyti meistriškumą jungiant suvirinimo įrangą;
- Atlikti suvirinimo procesus pagal suvirinimo procedūrų aprašymus;
- Paruošti suvirinimo medžiagas;
- Išmatuoti pagrindinius suvirinimo parametrus;
- Užduočių paskirstymas;
- Žemesnės kvalifikacijos suvirintojų mokymas ir suvirintojų kompetencijų įvertinimas;
- Naujų darbo metodų taikymas;
- Naudoti prevencines priemones dėl sugadinimo;
- Tinkamai elgtis kritinėse situacijose;
- Suprasti ir įvertinti technologinių procesų naujoves;
- Organizuoti bendras suvirinimo saugos priemones.

Lentelėje Nr. pateikiamos esminės aukštos kvalifikacijos darbuotojų suvirinimo sektoriuje žinios ir įgūdžiai. Diskusija taip pat leido suprasti, kad EKS 5 lygio kvalifikacija šiame sektoriuje gali būti suskirstyta į dvi grupes: į profesionalių suvirintojų kompetencijas ir organizacines/ vadovaujančias kompetencijas.

<i>Kompetencijos sritys / kompetencijos lygis</i>	<i>Žinios / informacija</i>	<i>Gebėjimai (gebėjimas atlikti)</i>	<i>Demonstruoti meistriškumą</i>	<i>Nėra svarbu</i>
1. Suvirinimo procesai;			√	
1.1. Nerūdijančio plieno suvirinimas įvairiais matmenimis (PA, PB, PF, PG);			√	
1.2. Automatinis suvirinimas (orbitinis MIG, TIG suvirinimas);		√		
1.3. Lazerinis suvirinimas;		√		
2. Nustatyti ir apskaičiuoti suvirinimo medžiagų poreikį;		√		
3. Organizuoti ir kontroliuoti gamybos procesus;		√		
4. Teikia vizualinį suvirinimo jungčių vertinimą ir kontrolę;		√		
5. Kontroliuoti pavaldžių suvirintojų darbą;		√		
6. Mokyti kitus darbuotojus ir įvertinti jų kompetencijas;		√		
7. Nuolat tobulinti darbo metodus ir technologijas;		√		
8. Užtikrinti darbo kokybę;			√	
9. Atlikti rizikos valdymą ir veikti;		√		
10. Sektorinių naujovių diegimas ir technologinių procesų tendencijos;		√		
11. Saugos užtikrinimas darbe;			√	
12. Racionalus resursų naudojimas.		√		

EKS 5 lygis statybų sektoriuje

Diskusija. Kas yra aukšto lygio specialistas statybų sektoriuje:

- Kokias veiklas jis atlieka?
- Kokie pareigybių pavyzdžiai?
- Kaip ir kur turi būti vykdoma 5 lygio kvalifikacijos akreditacija/vertinimas?
- Koku atveju verslas pirktų 5 lygio mokymus, atestavimą 5 lygiui?
- Kaip galėtų standarto apraše atsirasti nauji, šiandienai ir ateičiai svarbūs aspektai? (technologijų perkėlimas, laiko valdymas ir pan.).

5 lygis statybų sektoriuje

Svarbiausias darbas statybos projektų kontekste – susieti planavimo ir vykdymo etapus. Darbuotojai, atsakingi už šį darbą, neturi patys atlikti planavimo, tačiau jie turi suprasti planavimo principus ir formas bei sugebėti paversti planavimo rezultatus detaliais, trumpalaikiais darbo planais ir praktišku darbo organizavimu vietoje. Jie taip pat turi galėti atlikti ir prižiūrėti darbą, disponuoti darbo jėga, įranga ir medžiaga bendrojo planavimo rėmuose ir prisiimti atsakomybę už rezultatų pritaikymą su pasiūlymų specifikacijomis, kokybės normomis ir terminais. Paskutinis, bet ne mažiau svarbus dalykas – jis turi sugebėti prisiimti atsakomybę už sveikatą ir saugą bei aplinkosaugos klausimus. Šiam darbui reikalingos žinios, įgūdžiai ir kompetencija 5 lygmenis!

Kompetencijos sritys / kompetencijos lygis	Žinios / informacija	Gebėjimai (gebėjimas atlikti)	Įvertinimas	Meistriškumas (aukštas profesinių įgūdžių lygis)
Įrankiai, įranga;	√			
Statybinės medžiagos;	√			
Taisyklės, reglamentai, dokumentai;	√			
Darbo organizavimo tvarka;	√			
Pagrindiniai ir nauji statybos technologijų ir darbo procesai;				√
Perdangos / tarpusavyje susijusios technologijos;				√
Komandinis darbas / darbo eigos organizavimas;			√	
Komunikacija su klientais ir statybos inžinieriais / projektų vadovais;			√	
Planuoti savo ir kitų darbą;			√	
Žemesnės kvalifikacijos darbuotojų mokymas;			√	
Gebėjimas mokyti praktikantus;			√	
Organizuoti darbus laikantis darbo saugos ir sveikatos reikalavimų;			√	
Racionalus resursų naudojimas;			√	
Atsakomybė už bendrą kokybę.	√			

Apskritojo stalo diskusija parodė, kad 5 lygio specialistai statybos srityje turi turėti žinių apie statybos technologijas, medžiagas, priemones ir įrangą, naudojamą gamyboje, kaip ji veikia, taip pat turi žinoti, kaip taikyti matavimo prietaisus ir priemones bei skaityti statybos projektų darbo brėžinius. Kitas svarbus aspektas yra žinios apie nacionalinius ir ES lygmenimis reglamentuojamus įstatus, normas ir standartus, susijusius su teritorijoje atliekamomis funkcijomis, taip pat saugos ir sveikatos darbo reglamentus, aplinkosaugos klausimus ir gebėjimas kontroliuoti, kaip šių taisyklių yra laikomasi darbo vietoje.

5 lygio statybos specialistas taip pat žino, kaip taikyti planavimo, gamybos planavimo, statybos projektų valdymo, kokybės kontrolės, geodezijos, žymėjimo ir matavimo metodikas ir planavimo procedūras, gamybos valdymą vietoje (darbo jėga, įranga, medžiagos), įskaitant tvarkaraščius, sąnaudų ir grąžinimo kontrolės sistemas, organizuoja neformalųjį ir pagalbinių neformalųjį mokymą darbo vietoje.

Be to, šio lygmens specialistas dalyvauja visuose statybos projektų valdymo procesų etapuose: dalyvauja planuojant (medžiagas, priemones, išteklius), organizuojant ir vykdant pagrindinio darbo srauto ir užduočių paskirstymą, taip pat rezultatų stebėjimą ir vertinimą bei bendrą kokybę.

PAGRINDINĖS IŠVADOS

5 lygmens žinios, įgūdžiai ir kompetencija

Visapusiškai supranta statybos technologijas, ypač priemones ir įrangą, naudojamą gamybos vietoje: jų veikimą, naudojimo būdus ir eksploatacinių savybių ypatybes, taip pat atsparumo ir pritaikymo ribas, aktualią, patvarią įrangą, skirtą naudoti vietoje; žino žemės ir statybos detalių bei darbo brėžinių matavimo ir pateikimo metodus ir priemones; iš esmės žino statybos statiką, žino biudžeto valdymo programinę įrangą.

Medžiagos

Visapusiškai išmano medžiagas, naudojamą statyboje, jų savybes, naudojimo būdus ir funkcionavimą apdorojant, taip pat atsparumo ir pritaikymo ribas, medžiagų atgabenimą ir saugojimą darbo vietoje; pavojingų medžiagų tvarkymo nuostatus.

Taisyklės, standartai, reglamentai

Visapusiškai supranta standartus, taisykles, normas ir teisinius nacionalinio ir ES lygmens reikalavimus, susijusius su gamyba vietoje, taikoma topografija, vietovių ir gamybos procesų valdymu, kokybės valdymu ir profesiniu mokymu, ypač jų suderinimu, saugos ir aplinkosaugos klausimais.

Tvarkos

Visapusiškai supranta planavimo, gamybos planavimo, statybos kontrolės projektus, kokybės kontrolės, matavimo, ženklavimo ir matavimo metodikas ir procedūras, gamybos valdymą vietoje (darbo jėga, įranga, medžiagos), įskaitant tvarkaraščius, sąnaudų ir grąžinimo kontrolės sistemas, organizuoja neformalųjį ir pagalbinių neformalųjį mokymą darbo vietoje.

Veiksmų rėmai, atlikėjai, sąsajos

Visapusiškai supranta kitų statybos projektų dalyvių atsakomybę, vaidmenį, kompetenciją, teises, pareigas ir darbo būdą.

Šio lygio specialistas dalyvauja visuose valdymo proceso etapuose: dalyvauja planavime (medžiagos, įrankiai, resursai), organizuoja ir vykdo (rūpinasi pagrindiniu darbo srautu ir užduočių paskirstymu, taip pat rezultatų ir bendros kokybės stebėseną bei vertinimu).

Vienas iš diskusijų uždavinių buvo platesnių kompetencijų ir įgūdžių, kurie laikomi svarbūs EKS 5 lygiui, apimtis.

Taip pat buvo aptarti organizaciniai, socialiniai ir asmeniniai gebėjimai, atsižvelgiant į tai kaip į svarbų naujos kvalifikacijos kūrimo ir neformaliai įgytų įgūdžių vertinimo aspektą. Tokios svarbios kompetencijos buvo minimos šiam lygmeniui:

Organizacinė	Asmeninė	Socialinė
Vadovavimas ir užduočių valdymas bei paskirstymas	Lankstumas (sugebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų)	Komunikacija su klientais ir aukštesnioji vadovybė
Planavimo medžiagos, įrankiai, įranga ir ištekliai	Savarankiškumas	Gebėjimas dirbti tarptautiniu mastu

Rizikos valdymas ir problemų sprendimas	Kritiniai ir savikritiški gebėjimai	Derybų kompetencija
Užduočių valdymas ir paskirstymas	Verslumas, imitatyvumas	Konfliktų valdymas
Kokybės kontrolė	Gebėjimas taikyti žinias ir diegti naujoves	Klientų orientacija
Projektų valdymas	Mokymasis mokytis	Gebėjimas dirbti komandoje
Žemesnės kvalifikacijos pavaldinių mokymas	Kokybės orientacija	

Diskusijos leidžia pateikti EKS 5 lygio kvalifikacijos turėtojo portretą, iš esmės kvalifikaciją galima suskirstyti į tris pagrindinius elementus: su profesija susijusią kompetenciją, vadovavimo kompetenciją ir kompetenciją, susijusią su žemesnės kvalifikacijos darbuotojų mokymu ir vertinimu. Dėl to tai galėtų būti laikoma bendra tendencija, tačiau nebūtinai taisykle visuose sektoriuose, pvz., toks paskirstymas sveikatos sektoriuje nenustatytas.

SEKTORIUS / DARBINĖS SUSIJUSIOS KOMPETENCIJOS:

*Su darbo procesu susijusios technologijos, inovacijos;
Įrankiai, įranga, išteklių;
Tvarkos, reglamentai, standartai.*

VADYBA / ORGANIZACINĖ KOMPETENCIJA

*Užduočių valdymas ir paskirstymas pavaldiniams;
Darbo eigos planavimas ir organizavimas;
Rizikos valdymas ir problemų sprendimas;
Darbo saugos klausimai, kokybės kontrolė.*

ŽEMESNĖS KVALIFIKACIJOS PERSONALO MOKYMAS / VERTINIMAS

*Žemesnės kvalifikacijos pavaldinių mokymas;
Darbo vietos instrukcijos;
Kitų darbų įvertinimas;
Praktikantų mokymas;
Pameistrystės kompetencijų vertinimas.*

Apvalaus stalo diskusijos metu paaiškėjo detalesnė informacija apie žinias, pažintinius ir praktinius įgūdžius bei kompetenciją, referencinius EKS aprašus; visos išvados atitinka Europos kvalifikacijų sąraangoje pateiktą aprašymą, kuris rodo, kad žinios yra išsamios, specializuotos darbo ar studijų srityje ir supratimą apie šių žinių ribas.

Žinios:

• Išsamios specializuotos, faktinės ir teorinės žinios darbo ar studijų srityje ir supratimas apie šių žinių ribas;

Pažintiniai ir praktiniai gebėjimai:

• Visapusiškas pažintinių ir praktinių įgūdžių spektras, reikalingas kūrybiškiems abstrakčių problemų sprendimams kurti;

Kompetencija apibūdinama atsakomybės ir savarankiškumo požiūriu.

Pratybų valdymas ir priežiūra darbo ar studijų veikloje, kai yra nenusipėjamas pokytis; peržiūrėti ir tobulinti save ir kitus.

Kitas pastebėjimas yra tas, kad lygio aprašai gali būti formuluojami skirtingais abstrakcijos lygmenimis pagal kvalifikacijų sistemą, kurioje jie naudojami:

Sektorinių kvalifikacijų sąrangos lygiu;
Nacionalinės kvalifikacijų sąrangos lygmeniu;
Regioninės kvalifikacijų sistemos lygmeniu;
Potencialiai ir *pasauliniu* mastu.

Dublino aprašai (Jungtinė kokybės iniciatyva, 2003 m.) yra vienas iš labiau žinomų regioninių iniciatyvų, sudarančių neatskiriama KS–EHEA dalį. Dublino aprašai yra vienas iš ankstyvųjų bandymų (nuo 2002 m.) pavyzdžių besivystančiose, regioninio lygio aprašų rinkinys plačiu mastu. Procesas buvo paremtas grupės, pavadintos „Bendros kokybės iniciatyva“, kaip dalis Bolonijos proceso. Šiame pavyzdyje lygio aprašas apima šias sritis: žinios ir supratimas, žinių ir supratimo taikymas, sprendimų priėmimas, komunikacija ir mokymosi visą gyvenimą įgūdžiai. Kita vertus, NKS (t. y. nacionalinis) lygio aprašai turi būti susiję su kontekstu ir daug tikslesni nei regioninio lygio aprašai. Sektorinio lygio aprašai turi būti daug konkretesni. Šiuo atžvilgiu Lenkija yra geras pavyzdys, kadangi trys lygio aprašų rinkiniai buvo parengti (žr. 2013 m., Zub.).

Konsultuoti, nustatyti ir kurti konsensusą

Kvalifikacijos aprašai nurodo tipinius pasiekimus ir požymius, susijusius su visa kvalifikacija. Aprašai turi būti pakankamai glausti ir išreikšti kalba, kurią gali suprasti visi, kas ja naudosis. Bendros sąlygos turi būti tokios, kad atspindėtų sunkumus ir sudėtingumą, susijusios su darbe atliekamomis užduotimis ir funkcijomis.

Reikia sukurti sąsają tarp Europos standartų ir aukštojo mokslo gairių bei kokybės užtikrinimo darbo pasaulio standartuose, kuriuos kontroliuoja kitos nevalstybinės organizacijos (nacionalinės ir tarptautinės).

Europos kvalifikacijų sąrangos aprašuose yra neformalaus mokymosi poreikis, pagrįstas standartais, kuriuos naudoja „darbo pasaulis“, kaip pavyzdžiui ISO ir NEN naudoja „perskaičiavimo lentelę“ tarp skirtingų kvalifikacijų sandarų.

Apskritojo stalo diskusija leido pasiekti kelis tikslus: padėjo nustatyti pagrindinių suinteresuotųjų šalių ir skirtingų interesų grupių (darbdavių atstovai, profesinio rengimo ir aukštojo mokslo įstaigos, besimokantieji ir platesnė visuomenė) poreikius ir leido aptarti platesnes galimas EKS 5 lygio galimybes besimokantiems, darbuotojams ir darbo rinkai, suteikiant pažangius profesinio mokymo įgūdžius ir gebėjimus.

DESQUADES

PROFESSIONAL QUALIFICATION LEVEL 5

3 INTELEKTINIS REZULTATAS

KONKREČIŲ V SQF LYGIO DESKRIPTORIŲ SEKTORIAUS PLĖTOTĒS METODIKA

Aptariant mokymosi rezultatus, lygio deskriptorius paprastai suprantamas kaip teiginys, apibūdinantis tam tikro kvalifikacijos sandarų lygio mokymosi pasiekimus bei pateikiantis aiškų to lygio kvalifikacijai tinkamo mokymosi tipo apibrėžimą. Lygio deskriptorių, naudojančių mokymosi rezultatus, kurie apibūdina skirtingų įvairių sektorių mokymosi tipų mokslo pasiekimų EKS V lygį, plėtotė gali būti taikoma tarptautiniu mastu.

I. PAGRINDINIAI SEKTORINĖS SQF V LYGIO KVALIFIKACIJOS APRAŠO PLĖTOTĖS PRINCIPAI:

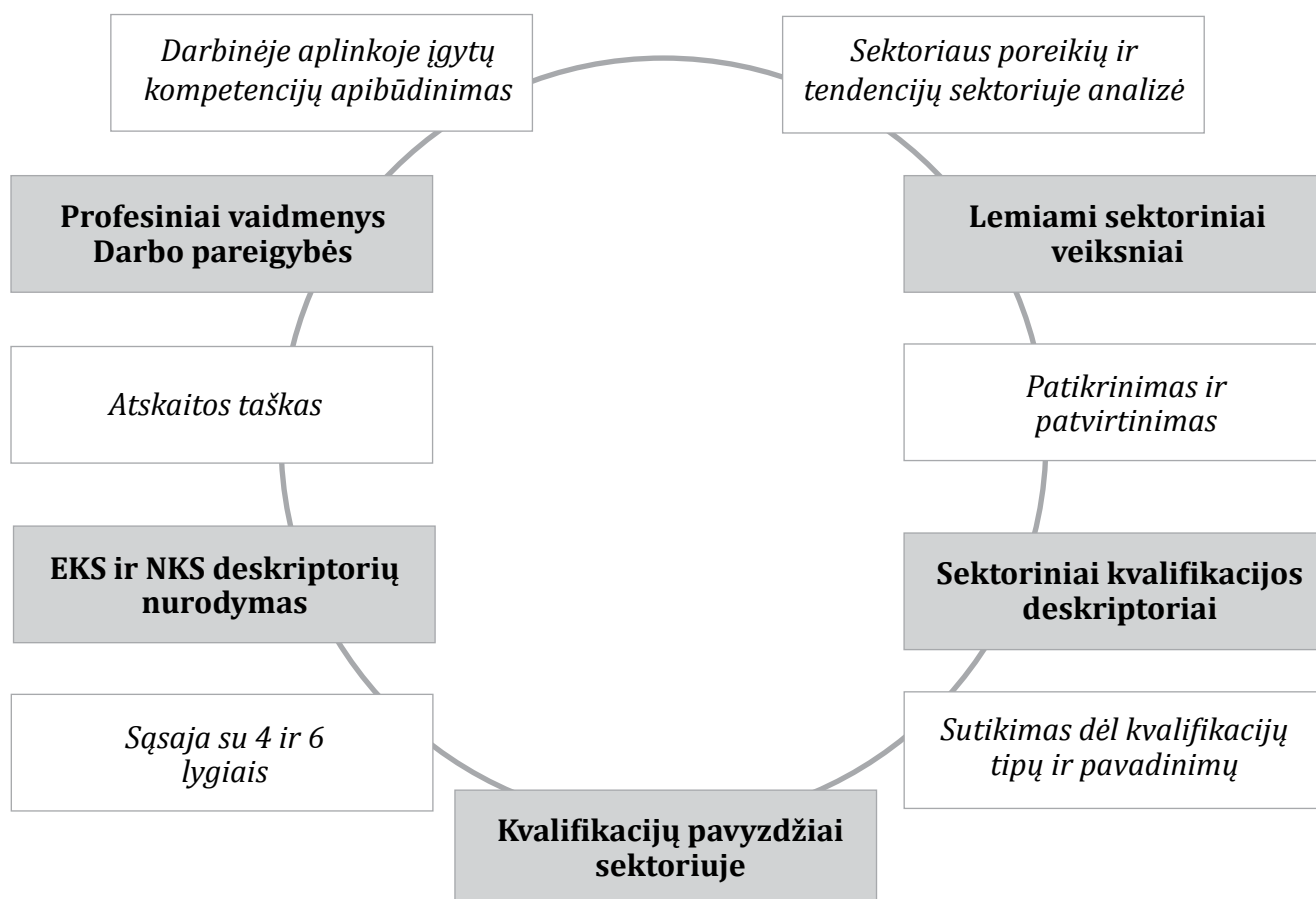
- **Suinteresuotųjų šalių dalyvavimas:** Vienas iš pagrindinių V lygio deskriptorių plėtotės veiksnių yra visų svarbių, sektorinių suinteresuotųjų šalių atstovų grupių įtraukimas į diskusiją apie pagrindines V lygio sektorių kvalifikacijų charakteristikas. Dalyvauti turėtų įvairios suinteresuotosios šalys, atstovaujančios įvairius sektoriuje veikiančius subjektus – kompanijas, pramonės rūmus ir organizacijas, aukštojo išsilavinimo atstovus ir profesines įstaigas bei reguliavimo institucijas. Diskusijos apie tam tikro sektoriaus kompetencijas ir standartus, leidžiančios pramonės atstovams apsikeisti informacija ir pasiekti sutarimą dėl ginčijamų klausimų, inicijuoja deskriptorių plėtotę. Taigi suinteresuotosios pramonės šalys yra ir vardan sektorinių sandarų priimtų sprendimų autoriai, ir gavėjai.

- **Darbo rinkos poreikių atitikimas:** Aprašas turėtų demonstruoti apčiuopiamus privalumus darbo rinkos atžvilgiu ir skatinti investuoti į V lygio kvalifikacijos įgijimą. Tik tuomet jis išnaudos savo potencialą stiprinant skaidrumą ir pasitikėjimą sektoriuje bei pasitarnaus klientams, darbuotojams bei apskritai visai rinkai.

- **Dėmesys mokymosi rezultatams:** Dėmesys sektorių V lygio kvalifikacijos apraše turėtų būti sutelktas į aiškių mokymosi rezultatų pasiekimą ir skatinti besimokantiejiems bei sektoriui naudingų kompetencijų įgijimą.

- **EKS deskriptorių atitikimas:** Aprašai turėtų būti sukurti taip, kad palengvintų jau esančių kvalifikacijų sistemą, galimą jų pertvarkymą ir būsimą kompetencija grindžiamų sektorinių kvalifikacijų plėtotę. Aprašas turėtų nurodyti jau esančius kvalifikacijų standartus sektoriuje, ypač jei jie apima kompetencijas, aprašytas mokymosi rezultatų kalba. Išmintinga būtų numatyti karjeros plėtojimo ir individualaus mokymosi kelius.

Diagrama Nr. 1: Sektorinių deskriptorių plėtotės komponentai:

Lentelė Nr. 1. Sektorinių aprašų plėtotės sudarymo žingsniai:

Nr.	Turinys	Metodai
1.	Pagrindas Pagrindinių valstybinių reglamentų bei tarptautinių standartų ir reglamentų analizė Socialinio ir ekonominio konteksto tyrimas	Lyginamoji analizė, Analizė
2.	V lygio darbo procesų sektoriuje analizė	Ekspertizė, Darbo grupės, Aiškumą užtikrinančių klausimų formulavimas
3.	Profesinių vaidmenų identifikavimas (kompetencijų, kvalifikacijų ir specializacijų grupės)	Darbo analizė, Pokalbis dėl darbo, kokybinis klausimynas
4.	Darbo pareigybių detalizavimas	Diskusijos su pagrindinėmis suinteresuotosiomis šalimis Aiškumą užtikrinančių klausimų formulavimas
5.	Tipinių profesijų apibrėžimas	Diskusijos su pagrindinėmis suinteresuotosiomis šalimis Aiškumą užtikrinančių klausimų formulavimas
6.	Sektorinių kvalifikacijos deskriptorių sektoriuose detalizavimas (V lygio mokymosi rezultatų sektoriuose apibrėžimas)	Ekspertų darbo grupės Aiškumą užtikrinančių klausimų formulavimas
7.	Kvalifikacijų tipų ir pavadinimų apsvaistymas bei sutarimas dėl jų (pavyzdžiui, „meistras“, „specialistas“)	Ekspertų darbo grupės Diskusijos su pagrindinėmis suinteresuotosiomis šalimis Aiškumą užtikrinančių klausimų formulavimas
8.	Teisės pradėti verstis profesija / veikla sąlygos: - Darbo patirtis, reikalinga pasiekti V lygį - Kompetencijos, reikalingos pasiekti V lygį - Galimybė iš V lygio pasiekti VI ir iš VI lygio pasiekti VIII - Keliai, kuriais iš I, II, III ir IV lygių pasiekiamas V lygis	Ekspertų darbo grupės Aiškumą užtikrinančių klausimų formulavimas
9.	Sąsajos su IV ir VI lygių kvalifikacijomis Pavyzdžiui: - Mokymo programų ilgis - Žinių patikrinimo procesas	Ekspertų darbo grupės Aiškumą užtikrinančių klausimų formulavimas
10.	Sektoriaus / valstybinių / tarptautinių institucijų atliekami patikrinimas ir patvirtinimas	Išorės vertinimas Pripažinimas ir patvirtinimas
11.	Kokybės vertinimas / atnaujinimas	Sektorinių kvalifikacijų taikymas Procedūrų ir deskriptorių bandymas bei atsiliepiamas

II. EKS V LYGIO KOMPETENCIJŲ PLĖTOTĖS PROCESAS:

Konkrečiam sektoriui būdingų žinių, įgūdžių ir kompetencijos apibūdinimai yra kvalifikacijos aprašų pagrindas. Jie turėtų atspindėti darbo tam tikroje pramonės šakoje reikalavimus. Tam, kad konkretaus sektoriaus atžvilgiu būtų apibrėžtos žinios, įgūdžiai ir kompetencija, būtina surasti pagrindinį atskaitos tašką, bendrą daugeliui šalių ir tinkamą naudoti tarptautiniu mastu. Tokiu atveju šis atskaitos taškas yra Europos kvalifikacijų sandara.

Pagrindinių kompetencijų grupių identifikavimo procesas svarbiausiose konkrečių sektorių srityse yra esminė sektorinio lygio deskriptorių plėtotės metodikos dalis, nes jų pagrindu nustatomi pagrindiniai veiksniai, atskiriantys specifines sektorines kvalifikacijas.

Neatskiriamos apibūdinančios kategorijos ir didelę svarbą tam tikro pažangos lygio žinių, įgūdžių bei socialinių kompetencijų aprašo užbaigtumui turintys aspektai taip pat turi būti išanalizuoti. Tokia analize apsvaustomos bendros šio lygio sektoriuje darbo pareigybės, svarbiausia veikla / veiksmai (veiksmą nurodantys veiksmožodžiai), derami tam tikram atsakingumo, nepriklausomybės, bendradarbiavimo ir vadovavimo, kūrybiškumo, vertinimo, saviugdos ir t. t. lygiui.

Darbuotojas privalo turėti:

- žinias apie įrangą ir medžiagas, visuomeninę ir teisinę struktūrą
- praktinius įgūdžius, reikalingus darbui atlikti
- kompetenciją, reikalingą veikti ir elgtis ryšium su atitinkamu atsakingumo lygmeniu. Kuo aukštesnis kvalifikacijos lygis, tuo didesnis atsakingumas.

Lentelė Nr. 2. Su konkrečiu sektoriumi susijusių kompetencijų analizė:

Bendro pobūdžio žinios	<i>Žino ir supranta:</i>
Bendro pobūdžio įgūdžiai	<i>Geba padaryti</i>
Bendro pobūdžio socialinė kompetencija	<i>Yra pasiruošęs (kam)</i>
Profesinės srities žinios	<i>Žino ir supranta:</i>
Profesiniai įgūdžiai	<i>Geba padaryti....</i>
Profesinė socialinė kompetencija	<i>Yra pasiruošęs (kam)</i>
Naudojami įrankiai, įranga ir medžiagos	<i>Moka naudoti...</i>
Sektoriui būdingos taisyklės, normos, reglamentai	<i>Žino, kaip pritaikyti...</i>
Asmens, turinčio V lygio sektorinę kvalifikaciją, profilis:	<i>Pareigoms užimti reikiamų lygio kvalifikacijų pavyzdys: (nepriklausomas specialistas)</i>

Sektorinės kvalifikacijos aprašo paskirtis yra padaryti, kad pramonės kvalifikacijos būtų aiškios, tinkamai parengtos ir patobulintos kokybės atžvilgiu. Naudojant sektoriaus kalbą ir nurodant apibūdintų kompetencijų reikalavimus darbinei aplinkai, tai yra draugiška priemonė, padedanti pažinti 5 lygio kvalifikacijų sudėtingumą bei palyginti jas viena su kita, padėti aiškius pamatus plėtotės keliams ir sukurti efektyvias sistemas nuolatiniam darbuotojų kompetencijų gerinimui. Tokiu būdu sektorinės kvalifikacijos aprašymas tampa svarbia ir naudinga sąsaja tarp darbinio ir kvalifikacijų pasaulių.

III. SAŠAJA SU EKS IV IR VI LYGIAIS

Tam, kad V lygio kvalifikacijos sektoriuose būtų aiškiai apibrėžtos, taip pat būtina jas palyginti ir išskirti, kuo EKS V lygis skiriasi nuo EKS IV ir VI lygių. Tai atlikti būtų galima lyginant tipines profesijas, suteikiamų kvalifikacijų tipus, analizuojant darbo pareigybes, daugiausia dėmesio skiriant tokiems aspektams kaip patyrimas naudojantis įgūdžiais, atsakingumo lygmuo, vadybiniai sugebėjimai bei savarankiškumas.

EKS V lygis kaip tarpinis lygmuo tarp VET (*Profesinio rengimo ir mokymo*) ir aukštojo išsilavinimo sistemų turėtų būti nagrinėjamas atsižvelgiant į VET ir aukštojo išsilavinimo kvalifikacijų deskriptorius. Tai turėtų padėti nustatant, kaip V lygio kvalifikacijos suteikia galimybę įsidarbinti ir siekti karjeros, taip pat skatinti tolesnį mokymąsi ir judėjimą link aukštojo išsilavinimo.

Pagrindiniai aspektai, kuriuos derėtų išnagrinėti, visgi yra mokymosi rezultatai, apibūdinantys įgūdžių, žinių ir kompetencijų lygmenį bei kvalifikacijos pripažinimą ir progreso kelią mokymosi visą gyvenimą atžvilgiu.

Skirtumai tarp EKS IV lygio, V lygio ir VI lygio, kaip nurodyta Europos kvalifikacijų sandaroje, pastebimi kylančiame žinių ir įgūdžių sudėtingumo lygmenyje bei atsirandančiose vadybinėse kompetencijose, didėjančiame atsakingumo ir savarankiškumo laipsnyje.

IV. KITUOSE PROJEKTUOSE NAUDOJAMŲ METODIKŲ PAVYZDŽIAI:

1. Lygio nustatymas ir mokymosi rezultatų pripažinimas. Lygio deskriptorių naudojimas dvidešimt pirmame amžiuje. J. Keevy ir B. Chakroun, 2015
2. Sektorinių kvalifikacijų sandara Europos statybos pramonei. Projektas „Sektorinių kvalifikacijų sandaros Europos statybos pramonei plėtojimas ir pristatymas“ (*SQF-Con*). 2009
3. Prototipas „Bendra Europos sektorinių kvalifikacijų sandara kūrybinėms ir pasirodymų disciplinoms“, 2012
4. Kvalifikacijų sandaros: pagrindiniai veiksniai, svarbiausios rekomendacijos ir metodika. CIMEA, 2016 (Luca Lantero, Manuele Costone)
5. Sektorinių kvalifikacijų sandara: telekomunikacijos, 2015 <http://www.kwalifikacje.edu.pl/en/sectorial-qf/1053-telecommunications>

SEKTORINIŲ KVALIFIKACIJOS DESKRIPTORIAI

SUVIRINTOJŲ SRITIS

Nr.	<i>Deskriptorių parametrai</i>	<i>Turinys</i>	<i>Grižtamasis ryšys</i>
1.	Trumpas sektoriaus aprašymas	<p>Inžinerijos pramonė Inžinerijos pramonė yra viena svarbiausių Lietuvos verslo ir mokslo šakų, sukurianti apie 20 procentų bendros pridėtinės vertės. Turint omenyje bendrą gamybą, joje dirba apie 20 procentų visų gamybos darbuotojų. Tam, kad šio sektoriaus augimas būtų skatinamas, reikalingos ne tik investicijos, bet ir inovacijos.</p> <p>Lietuvoje inžinerijos pramonė šiuo metu eksportuoja apie 72 procentus visos Lietuvos produkcijos. Inžinerinės pramonės eksportas sparčiau augti pradėjo po 2009 m., ir 2010–2013 m. kilo vidutiniškai po 9,5 % per metus. Lietuvos inžinerijos pramonės produktų naudojimo užsienio rinkose sritys varijuoja nuo aeronautikos ir gynybos sektoriaus (NASA, Boeing, JAV karinės pajėgos) iki automobilių (BMW, Volkswagen, MAN, ir t. t.) bei mašinų, mechaninės įrangos ir elektroninių prietaisų pramonės (Hitachi, Siemens, Mitsubishi).</p> <p>Remiantis Europos Sąjungos duomenimis, Lietuvos inovacijų rodiklis nuo 2006 m. išaugo 2,58 %. Vis dėlto Lietuva nuo Europos Sąjungos inžinerijos pramonės inovacijų vidurkio atsilieka beveik dvigubai. Inovacijos suteikia pagrindą visoms pramonės rūšims. Įmonės privalo investuoti į naujoves tam, kad pagerintų inžinerijos ir kitų gamybos sektorių rodiklius.</p> <p>Suvirinimo sektorius Šis aprašas paskirtas suvirinimui. Suvirinimas – svarbus inžinerijos pramonės sektorius. Tai yra fuzijos būdu medžiagas, paprastai metalus ir termoplastikus, sujungiantis procesas, besiskiriantis nuo tokių žemesnės temperatūros metalų sujungimo technikų kaip litavimas kietuoju lydmetaliu ir litavimas, kurie neišlydo netauriojo metalo. Be netauriojo metalo lydymo, užpildo medžiaga paprastai pridedama į junginį, kad suformuotų išlydytos medžiagos vonią (suvirinimo vonią), kuri atšalusį sudaro junginį, paprastai stipresnį nei pagrindinė medžiaga. Virinimui pagaminti kartu su kaitinimu gali būti naudojamas ir spaudimas arba spaudimas pats vienas. Suvirinimui taip pat reikalingas skydas, apsaugantis metalo užpildą ar išlydytus metalus nuo kontaminacijos ar oksidacijos. Nors ir rečiau, bet taip pat pasitaiko ir tokių kietojo kūno suvirinimo procesų kaip trintinis suvirinimas, kuriame metalas nesilydo. Vieni geriau žinomų suvirinimo metodų yra suvirinimas deginant kurą, lankinis suvirinimas lydžiuoju elektrodu (SMAW), suvirinimas volframo elektrodu inertinių dujų terpėje (GTAW), suvirinimas pusautomačiais (GMAW), lankinis suvirinimas milteline viela (FCAW), suvirinimas po flisu (SAW), „electroslag“ slėgio suvirinimas (ESW) ir elektrinio atsparumo suvirinimas (ERW). Suvirinimui galima naudoti daug skirtingų energijos šaltinių, įskaitant dujų liepsną, elektrinį</p>	Pritarta, pataisymų nėra.

		lanką, lazerį, elektronų pluoštą, trintį ir ultragarsą. Nors tai labiau pramoninis procesas, suvirinimą galima atlikti daugelyje skirtingų aplinkų, pavyzdžiui, atvirame ore, po vandeniu ir kosminėje erdvėje. Suvirinimas yra pavojingas užsiėmimas ir tam, kad būtų išvengta nudegimų, elektros smūgio, pakenkimo regėjimui, pavojingų dujų ir dūmų įkvėpimo bei intensyvios ultravioletinės spinduliuotės grėsmės, privalu imtis atsargumo priemonių.	
2.	Pagrindinė V lygio veikla sektoriuje (darbo pareigybės)	<p>V lygio veikla išskiriama į 2 skyrius:</p> <p>1 dalis: Suvirintojas-specialistas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suvirinimo darbo atlikimas aukščiausiu tarptautiniu lygiu - Dokumentacijos pildymas - Vadovavimas tam tikrai darbo grupei (brigadai, dirbtuvėms) - Praktinis mokinių rengimas <p>2 dalis: Suvirinimo kokybės koordinatorius:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Plieno, aliuminio, vario ir lydinių lydomojo suvirinimo darbų organizavimas, koordinavimas ir gamyba - Darbų surinkimas ir montavimas - Instruktavimas - Inžinerijos ir metalo apdirbimo gamyklų, statybos, mašinų, energijos, agrikultūros, aptarnavimo bei kitų ekonomikos sektorių darbo kokybės priežiūra ir kontrolė 	Pritarta, pataisymų nėra.
3.	Tipiškos sektoriui profesijos	<ul style="list-style-type: none"> - Suvirinimo inspektorius (projekto pasiūlymas) - Suvirintojas - Suvirinimo, pjaustymo ir paviršiaus apdorojimo lazeriu operatorius - Suvirinimo meistras - Suvirinimo kokybės koordinatorius 	
4.	Profesinės srities žinios	<ul style="list-style-type: none"> - Pritaikyti žinias apie suvirinimo darbų technologijas (medžiagas, produktus, metodus ir standartus); - Pritaikyti inžinerines žinias apie suvirinimo brėžinius; - Pritaikyti žinias apie darbų atlikimo eigą, darbo našumą bei įrangą; - Suvirinimo darbus atlikti aukščiausiu tarptautiniu lygiu. 	Pritarta, pataisymų nėra.
5.	Profesiniai gebėjimai	<ul style="list-style-type: none"> - Prižiūrėti darbo atitikimą su apsaugos nuo gaisro reikalavimais ir taisyklėmis; - Reguluoti darbų atlikimo grafiko laikymąsi; - Pateikti pasiūlymus dėl medžiagų ir įrangos tiekimo; - Atlikti konkrečius suvirinimo darbus; - Reguluoti ir tikrinti suvirinimo darbų kokybę; - Skaityti suvirinimo brėžinius; - Paruošti suvirinimo procedūros specifikacijas; - Atrinkti suvirinimo įrangą, medžiagas ir technologijas; - Apmokyti žemesnės kvalifikacijos darbuotojus; - Atlikti įvairių tipų suvirinimo darbus aukščiausiu tarptautiniu lygiu. 	Pritarta, pataisymų nėra.

6.	Kitos profesinės kompetencijos	<ul style="list-style-type: none"> - Pritaikyti žinias apie darbo saugą ir aplinkos apsaugą; - Pritaikyti žinias apie tarpasmeninio bendravimo psichologiją; - Pritaikyti žinias apie informacines technologijas. 	Pritarta, pataisymų nėra.
7.	Sektoriumi būdingi - įrankiai - įranga - medžiagos	Įrankiai: šlifavimo, gręžimo, galandimo, NDT įrankiai, skvarbiųjų dažalų, slėgio bandymo ir t. t. įrankiai. Įranga: įvairios lankinio suvirinimo mašinos, robotinio suvirinimo, pusiau automatinio suvirinimo mašinos, malimo, gręžimo, tekinimo, pjovimo mašinos, plazminio pjovimo bei suvirinimo mašinos ir t. t. Medžiagos: įvairios plieno, aliuminio, vario ir kt. rūšys. Suvirinimo strypai, elektrodai ir t. t.	
8.	Sektoriumi būdingos taisyklės, normos, reglamentai	EN ISO 9606; EN ISO 1090; EN ISO 5817; EN ISO 6520; EN ISO 14731; EN ISO 4063; EN ISO 2553; EN ISO 17637; EN ISO 17635; EN ISO 15609; EN ISO 15608 Europos suvirinimo federacijos gairės Nr. EWF-652r2-121/SV-0	Pritarta, pataisymų nėra.
9.	Suteikiamos kvalifikacijos tipas	VET (profesinio rengimo ir mokymo) diplomas	Pritarta, pataisymų nėra.
10.	Sąveika su IV lygiu ir galimybės pakelti kvalifikaciją į V lygį	Asmuo, siekiantis įgyti šią kvalifikaciją, privalo turėti bent jau vidurinę išsilavinimą, LTSK IV lygio suvirintojo kvalifikaciją bei 5 metų profesinę patirtį inžinerijos pramonėje.	Pritarta, pataisymų nėra. Vienos šalies reikalavimai gali skirtis nuo kitos šalies dėl nacionalinių teisės aktų ir nuo to, kaip kiekvienoje šalyje EKS siejama su NKS.
11.	Kitas profesinio tobulėjimo lygis (Sąveika su EKS VI lygiu)	Asmuo gali tapti gamybos ir technologijų inžinieriumi (VI lygis) su suvirinimo specializacija. Reikalavimas registravimuisi į kursus – vidurinės mokyklos išsilavinimo turėjimas. Jokios sąveikos su V lygiu sektoriuje nėra.	Pritarta, pataisymų nėra. Vienos šalies reikalavimai gali skirtis nuo kitos šalies dėl nacionalinių teisės aktų ir nuo to, kaip kiekvienoje šalyje EKS siejama su NKS.
12.	Siūloma mokymosi trukmė	Modulinė suvirinimo koordinatoriaus-prižiūrėtojo programa (60 kreditų trukmė) Neformali suvirinimo koordinatoriaus-prižiūrėtojo mokymo programa (80 valandų trukmė)	Pritarta, pataisymų nėra. Vienos šalies reikalavimai gali skirtis nuo kitos šalies dėl nacionalinių teisės aktų ir nuo to, kaip kiekvienoje šalyje EKS siejama su NKS.
13.	V lygio aprašo atitikimas išsilavinimo sektoriui (profesinis, aukštojo išsilavinimo)	Profesinis	Pritarta, pataisymų nėra.
14.	Pagal aprašą siūlomos mokymo programos		Pritarta, pataisymų nėra. Vienos šalies reikalavimai gali skirtis nuo kitos šalies dėl nacionalinių teisės aktų ir nuo to, kaip kiekvienoje šalyje EKS siejama su NKS.

STATYBŲ SEKTORIUS

Nr.	<i>Pagrindiniai parametrai</i>	<i>Turinys</i>	<i>Grįžtamasis ryšys</i>
1.	Trumpas sektoriaus aprašymas	<p>Statybos sektorius Europos ekonomikoje vaidina strateginį vaidmenį ir yra ypatingos svarbos. Jis aprūpina kitas industrijas ir ekonomikos šakas bei visuomenę reikalingais pastatais ir infrastruktūra. Sektorius sudaro beveik 10 % Europos BVP ir sukuria 20 mln. darbo vietų, daugiausia mažosiose ir vidutinėse įmonėse. Statyba taip pat yra pagrindinis tarpinių produktų (žaliavų, chemikalų, elektros, elektroninės įrangos ir t. t.) ir susijusių paslaugų vartotojas. Dėl ekonominės svarbos vien tik statybos sektoriaus veiklos rezultatai gali turėti didelės įtakos visos Europos ekonomikos vystymuisi. Todėl statybos bendrovių konkurencingumas yra svarbus klausimas ne tik apskritai augimui ir užimtumui, bet ir sektoriaus tvarumui užtikrinti.</p> <p>Taip pat statybos sektorius atlieka svarbų vaidmenį įgyvendinant pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategiją „Europa 2020“. Be to, Komisijos komunikate „Energetikos veiksmų planas 2050 m.“ pabrėžiama, kad didesnis energijos vartojimo efektyvumas naujuose ir esamuose pastatuose yra esminis ES energetikos sistemos pertvarkymo elementas.</p> <p>Tačiau, nepaisant minėtos svarbos, statybos sektoriuje susiduriama su tam tikromis struktūrinėmis problemomis, pavyzdžiui, kvalifikuotų darbuotojų trūkumu įmonėse daugelyje šalių, nepakankamu darbo patrauklumo jauniems žmonėms dėl sunkių darbo sąlygų, riboto naujovių diegimo pajėgumo ir šešėlinio bei nedeklaruojamo darbo fenomeno. Plačiau, dabartinę šios pramonės situaciją galima apibūdinti trimis pagrindiniais bruožais. Pirma, statybų sektorius yra vienas labiausiai nuo finansų ir ekonomikos krizės nukentėjusių sektorių (2008 m. sausio mėn.–2011 m. lapkričio mėn. ES-27 statybos ir infrastruktūros darbų apimtis sumažėjo 16 %¹). Antra, didėja konkurencija su ne Europos bendrovėmis ne tik tarptautinėse rinkose, bet ir vidaus rinkoje, ypač vykdant infrastruktūros projektus. Tokia išorės konkurencija ne visomet grindžiama sąžiningumu; ES bendrovių sąnaudos dažnai būna gerokai didesnės nei ne Europos bendrovių. Galiausiai, iškilę energetikos ir aplinkosaugos klausimai į bendrovių veiklą įnešė dinamiškumo ir paskatino rasti įvairias viešojo sektoriaus iniciatyvas, smarkiai nulėmusias rinkos konkurenciją. Statybos bendrovės jau padarė didelę pažangą, tačiau ES klimato, energetikos ir aplinkosaugos tikslams pasiekti reikės didelių pokyčių, prie kurių sektoriui bus sunku prisitaikyti be tinkamos paramos politikos.</p> <p>Pastarosios statybos sektoriaus plėtros tendencijos, kurios labiausiai jį paveiks, yra šios:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aplinkos tvarumas (tvari statyba); • Automatika statyboje; • E. statyba (kaip elektroninė alternatyva, tai, kur įrašai įrašomi ir saugomi skaitmenine forma visą projekto gyvavimo ciklą); • Padidėję energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai; • Išteklių efektyvumas visą gyvenimo ciklą. 	Pritarta, pataisymų nėra.

¹ 2011 m. lapkričio 17 d. Eurostato pranešimas spaudai Nr. 169/2011.

2.	Pagrindinės V lygio veiklos statybų sektoriuje (profesinės veiklos aprašymas)	<p>Svarbiausia 5-ojo EKS lygmens profesionalo darbo užduotis yra susieti statybos projekto planavimo ir vykdymo etapus. Darbuotojai, atsakingi už šį darbą, turi suprasti planavimo principus ir formas ir sugebėti paversti planavimo rezultatus detaliais, trumpalaikiais pavaldinių darbo planais ir užtikrinti praktinį darbo organizavimą statybvietyje.</p> <p>Jie taip pat turi gebėti atlikti sudėtingas užduotis savarankiškai ir prižiūrėti pavaldžių darbuotojų darbą, planuoti ir paskirstyti darbo jėgą, įrangą ir medžiagas pagal bendrą planavimą ir prisiimti atsakomybę už rezultatų atitiktį projekte pateiktoms specifikacijoms, kokybės normomis ir darbų terminams.</p> <p>Šie specialistai turi gebėti mokyti, instrukuoti ir kontroliuoti kitų tiesioginių pavaldinių arba pameistrių darbą darbo vietoje, taip pat įvertinti jų kompetencijas ir įgūdžius bei pateikti atsiliepimus apie mokinių darbo kokybę ir rezultatus.</p> <p>Jie taip pat turi sugebėti prisiimti atsakomybę už darbų saugos ir sveikatos bei aplinkosaugos reikalavimų laikymąsi ir išmanyti šias sritis reglamentuojančias normas.</p>	Pritarta, pataisymų nėra.
3.	Būdingos profesijos šiame sektoriuje	<p><i>Aukščiausio lygmens specialistas, žemesnės grandies vadovas statybos aikštelėje (meistras)</i></p> <p><i>Pavyzdžiui:</i></p> <p><i>(Aukščiausio lygio) specialistas mūrininkas, mūrijimo meistras)</i></p> <p><i>(Aukščiausio lygio) betonavimo darbų specialistas (betonuotojas meistras)</i></p> <p><i>(Aukščiausio lygio) specialistas pastatų izoliuotojas (pastatų izoliavimo meistras)</i></p> <p><i>(Aukšto lygio) specialistas stogdengys (stogdengys meistras)</i></p>	(Pastabos iš projekto partnerių: vidutinio ar aukšto lygio specialistas statybų ir statybų reabilitacijos įmonėse; darbo vadybos technikas; darbo rengimo technikas; statybininkas; kokybės specialistas; darbuotojas, atsakingas už laivų statyklų organizavimą; nekilnojamojo turto bendrovių priežiūros paslaugų koordinatorius; techninės - komercinės veiklos statybinių medžiagų įmonėse; techninė veikla statybos specialybių įmonėse.
4.	Profesinės žinios	<p>Tikimasi, kad 5 EKS lygio profesionalas statyboje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • išsamiai žinos apie statybos technologijas, įrankių ir įrangos, naudojamos statybos aikštelėje naudojimą ir veikimą; • išsamiai žinos statybos medžiagų bei darbo brėžinių matavimo ir pateikimo metodus bei priemones (atspausdintas ir elektronine forma); • žinos statybos technologiją, medžiagas, įrankius ir įrangą bei jų charakteristikas, naudojamas gamybos vietoje; 	Pritarta, pataisymų nėra.

		<ul style="list-style-type: none"> • žinos, kaip taikyti nacionalines ir europines taisykles, normas, standartus ir reglamentus nacionaliniu ir ES lygiu, susijusius su statybomis ir jų atliekamomis funkcijomis; • žinos, kaip taikyti saugos ir sveikatos darbe reglamentus, tvarkyti aplinkosaugos reikalavimus ir sugebės kontroliuoti jų taikymą darbo vietoje; • žinos apie statybos vietas ir darbo proceso kokybės reikalavimus ir jų laikymąsi; • žinos, kaip pritaikyti pagrindinius pameistrystės ir mokymo darbo vietoje elementus. 	
5.	Profesiniai įgūdžiai	<p>5 lygio specialisto (meistro) profesinės veiklos kompetencijos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • darbų srauto statybvietyje valdymas (medžiagos, įrankiai, ištekčiai); • statybos aikštelių darbų planavimo ir vykdymo metodikos ir procedūrų taikymas; • darbo organizavimas, planavimas ir užduočių pasiskirstymas pavaldiems darbuotojams, taip pat rezultatų ir bendros kokybės stebėjimas ir vertinimas; • statybos projektų įgyvendinimo kontrolė; • kokybės kontrolės valdymas, kokybės matavimas, ženklavimas ir matavimas; • darbo išteklių (darbo jėga, įranga, medžiaga) valdymas, įskaitant tvarkaraščių sudarymą, pajamų ir išlaidų valdymo sistemos; • darbo sveikatos ir saugos klausimų tvarkymas; • pavaldžių darbuotojų neformalaus mokymo organizavimas, mokymo darbo vietoje organizavimas; • mokymo poreikių įvertinimas; • Mentoriavimas mažiau patyrusiems darbuotojams • darbų saugos ir kokybės problemų valdymas 	Pritarta, pataisymų nėra.
6.	Kitos profesinės kompetencijos	<ul style="list-style-type: none"> - Tęstinis mokymas - Emocinis balansas - Organizavimas, koordinavimas - Bendravimo įgūdžiai - Kalbos įgūdžiai - Kritinis mąstymas - Derybos - Emocinis intelektas - Pažinimo lankstumas - IKT įgūdžiai 	Pritarta, pataisymų nėra.

7.	Sektoriumi būdingi įrankiai, priemonės, medžiagos	Statybvietėje naudojami įrankiai ir įranga, matavimo ir pjovimo įrankiai, įvairių formų (2D, 3D, 4D) konstrukcijų brėžiniai ir valdymo programinė įranga. Statybvietėje naudojamos medžiagos, jų charakteristikos ir elgsena apdorojami.	Pritarta, pataisymų nėra.
8.	Sektoriumi būdingi reglamentai, taisyklės, normos	Statybvietės taisyklės, standartai ir normos, pvz., Europos pažangūs kodai, eukodai, pastatų ir kitų inžinerinių statinių projektavimo Europos standartų rinkinys, nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys reikalavimus statyboms.	Pritarta, pataisymų nėra.
9.	Teikiamos kvalifikacijos pavadinimas	Teikiama kvalifikacija: V lygio profesinis diplomats, profesinis sertifikats.	Pritarta, pataisymų nėra.
10.	Sąsajos su IV lygiu ir galimybės pakelti kvalifikaciją iki V lygio.	Asmuo, norintis įgyti šią kvalifikaciją, privalo turėti ne mažiau kaip vidurinį išsilavinimą ir/arba įgyti III lygio kvalifikaciją ir/arba turėti bent 2 metų profesinę patirtį statybų pramonėje arba IV lygio kvalifikaciją ir ne mažiau kaip 2 metų patirtį. Kai kuriose šalyse patirties reikalavimas nėra taikomas.	Pritarta, pataisymų nėra. <i>Vienos šalies reikalavimai gali skirtis nuo kitos šalies dėl nacionalinių teisės aktų ir nuo to, kaip kiekvienoje šalyje EKS siejama su NKS.</i>
11.	Kitas profesinio tobulinimo lygis (sąsajos su EQF VI lygiu)	Kitas aukšto lygio specialisto profesinio tobulinimo lygis – tapti statybos darbų vadovu ar statybos darbų koordinatorė (žemesnės kvalifikacijos specialistų valdymas ir priežiūra).	Pritarta, pataisymų nėra. <i>Vienos šalies reikalavimai gali skirtis nuo kitos šalies dėl nacionalinių teisės aktų ir nuo to, kaip kiekvienoje šalyje EKS siejama su NKS.</i>
12.	Rekomenduojama mokymo trukmė	Mokymo programos apimtis gali būti įvairi (nuo 40 iki 90 kreditų), priklausomai nuo ankstesnio mokymosi ir darbo patirties.	Pritarta, pataisymų nėra.
13.	Sąsajos su profesiniu mokymu	V lygio aprašymas statyboje labiau aktualus profesinio mokymo sektoriui nei aukštojo mokslo sistemai. Kai kuriose šalyse mokyklinis profesinis mokymas ir darbo vietos (įmonėje) profesinis mokymas aptinkamas šiame lygyje taip pat.	Pritarta, pataisymų nėra.
14.	Rekomendacijos dėl mokymo programos ir formos	Rekomenduojamas modulinis mokymas pameistrystės forma.	Pritarta, pataisymų nėra. <i>Vienos šalies reikalavimai gali skirtis nuo kitos šalies dėl nacionalinių teisės aktų ir nuo to, kaip kiekvienoje šalyje EKS siejama su NKS.</i>

TEKSTILĒS SEKTORIUS

Nr.	<i>Aprašo parametri</i>	<i>Turinys</i>	<i>Grįžtamasis ryšys</i>
1.	Trumpas sektoriaus apibūdinimas	<p>Lietuvos drabužių ir tekstilės sektorius yra viena didžiausių darbo vietas kuriančių gamybos pramonės šakų Lietuvoje, kur šiuo metu dirba apie 26 tūkstančiai žmonių. IV lygio profesinė kvalifikacija yra gana populiari tekstilės sektoriuje. Darbdaviams iškyla aukštesnio lygio (V kvalifikacijos lygio) darbuotojų poreikis, susijęs su aukštesnio lygio techninio pobūdžio funkcijomis šioje pramonės šakoje ir tolesnio mokymosi galimybėmis dirbantiems gamyboje. Atsižvelgiant į sparčius rinkos pokyčius ir konkuravimą mažomis kainomis, tekstilės sektorius vis labiau priklauso nuo rentabilių produktų kūrimo iniciatyvų, kurios leistų konkuruoti pasaulinėje rinkoje. Kvalifikuotų darbuotojų poreikis yra realus.</p> <p>Lietuvos tekstilės ir siuvimo pramonės produkcijos kiekis yra per didelis vietinei rinkai, todėl gana ženklus eksportas ir darbas užsienio rinkoms. Tekstilės pramonėje dominuoja keletas įmonių, kurios savo prekiniais ženklais sėkmingai konkuruoja ne tik vietos, bet ir užsienio rinkose. Tiesioginės užsienio investicijos yra vienas svarbiausių faktorių, skatinančių greitesnę technologinę pažangą ir efektyvesnę žinių bei inovacijų sklaidą. Investicijos į Lietuvos tekstilės sektorių yra patrauklios dėl palankios geografinės padėties, santykinai geros darbo jėgos kokybės, geros transporto infrastruktūros bei vyriausybės pastangų gerinti verslo aplinką. Augančios tiesioginių užsienio investicijų ir užsienio kapitalo apimtys rodo didėjantį šios pramonės šakos vietinių įmonių konkurencingumą. Galimybė įeiti į ES rinką pakeitė ir šio sektoriaus įmonių darbo pobūdį.</p>	Pritarta, pataisymų nėra.
2.	Darbo sektoriuje pobūdis, atitinkantis V lygio kvalifikaciją	<p>Kvalifikacija skirta veiklai, pasižyminčiai kompleksišku veiklos uždavinių derinimu skirtingose veiklos srityse. Veikla apima žemesnės kvalifikacijos darbuotojų kompetencijų vertinimą ir mokymą. Veikla reikalauja derinti išsamias veiklos srities žinias su bendrosiomis žiniomis, sprendžiant įvairias specializuotas veiklos užduotis keliose skirtingose veiklos srityse.</p> <p>Darbuotojas atlieka veiklą savarankiškai, jos priežiūra apsiriboja tik rezultatų įvertinimu. Veiklos uždavinius nustato aukštesnės kvalifikacijos darbuotojas, dažnai suteikdamas veiklos atlikėjui galimybes pasirinkti šių uždavinių sprendimo būdus ir priemones. Darbuotojas vadovauja žemesnės kvalifikacijos darbuotojų veiklai, planuoja ir skirsto veiklos užduotis, prižiūri veiklos atlikimą, konsultuoja ir tikrina veiklos atlikimo kokybę.</p> <p>Veiklos technologiniai ir organizaciniai reikalavimai ir jos aplinka nuolat kinta, pokyčiai dažnai nenuspėjami ir gali būti susiję su naujomis veiklos sritimis.</p>	Pritarta, pataisymų nėra.

3.	Sektoriumi būdingos profesijos	Siuvėjas/a, konstruktorius/ė, siuvėjas/a modeliuotojas/a, rūbų siuvėjas/a, moteriškų rūbų siuvėjas/a, vyriškų rūbų siuvėjas/a, palaidinių siuvėjas/a, skrybėlių siuvėjas/a, teatro darbuotojas siuvėjas/a, individualių užsakymų siuvėjas/a, gaminių iš kailio siuvėjas/a, tekstilinių audinių siuvėjas, tekstilės dirbinių gamintojas/a, persiuvėjas/a, vyriškų rūbų siuvėjas modeliuotojas/a, skrybėlių modeliuotojas/a.	Pritarta, pataisymų nėra.
4.	Profesinės žinios	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rūbų konstravimo ir modeliavimo pagrindai. ➤ Siuvinimas (žinoti ir suprasti, kaip konstruojamas rūbas, kaip sujungti atskiras dalis į vientisą gaminį, suvokti technines procedūras ir kokie reikalingi įrengimai). ➤ Darbo organizavimo bei vertinimo principai ir procesai. Darbo vietos ir darbuotojo pareigų supratimas, pvz., punktualumas, išvaizda, klientų aptarnavimas, darbo sauga ir sveikata ir t. t. ➤ Žemesnės kvalifikacijos darbuotojų mokymo procedūros ir įgūdžiai. ➤ Kokybės užtikrinimo procesai ir kriterijai. ➤ Darbo saugos principai ir reglamentavimas. 	Pritarta, pataisymų nėra.
5.	Profesiniai gebėjimai	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rūbų konstravimo, modeliavimo ir siuvimo gebėjimai (rūbų modeliavimas, gaminio modelio pataisymas, dydžių reprodukuavimas; skaičiuoklių kūrimas, gaminio kūrimas iš eskizo, modelio eskizo analizė, struktūrinio pagrindo keitimas, gaminio dauginimas, pilnos gaminio techninės dokumentacijos parengimas). ➤ Vertinimo ir įsivertinimo gebėjimai. ➤ Kokybės užtikrinimo gebėjimai (kokybės užtikrinimo gebėjimai pagal apibūdinimą V lygio kvalifikacijos apraše). ➤ Gebėjimas koordinuoti komandą, atlikti darbą ir bendrauti su kitais šiame sektoriuje dirbančiais profesionalais, išmanyti jų funkcijas bei ypatumus. ➤ Iškilus būtinybei, turi įgyvendinti šio sektoriaus inovacijas/naujausias tendencijas, tobulinti darbo metodus ir technologijas, gerinti darbo saugą ir sveikatą. <p>Aukštos kvalifikacijos specialistai turėtų geriau susipažinti su tekstilės sektoriaus pradmenimis, taip pat susipažinti su tekstilės procesų valdymu.</p>	Pritarta, pataisymų nėra.
6.	Kitos profesinės kompetencijos	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Įgijęs V lygio kvalifikaciją, darbuotojas yra pasiruošęs dirbti individualiai, užtikrinti darbų saugą, būti kitų komandos narių lyderiu, parodyti šiam sektoriui būdingas žinias, išmanyti IT ir įsivertinti. ➤ Darbo organizavimo ir atlikimo autonomiškumas yra griežtai siejamas su atsakomybe, tai viena iš kompetencijų, kurios turi būti įgyjamos V kvalifikacijų lygyje. ➤ Pozityvus požiūris į mokymąsi. ➤ Lankstus požiūris į problemų sprendimą. 	Pritarta, pataisymų nėra.

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Prisitaikymas ir pozityvus požiūris į pokyčius. ➤ Pasitikėjimas siekiant nustatyti tikslus, reflektuoti ir mokytis iš patirties. 	
7.	Specifiniai sektoriaus -įrankiai -įranga -medžiagos	IT, specialios modeliavimo/konstravimo programos, MS Office ir kita, kas būtina kasdieninėje veikloje. Įrankiai ir įranga kinta priklausomai nuo įmonių šiame sektoriuje ir nuo profesinio mokymo centrų, suteikiančių šią kvalifikaciją.	Pritarta, pataisymų nėra.
8.	Specifinės sektoriaus taisyklės, normos ir reglamentavimas	Jokių specialių taisyklių, normų ar reglamentavimo nėra.	Pritarta, pataisymų nėra.
9.	Suteikiama kvalifikacija	V lygio kvalifikacija-profesinis mokymas. Pareigos: konstruktorius/ė-modeliuotojas/a, dizaineris/ė-modeliuotojas/a, pamainos vadovas/ė ar prižiūrėtojas/a.	Pritarta, pataisymų nėra.
10.	Sąsajos su IV lygiu ir galimybės pakelti kvalifikaciją iki V lygio	V lygio kvalifikacija yra tiesiogiai susijusi su IV lygio kvalifikacija, kadangi pirmiausiai būtina baigti IV lygį, norint toliau siekti aukštesnio lygio kvalifikacijos. Pagal Lietuvos kvalifikacijų sąrangą V lygio kvalifikacijos įgyjamos mokantis pagal mokymo programas, skirtas asmenims, turintiems profesinę kvalifikaciją ir nustatytos trukmės profesinės veiklos patirties, laipsnio nesuteikiančių studijų programas ir (arba) iš profesinės veiklos patirties, ir mokantis savarankiškai.	Pritarta, pataisymų nėra.
11.	Kitas profesinio tobulėjimo lygis (sąsajos su VI lygio kvalifikacija pagal EKS)	VI lygio kvalifikacija pagal Lietuvos kvalifikacijų sąrangą. Pareigos: gamybos vadovas, inžinierius, vadybininkas, kūrybinis direktorius ir kt.	Pritarta, pataisymų nėra.
12.	Siūloma mokymosi trukmė	Iki vienerių metų.	Pritarta, pataisymų nėra.
13.	V lygio aprašo priskyrimas švietimo sektoriui (profesinis, aukštasis)	Profesinis mokymas.	Pritarta, pataisymų nėra.
14.	Siūloma mokymo programa, atitinkanti aprašą	Siuvimo konstruktoriaus profesinio mokymo programa.	Pritarta, pataisymų nėra.

3 INTELEKTINIO REZULTATO VERTINIMAS:

KONKREČIŲ V EKS LYGIO DESKRIPTORIŲ SEKTORIUOSE PLĖTOTĖS METODIKA

SEKTORINIAI KVALIFIKACINIAI APRAŠAI TRIJUOSE SEKTORIUOSE

Nr.	METODIKOS PARAMETRAI	ANALIZĖ	VERTINIMAS/PASTABOS
1.	Metodikos tikslai	<p>Pagrindinis Sektoriaus kvalifikacijų deskriptorių kūrimo tikslas yra nurodytas pirmojo projekto „5 Europos kvalifikacijų sandaros lygmens Europoje situacijos ir tendencijų lyginamoji studija“ rekomendacijose. Bendrasis metodikos tikslas – didinti įgūdžių ir kvalifikacijų skaidrumą ir pripažinimą, siekiant palengvinti mokymąsi, įsidarbinimo galimybes ir darbo jėgos mobilumą, kuriant tarptautinius kvalifikacijų aprašus konkrečiuose sektoriuose.</p> <p>Metodologija sudaro prielaidas naujų kvalifikacijų, profesinio mokymo ar studijų programų, bendrų tarptautinių iniciatyvų vystymui sektoriuose, ir taip pasitarnauja kaip platforma skirtingų sektorių plėtrai. 5 EKS lygmens specifika lemia, kad šiame lygmenyje esančios kvalifikacijos gali būti plėtojamoms įvairiomis kryptimis: tiek rengiant jungtines tarptautines profesinio mokymo ar aukštojo mokslo programas, tiek tarptautinius sektoriaus standartus, padendančius susiskalbėti skirtingų sistemų ir šalių atstovams, siekiant didesnio skaidrumo ir kvalifikacijų palyginamumo, taip pat geresnio besimokančiųjų ir dirbančiųjų mobilumo. Tarptautiniu mastu palyginamai suderintai EQF 5 lygio kvalifikacijų supratimas ir taikymas (nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu) leidžia besimokantiejiems lengviau judėti tarp skirtingų švietimo rūšių (pvz., akademinų ir profesinių) bei tarp skirtingų lygių (pvz., profesinio rengimo ir aukštojo mokslo) tarptautiniu mastu.</p>	<p><i>Bendrasis metodologijos tikslas yra aiškus.</i></p> <p><i>Nors ši metodika buvo parengta siekiant palyginamumo ir suderinamumo Europos kvalifikacijų sistemos V lygio kvalifikacijoms trijuose sektoriuose, jos principus ir žingsnius galima pritaikyti ir panaudoti žymiai plačiau – išpėtojant būtų galima taikyti ir naudoti daug plačiau: kitiems Europos kvalifikacijų sąrangos lygmenims arba kitiems sektoriams.</i></p>
2.	Metodikos pagrindimas	<p>Visų pirma metodika grindžiama Europos kvalifikacijų sąrangos 5 lygio plėtros tendencijų ES šalyse studija ir analize, pastarųjų metų Europos švietimo ir profesinio mokymo bei aukštojo mokslo politikos strateginių dokumentų, oficialių dokumentų, mokslinių tyrimų rezultatų ir duomenų analize bei atlikta 5 EKS lygmens Europos šalyse palyginamoji studija. Siekiant parengti metodiką atspindinčią pagrindines ES švietimo ir profesinio mokymo politikos tendencijas, visų pirma buvo remiamasi Europos oficialiais šaltiniais, strateginių kvalifikacijų sistemas reglamentuojančių dokumentų analize, sektorių plėtros tendencijų analize ir nacionalinių reformų, susijusių su profesiniu mokymu ir aukštojo mokslo kvalifikacijomis, išvadomis.</p>	<p><i>Metodika yra išsamiai pagrįsta išsamia Europos kvalifikacijų sandaros 5 lygmens plėtotės studija ir strateginių dokumentų analize.</i></p>

		<p>Taip pat metodikos vertę didina tai, kad joje išanalizuojami ir pateikiami kitų panašių Europos šalyse vykdytų projektų metodikų pavyzdžiai (pvz., „Prototype Joint European Sectoral Qualifications Framework for the Creative and Performing Disciplines, 2012, Sectoral Qualifications Framework: Telecommunications, 2015).</p>	
3.	<p>Sektoriaus kvalifikacijų deskriptorių plėtotės principai</p>	<p>Metodika paremta 4 pagrindiniais principais:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suinteresuotųjų šalių dalyvavimu, • darbo rinkos poreikių atitikimu, • orientacija į mokymosi rezultatus, • atitiktimi Europos kvalifikacijų sandaros aprašams. <p>Metodikoje principai detalizuojami, siekiant išsamiau paaiškinti jų taikymą: Plačiau aptariant principus pabrėžiama, kad sektorinių aprašų kūrimas turėtų būti pagrįstas išsamia visų suinteresuotųjų pusių diskusija dėl tam tikro sektoriaus kompetencijų ir kvalifikacijų, suteikiant galimybę pramonės ir švietimo sistemos atstovams keistis informacija ir susitarti dėl ginčytinų klausimų. Visų suinteresuotųjų pusių atstovai visų pirma turėtų detalai susitarti dėl naudos kiekvienai iš tikslinių grupių (darbdaviams, dirbantiems, besimokantiems, švietimo tiekėjams, valstybei), kurią suteikia sektoriniai kvalifikacijų aprašai įvairiose srityse. Taip pat visiems turėtų būti aišku, kokią pridėtinę naudą kuria sektoriniai kvalifikaciniai aprašai. Sektoriaus lygio kvalifikacijų aprašai yra aiškiai orientuoti į mokymosi rezultatus (nusakančius, ką žinos, gebės daryti šio lygmens kvalifikacijos turėtojas) ir turėtų paskatinti lengiau įgyti, atnaujinti ar taikyti besimokantiems ir sektoriui naudingą kompetenciją. Taip pat kvalifikacijų aprašuose turėtų būti aiški nuoroda į esamus kvalifikacijos standartus ir konkrečias sektoriaus kvalifikacijas, ypač jei jie apima kompetencijas, aprašytas mokymosi rezultatų kalba. Ne mažiau tikslinga numatyti karjeros plėtrą ir individualius mokymosi kelius.</p>	<p><i>4 pagrindiniai principai yra tinkamai pasirinkti ir suderinti su pačios metodikos logika. Metodika galėtų būti papildyta „bendro sutarimo“ principu, akcentuojant diskusijos ir susitarimo svarbą rengiant kvalifikacijų aprašus tarptautiniu lygiu.</i></p>
4.	<p>Pagrindiniai sektorinių aprašų komponentai</p>	<p>Tarptautiniai sektoriniai aprašai, kaip nurodoma metodikoje, susideda iš šių pagrindinių parametru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sektoriaus poreikių ir tendencijų analizės; • pagrindinių teisės aktų, tarptautinių standartų ir reglamentų analizės (atliekama socialinio ir ekonominio konteksto studija); • V EKS lygmens profesinės veiklos specifikos sektoriuje analizės; • profesinių funkcijų tame lygmenyje nustatymo (apibrėžiamos kompetencijų grupės, kvalifikacijos ir specializacijos); 	<p><i>Pagrindiniai parametrai yra tinkami ir gerai apgalvoti, leidžiantys apibrėžti ir nagrinėti sektoriaus kvalifikacijų 5 lygmens ypatumus, jas palyginti ir suderinti tarptautiniu lygiu.</i></p>

		<ul style="list-style-type: none"> • nuorodos į EKS ir NKS aprašus; • būdingos profesinės veiklos aprašymo per mokymosi rezultatus; • būdingų profesijų sektoriuje apibrėžimo; • žinių ir gebėjimų, būdingų V lygmeniui (mokymosi rezultatų apibrėžimas) įvardijimo. <p>Taip pat metodikoje numatyti papildomi parametrai, kurie svarbūs tarpusavio susikalbėjimui, siekiant aprašus pritaikyti tarptautiniu lygiu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kvalifikacijos įgijimo būdai; • darbo patirtis (jeigu tokia reikalinga); • kompetencijos įgijimo keliai, telesnio mokymosi (VI ir VII lygmens galimybės); • vertinimas ir patvirtinimas sektorių, / nacionalinių / tarptautinių institucijų. • kokybės užtikrinimas / atnaujinimas. <p>Visas kvalifikacijų sektoriuose aprašo turinys yra orientuotas į galimybę pritaikyti kvalifikacijų aprašus tarptautiniu lygiu aprašant juos visiems suprantamai. Todėl metodikoje naudojamas turinys gali būti adaptuotas tarptautiniu lygiu kituose sektoriuose ir kito lygmens kvalifikacijoms apibūdinti ir analizuoti.</p> <p>Pagrindinių konkretaus sektoriaus kvalifikacijas sudarančių kompetencijų ir bendrųjų gebėjimų rinkinio nustatymo procesas yra pati svarbiausia sektoriaus lygio deskriptorių rengimo metodikos dalis, nes ji sudaro kriterijų, leidžiančių išskirti konkrečius sektorių kvalifikacijas, pagrindą.</p>	<p><i>Kai kurie papildomi parametrai skirtingose šalyse gali skirtis dėl nacionalinių teisės aktų ir kitų ypatumų, taip pat priklausomai nuo to, kaip kiekviena šalis yra savo kvalifikacijas susiejusi su Europine kvalifikacijų sandara.</i></p>
5.	Taikomi metodai	<p>Didelė metodų įvairovė ir jų kombinacijos yra pritaikytos metodikoje identifikuojant pagrindinius kvalifikacijų parametrus sektoriuose. Pagrindiniai paminėtini metodai yra lyginamoji analizė, ekspertų interviu, „darbo interviu“, kokybinis klausimynas, diskusijos su pagrindinėmis suinteresuotosiomis šalimis. Pamatiniai metodai, kuriais remiantis kuriami sektoriaus aprašai, yra:</p> <p>Diskusijos su pagrindinėmis suinteresuotosiomis šalimis;</p> <p>Aiškumą užtikrinančių klausimų formulavimas ir ekspertų darbo grupės.</p>	<p><i>Siekiant išsamios sektorių kvalifikacijų tam tikrame lygmenyje analizės, reikalinga įvairių metodų kombinacija, todėl metodikoje pasirinkta įvairovė yra pagrįsta ir tinkama.</i></p>
6.	Bendras metodikos vertinimas	<p>Metodika yra pagrįsta ir gali būti taikoma siekiant palyginti ir tobulinti tarptautiniu lygiu suprantamus kvalifikacinius aprašus atskiruose sektoriuose. Ji gali būti plačiai taikoma ir panaudojama kitiems Europos kvalifikacijų sąrangos lygiams arba kitiems sektoriams. Pagrindiniai parametrai yra aiškūs ir gerai aprašyti, tinkami ir gerai apgalvoti, leidžiantys analizuoti ir apibūdinti kvalifikacijas ir profesijas tarptautiniu lygiu konkrečiame sektoriuje.</p> <p>Kvalifikacinių aprašų pagrindas yra mokymosi rezultatai (žinių, įgūdžių ir kompetencijų kombinacijos) konkrečiame sektoriuje, kurie atspindi pagrindinius reikalavimus ir tendencijas tarptautiniu lygiu. Norint apibrėžti žinias, įgūdžius ir kompetenciją konkrečiame sektoriuje, daugeliui šalių reikia rasti pagrindinį atskaitos tašką, kad metodiką galima būtų taikyti tarptautiniu mastu. Šiuo atveju metodikoje pasirinktas atskaitos taškas – Europos kvalifikacijų sandara – yra tinkamiausias.</p>	

Nr.	Sektoriniai kvalifikaciniai aprašai	VERTINIMAS	PASTABOS
1.	SUVIRINIMO DARBAI	<p>Metalo pramonės, suvirinimo sektoriaus kvalifikacijos aprašas parengtas atsižvelgiant į sektoriaus specifiškumą ir suvirintojų profesinės veiklos reikalavimus bei šios srities tendencijas. Aprašas grindžiamas plačia diskusija apie 5 lygio suvirinimo darbų specialistų poreikį tarptautiniu lygiu su pagrindinėmis interesų grupėmis. Profesinė veikla suskirstyta į dvi skirtingas dalis (kokybės koordinavimas ir aukšto lygio suvirinimo praktika). Nurodytos pagrindinės profesinės žinios (žinios apie suvirinimo darbų technologijas (medžiagos, gaminiai, metodai, standartai, inžinerinės žinios apie suvirinimo brėžinius, žinias apie darbo atlikimo seką, darbo ir įrangos našumą), gebėjimai (prižiūrėti darbo ir priešgaisrinės saugos reikalavimų laikymąsi ir taisykles, kontroliuoti darbų vykdymo tvarkaraščio laikymąsi, pateikti pasiūlymus dėl medžiagų ir įrangos tiekimo, specialių suvirinimo darbų gamybai, suvirinimo darbų kokybės kontrolės kontrolei, paruošimo suvirinimo procedūrų specifikacijoms, suvirinimo įrangos, medžiagų ir technologijų pasirinkimui bei mokyti žemesnės kvalifikacijos darbuotojus) apibrėžiami atsižvelgiant į tarptautinę praktiką ir galimų darbo vietų įvairovę tarptautiniu lygiu, EKS 5 lygiu suvirinimo sektoriuje. Taip pat pabrėžiama ir kitos sektoriui svarbios kompetencijos: taikyti žinias apie darbo saugą ir aplinkos apsaugą; taikyti žinias apie bendravimo psichologiją ir kitų darbuotojų mokymą, taip pat išmanyti informacinių technologijų taikymą suvirinimo darbų procese.</p> <p>Sektorinis aprašas yra gerai parengtas ir gali būti naudojamas visų suinteresuotų grupių tarptautiniu lygiu, gali būti pritaikytas įmonėms, darbdavių organizacijoms, aukštojo mokslo ir profesinio mokymo institucijoms, taip pat ir valstybės įstaigų poreikiams.</p>	<p><i>Suvirinimo veiklos specifika lemia, kad suvirintojų veiklą reglamentuoja daugybė tarptautinių standartų, kurie gan sparčiai keičiasi. Į tai reiktų atkreipti dėmesį praktiškai taikant sektorinį kvalifikacijos aprašą.</i></p>
2.	STATYBŲ SEKTORIUS	<p>Aprašas yra parengtas atsižvelgiant į naujausias statybos sektoriaus tendencijas ir pokyčius bei plačias diskusijas su sektoriaus atstovais – praktikais. Statybos pramonės sektorius yra labai svarbus Europos Sąjungos ekonomikai ir raidai. Šio sektoriaus dėka apsirūpinama infrastruktūra ir pastatais, kurių reikia visiems kitiems ekonomikos sektoriams. Aprašą ruošiant buvo analizuojamos šios pagrindinės statybos pramonės tendencijos: aplinkos tvarumas (tvari statyba), automatika statyboje, e. statyba (kaip elektroninė alternatyva kai projektas ir įrašai registruojami ir saugomi skaitmeniniu būdu visą projekto trukmę); energetinis efektyvumas, išteklių naudojimo tvarumas ir efektyvumo reikalavimai visą projekto gyvenimo ciklą.</p> <p>Aprašas atskleidžia, kad svarbiausia 5-ojo lygmens profesionalo darbų užduotis yra praktikoje susieti statybos projekto planavimo ir vykdymo etapus. Darbuotojai, atsakingi už šį</p>	<p><i>Nors apraše nurodyta, kad V lygio specialistu gali būti asmuo, turintis nuo 1 iki 3 metų darbo patirties, tokio tarptautinio lygmens susitarimo nėra.</i></p>

		<p>darbą, turi suprasti planavimo principus ir metodus ir sugebėti paversti planavimo rezultatus detaliais, trumpalaikiais pavaldinių darbo planais ir į praktinį darbo organizavimą vietoje. Jie taip pat turi gebėti atlikti ir prižiūrėti pavaldžių darbuotojų darbą, paskirstyti darbo jėgą, įrangą ir medžiagas pagal bendrą darbų planavimą ir prisiimti atsakomybę už rezultatų priderinimą prie pasiūlymų specifikacijos, kokybės normų ir atsižvelgiant į terminus.</p> <p>Aprašas parengtas kokybiškai ir gali būti naudojamas tarptautiniu mastu, siekiant standartizuoti statybos srities veiklą 5 EKS lygio specialistams.</p>	
3.	TEKSTILĖS SEKTORIUS	<p>Aprašas parengtas, daugiausia dėmesio skiriant profesinės veiklos aprašymui, kuri apima sudėtingą įvairių uždavinių derinių rūbų gamybos ir tekstilės dizaino srityje. V lygio specialisto veikloje išskiriamos tokios veiklos rūšys kaip siuvimas, modeliavimas, projektavimas, kitų darbuotojų veiksmų koordinavimas ir valdymas, žemesnės kvalifikacijos darbuotojų vertinimas ir mokymas.</p> <p>5 lygmens profesinei veiklai reikalingos bendros žinios ir gebėjimai apie problemų sprendimą, darbo organizavimą ir atsakomybę už darbų atlikimo kokybę, taip pat pozityvus požiūris į mokymąsi, lankstus požiūris į netipinių situacijų sprendimą, nuolatinis prisitaikymas prie pokyčių. Taip pat pabrėžiama, kad šios kompetencijos pasiekiamos tik turint praktinio darbo patirties (1–3 metai siuvimo profesinės veiklos).</p> <p>Aprašai paruošiami remiantis plataus masto diskusijomis su sektoriaus darbdaviais, yra detalūs ir praktiškai pritaikomi, todėl gali būti naudojami tarptautiniu mastu plėtojant šio sektoriaus kvalifikacijas.</p>	<p><i>Nors apraše nurodyta, kad V lygio specialistu gali būti asmuo, turintis nuo 1 iki 3 metų darbo patirties, tokio tarptautinio lygmens susitarimo nėra.</i></p>
4.	Bendras sektorinių aprašų vertinimas	<p>Sektorijų kvalifikacijos aprašai yra gerai parengti ir gali padėti siekti V lygmens kvalifikacijų skaidrumo, aiškumo ir palyginamumo tarptautiniu lygiu. Taip pat gali pasitarnauti gerinant kvalifikacijų suteikimo kokybę. Aprašai parengti naudojant konkretaus sektoriaus kalbą ir diskusijų metu išgrynintomis ir aprašytomis kompetencijomis ir reikalavimais darbo aplinkoje, todėl toliau gali būti panaudoti plėtojant V lygio kvalifikacijų įvairovę ir jų palyginamumą tarpusavyje, palengvinant pripažinimą, ir realių tarptautinių sektorinių kvalifikacijų sistemų kūrimui. Tokiu būdu sektoriniai kvalifikacijų aprašai yra svarbūs ne tik kvalifikacijų palyginamumui bet ir plėtojant darbo rinkos ir kvalifikacijų sistemų bendradarbiavimą tarptautiniu lygiu.</p>	